KÜLLİYAT

3

ALLAH'IN KİTABINDAKİ İSLAM

Rab, Yaratıcı, Güzel İsim Ve Yüce Vasıflara Sahib Olan Allah'a İman Etmek

MAMOSTE ALİ BAPİR

KÜLLİYAT

ALLAH'IN KİTABINDAKİ İSLAM

Rab, Yaratıcı, Güzel İsim Ve Yüce Vasıflara Sahib Olan Allah'a İman Etmek

Üçüncü Kitap

Müellif

MAMOSTE ALİ BAPİR

www.alibapir.net

MediaAmeerOffice
AliBapirw/عەلی باپیر
archive.org/details/@alibapir
AliBapir
Google Play
App Store
لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان لەگەڵتانین
Stay in touch on social media
نحن معكم عبر مواقع التواصل الاجتماعي
www.alibapir.net
عربي - کوردی - English
ڕاگەیاندنی مەکتەبی ئەمیر
AliBapir/عەلی باپیر
AliBapir1
AliBapir/عەلی باپیر
AliBapir / عەلی باپیر

MÜTERCİMİN ÖNSÖZÜ

Allah'a hamd, peygamberine, al ile ashabine ve iman ehli bütün ümmetine salat ve selam olsun! Teknolojinin gelişmesi neticesinde kitapların yazım ve tercümelerinde de büyük gelişmeler oldu. Artık rahatlıkla birçok kaynağa ulaşılabilmektedir. Ben daha önce ilk olarak Şafii fıkhında "Kifayetü'l Ehyar" fıkıh kitabını Türkçeye çevirdim ve Ravza yayınları tarafından bastırıldı. Sonra "Hayat İlmihalı" isminde değişik konuları kapsayan Türkçe bir eser yazdım. Bu eser Nübihar yayınları tarafından bastırıldı. Sonra Münebbihat El Askalani ve muhtaru'l Ehadis kitaplarını Kürtçeye çevirdim. Bunlar da Mütercim yayınları tarafından bastırıldı. Daha sonra Saih-i Müslim muhtasarı hadis kitabını ve Rehiku'l Mehtum siyer kitaplarını Kürtçeye çevirdim. Bu ikisi de baskıya hazırlanmaktadır, henüz basılmamışlardır. Elinizdeki Asiklopedinin üçüncü kitabını da mütercim yayınları sahibi M. Ali Arslan'ın teklifiyle Türkçeye çevirdim ve onun tarafından baskıya verilecektir. Bu eser Komela İslam lideri Mamoste Ali Bapir tarafından yazılmıştır. Kendisi Irak Kürdistan'ın Başkenti Erbil'de ikamet ediyor. ABD Irak'ı işgal ederken Ali Bapir'i de cezaevine koydu. O da ceza evinde boş durmadı ve elinizdeki eseri yazdı. Eserde daha ziyade Allah'ın Esmu'l Hüsna denilen isim ve sıfatlarından İlah, Halık, Rab ve Hâkim sıfatları ve şeriat kavramı üzerinde genişçe durulmaktadır. Eseri okuyan birisi, günümüzdeki batının laiklik, libereralizm, demokrasi ve sosyalizmin inanç ve ideolojisinin ne kadar İslam coğrafyasını ve Müslümanları etkilediğini anlayacak ve şirk, küfür ve Şeriat ile İslamın nasıl iç içe ve karmaşık bir şekilde yaşandığını rahatlıkla anlayacaktır. Ayrıca İslam coğrafyasındaki yöneticiler ile onlara bağlı olanların şeriat hükümlerini terk ederek laiklik, demokrasi ve sosyalizmle Müslümanları yönetmekle nasıl büyük İmani ve İslami tehlikelerle baş başa kaldıklarını öğrenecektir. Bu üçüncü kitap yedi fasıldan ibarettir. Ayrıca her fasıl kendi içinde birkaç bölüm, konu ve fıkrayı kapsamaktadır.

Bu çabalamam nedeniyle Allah (c.c) den taksirat ve günahlarımızın bağışlamasını ve kibir ile gösterişten korumamızı niyaz ederim.

له تۆڕه كۆمەڵایەتییەکان لەگەڵتانین

Stay in touch on social media

نحن معكم عبر مواقع التواصل الاجتماعي

MediaAmeerOffice

AliBapir/عەلی باپیر

AliBapirw/عەلی باپیر

AliBapir1

archive.org/details/@alibapir

AliBapir/عەلی باپیر

AliBapir

Google Play

App Store

AliBapir / عەلی باپیر

www.alibapir.net

کوردی - عربي - English

ڕاگەیاندنی مەکتەبی ئەمیر

www.alibapir.net

YAZARIN TARİHÇESİ

Üstad Ali Bapir 1961 yılında Süleymaniye ilinde dünyaya geldi. İlköğrenimi bitirdikten sonra 1974 yılında İslam Enstitüsüne girdi. 1980 yılında Enstitünün lise bölümünü bitirdi ve aynı sene Kur'an-ı Kerim'in hıfzını tamamladı ve İslam şeriatı ve ilmi fakültesine girdi. Fakülte öğrenimin ikinci dönemi esnasında zalim Baas rejimi hakkında tutuklama kararı çıkardığı için 1971 tarihinde öğrenimi terk etmek zorunda kaldı ve hicret etti. 1983 tarihinde Erbil ili evkaf müdürlüğün imamlık ve hatiplik için açtığı sınavına girdi. Sınavı üstünlükle kazandığı için Ranye şehrindeki Nursi mescidine imam olarak tayin edildi.

1983 tarihinde ilk eserini "İslamın özü" başlığıyla Kürtçe olarak yazdı. Sonra yüze yakın eser yazmaya devam etti. Bu eserler arasında ansiklopediler, küçük ve büyük kitaplar da vardır.

1987 tarihinde zalim Baas rejimin zulmüne karşı Kürt milletinin haklarını müdafaa etmek için, silahlı İslami cihat hareketin saflarına katıldı. Hareketin önde gelen lider ve üyesi sıfatıyla 2001 yılına kadar görevini sürdürdü ve İslam cemaati adıyla bilinen cemaate emir seçildi.

1.7. 2003 tarihinde ABD güçleri tarafından tutuklanıp Bağdat hava alanı yakınındaki Kıruber cezaevine konuldu. 22 ay tek hücrede kaldı. İşte bu arada "Allah'ın kitabındaki İslam adlı eseri yazdı. 28.4. 2005 tarihinde serbest bırakıldı ve toplumun binlerce değişik fertleri tarafından coşkuyla karşılandı.

20.10. 214 tarihinde Irak Parlamento seçimlerine Erbil ili İslami cemaat listesinden Milletvekili adayı sıfatıyla seçime girdi ve üstün başarıyla seçimi kazandı.

لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان لەگەڵتانین
Stay in touch on social media
نحن معكم عبر مواقع التواصل الاجتماعي

MediaAmeerOffice
AliBapir/عەلی باپیر
AliBapirw/عەلی باپیر
AliBapir1
archive.org/details/@alibapir
AliBapir/عەلی باپیر

AliBapir
GET IT ON Google Play
Download on the App Store

AliBapir / عەلی باپیر

www.alibapir.net
English - عربي - كوردی

ڕاگەیاندنی مەکتەبی ئەمیر

www.alibapir.net

İÇİNDEKİLER

Ayete'l Kürsi'nin anlamı

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ
عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Bismillahirrahmanirrahim

Allah, O'ndan başka ilah yoktur, O, haydır, kayyumdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O'nun dur. İzni olmadan O'nun katında kim şefaat edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O'na hiçbir şey gizli kalmaz) O'nun bildirdiklerinin dışında insanlar O'nun ilminden hiçbir şey tam olarak bilemezler. O'nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür. (Bakara: 255)

SUNUŞ

Yüce Allah’ın kitabinde ve Peygamberinin sünnetinde anlatıldığı gibi, İslam dinini Allah rızası için köklü ve yaygın bir şekilde özel, genel ve ailevi yaşantılarında yaşamak isteyenler için bir armağandır.

www.alibapir.net

İKİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Yüce ve kudret sahibi olan Allah'a hamd, müjdeci ve uyarıcı olan peygamberi Muhammed (sav) e, değerli ve kıymetli al (sahabe, eş ve yakınlarına) salat ve selam olsun.

Birinci baskıyı sekiz cilt, dört bölüm ve on yedi kısım ve her biri müstakil on iki kitabın devamı olan "Allah 'ın kitabinde anlatıldığı gibi İslam" adlı bu ansiklopediyi tekrar gözden geçirmeyi uygun gördük.

Sonuç olarak: Daha önce on iki kitaba tevzi edilen bu ansiklopedinin konuları aşağıdaki şekle getirildi:

Birinci bölüm her dört kısmıyla birlikte, yani; "İslam doğru bir şekilde yaratıcı olan Allah'ı ve yaratıklarını bilmektir" ana bölüm ve birinci kitap olarak düzenlendi:

İkinci bölüm her altı kısmıyla birlikte, yani; "İslam; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahret gününe inanmaktır" yedi bölüm olarak düzenlendi ve her bölüme iman konularından bir konu tahsis edildi. "Allah ın resul ve peygamberlerine iman" adlı beşinci kısmı da iki kısım yaptık; Birincisinde "Allah ın resul ve peygamberlerine imanı" genel bir şekilde anlattık. İkincisinde de özel olarak Peygamberlerin sonuncusu olan Muhammed (sav) i anlattık. Dolayısıyla da ikinci bölüm şu şekli aldı:

İkinci kitap: İman ve küfrün anlamı,

Üçüncü kitap: Allah (c.c) ya iman,

Dördüncü kitap: Melek ve cinlere iman,

Beşinci kitap: Allah (c.c) nin kitaplarına iman,

Altıncı kitap: Allah in resul ve nebilerine iman,

Yedinci kitap: Peygamberlerin sonuncusu Muhammed (sav) e iman,

Sekizinci kitap: Ahiret gününe iman.

Üçüncü bölüm: her üç kısmıyla birlikte, yani; "İslam, ferdi ve içtimai sahalarında ciddi bir şekilde şeriata bağlanmaktır" aşağıya alındığı gibi üç bölüme ayrıldı:

Dokuzuncu kitap: Allah ın hidayetiyle hidayet bulmak,

Onuncu kitap: Toplumsal olarak Allah ın dinine bağlanmak,

On birinci kitap: toplum tarafından Şeriatın tatbik edilmesi,

Dördüncü bölüm: her dört kısmıyla birlikte, "yani; İslam, insanları doğru anlamak ve sağlam bir şekilde onlarla muamele etmektir" eskisi haline bırakıldı, sonuncusu olan on ikinci bölüm de aşağıdaki şekle sokuldu:

On ikinci kitap: İslam, insanları doğru bir şekilde teşhis etmek ve onlarla sağlam muamele etmektir.

Biz bu on iki bölümü, içi içe ve mantıksal olarak birbiriyle ilgili altmış üç kısım olarak düzenlemeye dikkat ettik. Çünkü her şeyden önce insanoğlu, yaratıklar ve yaratıkların konumu hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Bundan dolayı da fıtri olan birinci isteğe cevap olsun diye birinci kitap şu başlık altında anlatıldı: ***"İslam, doğru bir şekilde yaratıcı ve yaratılanları bilmektir."***

Sonra mevcudatı sağlam bir şekilde anlamak – sahibi mantıksal olarak gerekenleri yerine getirdiği müddetçe- şöyle neticelendi: Rab, Halik ve Malik olan Allah'a ve imanın diğer beş röknüne iman etmek. Böylece; ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci bölümler (İslam, Allah 'a meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanmaktır) başlığı altında bu önemli maksadı ve Hekim olan Allah'ın kitabinin amacına uygun ve başka delillere ihtiyaç bırakmadan o yüce gerçekleri izah etmiş bulunmaktadır.

Sonra, doğru bir şekilde Yüce Allah'a ve imanın diğer esaslarına iman etmek, bizi Allah'ın doğru dinine ve sağlam şeriatına yapışmaya sürükler. Bu yüzden de dokuzuncu, onuncu ve on birinci bölümler "İslam, ferdi ve içtimai olarak ciddi bir şekilde Şeriat'a tutunmaktır" başlığı şekline getirildi. Böylece fert, toplum ve devletin şeriat

esaslarını nasıl yaşayacak ve uygulayacakları açıklanmış olur. Dolayısıyla da yukarıdaki her üç bölüm şu üç başlık altında izah edildi:

1-Allah'ın hidayetiyle doğruyu bulmak veya ferdin Allah'ın şeriatına bağlanması,

2-Hak dinin ortaya konulması veya toplumun düşünce, anlayış ve adap alanlarında Allah'ın dinine yapışması.

3-Toplumun, yaşamın bütün sahalarında şeriatı tatbik etmesi.

Sonuç olarak: Sağlam bir şekilde ve köklü iman çerçevesinde fert, toplum ve devlet olarak samimiyetle Şeriat hükümlerine yapışıp, doğru bir yaklaşımla ve şeriata uygun olarak ve aynı zamanda ifrat ve tefritten uzak kalarak ister Müslüman olsun ister olmasın insanlara karşı güzellikle muamele edilmesi gerekir. Bu konu bölümlerin sonuncusu olan on ikinci bölümde ve şu başlık altında zikir edilecek: "İslam, insanlara karşı sağlam bir duruş ve onlarla güzel muamele etmektir."

Bu Ansiklopedinin kumbarasında on iki kitabinden, Hekim olan Allah'ın kitabının İslam'a yansımasını şöyle özetledik:

1- Yaratıcı ve yaratıkların varlığını iyi kavramak,

2-Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve ahiret gününe inanmak,

3-Fert, toplum ve devlet olarak şeriata bağlanmak,

4- Sağlam bir yaklaşımla insanlara yönelik güzel muamele etmek.

Ansiklopedimizin bu şekilde bastırmamızın temel gayesi, okuyuculara kolaylıkla ulaştırmak ve okuyucuların istediği konuya kolaylıkla ulaşmasını sağlamaktır.

Hatırlatmak gerekir ki, bu baskıda birçok bölüm, fasıl, konu ve istenilen meseleleri birinci baskıdaki gibi bıraktık.

Yine şu üç başlıkları aşağıdaki şekilde değiştirdik:

1- "Bu kitabın etrafındaki müjdeler" yerine, "bu ansiklopedinin etrafındaki müjdeler" olarak değiştirdik.

2- “Bu kitabın yazılış hikayesi” yerine, bu ansiklopedinin yazılış hikayesi” olarak değiştirdik. Orada da Amerikan’ın cezaevinde iken bunu nasıl yazdığımı, kitabın içine geniş bir şekilde Fatiha süresinin yedi ayetini nasıl izah ettiğimi ve neden dört bölüm ve on yedi fasıl olarak düzenlediğimi anlattım.

3- “Önsöz” yerine “bu Ansiklopedinin önsözü” olarak değiştirdik.

Bu değişikliği bu ansiklopedinin birinci kitabının başına sığdıracağız. Çünkü konuyla ilgili diğer kitaplarla alakalıdır ve diğer kitapların başına yerleştirmek yerine bununla yetineceğiz.

Kerem sahibi olan Arşın Rabbinden niyaz ederiz ki bu çalışmamız nedeniyle, birçok insanın sağlam bir şekilde dinlerini anlayabilmelerinin önündeki engel ve gedikleri yok etsin. Yine temenni ederim ki bu ansiklopedi, kaybolmuş İslam binasının yeniden inşasına katkı sağlasın ve bir tuğlası olsun.

Yine okuyuculardan arzum odur ki ansiklopedi hakkındaki düşünce ve uyarılarla ilgili cimrilik etmesinler ve beni uyarsılar. Şimdiden onlara çok teşekkür derim.

Sübhane Rebbike Rabbi’l İ’zzeti ‘emma yesıfun ve selamün ‘ele’l murselin ve’l hemdu lillahi Rebi’l ‘alemin.

1-Receb 1436 Hicri.

20 Nisan 2015 Miladi.

Erbil/ Kürdistan- Irak

GİRİŞ

Hamd Allah'a mahsustur, O'na hamd eder, O'ndan yardım diler ve O'na tövbe ederiz, nefsimizin ve kötü amellerimizin şerrinden O'na sığınırız. Allah kime hidayet verirse hiç kimse onu sapıtamaz, kimi sapıttırsa da hiç kimse onu hidayete erdiremez. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur, tektir ve ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Resulüdür.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'tan O'na yaraşır şekilde korkun ve ancak Müslüman olarak ölün." (Al-i İmran: 102)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

"Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir." (Nisa:1)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا (70) يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا (71)

"Ey İman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah ve Resulüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (Ahzab: 70,71)

Şüphesiz ki sözün en doğrusu Allah'ın sözüdür, hidayetin en hayırlısı Muhammed (sav)'in hidayetidir ve işlerin en kötüsü sonradan (dine) eklenenlerdir. Sonradan eklenen her şey bidattir, her bidat da sapıklıktır ve her sapıklık ta Cehennem'e götürür.

Bu üçüncü kitabın konusu; Allah'ın (cc)' nin yaratıcı, Rab, Malik, İlah, Hâkim ve Dost sıfatlarına inanmaktır.

Yüce Allah'a iman etmek, iman ve İslam'ın temelidir. O, itikat, şeriat, ibadet ve muamelat açısından değirmenin mihenk taşı ve dinin ağırlık merkezidir.

Bilinmektedir ki, imanın her beş rüknü, İslam'ın her beş alameti ve iman ile İslam'ı takviye eden ihsan, belki açık ve ince İslam dininin her şeyi, Allah (c.c) ve bu ansiklopedinin ikinci kitabinde genel bir şekilde anlattığım imanın anlamıyla alakalıdır. Bu kitapta Allah'a iman ve imanın büyük önemini izah edeceğiz. Burada Allah'a iman hakkındaki hadisle nefesimizi tüketmeyeceğiz ve bu sunuşu şu sözümle tamamlayacağız:

Allah'a iman, İslam çatısında ve dinin tüm kısımlarında en küçüğünden en büyüğüne kadar dolaşan bir ruhtur. En güzel ve mükemmel bir şekilde İslam, din ve ibadetle alakalı olan her kesin, Allah'a imanının kökleşmesi ve mükemmel olması için uğraşması gerekir. Herkes bilmelidir ki, iman tek bir parça değildir, belki birçok parça ve bölümden ibarettir. Çünkü Peygamber(sav) buyurur ki:

"İman yetmiş veya altmış küsur parçadır. Bu parçaların en üstünü kelimeyi tevhittir (la ilahe illallah kelimesidir), en küçüğü de yolları temizlemektir. Haya da imandan bir parçadır."[1]

Buna göre iman tek bir derece değildir, belki birçok dereceden oluşmaktadır. Bilinen bir şeydir ki bu derecelere yükselmek için çok caba harcamak ve yorulmak gerekir. Eskiden beri şu söz söylenir:

"Çabalama oranında yükseklere çıkılabilir- yükselme arzusu, gece uykusunu terk ettirir.

İlk, son, gizli ve açık olarak Allah'a hamd olsun! Recep 1436. H.22-Nisan 2015. M.

---

[1] *Buhari: 9, Muslim: 152.*

GİRİŞ

Bu kitabın kapsamını şu yedi fasıl şeklinde düzenleyeceğiz:

Birinci fasıl: İmanın rükünler (veya imanı gerektirenler),

İkinci fasıl: Allah’a iman etmenin önemi ve Allah’ın dinindeki konumu,

Üçüncü fasıl: Allah (c.c) ya iman etmenin anlamı,

Dördüncü fasıl: Allah’ın yaratıcılık sıfatına iman etmek,

Beşinci fasıl: Allah’ın Rab ve Malik sıfatlarına iman etmek,

Altıncı fasıl: Allah’ın güzel isim ve yüce sıfatlarına inanmak,

Yedinci fasıl: Allah’ın İlah, Hâkim ve Veli sıfatlarına inanmak.

Allah’ın yardımıyla birinci fasıldan başlayacağız.

BİRİNCİ FASIL

İMANIN RÜKÜNLERİ (VEYA İMAN ETMEYİ GEREKLİ KILANLAR)

İmanın rükünlerinden gayemiz, bir kimsenin mümin sayılabilmesi için yapması gerekli olan görevlerdir. Yanı: Allah'ın hak dininde iman ve akidenin kapsamına giren şeylerdir.

Allah (c.c) Hekim olan kitabının üç yerinde imanın rükünleri olarak adlandırılanlar şeyleri zikretmiştir: Şöyle ki;

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ (177)

" İyilik yüzlerinizi Doğu ve Batı tarafına çevirmeniz değildir, fakat iyilik, kişinin Allah'a, ahiret gününe, meleklere, kitaba, nebilere iman etmesi; ona olan sevgisine rağmen malı akrabalara, yetimlere, yoksullara, yolculara, dilencilere ve kölelere vermesi; namazı dosdoğru kılması; zekatı vermesi; ahitleştiklerinde yerine getirmesi; sıkıntıda, hastalıkta ve savaşta sabretmesidir. İşte onlar sadıklardır; işte onlar var ya, onlar muttakilerdir."(Bakara: 177)

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ (285)

"Resul, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, müminler de... Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve resullerine iman ettiler. "Resullerinden hiçbirinin arasını ayırmayız; işittik ve itaat ettik, bağışlamanı dileriz, Rabbimiz dönüş yalnız sanadır." dediler. (Bakara: 285)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا آَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآَخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا (136)

"Ey iman edenler, Allah'a, Resulü'ne, Resulü'ne bölüm -bölüm indirdiği kitaba ve bundan önce toptan indirdiği kitaba iman edin. Her kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, resullerini ve ahiret gününü inkar ederse muhakkak ki çok uzak bir sapıklıkla sapmıştır."(Nisa: 136)

Bu üç ayette anlatılan imanın rükünleri, bizlere şu üç gerçeği tanıttır:

Birincisi: Allah (c.c), Bakara: 177 ve Nisa: 136 ayetlerin her birinde iman konusunu ve iman edilmesi gerekli şeyleri şu beş madde olarak anlatmıştır: Allah'a, meleklere, kitaplara, peygamberlere ve ahiret gününe iman. Bakara: 285 ayetinde ahiret gününe imanın anlatılmamasının sebebi şudur: Çünkü ayetin sibak ve akışı bunu gerektirmemektedir.

İkincisi: Allah (c.c) Bakara: 177 ayetinde beş rükne iman etmeyi birr'e esas kılmıştır. Ayetteki birr'den gaye, geniş anlamıyla İslam'ın tümüdür ve aynı zamanda dindarlık ve Allah'a ibadet anlamına da gelmektedir.

Üçüncüsü: Nisa: 136 ayetle küfür (iman etmemek) en tehlikeli sapıklık olarak nitelendirilmiştir.

Allah'a iman etmenin esaslarını teşkil eden dindarlık, Allah'a ibadet ve küfür ile sapıklıktan uzak kalmak, insanın şunlara iman etmesini gerektirir:

1- Allah (c.c) ya inanmak,
2- Meleklere inanmak,
3- Kitaplara inanmak,
4- Peygamberlere inanmak,
5- Ahiret gününe inanmak.

Peygamber (sv), Cebrail'in meşhur hadisinde ve Müslim'in sahihinde Hattab oğlu Ömer'den rivayet ettiği hadiste kadere iman etmeyi de bu beş imanın rükünlerine eklemiştir.[2]

Çünkü Cebrail (A.S) ona: Bana imanı anlat dediği zaman, şöyle cevap verdi: Allah'a meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahret gününe ve kaderin hayır ve şerrine iman etmendir. Peygamber (s.v) önemine binaen kadere iman etmeyi de imanın beş rükünlerine eklemiştir. Hem de kaderin derin ve kapalı yönleri de vardır ki çoğu

---

[2] *Sahihi Müslim'de anlatıldığı gibi hadisin metni şöyledir: Hattap oğlu Ömer derki: Bir ara biz Peygamber (s.v) in yanındaydık; bir baktık ki, beyaz giyinişli, siyah saçlı, üzerinde yolculuk eseri görülmeyen ve tanımadığımız bir adam çıkageldi ve Peygamber (s.a) in yanında oturdu. Dizlerini Peygamber (s.a) in dizilerine dayadı ve ellerinin dizlerinin üzerine bıraktı. Sonra dedi ki: Ey Muhammed! İslamı bana anlat. Peygamber (s.v) şöyle cevap verdi: İslam, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in onun elçisi olduğuna şehadet etmen, namaz kılman, zekât vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Hacce gitmendir. O da dedi ki: Doğru söyledin. Ömer (r.a) der ki: Biz buna şaşırdık. Çünkü hem soruyor hem de kendisi cevap veriyor. Sonra dedi ki: İman hakkında bana bilgi ver. Peygamber (s.v) buyurdu ki: Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayır ve şer olarak kadere iman etmendir. Doğru söyledin dedi. Sonra dedi ki: bana ihsanı anlat! Peygamber (s.v) buyurdu ki: Allah'ı görürcesine Ona ibadet etmendir, eğer sen onu göremiyorsan o seni görüyor. Dedi ki: Bana kıyameti anlat! Peygamber (s.v) buyurdu ki: Bu konu kendisinden sorulan sorandan daha iyi bilemiyor. Dedi ki: Bana kıyametin alametlerini anlat! Peygamber buyurdu ki: Cariyenin efendisini doğurması ve yalın ayak, çıplak, fakir ve hayvan çobanlığı yapan kimselerin apartmanları yapıp yükseltmektir. Ömer (r.a) der ki: Sonra adam ayrılıp gitti. Ben de biraz bekledikten sonra Peygamber (s.v) dedi ki: Ey Ömer! Soru saran şahsın kim olduğunu tanıdın mı? Dedim ki: Allah ve Resulü daha iyi bilirler. Buyurdu ki: O Cebrail'di size dininizi öğretmeye gelmişti. (Müslim; İman bölümü. Buhari de buna yakın ifadelerle Ebu Hureyre'den rivayet etmiştir. No: 50.*

zaman akıl bunları iyi kavrayamaz. Bundan dolayı da Peygamber (s.v) bu kadar üzerinde durmuştur. Yoksa kadere iman de Allah'a imanın kapsamına girmektedir. –Çünkü kadere iman; Allah'ın kapsamlı ilmine, mutlak iradesine, umumi isteğine, sinirsiz iradesine ve her şeyi ölçüyle yaratmasına denir.

Oysa bilinmektedir ki, bunların hepsi de Allah'ın bir kısım sıfatlarıdır. Dolayısıyla da Allah'a iman eden bir kimse bunların tümüne iman etmesi de gerekir.

Allah'ın kitabındaki kurala uygun olarak biz de imanın her beş rüknü için kendi başına bir fasıl ayırdık. Ancak kadere iman ve ona taalluk eden meseleler için müstakil bir fasıl ayırmadık. Bu ikinci bölümün sonunda kısa olarak bu konuya değineceğiz. Yanı: Bu ansiklopedinin sekizinci kitabında buna değineceğiz. Allah'ın izniyle diğer yerlerde de kader ve kaderle ilgili meselelere değineceğiz.

İKİNCİ FASIL

Allah'a İman Etmenin Önemi Ve Allah'ın Dinindeki Konumu

Allah (c.c) ya iman etmek, İslam inancı ve imanın temelleri konusunda yalnız birinci rükün olmakla kalmayıp belki o imanın ruhu, itikadın cevheri ve dinin mayasıdır. Aynı zaman da o, İslam ve imanın bütün kuralların üzerinde bina edildiği bir temeldir. Belki usul ve teferruatıyla bütün din ve hak dinin kapsadığı ve Allah'a iman çarkında dönen ve bu büyük temele hizmet eden her şeydir:

1-Allah'a iman etmenin, imanın rükünleri münasebetine gelince: Zira melek ve meleklere iman, – dördüncü kitapta zikredilen melekelere iman- iman rükünlerinin ikincisidir. Meleklere iman; ister Allah'ın değerli ve güvenilir yazıcılar olarak nitelendirdiği ve Allah'ın emirlerini tebliğ eden yazıcı melekler olsun ister diğer değişik ve önemli işlerle görevlendirilip Allah'a itaat eden bu meleklere iman etmekten başka bir şey değildir. İlerde meleklerin durumuna tahsis edilen bu ikinci bölümün üçüncü faslında bu konuya değineceğiz.

Bunun gibi Allah'ın indirdiği kitaplar da Allah'ın şeriat, öğreti ve hitaplarını kapsayan vahiyden başka bir şey değildir.

Değerli Resul ve Nebiler (s.v) de, Allah'ın vahiy ve risaletini tebliğ edip insanlara yönelik hidayetini omuzlamışlardır. Ta ki Allah'a ibadet yöntemini Allah'ın hoşuna gidecek şekilde öğrenebilsinler.

Ahiret gününe iman da Allah'la karşılaşma ve her bir insan ve cin ferdin yaptığı görev ve ibadet sevabına kavuşacağı ve karşılaşacağı gündür.

2-Allah'a imanın, usul ve füru açısından dinin bütün inceliklerine münasebeti ise; çünkü din, Allah'ın dürüst yöntem ve insan ile cinlerin yeryüzündeki hayatları boyunca doğru bir şekilde hidayet ve hükümlerine uygun olarak ona ibadet etmek için gösterdiği doğru

yoldan başka bir şey değildir. Zira Allah'ın razı olacağı doğru bir şekilde Ona ibadet etmek, ancak sağlam dinine yapışmak ve gösterdiği doğru yolda yürümekle mümkün olabilir. Sıratı müstakim ayetinin "ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım dileriz" ayetinden sonra gelmesi de bu inceliği göstermektedir.

Allah'a iman Kuran-ı kerimin birçok yerinde değişik kelimelerle tekrarlanmıştır. Örnek: "Allah'a iman edin"," Allah'a iman etti", "Allah'a iman eder", Allah'a iman ederler", "Allah'a iman edersiniz", Allah'a iman ediniz". Hem de genel olarak iman kelimesi ilk etapta Allah'a iman etmeye delalet eder. Örneğin: "İman edenler", "0 mümindir"," müminler"," mümine kadınlar."

Allah'ın izniyle Allah'a iman ve dindeki önemli konumu, ileriki fasıllarda anlatılacaktır.

ÜÇÜNCÜ FASIL

ALLAH'A İMAN ETMENİN ANLAMI

Allah'a iman etmek bir kısmın hatta çoğunluğun tasavvur ettiği gibi yalnız Allah'ın varlığını bilme, Rab ve yaratıcılığına inanmak değildir, belki bu bilgi ve inanca başka şeylerin de eklenmesi gerekir. Az sonra onlara değineceğiz ki gerçek anlamda Allah'a iman anlaşılabilsin. Çünkü Allah'ın varlığı, yaratıcılığı, Rab ve Malik oluşu bilgi ve inancı ister kâfir ister Müslüman bütün insanlar arasında yaygındır. Hatta lanetli şeytan, Firavun ve Ebu Cehil de daha önce işaret ettiğimiz gibi Müminler gibi Allah'ın varlığına inanırlardı.

Birinci faslın birinci bölümünde de izah ettiğimiz gibi, Allah'ın varlığı, Rab ve yaratıcı oluşuyla ilgili inanç, insanların fıtratında mevcuttur ve yaratılmadan önce – akıllı veya akılsız olsun- akıllarıyla Allah'ın yaratıcılığını bilmektedirler. Hatta insan vücudunu meydana getiren hücre ve zerrecikler de Allah'ı tesbih edip hamd ve senada bulunurlar. Çünkü bu konu hakkında Allah (c.c) buyurur ki:

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا (44)

"Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, Halimdir, Bağışlayıcıdır." (İsra: 44)

Bununla birlikte insanlara hür bir irade payı verilmiştir ki, bununla bütün kâinatın ister istemez şahitlik ettiği bu bedihi ve büyük gerçeği de inkâr edebilir. Bu da Allah tarafından verilen bir imtihandır. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا (1) إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا (2) إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا (3)

"İnsanın üzerinden, kendisi anılmaya değer bir şey olmadığı, uzun bir süre geçmedi mi? Şüphesiz biz insanı, karmaşık bir sudan yarattık ki kendisini deneyelim. Bu nedenle onu işiten ve gören yaptık. Gerçekten biz ona yolu gösterdik ya şükredici olur ya da nankör. (İnsan: 1,2,3)

Ayetin sonunda örtmek ve gizlemek anlamına gelen küfür kelimesinin zikredilmesinin sebebi, imanın zıddına delalet etmesi içindir. Çünkü doğrusu küfür, açık ve net olan tevhit gerçeğini örtüp gizlemekten başka bir anlama gelmemektedir.

O zaman Allah'a imanın anlamı nedir?

Buna şöyle cevap verilebilir: Allah'a iman, – birinci faslın ikinci kitabında (bölümünde) anlattığımız şekilde – bu dört emir neticesinde oluşur:

1-İlk etapta Allah'ın yaratıcı, Rab, Malik ve ilah olduğunu akılla kavrayıp bilmek,

2- Allah'ın yaratıcı, Rab, Malik ve ilah olduğunu anlayabilmek için köklü bir şekilde Allah'ın ayetlerini tefekkür etmek için akıl, işitme ve görme duygularını kullanıp düşünmek

3-Allah'ın yaratıcılık, Rablik, maliklik ve uluhiyet hakkındaki imanın keyfiyetini anlatan vahiy hakkında bilgi sahibi olmak,

4-Yalnız Allah'ı Rab, ilah, dost ve hâkim kabul etmek

İşte bu anlatılanlar, Allah'a imanı oluşturan bu dört rüknün kısa olarak açıklanması ve şerhidir:

1-İnsanın fıtri olarak ve normal aklıyla Allah'ı tanımaktan maksat şudur: Allah (c.c), onu kalp, akıl ve fıtratıyla tanıyabilecek şekilde yaratmıştır. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (30)

(Resulüm!) "Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler." (Rum: 30)

Yine buyrulur ki:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ (172)

"Kıyamet gününde, biz bundan habersizdik demeyesiniz diye Rabbin Âdem oğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı, onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da), evet (buna) şahit olduk, dediler." (A'raf: 172)

Yine Cenabı Allah, bütün peygamberlerin söylediklerini ifade ederek buyurur ki:

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

Peygamberleri dedi ki: "Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var" (İbrahim: 10)

Yine Allah (c.c), müşriklerden söz edip peygamberine hitap ederek buyurur ki:

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ

"Andolsun ki, onlara gökleri ve yeri kim yarattı? Diye sorsan; "Onları şüphesiz güçlü olan, her şeyi bilen Allah yarattı" derler."(Zuhruf: 9)

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ

"Andolsun onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette "Allah" derler. O halde nasıl (Allah'a kulluktan) çeviriliyorlar?" (Zuhruf: 87)

Bu konuyu birinci faslın birinci bölümünde açıkladık. Dolayısıyla da bununla yetiniyoruz.

2- Allah'ın ayetlerinin insan nefsinde ve ufuklarda tefekkür edilmesi için akıl, duyma ve görme duyularının kullanılmasından kasıt şudur: Yaratıcı, Rab ve Malik olan Allah'a yönelik fıtri marifet ve bedihi akıl, insanın içinde ve ufuklardaki sayılamayacak kadar çok sayıda Allah'ın nişaneleri, duyular vasıtasıyla tedebbür ve tefekkürle takviye edildiği zaman, ancak o vakit kök salıp güçlenebilirler. Çünkü Allah'a iman, yaratık ve yaratıklarının izlerinden kaynaklanan ilim ve marifet üzere kurulmuştur. Bunun için yaratıkların sırları hakkındaki ilim arttıkça, onun zat, sıfat, isim ve durumu hakkındaki bilgi de daha da kökleşir. Bu yol yumuşatıldıkça, Allah'a olan yakini iman daha da fazlalaşır. Allah (c.c), akıl, duyma ve görme duyularını, ilim ve marifete ulaşılmasına vesile kılmıştır. Çünkü buyurur ki:

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

"Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur." (İsra:36)

وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"Siz, hiçbir şey bilmezken Allah, sizi analarınızın karnından çıkardı; şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi" (Nahl: 78)

Bu iki ayet açık bir şekilde ilim ve marifetin elde edilme yolunun, kalp, kulak ve gözlerin çalıştırılmasıdır. Bir gerçektir ki bu duyuları çalıştırma sahası Allah'ın yaratıkları ve muhkem olarak yaratılan bu yaratıkların dehşet saçan görünüşleridir. İşte Allah (c.c) bunları ayet (alamet) ismiyle tesmiye etmiştir. Çünkü yaratıkların tümü yaratıcının varlığına delalet eden alametlerdir. Allah (c.c) kitabinin birçok ayetinde insanları bu ayet ve alametleri inceleme ve tefekkür etmeye çağırmaktadır. Ta ki sağlam fıtrat dürbününe ve aklın ilk kavrayışına, akıl ve duyulardan elde edilen marifeti de ekleyebilsinler. Böylece bu

sahadaki ilimleri artar ve yaratıklar aynasında görülen Allah'ın isim ve sıfatları hakkında kavrayışları da daha da kökleşir.

Allah (c.c) buyurur ki:

أَوَلَمْ يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ

Onlar, göklerin ve yerin hükümranlığına, Allah'ın yarattığı herhangi bir şeye ve ecellerinin yaklaşmış olma ihtimaline hiç bakmıyorlar mı? Artık bundan sonra hangi söze inanacaklar?" (A'raf: 185)

قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ

De ki: "Göklerde ve yerde ne var? Bir bakıverin. İman etmeyen bir topluluğa apaçık ayetler ve uyarmalar bir şey sağlamaz." (Yunus: 101)

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ (190) الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (191)

"Andolsun ki göklerin ve yerin yaratılışında, gecenin ve gündüzün ardarda gelmesinde, akıl sahipleri için ayetler vardır...

"Onlar ki, ayakta iken, otururken, yanları üzerinde yatarken Allah'ı zikrederler ve gökler ile yerin yaratılışı hakkında düşünerek şöyle derler: "Rabbimiz sen bunları boşuna yaratmadın, seni tesbih ederiz, artık bizi ateş azabından koru!" (Al-i İmran: 190-191)

3-Allah'ın yaratıcılık Rablik ve ilahlıkla ilgili imanın durumunu açıklayan vahiy ilminden kasdımız, peygamberlere (s.v) gönderilen Rabbani vahyin gerçekleridir. Her ne kadar Allah'ın bağışladığı ve üzerinde yarattığı fıtri marifet ve bedihi akıl, insana; Allah'ı bilme ve onun varlığını kabul etme imkanını sağlıyorsa da ancak bu, Allah'ı layıkıyla tanımaya yeterli değildir. Bunun için Allah'ın kitabı ve Resulünün sünnetinin kapsadığı vahiy bilgisinin de bunlara eklenmesi gerekir. Bu bölümün birinci faslında da açıkladık ki vahiy, bizi imanın

gerçeğine götüren ve Allah'a iman ile diğer rükünlerin keyfiyetini öğreten tek kaynaktır. Bunun için bu konu hakkındaki ayetle yetineceğiz:

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (52)

"Böylece sana emrimizden bir ruh vahiy ettik. Sen, kitap nedir, iman nedir bilmiyordun. Ancak biz onu, kendisiyle kullarımızdan dilediğimizi hidayete ilettiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz sen dosdoğru bir yola hidayet edersin" (Şura: 52)

Her ne kadar bu şeyler veya bu üç rükün bir arada bulunabilir ve her birisinin varlığı zaruri ise ve imanın oluşmasının şartı ise de, ancak tek başına imanı oluşturamazlar ve önemli olan dördüncü rükün ona eklenmediği takdirde, imanın gerçeğinden soyutlanmış olur ve en azından bununla da vasıflandırmalıyız. Aynı zaman da bunlar hizmetçi maddelerdir ki, Allah'ın ibadet ve ubudiyetine rağbeti olan gönüller ona el uzattıklarında, belki onları imanın gerçeğine kavuşturabilirler. Dördüncü rüknü bu şekilde özetleyebiliriz:

1-İnsan aklen tam ve kesin olarak kanaat edecek,

2-Ümit ve korkuyla birlikte kalbiyle kesin bir şekilde tasdik edecek,

3-Diliyle açık bir şekilde ifade edecek,

4-İtaat ve bağlılık bakımından bunu gösterip pratiğe dökecek ki

Kendisi için Allah'tan başka hiçbir Rab, İlah, Veli ve Hâkimin olmadığını anlayabilsin.

İşte bu, Allah'ın izniyle gelecek dört fasılda kısa olarak açıklayacaklarım imanın anlamıdır.

Üçüncü faslı bu iki kısa açıklamayla bitireceğiz:

Birincisi:

İnsanın mahiyeti şu dört kuvvetten oluşur:

1-Akıl ve duyuların etkisinde oluşan idrak etme kuvveti,

2-Kalpte oluşan irade kuvveti,

3-Dil ve onun yerine geçen yazı şeklinde ortaya konulan beyan etme kuvveti,

4-Vücut ve azalardan kaynaklanan pratiğe dökme kuvveti.

Allah (c.c) ya iman, güçlü bir şekilde bu dört kuvvetin her birisiyle irtibatlıdır ve her birisi Allah'ın tecellisi ve bilinmesinin birer aynası durumundadırlar. İman; idrak, irade, beyan ve tenfiz (icraat) denilen bu kuvvetlerin aynasında görülmekle ancak tamamlanır ve geçerli olur.

İkincisi:

İmanın ve müminin tanımıyla ilgili bu birinci faslın birinci bölümünde – bu ansiklopedinin ikinci kitabında – anlattığımız her şey, her ne kadar icmali olarak imanın diğer rükünlerini kapsıyorsa da ancak tamamıyla yalnız Allah'a imanın kapsamına girerler, belki bunun için en güçlü bağ ve rüknün en önemlisi ve büyüğü Allah'a imandır. Aynı zamanda mutlak sevgi, mutlak tazim, saygı, korku, irkilme, tevekkül ve kalbin titremesi gibi kalpteki nesneler, ancak Allah için hareket ettirilir. Bunları Allah'ın dışındaki varlıklara yönlendirmek Allah'a şirktir.

DÖRDÜNCÜ FASIL

ALLAH'IN YARATICILIK SIFATINA İMAN ETMEK

Allah'ın yaratıcılık sıfatının gerçeğinin anlaşılabilmesi için aşağıdaki ayetler incelenip tefekkür edilmeli ki konumuzla ilgili ayet ve deliler anlaşılabilsin. Allah (c.c) buyurur ki:

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمُ اللَّهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (95)

"Şüphesiz Allah, tohumu ve çekirdeği çatlatandır, ölüden diriyi çıkaran, diriden de ölüyü çıkarandır. İşte Allah budur. O halde (haktan) nasıl dönersiniz!"(En'am: 95)

فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (190)

"Ama O, onlara (Adem'in çocukları erkek ve kadınlara) salih (bir çocuk) verince, kendilerine verdiği şey konusunda O'na ortaklar kılmaya başladılar. Allah, onların şirk koştuklarından yücedir. (A'raf: 190)

أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (191)

"Kendileri yaratılıp dururken, hiçbir şeyi yaratamıyan şeyleri mi ortak koşuyorlar? A'raf:191)

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (16)

"Yoksa O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma onlarca birbirine benzer mi göründü? De ki: Allah her şeyi yaratandır. Ve O, birdir, karşı durulamaz güç sahibidir." (Ra'd:16)

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ (10)

"Peygamberleri dedi ki: Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var? Halbuki O, sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlamak ve sizi muayyen bir vakte kadar yaşatmak için sizi (hak dine) çağırıyor. Onlar dediler ki: Siz de bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsiniz. Siz bizi atalarımızın tapmış olduğu şeylerden döndürmek istiyorsunuz. Öyleyse bize, apaçık bir delil getirin!" (İbrahim:10)

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (17)

"O halde, yaratan (Allah), yaratmayan (putlar) gibi olur mu? Hâla düşünmüyor musunuz?" (Nahl: 17)

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (20)

"Allah'ı bırakıp da taptıkları (putlar), hiçbir şey yaratamazlar. Çünkü onlar kendileri yaratılmışlardır." (Nahl: 20)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ (73)

"Ey insanlar! (Size) bir misal verildi; şimdi onu dinleyin: Allah'ı bırakıp da yalvardıklarınız (taptıklarınız) bunun için bir araya gelseler bile bir sineği dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan geri de alamazlar. İsteyen de aciz, kendinden istenen de!" (Hac: 73)

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا (3)

"(Kâfirler) O'nu (Allah'ı) bırakıp, hiçbir şey yaratamayan, bilakis kendileri yaratılmış olan, kendilerine bile ne zarar ne de fayda verebilen, öldürmeye , hayat vermeye ve ölüleri yeniden diriltip kabirden çıkarmaya güçleri yetmeyen tanrılar edindiler" (Furkan:3).

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا (40)

"De ki: Allah'ı bırakıp da taptığınız, ortaklarınızı gördünüz mü? Gösterin bana! Onlar yerdeki hangi şeyi yarattılar! Yoksa onların göklerde mi bir ortaklıkları var! Yahut biz onlara, (bu hususta) bir kitap mı verdik de onlar, o kitaptaki bir delile dayanıyorlar? Hayır! O zalimler birbirlerine, aldatmadan başka bir şey vaat etmiyorlar" (Fatır:40)

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (4)

"De ki: "Gördünüz mü, Allah'dan başka kendilerine dua ettikleriniz yeryüzünden neyi yaratmışlar, bana gösterin? Yoksa onların göklerde bir ortaklığı mı var? Eğer doğru söyleyenler iseniz, bir kitap veya bir ilim kalıntısı varsa, bana getirin." (Ahkaf: 4)

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ (10)

"O, gökleri görebildiğiniz bir direk olmaksızın yarattı, sizi sarsmasın diye yere de ulu dağlar koydu ve orada her çeşit canlıyı yaydı. Biz gökyüzünden su indirip, orada her faydalı nebattan çift çift bitirdik" (Lokman: 10).

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (11)

"İşte bunlar Allah'ın yarattıklarıdır. Şimdi (ey kâfirler!) O'ndan başkasının ne yarattığını bana gösterin! Hayır (gösteremezler)! Zalimler açık bir sapıklık içindedirler." (Lokman: 11)

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ (62)

"Allah her şeyin yaratıcısıdır. O, her şeye vekîldir." (Zümer: 62)

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ (61)

"İçinde dinlenesiniz diye geceyi, görmeniz için de gündüzü yaratan Allah'tır. Şüphesiz Allah, insanlara karşı lütufkârdır. Fakat insanların çoğu şükretmezler." (Ğafir (Mümin: 61)

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (62)

"İşte O, her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'dır. O'ndan başka tanrı yoktur. O halde nasıl olup da döndürülüyorsunuz!"(Ğafir: 62)

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ (9)

"Andolsun ki onlara: "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, elbette: "Onları, Azîz ve Alîm olan yarat-tı." derler." (Zühruf:9)

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ (87)

"And olsun ki, onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan: "Allah" derler. Öyleyken nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar?" (Zuhruf: 87)

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ (35)

"Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırlar? "Tur: 35)

أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ (36)

"Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır! Onlar bir türlü anlayıp inanmazlar." (Tur: 36)

Bu mübarek ayetlerden ileride anlatacağımız dört gerçeği iktibas edeceğiz ve her birisini ayrı bir konuda kısa olarak işaret edip derinliğine anlatacağız. Çünkü Allah'ın varlığı, yaratıcılığı ve Rab oluşuna dair iman meselesini birinci kitabın birinci faslında anlattık.

BİRİNCİ KONU

Allah (C.C) Tek Başınadır, Yaratıcıdır Ve Onun Dışındaki Bütün Varlıklar Onun Yaratıklarıdır

Evet, iki şey mevcuttur: Yaratıcı olan Allah (c.c) ve onun yaratıkları. Dolayısıyla da Allah'ın dışındaki her şey onun yaratıklarıdır. Çünkü onun dışındakilerin ancak onun yaratmasıyla mümkün olabilirler. Hâkim olan Allah'ın kitabı değişik kelimelerle bu gerçeği açıklamıştır. Örneğin:

1-Allah (c.c) kendisini, tek başına ve her şeyin yaratıcısı olduğu olarak tanıtmaktadır:

Allah'ın kitabında değişik ifadelerle bu gerçek anlatmaktadır: Çünkü buyrulur ki:

قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (16)

"De ki: Her şeyi yaratan Allah'tır ve o birdir, acze düşmez, her şeyden üstündür."(Re'd: 16)

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (62)

" işte Rabbiniz Allah her şeyin yaratıcısıdır. Nasıl dödürülüyorsunuz?" (Ğafir: 62)

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا (2)

"Göklerin ve yerin mülkü O'nundur; çocuk edinmemiştir. O'na mülkünde ortak yoktur, her şeyi yaratmış, ona bir düzen vermiş, belli bir ölçüyle takdir etmiştir. (Furkan:2)

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ (49)

"Hiç şüphesiz biz her şeyi bir kader ve ölçü ile yarattık."(Kamer: 49)

2-Bütün çaresiz yaratıkların herhangi bir şeyi yaratamayacakları, belki kendilerinin yaratık olduklarını bizlere bildirmiştir.

Bunlar da değişik ifadelerle dile getirilmiştir. Örneğin:

أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (191)

"Kendileri yaratıldığı halde hiçbir şeyi yaratamayan varlıkları (Allah'a) ortak mı koşuyorlar?" (A'raf: 191)

أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (16)

"Yoksa O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma onlarca birbirine benzer mi göründü? De ki: Allah her şeyi yaratandır. Ve O, birdir, karşı durulamaz güç sahibidir." (Re'd: 16)

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (17)

"O halde, yaratan (Allah), yaratmayan (putlar) gibi olur mu? Hâla düşünmüyor musunuz?"(Nahl: 17

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (20)

"Allah'ı bırakıp da taptıkları (putlar), hiçbir şey yaratamazlar. Çünkü onlar kendileri yaratılmışlardır."(Nahl: 20)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ (73)

"Ey insanlar! (Size) bir misal verildi; şimdi onu dinleyin: Allah'ı bırakıp da yalvardıklarınız (taptıklarınız) bunun için bir araya gelseler bile bir sineği dahi yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan geri de alamazlar. İsteyen de âciz, kendinden istenen de!" (Hac: 73)

3-Allah'ın yaratıkları dışında herhangi bir şeyin yaratılması için Allah'ın müşrik ve kafirlere meydan okuması:

Allah (c.c) tarafından bu konu da değişik ifadelerle dile getirilmiştir. Örneğin: Cenabı Allah genel bir şekilde yaratıklarına şöyle hitap etmektedir:

هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (11)

"İşte bunlar Allah'ın yarattıklarıdır. Şimdi (ey kâfirler!) O'ndan başkasının ne yarattığını bana gösterin! Hayır (gösteremezler)! Zalimler açık bir sapıklık içindedirler."(Lokman: 11)

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ

ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (4)

"De ki: Söylesenize! Allah'ı bırakıp taptığınız şeyler yeryüzünde ne yaratmışlar; göstersenize bana! Yoksa onların göklere ortaklıkları mı vardır? Eğer doğru söyleyenlerden iseniz, bundan evvel (size indirilmiş) bir kitap yahut bir bilgi kalıntısı varsa onu bana getirin."(Ahkaf:4)

4-İçinde cevabının bulunduğu olumsuzluğu ifade eden soru sorulması. Örneğin:

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ

وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ

آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ (10)

"Peygamberleri dedi ki: Gökleri ve yeri yaratan Allah hakkında şüphe mi var? Halbuki O, sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlamak ve sizi muayyen bir vakte kadar yaşatmak için sizi (hak dine) çağırıyor. Onlar dediler ki: Siz de bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsiniz. Siz bizi atalarımızın tapmış."(İbrahim: 10)

Bu soru asırlar boyu bütün peygamberler tarafından kafirlere yönetilmiştir.

Yine buyrulur ki:

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ (35) أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ

(36)

Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırlar? Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır! Onlar bir türlü anlayıp inanmazlar." (Tur:35-36)

5-Allah'ın yaratıcı olduğunu kafirler tarafından itiraf edilmesi:

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ (9)

"Andolsun ki, onlara gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan; "Onları şüphesiz güçlü olan, her şeyi bilen Allah yarattı" derler."(Zuhruf: 9)

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ (87)

"Andolsun! Onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbette "Allah" derler. O halde nasıl (Allah'a kulluktan) çevriliyorlar?" (Zuhruf: 87)

İKİNCİ KONU

ALLAH'IN HER ŞEYİ YARATMASI, FITRİ VE AKLI BİR GERÇEKTİR.

Bu gerçeğe, bütün peygamberlerin kavimlerine hitap ederek sorduklarından söz eden şu ayet işaret etmektedir:

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ (10)

"Onların peygamberleri: "Gökleri ve yeri yaratan, günahlarınızı bağışlamaya çağıran ve bir süreye kadar sizi erteleyen Allah'tan mı şüphe ediyorsunuz?" dediler. Onlar da: "Siz de sadece bizim gibi birer insansınız; bizi babalarımızın taptıklarından alıkoymak istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirmelisiniz" dediler." (İbrahim: 10)

Bu söz, Allah'ın yaratıcı olduğu ve yer ile göklerin onun tarafından yaratıldığının fıtri ve akli olduğunu göstermektedir. Yoksa hiçbir peygamberler bu konuyu kavimleriyle tartışmazdı. Aynı zamanda Allah'ın peygamberleri insanlar arasında en seçkin kimselerdir. Onlar, herkesten daha akıllı, daha uzak görüşlü, daha derin bilgi ve marifet sahibidirler. Bütün bu değerli peygamberlerin ittifak ettikleri bir konu mutlaka gerçek ve doğru olur.

Yine bu ayet de aynı gerçeğe işaret etmektedir:

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (17)

"Hiç yaratan yaratamayana benzer mi? Hatırlayamaz mısınız?" (Nahl: 17)

Ayette geçen tezekkür kelimesi, unutkanlığın zıddıdır. Dolayısıyla da Allah'ın yaratıcılığı açıktır ve ancak o gerçeği tefekkür edip hatırlamak gerekir.

Tur suresindeki şu ayette de aynı gerçeğe işaret etmektedir:

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ (35)

"Onlar, yaratan olmaksızın mı yaratıldılar yoksa yaratanlar kendileri midir?" (Tur: 35)

Burada cenabı Allah olumsuz soru şeklinde insanların yaratıcısız yaratılmaları veya kendileri, kendilerini yaratıkları tahminini ret etmektedir. Bu açık bir gerçektir. Çünkü sonradan yaratılıp var edilen bir yaratık, bir yaratıcıya ihtiyacı vardır ki şu mantıki kurala uygun olabilsin: yaratıcısız bir şeyin ortaya çıkması mümkün değildir. Aynı zamanda var edilen bir şeyin kendi kendini yaratması da mümkün değildir. Çünkü var olmayan bir şey nasıl olur da kendini var edebilsin?

Dolayısıyla da "Allah her şeyi yaratıp var ettiği" görüşünden başka herhangi bir görüşün olduğu düşünülemez.

Yine Zuhruf suresindeki 9 ve 87 ayetleri de bu gerçeği göstermektedir. Çünkü Allah (c.c) kafirlerin, "yer ve göklerin ve kendilerinin Allah tarafından yaratıldığını söyleyip" itiraf ettiklerini bildirmektedir. Şayet bütün insanlar Allah'ın bağışladığı bu gerçeği fıtri ve akıllarıyla itiraf edip kabul etmeselerdi, Allah (c.c) kâfir ve müşriklerin ağzından böyle bir cevabı nakletmezdi. Belki Allah (c.c) onların kendi nefisleri hakkında bilmedikleri gizli yönlerini de bilmektedir. Çünkü buyurur ki:

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ (13) أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ
اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ (14)

"Sizler, sözlerinizi gizleseniz de açıklasanız da birdir; O, kalblerde olanı bilir. Yaratan bilmez olur mu? O, Latif'tir, haberdardır." (Mülk: 13,14)

ÜÇÜNCÜ KONU

Yaratıcılıkta Allah'ın Tekliği Ve Tek İlah Olduğunun Delili

Evet, ezelden beri Allah (c.c) her şeyin yaratıcısıdır, tek başınadır, onun yaratıkları ve mülkü dışında hiçbir şey mevcut değildir. Dolayısıyla da ancak O'na ibadet edilmesi gerekir. Çünkü O'ndan başka ilah ve gerçek mabut yoktur. Birçok ayet bu gerçeğe delalet etmektedir. İşte onlardan bir kısmı:

فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (190) أَيُشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ (191)

1- "Allah onlara kusursuz bir çocuk verince, kendilerine verdiği şey hakkında Allah'a ortaklar koştular. Allah, onların ortak koştukları şeylerden yücedir. Kendileri yaratılmışken, bir şey yaratamayan putları mı ortak koşuyorlar?" (A'raf: 190,191)

Görüldüğü gibi Allah (c.c); müşriklerin, ibadette hiçbir şey yaratamayan belki kendileri yaratılmış olanları kendisine ortak koşanların iddialarını ret etmektedir.

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ (102)

2- "İşte Rabbiniz, Allah budur. O'ndan başka tanrı yoktur, her şeyin yaratanıdır. Öyleyse O'na kulluk edin; O her şeye de vekildir."(En'am: 102)

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (62)

"İşte her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah budur. O'ndan başka tanrı yoktur. Nasıl aldatılıp döndürülürsünüz?" (Mümin: 62)

Allah (c.c), Allah'ın rab ve yaratıcı olduğunu vurgulayan bu iki ayette insanlara hitap edip ilan ediyor ki, bazı Rab ve yaratıcılık sıfat ve alametlerin zikredildiği güç, Allah'tan başkası değildir, O ilah, Rab ve yaratıcıdır. Bundan dolayı yalnız O'na ibadet edilmesi ve ibadette O'nun dışındakilerin O'na ortak koşulmaması gerekir.

وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ (87)

4-“And olsun ki, onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan: "Allah" derler. Öyleyken nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar?” (Zuhrüf: 87)

Ayetin gayesi şudur: Uzun zamandan beri kafirler, Allah’ın onların yaratıcısı ve Maliki olduğunu kabul ettikleri halde, neden sapıyorlar ve başkasına ibadet ediyorlar? Yanı; “fe enna Yü’fekun” kelimesinden meçhul sığasından anlaşılıyor ki, Allah’ı bırakıp başkalarına ibadet edenler, sanki onların iradesi olmadan sağa sola dolaştırılan hayvan gibi birisi onların yularını çekip yoldan çıkarıyor gibidirler.

DÖRDÜNCÜ KONU

Yaratılışta Allah'ın Ortaklarının Bulunmaması, Yaratıcı Olduğunun Açık Bir Delilidir

Bu gerçek, dördüncü faslın başlangıcındaki ayetlerde ve daha birçok ayette ortaya çıkmaktadır. Günümüz ve geçmişteki insanlarla ilgili toplumsal olaylar, Kuran'ın bu gerçeğini doğrulamaktadır. Çünkü hiçbir zaman Allah'ın yaratıcılığında açık bir şekilde birisinin veya birkaç kişinin O'na ortak edilmesi olayı olmamıştır. Gelecek fasıllarda açıklayacağımız gibi rab, ilah, velayet ve hakimiyet konusu böyle değildir. Çünkü Allah'ın bu sayılan sıfatlarında ortaklık iddiaları ortaya çıkmıştır. Yaratıcılık sıfatında ortaklık iddialarının bulunmamasının sebebi, bir yandan Allah'ın yaratıcılığının bedihi ve açık olması, diğer yandan da yaratmaya teşebbüs edilmesinin imkansızlığı ve böyle bir teşebbüsün yapılmamasının hiç kimseye nasip edilmemesidir.

Burada yaratma (halk) kelimesinin anlamını açıklamayı zaruri görmekteyim. Çünkü yaratma kelimesine yanlış anlam verilirse onunla ce'l, kesb, fı'l ve e'mel kelimeleri arasında benzeme ve karışıklık meydana gelir, konumuzda da anlaşılacağı gibi itikâdi ve bakış yönünden de bizi yanlış sonuçlara götürür.

Yaratma (halk) kelimesinin manası hakkında önemli bir konudur, acaba bu kelime insanların yaptıkları fiillerde kullanılabilirmi?

(Halk) kelimesi, olmayan bir şey yoktan icat etmek anlamındadır. Firavun, Musa ve kardeşine sorduğu soruya Musa (as) in verdiği cevapta olduğu gibi; Çünkü Firavun dedi ki:

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَى (49) قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى (50)

" Ey Musa seninle kardeşinin Rabbi kimdir? Musa (as) dedi ki: "Her şeyi veren, yaratan ve yol gösterendir." (Taha: 49)

İnsanın ismi ve cismi yokken Allah (c.c), ondan söz ederken buyurur ki:"

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذْكُورًا (1) إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا (2)

"İnsanoğlu, var edilip bahse değer bir şey olana kadar, şüphesiz, uzun bir zaman geçmemiş midir? "Biz insanı katışık bir nutfeden yaratmışızdır; onu deneriz; bu yüzden, onun işitmesini ve görmesini sağlamışızdır."(İnsan: 1,2)

Allah'ın kitabında Halik kelimesiyle birlikte Fatır ve Bedi' kelimeleri de kullanılmıştır. Örneğin: Buyrulur ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (1)

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılan Allah'a mahsustur. Yaratmada dilediğini artırır. Doğrusu Allah, her şeye Kadir olandır." (Fatır: 1)

Fatır fetere yeftürü fetren kökünden türetilmiştir ve yarma anlamına gelmektedir.[3] Çünkü varetmek, vücutla yokluk arasını ayırır. Bedi' kelimesi de Ebde'e yübdi'ü ibda'en[4] kökünden türetilmiş ve daha önce örneği bulunmayan anlamına gelir. Bedi' fe'il sığası veznindendir, İsm-i faili de badi'dir.

Halk (yaratma) dışında başka kelimeler de kullanılmıştır. Örneğin: Ce'l, e'mel, fi'l, kesb, iktisab, iktiraf ve ictiraf. Ce'l kelimesi bir şeyi bir halden başka bir hale sokmak anlamına gelir. Örneğin: Buyrulur ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ

"Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a mahsustur. Öyle iken, inkar edenler Rablerine başkalarını eşit tutuyorlar." (En'am: 1)

---

[3] *El- Mısbahu'l Münir, sayfa: 246*

[4] *Aynı kaynak, sayfa: 25.*

Burada Cenabı Allah yer ve göklerin yaratılışı için "heleke" (yaratma) kelimesini kullanmıştır. Çünkü onları yoktan var etmiştir. Karanlık ve aydınlık için de "ce'ele" kelimesini kullanmıştır. Çünkü karanlık ve aydınlık, yıldız ve gezegenlerin hareket edip dönmesi neticesinde yer ve gökte yapılan değişiklikle birlikte yaratılmışlardır.

Başka bir ayette de buyrulur ki:

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا (54)

"İnsanı sudan yaratarak, ona soy sop veren O'dur. Rabbin her şeye Kadir'dir."(Furkan: 54).

İnsanların sudan yaratılmaları bir merhaledir, sonra da evlenmek ve hısımlık yoluyla çoğalmaları ayrı bir merhaledir. Çünkü ikincisi, birincisinde yapılan değişiklikten başka bir şey değildir. Zaten mevcut olan bir şey olduğu için icat etme açısından ona herhangi bir şey eklenmemiştir.

Yine buyrulur ki:

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ (81)

"Allah yarattıklarından size gölgeler yapmış; dağlarda sığınacağınız barınaklar var etmiş, sizi sıcaktan koruyacak elbiseler, harpte sizi koruyacak zırhlar vermiştir. Size olan nimetini Müslüman olasınız diye işte bu şekilde tamamlamaktadır." (Nahl: 81)

Burada Allah (c.c), gölgenin yaratılmasını "ce'ele" kelimesiyle ifade etmiştir. Ancak gölge yapan eşyaların yaratılmasını "heleke" (yaratma) kelimesiyle ifade etmiştir. Yine sıcaklık, soğukluk ve savaştan koruyan elbise ve zırhların yaratılmasını "ce'ele" kelimesiyle ifade etmiştir. Çünkü eşyaların gölgesi, dağlardaki siperler, elbise ve zırhların hepsi yaratılmış bazı şeylerde yapılan değişiklik neticesinde ortaya çıkmışlardır ve yoktan var edilmemişlerdir. Bundan dolayı onlar için "heleke" ifadesi kullanılmamıştır.

Kur'an-ı kerimde, yaratılmışlar için – insanın kendisi de buna dahildir – ce'l, e'mel, fi'l, kesb, iktisab, sun', ictirah ve iktiraf kelimeleri kullanılmaktadır.

Açık bir gerçektir ki bütün bu kelimelerin anlamı, tasarruf ve değiştirmek çerçevesinde dönüp kalırlar ve yaratma ile icat etmeyle ilgileri yoktur.

İşte bu kelimelerin değişik ifadelerle içinde anlatıldığı ayetlerden bazı örnekler:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ آللَّهُ أَذِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ (59)

"De ki: Allah'ın size indirdiği rızkın bir kısmını haram, bir kısmını helal kıldığınızı görmüyor musunuz?" De ki: "Size Allah mı izin verdi, yoksa Allah'a karşı yalan mı uyduruyorsunuz?" (Yunus: 59)

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ (139)

"De ki: "Bizim ve sizin Rabbiniz olan Allah hakkında bize karşı hüccet mi gösteriyorsunuz? Bizim yaptıklarımız kendimize, sizin yaptıklarınız de kendinize aittir. Biz O'na karşı samimiyiz". (Bakara: 139)

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ (55)

"Onlar, boş söz işittikleri vakit ondan yüz çevirirler. "Bizim işlediğimiz bize, sizin işlediğiniz sizedir. Size selam olsun, cahillerle ilgilenmeyiz" derler."(Kasas: 55)

فَلِذَلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ (15)

"Bundan ötürü sen birliğe çağır ve emrolunduğun gibi doğru ol; onların heveslerine uyma ve şöyle söyle: "Allah'ın indirdiği Kitap'a inandım; aranızda adaletle hükmetmek ile emrolundum, Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir; bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz kendinizedir. Bizimle sizin aranızda tartışılacak bir şey yoktur. Allah hepimizi bir araya toplar; dönüş O'nadır."(Şura: 15)

قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ (18) وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ (19)

"Firavun Musa'ya: "Biz seni çocukken yanımıza alıp büyütmedik mi? Hayatının birçok yıllarını aramızda geçirmedin mi? Sonunda yapacağını da yaptın. Sen nankörün birisin" dedi."(Şuara: 18,19)

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ (286)

"Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadar yükler; kazandığı iyilik lehine, ettiği kötülük de aleyhinedir. Rabbimiz! Eğer unutacak veya yanılacak olursak bizi sorumlu tutma. Rabbimiz bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme. Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği şeyi taşıtma, bizi affet, bizi bağışla, bize acı. Sen Mevlamızsın, kafirlere karşı bize yardım et." (Bakara: 286)

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ (30)

"Mümin erkeklere söyle: Gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, mahrem yerlerini, korusunlar. Bu, onların arınmasını daha iyi sağlar. Allah yaptıklarından şüphesiz haberdardır." (Nur: 30)

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ (21)

"Yoksa, kötülük işleyen kimseler, ölümlerinde ve diriliklerinde kendilerini, inanıp yararlı iş işleyen kimseler ile bir mi tutacağımızı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!" (Casiye: 21)

ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ (23)

"Allah, inanıp yararlı işler işleyen kullarını bununla müjdeler. De ki: "Ben sizden buna karşı yakınlara sevgiden (veya Allah'a yaklaşmaktan) başka bir ücret istemem." Kim güzel bir iş işlerse onun güzelliğini arttırırız. Doğrusu Allah bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir." (Şura: 23)

İşte buralarda Kuran, insanların yaptıkları hareket ve davranışları için, "xeleke" (yaratma) kelimesini kullanmamıştır. Çünkü "heleke"nin umumi ve aslı anlamı, olmayan bir şeyi ortaya çıkarmaktır. Oysa açık bir gerçektir ki eşyaları yaratıp onlara varlık kazandırmak yalnız Allah'a özeldir ve burada yaratıkların hiçbir katkısı bulunmamaktadır. Bunun için Allah'ın peygamberi Musa (a.s) Firavun'un sorusuna karşılık, Rabbisinin bütün yaratıkları yarattığını diye cevap verir. Çünkü buyrulur ki:

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى (50)

"Musa: "Rabbimiz, her şeye ayrı bir özellik veren, sonra doğru yola eriştirendir" dedi." (Taha: 50)

Ancak Allah'ın kitabında üç ayet bu genel kurala uymamakta ve yaratıkların bazı fiilleri için "heleke" (yaratma) fiili kullanılmıştır. Bunun da bir sebep ve hikmeti vardır ki ona işaret edeceğiz. O üç ayet şunlardır:

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (17)

1- "Siz Allah'ı bırakıp sadece birtakım putlara tapıyor, aslı olmayan sözler uyduruyorsunuz. Doğrusu, Allah'tan başka taptıklarınızın size rızık vermeye güçleri yetmez. Artık rızkı Allah katında arayın. O'na kulluk edin. O'na şükredin. Siz O'na döneceksiniz." (Ankebut: 17)

وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ (48) وَرَسُولًا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَى بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (49)

2- "Ona Kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek, İsrailoğullarına şöyle diyen bir peygamber kılacak: "Ben size Rabbinizden bir ayet getirdim. Ben size çamurdan kuş gibi bir şey yapıp ona üfleyeceğim, Allah'ın izniyle, hemen kuş olacaktır; anadan doğma körleri, alacalıları iyi edeceğim; Allah'ın izniyle, ölüleri dirilteceğim; yediklerinizi ve evlerinizde sakladıklarınızı da size haber vereceğim. İnanmışsanız bunda size delil vardır". (Al-i İmran: 48,49)

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَى وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَى بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ (110)

3- "Allah, "Ey Meryem oğlu İsa! Sana ve anana olan nimetimi an" demişti, "Seni Ruhul Kudüs ile desteklemiştim; beşikte ve yetişkin iken insanlarla konuşuyordun, sana Kitap'ı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. Sen iznimle, çamurdan kuş gibi bir şey yapmış ona üflemiştin de iznimle kuş olmuştu; anadan doğma körü, alacalıyı iznimle iyi etmiştin. Ölüleri iznimle diriltiyordun. İsrailoğullarına belgelerle geldiğinde, onlardan inkâr edenler, 'Bu apaçık bir büyüdür' demişlerdi de ben onların sana zarar vermelerini önlemiştim."(Maide: 110)

Ankebut süresinde ve İbrahim (a.s) in müşrik olan kavmiyle yaptığı tartışma esnasında "heleke" (yaratma) kelimesinin kullanılmasının hikmeti de şudur:

Allah'a şirk koşmak, – buradaki şirkten maksat putların şahsiyetinde yapılan şirktir- pratikte bunu doğrulayacak bir delil bulunmadığı açısından yoktan yaratılan şeylere benzer. Yanı: Nasıl yaratılan bir şey yaratılmadan önce varlığı söz konusu değilse, böylece iftira ve asılsız şirk de yaşadığımız dünyamızın dışında herhangi bir varlığı söz konusu değildir, belki o müşriklerin zihinlerinde bir hayalden başka bir şey değildir. Bunun için sanki onlar bunu yoktan varedip icat etmişlerdir. Yoksa nerede onların Allah'a ortak koştukları ortaklar ve onların ortaklığı? Neden onların herhangi bir izini göremiyoruz?

Bu kelimenin Al-i İmran ile Maide sürelerinde ve peygamberliğini isbat için Cenabı Allah'ın Meryem oğlu İsa'ya verdiği mucize ve ayetlerde kullanılmasının hikmeti ve misali, aynen Cenabı Allah'ın peygamber olduklarını isbat için diğer peygamberlere verdiği mucize ve hüccetlerde kullanılması gibidir. Şöyle ki:

Cenabı Allah'ın, peygamberi İsa'ya güç verip çamurdan kuş şeklini yapması ve üfürdükten sonra Allah'ın izniyle canlanıp kuş olması, her ne kadar bir sanat ise de ancak Allah'ın kitabında heleke (yaratma) fiiliyle adlandırılmasının hikmeti şudur: Çünkü bu olay, bir kuşun canlandırılması neticesinde kuşun yaratılma olayına benzemektedir. Hem de yaşatma gizli bir sır ve ölü toprağın canlı bir kuşa çevrilmesi olayı, bir insanın yapabileceği bir iş değildir, her ne kadar zahirde İsa (a.s) bunu yapmışsa da ancak bu işi ancak kadir ve E'lim olan Allah yapabilir. Bunun için İsa (a.s) in yaratıcı olmasını önlemek için çamurun kuşa çevrilmesi olayı Allah'ın iznine bağlanmıştır. Çünkü dirilten ve can veren yalnız Allah'tır. İsa (a.s) in buradaki rolü şu iki şeyle kayıtlıdır:

1-Bir kuş şeklinin yapılması

2-Sonra üfürülmesi.

Üfürme neticesinde kuş şeklindeki çamuru canlandırıp hayat veren yalnız Allah (c.c) dır. Ancak Cenabı Allah, İsa (a.s) a mucize olsun diye onu vesile kılmıştır. Bunun için İsa (a.s) çamurdan kuş şeklini yapması ve üfürme sanatını kendi nefsine nisbet edip der ki:" sizin için çamurdan bir kuş yapıp ona üfürürüm" demiştir. Ancak kuş şeklindeki çamurun canlanması olayını Allah'a isnat etmiş ve demiş ki: "Allah'ın izniyle kuş olur"

Buradan Mutezile fırkasının ister iyilik ister kötülük olsun, insan kendi fiilin yaratıcısıdır görüşünün zayıf ve mesnetsiz olduğu anlaşılmaktadır. Onlar sözde bu görüşleriyle Allah'ın adalet ve hikmetini koruyup cebirden kaçmaktadırlar. Oysa onlar yaratma ve icat etme gücünün yalnız Allah'a ait olduğu ve yaratıkların böyle bir kabiliyete sahip olmadıklarının farkında değillerdir. Allah (c.c) nin, yaratma kabiliyetini insanlara vermemesinin hikmeti şudur: Çünkü insan imtihan için yaratılmıştır. Dolayısıyla da imtihan için yaratılan birisinin yaratma diye bir görevi olamaz. Belki onun görevi çalışmak ve kazanmaktır. Allah (c.c) da bu sahada her imkânı ona sağlamıştır.

Biz de insaflı olarak deriz ki: Mutezile fırkasının karşısında olan Cebriye ve diğer bazı fırkalar da bu konuda ifrat etmişlerdir. Çünkü bunlar da insanın yaptıkları işlerin iradesi olmadan cebren yapmak zorunda kaldığı, insanın fiil, amel ve kazancının üzerinde hiçbir etkisinin olmadığından şüphelerinin olmadığı, aynı zamanda insanı, bir darboğazda rüzgârın estirdiği kuş tüyüne benzetip Allah'ın iradesine karşı insanın hiçbir rolünün bulunmadığı ve istediği yöne çevirdiğini iddia etmektedirler.

Evet, mutezile fırkası aşırı gidip İnsan, kendi yaptıkları fiil ve hareketlerin yaratıcısıdır dediler. Bunların karşısında duranlar da insanın sorumluluğunu azaltıp hatta Allah'ın iradesi karşısında eller ve ayaklarının bağlı olduğu ve yaptığı fiiller üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını savundular. Aynı zamanda bunlar mutezilenin aksine; insan, fiillerinin yaratıcısı olmadığı gibi fiilleri üzerinde hiçbir etki ve

sorumluluğunun bulunmadığını da savundular. Sonra da bütün kelamcıların delil olarak gösterdikleri şu meşhur sözü söylediler: Allah, insanların fiillerinin yaratıcısıdır.

Ancak Allah'ın kitabında insanların fiil ve yaptıkları tasarruflar için heleke (yaratma) kelimesi kullanılmamakta belki bu anlamdan uzak kelimelerle ifade edilmiştir. Bu da Mutezile'nin; insan, yaptıkları fiil ve hareketlerin yaratıcısıdır görüşünü çürütmektedir. Yine Kuran'da Allah'ın, insanın fiil ve tasarruflarının yaratıcısıdır ifadesinin kullanılmaması da Cebriye gibi fırkaların insan yaptıklarından hiç sorumlu değildir görüşünün asılsızlığı iiçin açık ve kesin bir delildir. Bunlar, bununla sözde Allah'ın mutlak ve nihayetsiz olan iradesini savunmak isterler. Allah için sıfat ve güzel isimlerinin bulunduğunda şüphe yoktur. Ancak bunların varlığı, Allah'ın yarattığı insanın tamamıyla aciz, sakat, iktidarsız ve iradesiz olduğunu gerektirmez. Aynı zamanda İnsan tarafından yapılan fiil ve tasarrufların isbatı için de onları cebren yaratıp yapmasını da gerektirmez.

Cebriye ve diğerler fırkaların, Allah insanın yaptıklarını her şeyin yaratıcısıdır görüşleri için en güçlü delilleri şu iki ayettir:

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ (62)

1- "Allah her şeyin yaratanıdır. O her şeye Vekil'dir."(Zumer:62)

قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ (95) وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (96)

2- "İbrahim onlara şöyle söyledi: "Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de yonttuklarınızı da Allah yaratmıştır."(Safat: 95,96)

Bu iki delil hakkında şunları söyleyip derler ki: "Allah her şeyin yaratıcısıdır" bu ayete göre her şeyin yaratıcısı ve mucidi Allah'tır. İnsanların fiilleri mevcut olduğuna göre Allah onları yaratıp icat etmiştir. Çünkü her şeyin bir yaratıcısı vardır ve Allah dışında da herhangi bir yaratıcı bulunmamaktadır. Bu birinci ayet hakkındaki görüşleridir. İkinci ayet hakkında da şunları söylerler: Allah (c.c), İbrahim (a.s) in kavmine hitap ederken; Allah (c.c) hem onların hem

de yaptıkları işlerin yaratıcısı olduğunu söylediğini bizlere bildirmektedir. Buna göre, çeşidi ne olursa olsun Allah, insanın yaptığı bütün fiil ve tasarrufların yaratıcısıdır.

1-Birinci ayetteki görüşleri hakkında biz de deriz ki: Evet, Allah (c.c) tek başına her şeyi yaratmıştır ve bunda hiç şüphe yoktur. Çünkü ondan başka yaratıcı yoktur. Ancak yaratılan bir şey, önce varlığı bulunmayan ve varlık elbisesi giydirilen şey demektir. Diğer bir ifadeyle "Allah her şeyi yaratmıştır" sözünden maksat, daha önce varlığı bulunmayan bir şeyin yaratılıp ortaya çıkarılmasıdır. Buna göre:

İnsanın yaptığı iş ve tasarruflar yaratılıp icat edildikten sonra onlarda yapılan değişiklik ve tasarruf yaratılmış değildir ki bir yaratıcıya ihtiyacı olsun. Belki Bunlar Allah'ın yarattığı vesilelerle yalnız Allah'ın önceden yarattığı şeylerde yapılan çaba, çalışma ve değişiklerdir. Bunlar için bir çaba gösteren, işleyen ve çalışanın bulunması yeterlidir. Daha önceki ayetlerde gördüğümüz gibi Allah'ın kitabında bu vasıflar insana nisbet edilmiş ve onunla vasıflandırılmıştır. Dolayısıyla da insan işlerini yapıp tasarruf etmeye yeterlidir. Evet, Allah'ın, insanın hem yaratıcısı ve hem de Zahiri organ ve dahili iç düğülerin yaratıcısı olduğunda şüphe yoktur. Böylece Allah (c.c) insanın tasarruf ettiği her şeylerin de yaratıcısıdır. Ancak Allah (c.c) yaratılan şeylerde insana tasarruf hakkını bağışlamış, tefekkür, kalp, dil ve azalarla o eşyalarda tasarruf edip geliştirme kabiliyetini de bağışlamıştır. Ona bu imkanların verilmesi, imtihan sorumluluğu ve sıkıntılarla baş başa kalmayı da beraberinde getirmiştir. Yoksa elinde hiçbir kabiliyet ve tasarruf yetkisinin bulunmadığı bir insan nasıl imtihan edilebilir?

Sonuç olarak konu hakkında derim ki: Yaratıkların varlığı Allah (c.c) ya dayanır. Ancak insanın yaptığı ve geliştirdiği işler, ortaya konulup elde edilen şeylerdir. Bunun için bu işlerin tahsili içi, birisinin bunlar için çabalayıp işletmesi yeterli olur. O da insandır.

a-İkinci ayet hakkındaki görüşleriyle ilgili olarak derim ki:

Saffat/96 de geçen “Allah hem sizi hem de yaptıklarınızı yaratmıştır” ayetindeki “yaptıklarınız” dan maksat, insanın yapıp tasarrufta bulunduğu şeyler değildir. Belki orada başka şeyler kastedilmiştir. Bu ayetin akışı iyice incelendikten sonra açık bir şekilde kastedilen ne olduğu anlaşılacaktır. Dolayısıyla aşağıdaki tüm ayetleri inceleyelim:

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ (83) إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (84) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا
تَعْبُدُونَ (85) أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ (86) فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ (87) فَنَظَرَ
نَظْرَةً فِي النُّجُومِ (88) فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ (89) فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ (90) فَرَاغَ إِلَى آلِهَتِهِمْ
فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ (91) مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ (92) فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ (93)
فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ (94) قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ (95) وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (96)

“İbrahim de şüphesiz O'nun yolunda olanlardandı. Nitekim Rabbine temiz bir kalple geldi. İbrahim babasına ve milletine şöyle demişti: "Nelere kulluk ediyorsunuz?"
"Allah'ı bırakıp uydurma tanrılar mı istiyorsunuz?". "Alemlerin Rabbi hakkındaki sanınız nedir?". İbrahim yıldızlara bir göz attı ve "Ben rahatsızım" dedi. Onu bırakıp gittiler. O da onların tanrılarına gizlice yönelip: "Sundukları yiyecekleri yemiyor musunuz? Ne o, konuşmuyor musunuz?" dedi. . Sonunda, üzerlerine yürüyüp kuvvetle vurdu. Bunun üzerine putperestler koşarak ona geldiler. İbrahim onlara şöyle söyledi: "Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de yonttuklarınızı da Allah yaratmıştır.” (Saffat:83-96)

Bu ayetlerdeki İbrahim (a.s)’ın babası ve putlara tapan kavmi hakkındaki Rabbimizin sözü incelendikten sonra, açık bir şekilde anlaşılacaktır ki İbrahim (a.s)’ın "Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de yonttuklarınızı da Allah yaratmıştır." sözleriyle kavmine şunu söylemek istemiştir: Ellerinizle yonttuğunuz putlara nasıl ibadet edersinin? Oysa Allah (c.c) hem sizi hem yaptıklarınızı ve hem de ibadet ettiğiniz putları da yaratmıştır.

Bu ayetin Mutezile fırkasının karşısındaki Cebriye, Eşa’ire, Maturidiye ve diğerlerin kalplarını işgal eden amellerin yaratılışıyla hiçbir ilgisi yoktur. Çünkü burada “yaptıklarınız” aynen “yonttuğunuz” anlamdadır. Çünkü onların yaptıkları iş ile Allah’ın onlara isnat ettiği yaratmak, onların putları yapıp yonttuklarından başka bir şey değildir. İbrahim (a.s) elleriyle yonttukları putlara ibadet ettikleri için önce onları kınamış, sonra da Allah’ın hem onların hem de yonttukları putların yaratıcısı olduğunu onlara hatırlatmıştır. Açık bir gerçektir ki, putlar her ne kadar yontma ve işleyiş bakımından onlara ibadet edenlerin eseri iseler de ancak bu putlar yaratılan maddelerden yapıldıkları için, hakikatte Allah’ın sanat ve yaratıklarıdırlar.

Bu iki ayette Cebriye fırkasının görüşleri çürütülmektedir. Çünkü Allah (c.c) putları yontma ve işleyişini müşriklere nisbet etmiştir. Aynı zamanda Mutezile fırkasının görüşü de çürütülmektedir. Çünkü Allah (c.c) müşriklerin yaptıkları putları yaratmak kelimesiyle değil, belki yapmak ve yontmakla ifade etmiştir. Şayet onlar yaratsaydı, “heleke” (yaratma) ifadesi kullanılırdı.

Sebeb Ve Nizam Kanunlarının Yaratıcı Olan Allah'ın Varlığını Gerekli Kılmaları

Kısa olarak halk (yaratma) kelimesinin anlamını anlattıktan sonra asıl konumuza döneceğiz ve deriz ki: Eşyaları yoktan var edip yaratmak yalnız Allah (c.c) ya aittir ve burada Allah dışındakilerin zerre kadar katkı ve payları söz konusu değildir. Nefsine malik olamayan bir şey nasıl olur da başka bir şeye malik olsun? Hayır, bir şeye sahip olamayan birisi nasıl onu verebilsin?

Birinci bölümün birinci faslında açıkladık ki, "her şeyin bir sebebi vardır" (sebep kanunu), -yanı: mahluk olan bir şeyin bir yaratıcısı ve mevcut olan bir şeyin bir mucidinin bulunması gerekir. Çünkü sebepsiz bir şey oluşup vücut bulamaz- kuralının tafsilatına girmeden sırf bu kâinata bakıp yaratıldığını görmekle bizi bunu yaratanın Allah (c.c) olduğu inanç ve itikadını kabul etmemizi mecbur ve zorunlu kılar. Allah (c.c) birçok ayette bu gerçeğe dikkatimizi çekmiştir. Konumuzun başında bu ayetlerin bir kısmına işaret ettiğimiz için burada onları tekrarlamayı uygun bulmuyoruz. Burada da sağlam bir kalp ve düzgün bir akla sahip olan kişileri derinden titretecek ayetlere işaret ederek yetineceğiz. Allah (c.c) buyurur ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ (73)

"Ey insanlar! Bir misal verilmektedir, şimdi onu dinleyin: Sizlerin Allah'ı bırakıp taptıklarınız bir araya gelseler, bir sinek bile yaratamayacaklardır. Sinek onlardan bir şey kapsa, onu kurtaramazlar; isteyen de istenen de aciz!" (Hac: 73)

Evet, Ondan başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, bu ayette gösterilen örnek karşısında birçok kimsenin durup dinlemesi ve tefekkür etmesini gerektirir. Bu ayetin özü şudur: Alemlerin Rabbi olan Allah, hiç ayırım yapmadan bütün Allah'ın dışındaki varlıklara

ibadet eden kimselere çağrıda bulunuyor ve şunu buyuruyor: Şayet taptıklarınız bütün mabutlar bir sinek yaratmak için bir araya gelir ve birbirlerine yardım etseler, yine bunu başaramazlar ve aciz kalırlar. Bundan ziyade de şayet sinek onlardan bir şey kapsa onu geri getiremezler. Evet, görüp bildiğim kadarıyla bu gösterilen örnekten kasıt şudur:

Burada Allah (c.c) bizi uyarıyor ve dikkatimizi yaratma olayının – yoktan var etmenin -büyük ve zor bir iş olduğu ve çoğu zaman insanların bundan gafil kalıp unuttuklarını bizlere hatırlatıyor. Ayrıca Allah (c.c) başkasına ibadet eden kafirler için sinek gibi küçücük bir canlıyı yaratmaya güçlerinin bulunmadığını bizlere hatırlatıyor. Sineğin küçüklüğü bizim ölçülerimize göredir. Yoksa Allah'ın yarattığı her şey yaratılış ve yaratılışın tamamlanması bakımından büyük ve önemlidir. Büyük, küçük her yaratığın hikmet ve sebebi bize hafif gelebilir. Ancak Allah (c.c) cismi küçük ve rahatsızlık veren sinekten dünyanın bütün bölgelerinde milyonlarca belki milyarlarca sinek yaratmaktadır. Ancak insanların ilah kabul ettikleri birisinin bir sineği yaratması zorluğun ötesinde imkansızdır. Bunlar bir araya gelip yardımlaşsalar da yine bunu beceremezler.

Açık bir gerçektir ki, Tağut ve insanların kendilerini daha güçlü gördükleri kimselerin yapamadığı bir işi, tabi olanların bunu yapmaları daha da zor ve imkansızdır. Çünkü her zaman tabi olunanlar tabi olanlardan daha güçlüdürler. Efendi hizmetçisinden daha güçlüdür. Dolayısıyla da güçlünün yapamadığı bir işi daha zayıf olanın yapması mümkün değildir.

İlaveten şu konuyu da açıklayacağız: Asrımızda tüp bebek olarak adlandırılan konunun, uzaktan yakından yaratmayla hiçbir alakası bulunmamaktadır. Çünkü bu şöyle gerçekleşmektedir: Nutfe (embiryo) kadının rahminden alınıp başka yerde erkeğin nutfesiyle mayalandırılıp tekrar kadının rahmine bırakılıyor. Bu, Allah'ın yarattığı bir maddenin bir yerden alınıp benzer bir yere bırakılması olayıdır ve

yaratmakla hiçbir ilgisi yoktur. Belki çocuğun oluşabilmesi için Allah’ın yaratılış adetine uygun olarak nutfe değişik merhalelerden geçirilmektedir. Şayet nutfeyi (meniyi) nakledenler, ceninin gelişmesi için Allah’ın rahimde yarattığı meniyi ve onunla ilgili diğer malzemeleri uygun yere (tüpe) yerleştirip titizlik ve itina gösterilmezse, yaptıkları iş netice vermez ve boşuna gider.

Bu yaratılma olayı, bir yaratıcının varlığına delalet eder. Allah her şeyi öyle güzel ve öyle düzgün yaratmıştır ki bütün insan ve cinler ufacık bir kusuru bulmak için bir araya gelseler, yine bulamazlar. Burada akıl ve mantığa uygun başka bir şey daha var; bu yaratıklar, onları itina, düzgün, kusursuz ve ölçülü yaratan büyük bir yaratıcının, Alim ve Hekim olan bir Rabbin varlığına, aklı selim sahibi kimselerin inanmasını zorunlu kılarlar. Çünkü şöyle bir kural vardır: Her nizamın bir tanzimcisi vardır. Dolayısıyla da bir yerde güzel tanzim edilmiş bir şey bulunduğu zaman, orada bir tanzimci ve düzenleyicinin var olduğunu gösterir.

Biz bu konuyu birinci bölümün birinci faslında şartların elverişli olduğu ölçüde izah etmiştik. Burada da daha önce anlatılan bazı ayetler konumuzla ilgili olduğu için açıklanmasına girmeden onları hatırlatmakla yetineceğiz:

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ (3) ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ (4)

“Gökleri yedi kat üzerine yaratan O'dur. Rahman'ın bu yaratmasında bir düzensizlik bulamazsın. Gözünü bir çevir bak, bir çatlak görebilir misin? Bir aksaklık bulmak için gözünü tekrar tekrar çevir bak; ama göz umduğunu bulamayıp bitkin ve yorgun düşer.” (Mülk: 3-4)

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ (88)

“Dağları yerinde donmuş gibi durur görürsün, oysa onlar bulutlar gibi geçerler. Bu her şeyi sağlam tutan Allah'ın işidir. Doğrusu O, yaptıklarınızdan haberdardır.” (Neml: 88)

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ (7) ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ (8) ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ (9)

“Yarattığı her şeyi güzel yaratan, insanı başlangıçta çamurdan yaratan, sonra onun soyunu, bayağı bir suyun özünden yapan, sonra onu şekillendirip ruhundan ona üfleyen Allah'tır. Size kulaklar, gözler, kalbler verilmiştir. Öyleyken, pek az şükrediyorsunuz.” (Secde: 7-9)

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا (1) الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا (2)

“Göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin olan, çocuk edinmeyen, hükümranlıkta ortağı bulunmayan, herşeyi yaratıp bir ölçüye göre düzenleyen ve dünyaları uyarmak üzere kuluna hakkı batıldan ayırdeden Kuran'ı indiren Allah yücelerin yücesidir.” (Furkan: 1-2)

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى (1) الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى (2) وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى (3)

“Yüce Rabbinin adını tesbih et. O, yaratıp şekil vermiştir. O, her şeyi ölçüyle yapıp doğru yolu göstermiştir.” (A’la: 1-3)

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى (50)

“Musa: "Rabbimiz, her şeye ayrı bir özellik veren, sonra doğru yola eriştirendir" dedi.” (Taha: 50)

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ (6) الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ (7) فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ (8)

“Ey insanoğlu! Seni yaratıp sonra şekil veren, düzenleyen, mütenasip kılan, istediği şekilde seni terkip eden, çok cömert olan Rabbine karşı seni aldatan nedir?” (İnfitar: 6-8)

Bu konuyu şu açıklamayla kapatacağız:

"Tanzimcisiz bir nizamın bulunması mümkün değildir fıtri ve mantıki kurala uygun olarak deriz ki: Allah'ın yarattığı şu geniş kainatında gördüğümüz insan, evren ve diğer yaratıklarla ilgili düzen, sanat, konum ve titizlik ve bütün yaratıklar arasındaki ahenk ve intizam tek bir akıl tarafından çalıştırılıp düzene koyan tek bir ceset durumundadırlar. Kainattaki her bir yaratığı bağımsız olarak incelediğimizde de her biri bir yaratıcı olan bir Rabb'ın varlığına delalet etmektedirler. Daha önce de anlattığımız gibi belki bu intizamlı, güzel ve dehşet saçan yaratıkların her bir zerresi ve bunun birkaç katı sayısınca, onların yaratıcı ve Rablerinin varlığına delalet etmektedirler. Çünkü büyük, küçük sayılarını yalnız Allah (c.c) nin bildiği nice- nice zerreler mevcuttur.

Nasıl bir el saatı, bir bilgisayar ve asrımızdaki teknolojiyle ilgili aklına ne gelirse nasıl sanatkarının varlığına delalet ediyorsa, her zerrecik, molekül, hücre ve saire... de daha fazla yaratıcı ve Rab olan Allah'ın varlığına delalet etmektedirler. Çünkü:

1 -Bir atom, molekül ve hücrenin içinde bulunan düzen, incelik ve hünerin onda biri insanların yaptıkları sanatlarda bulunmaz,

2-İnsanlar tarafından kullanılan alet ve cihazlarda kullanılan ham maddeler de Allah tarafından yaratılıp icat edilmişlerdir.

3-Bunların ötesinde; insanın kendisi, aklı, işitmesi, görmesi, iç organları, dış organları ve yaratıcısından başka gerçeğini bilmeyen ruhu da Allah'ın sanat ve eseridirler.

O halde neden insanların yaptıkları alet ve cihazlar hoşlarına gidip gözlerinde büyük görülüyor? Halbuki bunlar, Allah'ın yarattığı en küçük ve kıymetsiz eşyaların yanında basit ve değersiz kaldıkları halde bunları sanatkarına dayandırmakta, yapıcılarını övmekte ve zekalarını yüceltmektedirler. Ancak kafirler, Allah'ın yaratık ve sanatı yüzler, binler ve sayılamayacak kadar o sanatkarlarınkinden daha büyük, daha sağlam ve daha ince olmasına rağmen hoşlarına gitmiyor ve

gözlerinde büyük görülmüyor. Neden bunlar yaratıcı, hidayet verici ve gerçek sanatkâr olan Allah’a hamd etmezler, onu yüceltip tesbih etmezler? Halbuki sanatına övgüler yağdırdıkları o insan da sayılamayacak kadar çok olan Allah’ın yaratıkları arasında ancak bir yaratıktır. O sanatkarların yaptıkları bütün alet, cihaz ve sanatlar; yaratıcı Rahman ve Rahim olan Allah’ın kendisine verdiği ruh, zihin, nimet ve harici vasıta ve imkanların birer meyveleri durumundadırlar.

Böylece Dördüncü faslı bitirip beşinci fasla başlayacağız.

BEŞİNCİ FASIL

ALLAH'IN RAB VE MALİK OLDUĞUNA İNANMAK

Allah'ın Rab ve Malik olduğunun anlaşılması için, bu konudan söz eden ayetleri anlatacağız: Allah (c.c) buyurur ki:

"Hamd, alemlerin Rabbi Allah'a mahsustur." (Fatiha: 2)

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ (164)

"De ki: "Allah her şeyin Rabbi iken O'ndan başka bir rab mı arayayım? Herkesin kazandığı kendisinedir, kimse başkasının yükünü taşımaz; sonunda dönüşünüz Rabbinizedir, ayrılığa düştüğünüz şeyleri size bildirecektir."(En'am: 164)

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ (30) نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ (31)

"Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da doğrulukta devam edenler, melekler, ölümleri anında inip derler ki: "Korkmayınız, üzülmeyiniz, size söz verilen cennetle sevinin, biz dünya hayatında da, ahirette de size dostuz." (Fussilet: 30-31)

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ (64)

"De ki: "Ey Kitap ehli! Ancak Allah'a kulluk etmek, O'na bir şeyi eş koşmamak, Allah'ı bırakıp birbirimizi rab olarak benimsememek üzere, bizimle sizin aranızda müşterek bir söze gelin". Eğer yüz çevirirlerse: "Bizim Müslüman olduğumuza şahit olun" deyin." (Al-i İmran: 64)

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (54)

"Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan ve sonra arşa hükmeden, gündüzü durmadan kovalayan gece ile bürüyen; güneşi, ayı, yıldızları, hepsini buyruğuna baş eğdirerek var eden Allah'tır. Bilin ki yaratma da emir de O'nun hakkıdır. Alemlerin Rabbi olan Allah Yüce'dir." (A'raf: 54)

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ (61) ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ (62)

"Size, geceyi dinlenesiniz diye karanlık ve gündüzü aydınlık olarak yaratan Allah'tır. Doğrusu Allah insanlara karşı lütufkardır, ama insanların çoğu şükretmezler.
İşte herşeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah budur. O'ndan başka tanrı yoktur. Nasıl aldatılıp döndürülürsünüz?" (Mumin: 61-62)

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ مَنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (31)

"De ki: "Gökten ve yerden size rızık veren kimdir? Kulak ve gözlerin sahibi kimdir? Diriyi ölüden çıkaran, ölüyü de diriden çıkaran kimdir? Her işi düzenleyen kimdir?" Onlar: "Allah'tır! " diyecekler. "O halde O'na karşı gelmekten sakınmaz mısınız?" de." (Yunus: 31)

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُمْ بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى (13) وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوَ مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا (14)

"Onların olayını sana biz gerçek olarak anlatıyoruz: Onlar Rablerine inanmış birkaç gençti. Onların hidayetlerini artırmış ve kalblerini

pekiştirmiştik. Durup, şöyle demişlerdi: "Rabbimiz göklerin ve yerin Rabbidir, O'nu bırakıp başka bir tanrıya yalvarmayız, yoksa and olsun ki, batıl söz söylemiş oluruz." (Kehf: 13-14)

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَى (49) قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى (50)

"Firavun: "Musa! Rabbiniz kimdir?" dedi. Musa: "Rabbimiz, her şeye ayrı bir özellik veren, sonra doğru yola eriştirendir" dedi." (Taha: 49-50)

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (36) وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (37)

"Övülmek, göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve alemlerin Rabbi olan Allah içindir. Göklerde ve yerde azamet O'nundur, O, güçlüdür, Hakim'dir." (Casiye: 36-37)

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (3)

"Doğrusu sizin Rabbiniz gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra arşa hükmeden, işi düzenleyen Allah'tır, izni olmadan kimse şefaat edemez. İşte Rabbiniz olan Allah budur. O'na kulluk edin. Nasihat dinlemez misiniz? (Yunus: 3)

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ (75) فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ (76) فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ (77) فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ (78) إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (79)

"Yakinen bilenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin hükümranlığını şöylece gösteriyorduk: Gece basınca bir yıldız gördü, "işte bu benim Rabbim!" dedi; yıldız batınca, "batanları sevmem" dedi. Ayı doğarken görünce, "işte bu benim Rabbim!" dedi, batınca, "Rabbim beni doğruya eriştirmeseydi and

olsun ki sapıklardan olurdum" dedi. Güneşi doğarken görünce "işte bu benim Rabbim, bu daha büyük!" dedi; batınca, "Ey milletim! Doğrusu ben ortak koştuklarınızdan uzağım" dedi. "Doğrusu ben yüzümü, gökleri ve yeri yaratana, doğruya yönelerek çevirdim, ben ortak koşanlardan değilim."(En'am: 75-79)

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ (69) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ (70) قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ (71) قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ (72) أَوْ يَنْفَعُونَكُمْ أَوْ يَضُرُّونَ (73) قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ (74) قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ (75) أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الْأَقْدَمُونَ (76) فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ (77) الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ (78) وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ (79) وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ (80) وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ (81)

"Onlara İbrahim'in kıssasını anlat. İbrahim, babasına ve milletine: "Nelere tapıyorsunuz?" demişti. "Putlara tapıyoruz, onlara bağlanıp duruyoruz" demişlerdi.
İbrahim: "Çağırdığınız zaman sizi duyarlar veya size bir fayda ve zarar verirler mi?" demişti."Hayır ama, babalarımızı da bu şekilde ibadet ederken bulduk" demişlerdi.
İbrahim: "Eski atalarınızın ve sizin nelere taptıklarınızı görüyor musunuz? Doğrusu onlar benim düşmanımdır. Dostum ancak Alemlerin Rabbidir. Beni yaratan da doğru yola eriştiren de O'dur. Beni yediren de içiren de O'dur. Hasta olduğumda bana O şifa verir. Beni öldürecek, sonra da diriltecek O'dur. "(Şuara: 69-81)

قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (84) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (85) قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ (86) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (87) قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (88) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ (89)

“De ki: "Biliyorsanız söyleyin, yer ve onda bulunanlar kimindir?""Allah'ındır" diyecekler, "Öyleyse ders almaz mısınız?" de."Yedi göğün de Rabbi, yüce arşın da Rabbi kimdir?" de. "Allah'tır" diyecekler! "Öyleyse O'na karşı gelmekten sakınmaz mısınız?" de. "Biliyorsanız söyleyin her şeyin hükümranlığı elinde olan, barındıran fakat himayeye muhtaç olmayan kimdir? "Allah'tır" diyecekler; "Öyleyse nasıl aldanıyorsunuz" de.” (Mü’minun: 84-89)

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (26) تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (27)

De ki: "Mülkün sahibi olan Allah'ım! Mülkü dilediğine verirsin; dilediğinden çekip alırsın, dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın; iyilik elindedir. Doğrusu sen, her şeye Kadir'sin. Geceyi gündüze, gündüzü geceye geçirirsin; ölüden diri, diriden ölü çıkarırsın; dilediğini hesapsız rızıklandırırsın". (Al-i İmran: 26-27)

Biz bu değerli ayetlerden beş hakikati çıkarıp her birisini bağımsız bir konu yapacağız. İşte o beş hakikat şunlardır:

1-Rab (c.c), yaratıcı, tedbir alan, diriltici, razık, her şeyin sahibi ve her şeyin hidayet vericisidir.

2-Rübubiyeti, tek ilah ve tek Rab olduğunu gerektirir.

3-Allah’ın kendini tek Rab edinmesi, değerli meleklerin inmelerine ve seçkin ilhamlarına sebep olur.

4-Her ne kadar insan, Allah’ın rübubiyetinı tanıyabilecek fıtrat üzere yaratılmışsa da nefislerin içindeki ve ufuklardaki ayetleri incelemek, emirleri üzerinde düşünmek, imanını daha da güçlendirip kökleştirir.

5-Allah’ın Malik olması, rübubiyetinden kaynaklanır. Dolayısıyla da o da aynen rübubiyet gibi bütün varlıkları kapsar. Şimdi birinci konuyu anlatacağız:

BİRİNCİ KONU

Rab (c.c), yaratır, düzenler, diriltir, öldürür, rızık verir, her şeyin sahibidir ve her şeyin yol göstericisidir.

Allah'ın kelamı bir kısmı bir kısmını doğruladığı, tefsir edip açıkladığı için bazı ayetleri incelememiz gerekir ki Rab kelimesinin anlamını öğrenebilelim.

Allah'ın Rübubiyetinin bilinmesindeki kastım şudur: Arap dilinde ve bizzat Allah'ın kitabinde Rab kelimesi Allah'tan başkası için de kullanılır. Bazı kimseler zan ederler ki bu isim ister Allah için ister başkası için kullanılsın mana itibarıyla aralarında herhangi bir farkın bulunmadığını zan ederler. Oysa bu çirkin bir yanlışlıktır. Zira Allah (c.c) isim, sıfat ve fiillerinde hiçbir kimseye ve hiçbir şeye benzemez. Çünkü buyrulur ki:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (11)

"O'nun benzeri yoktur." (Şura: 11). Bu tanım, ayırım yapılmadan Allah'ın zat, sıfat, isim, keyfiyet ve fiillerinin hepsini kapsar.

O zaman Rab kelimesi Allah'ın dışındaki varlıklar için kullanıldığı zaman akla ilk gelen anlamı şudur; efendi, malik, terbiye edici, işleri düzenleyici, iyilik yapan ve ıslah eden. Allah (c.c) Yusuf (a.s) ağzından aktarıp buyurur ki:

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ (23)

"Evinde bulunduğu kadın onu kendine çağırdı, kapıları sıkı sıkı kapadı ve "gel sene" dedi. Yusuf: "Günah işlemekten Allah'a sığınırım, doğrusu senin kocan benim efendimdir; bana iyi baktı. Haksızlık yapanlar şüphesiz başarıya ulaşamazlar." dedi." (Yusuf: 23)

Buradaki Rab'den kasıt, Yusuf'u satın alıp karısına tavsiyesini yapan kadının kocasıdır. Çünkü buyrulur ki:

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ (50)

"Mısır'da onu satın alan kimse karısına: "Ona güzel bak, belki bize faydası olur. Hükümdar: "Onu bana getirin" dedi. Yusuf'a elçi gelince, "Efendine dön, kadınlar niçin ellerini kesmişlerdi bir sor; doğrusu Rabbim onların hilesini bilir" dedi." (Yusuf: 50).

Allah'ın peygamberi Yusuf, Melik'in elçisi gelip onu zindandan çıkarmak isteyince, ona isnat edilen suçun araştırılıp ortaya çıkarılmasını istedi ki töhmet altında kalmadan ve ter temiz olarak Melikin karşısına çıkabilsin. Allah'ın peygamberi Yusuf'un yaptığı iş çok güzel ve yerinde bir karardı.

Yukarıdaki ayette Rab kelimesi iki sefer kullanılmıştır: Birincisinde Melik kast edilmiştir. Bundan dolayı Yusuf (a.s) gönderilen görevliye hitap ederken Rab tabiriyle Meliki kast etmiş ve demiş ki:

"Rabbine dön ve ellerini yaralayan kadınların durumunu ondan sor" (Yusuf: 50).

Ancak ikincisinde alemlerin Rabbi Allah kast edilmiştir. Bunun için Yusuf şüphesiz, Rabbim onların hilelerini bilmektedir." demiştir.

Yusuf (a.s) in zindandaki iki arkadaşına hitab ederken Rab kelimesini kullanmasındaki kasıt, melik olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü şöyle hitap etmiştir:

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (39)

"Ey mahpus arkadaşlarım! Ayrı ayrı bir sürü uydurma rabler mi daha iyidir, yoksa her şeyden üstün tek Allah mı?"(Yusuf: 39)

Ayrı ayrı Rablerden kasıt, değişik padişah, melik ve reislerin Allah'ın şeriatıyla hüküm etmeyen tağutlar ve insanlara zulüm ve hıyanet eden uydurma ilahlardır.[5]

---

[5] Rab Allah'ın adıdır. Bir şeye izafe edilmeden başkası için kullanılamaz. Melik, seyit, mürebbi, idareci, iyilikte bulunan, işleri düzenleyen ve islah eden lere de erbab ve rubub (rabler) denir.

Evet, Rab kelimesi insanlar için kullanıldığı zaman anlamı bu ise, bu kelime insanların rabbi olan Allah için kullanıldığı zaman da değişik anlamlara geleceği açık bir gerçektir.

Şüphe yoktur ki, Rab kelimesi Allah için kullanıldığı zaman birçok anlama gelir. Çünkü Allah'ın yaratıklara yönelik bütün sıfat, hal ve fiiller, Rab kapsamına girerler. Nasıl Allah istisnasız bütün yaratıkların yaratıcısı ise, aynı zamanda da bütün yaratıkların Rabbidir. Ayetlerden çıkardığımız Rab kelimesinin önemli anlamlarını aşağıda özetlemeye çalışacağız:

1-Fatiha suresinin 2. ve diğer birçok ayetlerde anlatıldığı gibi bütün övgüler Allah'a mahsustur.

2,3-Araf/54, Yunus/3 ve diğer ayet ve sürelerde geçtiği gibi Allah yer ve göğü yaratmış ve arşa istiva etmiştir.

4-Yunus/3 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi halkın işlerini tedbir eden ve düzenleyen Allah'tır.

5-Araf/54 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi Allah'ın emriyle güneş, ay ve yıldızlar hareket edip hizmet ederler.

6-A'raf/54 ve diğerlerde geçtiği gibi emir ve yaratma yalnız Allah'a mahsustur.

7-Yunus/31 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi gök ve yerde insanların rızkını Allah tanzim ettirir.

8-Yunus/31 de geçtiği gibi göz ve işittiren duyduran Allah'tır.

9-Yunus/31 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi diriyi ölüden, ölüğü diriden çıkaran Allah'tır.

10-Şuara/78 de geçtiği gibi hidayete erdirme yalnız Allah'a aittir.

11-Şuara/80 ayetinde geçtiği gibi hastalara şifa veren Allah'tır.

12-Şuara/89 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi diriltip öldürmek işi yalnız Allah'a aittir.

13-Şuara/82 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi günahları ancak Allah bağışlar.

14,15-Taha süresinde geçtiği gibi her yaratık için var olma hakkının verilmesi ve yaratıldığı gayeye yönlendirilmesi görevi Allah'a aittir.

16-Casiye/ 36 de geçtiği gibi Allah yer gök ve bütün alemlerin Rabbidir.

17-En'am/164 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi Allah her şeyin Rabbidir.

18-Ğafir/62 ve diğer ayetlerde geçtiği gibi ilahlık vasfı yalnız Allah'a aittir.

19, 20-Yunus/ 31,32 ve diğer yerlerde geçtiği gibi ibadet ve takva yalnız Allah için yapılır.

21-Yunus/3- Allah'ın izni olmadan hiç kimse şefaat yapamaz.

22-Yunus/32 ve En'am/ 64 ayetlerinde geçtiği gibi gerçek Rab Allah'tır ve O'ndan başka Rab yoktur.

İşte rübubiyetin asıl anlamı bunlardır. Gördüğümüz gibi Rab kelimesi Allah dışındaki yaratıklar için kullanıldığı zaman başka bir şeye izafe etmekle değişik anlamlar ortaya çıkar. Yoksa geçek anlamda Allah'tan başka Rab yoktur.

İKİNCİ KONU

Allah'ın Rab Ve İlah Olması, Tek Başına Olmasını Gerektirir

Evet, anlattığımız mana itibarıyla Allah'ın rübubiyeti, ilah ve rab bakımından tek olmasını gerektirir. Ondan başka herhangi birisini rab edinmek, rübubiyetinde şirk (ortaklık) meydana getirir. Aynen Ondan başkasını ilah ve mabut edinmek uluhiyetinde şirk meydana getirdiği gibi. Yanı ikisinde de aynı şirk meydana gelir. Belki ülubiyetinde meydana gelen ortaklık, rübubiyetinde de ortaklığın oluşmasını sağlar. Çünkü Allah'ın ülubiyeti, rübubiyetine dayanır ve ondan türer. Yanı; Allah Rab olduğu için ilahtır ve yalnız ona ibadet edilmesi gerekir. Çünkü tek Rab ve yaratıcı yalnız Odur.

Allah'ın rübubiyetinde ortak koşmak, herhangi bir yaratığın Allah'ın rübubiyetine ait bir veya daha fazla özelliğinde ortaklık koşmakla gerçekleşir. Daha önce de işaret ettiğimiz gibi rübubiyetinin hususiyetleri şunlardır: Allah (c.c) en fazla hamd ve senaya müstahaktır. Yaratama ve emir verme yalnız O'na aittir. Yaratıkların işlerinin düzenlemesinde ve tedbir alınmasında, onları hidayete erdirmesine ve yaratıkları amaca yönlendirmesinde mutlaka bir tasarruf hakkına sahiptir, tek ilah O'dur. İbadet ve takva yalnız O'na yapılır. O, her şeyin Rab ve sahibidir. Rızık veren, dirilten ve öldüren, şifa veren, şefaat izni veren, bağışlayan yalnız O'dur. Buna göre:

Her kim ki, Allah'a ait olan bu özelliklerden birisini Allah'ın dışındaki herhangi bir yaratılmışa verirse, bu açıdan veya diğer açılardan rübubiyetinde Allah'a ortak koşmuş olur. Bundan dolayı Allah(c.c) Yahudi ve Hıristiyanları Allah'a ortak koşmuşlar olarak nitelendirmektedir. Zira onlar:

Birincisi: Üzeyir ve İsa (a.s) i oğulları olarak Allah'a nisbet etmektedirler. Çünkü buyrulur ki:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ (30)

“Yahudiler, "Üzeyir Allah'ın oğludur" dediler; Hıristiyanlar, "Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bu, daha önce inkâr edenlerin sözlerine benzeterek ağızlarında geveledikleri sözdür. Allah onları yok etsin, nasıl da uyduruyorlar!” (Tevbe: 30)

İkincisi: Onlar, alim ve abitlerine kanun koyma, helal ve haram kılma yetkisini vermekle onları Allah dışında rabler edindiler. Çünkü burulur ki:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (31)

“Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rableri olarak kabul ettiler. Oysa tek Tanrı'dan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka tanrı yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir.”(Tevbe: 31)

Ayette geçen ahbar kelimesi hibrin çoğuludur ve din bilgini anlamındadır.[6] Ruhban kelimesi de rahibin çoğuludur ve kendini ibadet etmeye adayan abid demektir.[7] Erbab rabbin çoğuludur. “Onlar haham ve papazlarını rabler edindiler” ayetinden kasıt, Yahudi ve Hıristiyan halkın çoğunluğu Hz. Musa ve Hz. İsa ya indirilen dinde ve Tevrat ile İncil’de nefislerinin arzularına göre tasarruf yapan alim ve abitlerine tabi oldular. Onlar da halk için helali haram ve haramı helal kıldılar. Halk da bu konuda onlara itaat edip saygı gösterdiler ve meşru olmayan emir ve yasaklarını onayladılar.

---

[6] *Hıbr, mürekkep ve bilgin anlamındadır. Çoğulu ehbardır. Hebr’in çoğulu da hubur’dir. Misbahu’l Münir; sayfa:65.*

[7] *Rahip, Hıristiyan dininde kendini ibadete adayan abid demektir. Onlara ruhban ve rehabin de denilir.*

Kuran-ı kerimde rab kelimesinden ne kast edildiğine dair delil şudur: Rab kelimesinden ne kastedildiği ve Allah ile başkası için kullanılması arasındaki manayı bir birinden ayıran; hükmetme, emir verme, kanun yapma, helal ve haram kılma meselesidir. Çünkü eğer kasıt bu değilse Yahudi ve Hıristiyanların alim ve abitlerini ilah edinmenin hiçbir anlamı kalmaz. Belki onlar din ve dünya işlerinde, emir ve yasaklarda tasarruf etme yetkisini onlara verip arkalarına takılmışlardı. Çünkü bir insan rab edinildiği zaman, o şahsın emir veren, yasaklayan, kanun ve kural koyan, helalleştiren, haramlaştıran ve onu rab edinenler tarafından tabi olunan ve itaat edilen anlamından başka her hangi bir anlam verilemez.

Yukarıdaki ayette geçen erbab (rabler) den ne kastedildiği Tirmizi, İmam Ahmed ve diğer ravilerin rivayet ettikleri bir hadiste Peygamber (a.s) şu şekilde izah etmektedir:

"Hatem-i Tay'in oğlu E'di, Müslüman olmazdan önce boynunda gümüşten bir haç olduğu halde Peygamber (a.s) in yanına geldi. O esnada Peygamber (a.s) de şu ayeti okuyordu:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (31)

"Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i rableri olarak kabul ettiler. Oysa tek Tanrı'dan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka tanrı yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir."(Tevbe: 31)

Bunun üzerine E'di dedi ki, ey Allah'ın resulü! Hıristiyanlar, onlara ibadet etmezlerdi. Peygamber (sav) de buyurdu ki: Evet; Ruhbanlar, onlar için helali haram haramı de helal kıldılar. Onlar da onlara itaat ettiler, işte böylece onlara ibadet etmiş oldular."[8]

[8] *Tirmizi: 3595. Garip olduğu söylenmiştir. Ancak Elbani sahih-i Müslimde sahih kabul etmiştir:3/56. Taberi de tefsirinde rivayet etmiştir. Kasimi'nin*

İnsanların, zevklerine göre hüküm koyan, helal ve haram kılan Tağutların peşine düşmeleri, Allah (c.c) dışındakilere ibadet anlamına gelir. Çünkü Allah (c.c) ehl-i kitabin yaptıkları kulluk hakkında buyurur ki:

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (31)

"Oysa tek Tanrı'dan başkasına kulluk etmemekle emrolunmuşlardı. Ondan başka tanrı yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir." (Tevbe: 31)

İşte onların yaptıkları bu hareketler, Allah'ın ülugiyetinde ortaklık ve haham ile rühbanlara ibadet sayıldı. Bunun için Allah (c.c) gerçek Tevrat ve gerçek İncil'de ancak tek ve hak olan Allah'a ibadet etmelerini emrettiğini vurguluyor.

Sonra Allah (c.c) ülugiyette tek olduğunu vurgulayarak buyurdu ki:

سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Ondan başka tanrı yoktur. Allah, koştukları eşlerden münezzehtir."(Tevbe: 31)

Üçüncüsü: Onlar bilerek veya bilmeden Allah'ın dışındakilere; "İsa ve Üzeyir'e" Allah'ın oğulları diyerek ve bilgin ile abit kimselere ibadet ettiler.

Bir gerçektir ki Yahudi ve Hıristiyanların Üzeyir ve İsa'ya ibadet etmeleri şu şekilde olmuştur: Sevgi, tazim, yüceltme, korku ve tevekkül gibi Allah'a ait olan bazı sıfatları gönül rahatlığıyla onlara verdiler. Sonra dua ederken, yardım dilerken, bir şeyi adarken, hayvan keserken, secde ve rükû ederken Allah yerine, onlardan istekte bulunup ibadet ediyorlardı.

Evet, Yahudi ve Hıristiyanların Üzeyir ve İsa (a.s) a yaptıkları ibadet, bunların ölümünden sonra genelde ibadet şeklinde gerçekleşti. Ancak

---

mehasinü't-te'vil eseri: 8/185. Misbahu'l Münir fi tefsiri İbni Kesir: Sayfa:563.

bilgin ve abitlerine – ve kendi asrindekilerine- ibadetleri; onlara itaat etmek, yönetimde, bir şeyi helal veya haram kılmada onlara yetki verip arkalarına takılmak ve emirlerini yerine getirmek şeklinde oluyordu. Yanı; Yahudi ve Hıristiyanların Allah'ın dininde tahrifat yapan bilgin ve abit kimselere ibadetleri genelde teşri (hüküm koyma) şeklinde oluyordu.

Evet, Allah (c.c), genelde kitap ehlini slogan(dua) ve şeriat konularında şirke düşmelerini, Allah'ın dışındaki kimseleri rabler edinmeleri ve onlara ibadet etmeleri olarak bildirmektedir. Yanı; Kim Allah'a özel olan bazı rübubiyet sıfat ve özelliklerini Allah'ın dışındaki kimselere isnat ederse veya kulluğun bazı alametlerini onlara takdim ederse veyahut zevklerine göre fetva verip kanun çıkaran Tağut ve idarecilere itaat edip onları Allah'a ortak edinirse, onlar şirke girmiş olurlar. Evet, bu hususların herhangi birisinde Allah'a ortak koşanlar, sapıp Allah'ın dinini bozup değiştiren Yahudi ve Hıristiyanların hükmündedirler.

Allah (c.c), son peygamberine, (a.s) kitap ehlini üç şeye çağırmasını emretti: Bu şeyler, Âdem (as) den son Peygamber Hz. Muhammed (sav) e kadar bütün risalet ve şeriatleri kapsayıp onların bel kemiğini teşkil etmektedir. Çünkü buyrulur ki:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا
وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ (64)

"De ki: "Ey Kitap ehli! Ancak Allah'a kulluk etmek, O'na bir şeyi eş koşmamak, Allah'ı bırakıp birbirimizi rab olarak benimsememek üzere, bizimle sizin aranızda müşterek bir söze gelin". Eğer yüz çevirirlerse: "Bizim müslüman olduğumuza şahid olun" deyin." (Al-i İmran: 64)

Görüldüğü gibi Allah (c.c) son Peygamberine, kitap ehlini şu üç şeye çağırmasını emretmiştir.

Birincisi: Yalnız Allah'a ibadet etmek ve çeşidi ne olursa olsun O'nun dışındaki yaratıklara ibadet etmemek (Ancak Allah'a kulluk etmek (Al-i İmran: 64)

İkincisi: Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak. (O'na bir şeyi ortak koşmamak Al-i İmran; 64). İşte bu emir, ister yaratıcılık, rübubiyet ve malik olmakla ilgili olsun, ster isim ve sıfatlar konusunda olsun ve isterse üluhiyet, velayet ve hakimiyet konusunda olsun bütün şirk çeşitlerinden uzak kalmayı emrediyor. Çünkü (Allah'a şirk koşmak) ibaresinden ilk akla gelen ibadette şirk koşmak ise de ancak hakiki manası geneldir ve Allah'a ait olan bütün özellikleri kapsar.

Üçüncüsü: İnsanların Allah'tan başka birbirlerini rab edinmemeleridir. Yanı; İnsanlar, Allah'ın hükmüyle hükmetmeyen ve Allah'ın izin vermediği kanunlarla yöneten başkan, hâkim ve Tağutlarin arakasına takılıp tabi olmamaları gerekir. (Allah'ı bırakıp birbirimizi rab olarak benimsememek. Al-İ İmran: 64). Bu am (genel)den sonra (Allah'a şirk koşmaktan sonra) has (özel)in zikredilmesi şeklindedir. Çünkü, "ancak Allah'a kulluk etmek" ve "Allah'a şirk koşmak" cümleleri; mutlak olarak Allah'tan başka rab, efendi, hâkim (kanun koyucu), veli, sorumlu ve düzenleyici edinmenin caiz olmadığını da kapsar.[9]

Bu, şu ayetteki misale benzer: "Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olan bir kimse inkâr etmiş olur. Allah şüphesiz, inkar edenlerin düşmanıdır."(Bakara: 98).

---

[9] *Mutlak kelimesi; rab, efendi, hâkim (kanun koyucu), veli, sorumlu ve düzenleyici terimlerin hepsini kapsar. Çünkü Peygamberler ve onların vekilleri olan halifeler, imamlar ve bilginler, efendi, hâkim, idareci ve Müslümanların işlerinden sorumlu durumundadırlar. Ancak bunlar için tam bir bir serbestlik yoktur, belki bunlar Allah'ın şeriat ve kesin hükümleriyle yönetmekle yükümlüdürler. Çünkü mutlak rab, mutlak büyük, mutlak kanun koyucu, mutlak sorumlu ve mutlak düzenleyici yalnız Allah (c.c) dır.*

Çünkü "melekler" kelimesi, Cebrail ve Mikail kelimelerini de kapsar. Ancak Cenabı Allah önemi bakımından onları tekrar zikretmiştir.

". Eğer yüz çevirirlerse: "Bizim Müslüman olduğumuza şahid olun" deyin." (Al-i İmran: 64) ayeti, göstermektedir ki, gerçek Müslüman öyle kimsedir ki sırf Allah için ibadet eder, şirkin her çeşidinden uzak durur, din, metot, hüküm, kanun ve herhangi bir icraatına uyarak Allah dışında hiç kimseyi rab edinmez.

Allah'ın kitabinde insanlar la ilgili emir, yasak, helal ve haram hususunda dini kuralları koymak, rablik ve ilahlık iddiası sayılır. Bu hususlarda kanun koyucu Tağutlara itaat edip tabi olanlar da, yukarıda delil gösterdiğimiz ayetlere göre Allah'a şirk koşmuş olurlar. Ancak bu konuyla ilgili üç misal daha anlatıp konuyu kapatacağız. Çünkü Allah'ın izniyle ilerde birçok sefer bu konuya vurgu yapacağız. Allah (c.c) buyurur ki:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ (21)

"Yoksa, Allah'ın dinde izin vermediği bir şeyi onlara meşru kılacak ortakları mı vardır? Eğer kesin yargı bulunmayacak olsaydı aralarında hemen hükmedilirdi. Doğrusu, zalimlere can yakıcı azap vardır."(Şura: 21)

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ (121)

"Doğrusu şeytanlar sizinle tartışmaları için dostlarına fısıldarlar, eğer onlara itaat ederseniz şüphesiz siz müşrik olursunuz."(En'am: 121)

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (39) مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (40)

"Ey mahpus arkadaşlarım! Ayrı ayrı bir sürü uydurma rabler mi daha iyidir, yoksa her şeyden üstün tek Allah mı? Allah'ı bırakıp taptığınız, sizin ve

babalarınızın adlandırdığı putlardan başka bir şey değildir. Allah onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler". (Yusuf: 39-40)

1-Şura süresindeki ayete gelince, alemlerin Rabbi ve hakimlerin hâkimi olan yüce Allah, inkâr bakımından bir soru sorup buyurur ki: Acaba kâfir ve müşrikler için kendi reislerine Allah'ın izin vermediği dini kuralları koyma yetkisini mi vermek istiyorlar? Burada Allah (c.c), Allah'ın dinine ters kural, kanun ve hüküm koyan Tağutları –onlara tabi olanların inançları gereği-ilahlık ve rablik hususunda ortak olarak adlandırmaktadır.

Buna göre ister az ister çok olsun her kim ki Allah'ın kesi olan din ve hükümlerine ters kanun ve kural yürürlüğe koyarsa, Allah'a mahsus olan rübubiyet ve uluhiyet iddiasında bulunmuş sayılır. Sonra bu hususta onlara tabi olup o kanun ve kurallarla amel eden her kim varsa, o da Allah'a şirk koşmuş sayılır. Çünkü o da Allah dışındaki birisini Rab İlah ve Mabut kabul etmiş sayılır.

Hatırlatmak gerekir ki, tek bir kural ve tek bir kanun dahi olursa da her kim ki Allah'ın kesin olan dinin kural ve hükümlerine ters bir kural veya kanun yürürlüğe koyarsa veya insanların düşünce, değer, ölçü veya şiarları konusunda sınırlandırmalar yaparsa veya helal, haram, emir ve yasak konularında herhangi bir nizam ve program yaparsa, onun ortaya koyduğu söz konusu uygulamalar tamamen veya kısmen Allah'ın dinine ters bir din sayılır. Bununla amel edenler de Allah'ın dini dışında bir dinin peşine düşmüş sayılırlar; her ne kadar namaz kılarsa, oruç tutarsa ve ben Müslüman'ım derse de durum değişmez.

Yukarıda geçen deliller ışığında deriz ki: Laiklik, liberalizm, sosyalizm ve kapitalizm gibi nizamların her biri birer din sayılır, onlara inanmak ve amel etmek de Allah'ın meşru dininden başka bir dine inanmış sayılır. Birinci babın (bölümün) birinci faslında din kelimesinin anlamını anlattığımız için tekrar izah etmeye gerek yoktur. Üçüncü

babın üçüncü faslında tekrar o konuya döneceğiz. -Yani bu ansiklopedinin onbirinci kitabi.-

2-En'am süresindeki ayete gelince; Allah (c.c) burada müminlere hitap ederek, şirk ve küfre dayalı düşünce, tasavvur ve tasarruf şeklinde şeytanların içlerine vesvese bıraktığı müşriklere itaat edenlerin Allah'ın hak olan dininden çıkmış olacakları, şirk lekesiyle damgalanacakları ve onlardan sayılacaklarını İzah etmektedir. Çünkü buyrulur ki: "Eğer onlara itaat ederseniz müşrik olursunuz"

4-Yusuf süresindeki iki ayetlere gelinci; bu ayetlerde Allah(c:c) peygamberi Yusuf (a.s) in ağzından aşağıda açıklanan gerçekleri açıklamaktadır:

a-Tek, kahhar ve hak rab olan Allah (c.c) ile aldanmış cahillerin rab edindikleri değişik Tağut, reis, büyük ve yöneticilerin eşit olmaları mümkün değildirler. Zira buyrulur ki:

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (39)

"Ey mahpus arkadaşlarım! Ayrı ayrı bir sürü uydurma rabler mi daha iyidir, yoksa her şeyden üstün tek Allah mı?" (Yusuf: 39)

b-Cahil, zayıf ve aldanmış kimselerin, mutlak bir teslimiyet ve saygı göstererek, mutlak dostluk ve yetkiyi sunarak, cahili kanun, nizam ve dinlerine tabi olarak itaat ettikleri, müsemmasız bir isim ve öncekiler ve sonradakilerin anlaştıkları içeriksiz boş bir adresten öteye geçemez. Bunların hiçbir meşruiyetleri yoktur. Çünkü Allah (c.c) seçkin peygamber ve vekillerini (halifelerini) desteklediği gibi, herhangi bir delil ve şahitle bunları desteklememiştir. Allah (c.c) buyurur ki:

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (40)

“Allah'ı bırakıp taptığınız, sizin ve babalarınızın adlandırdığı putlardan başka bir şey değildir. Allah onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler". (Yusuf: 40)

3-Hüküm (kanun yapmak) Allah’a yalnız Allah’a ait olmasının anlamı, yalnız O’na ibadet etmek ve ortak koşmamaktır. Zira Buyrulur ki:

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (40)

“Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir.” (Yusuf: 40)

Dolayısıyla de insan; Teslimiyet, tevazu, dostluk ve Allah’ın hüküm ve şeraitine bağlılığını yalnız Allah’a göstermedikçe ve az-çok buna hiçbir şey karıştırmadıkça, şirksiz ve muvahhit olarak Allah’a ibadet etmiş sayılmaz.

4-İnsan, şirke bulaşmadan Allah’a ibadet ederek, Allah’ın din ve hükmüne hiçbir şey karıştırmadan ve yumuşatmadan dine inandığı zaman, işte Allah’ın ondan başka kabul etmediği doğru ve tek din odur. (İşte dosdoğru din budur. Yusuf: 40)

5-İnsanların bu büyük gerçekten gafil kalmaları, ona herhangi bir zarar vermez. Cahiller bilmeseler de hak her zaman haktır; Tıpkı kör olan birisinin güneşi görmemesi, ışığını azaltamayacağı gibi. (Ancak insanların çoğu bilmezler. (Yusuf: 40)

ÜÇÜNCÜ KONU

Allah'ın kendisini tek rab edinmesi meleklerin inmesine ve güzel haberler vermelerine neden olmuştur.

Bu gerçek Füssilet /30-31 ayetlerinde açıklanmıştır. Değerli meleklerin rabbani ve dürüst iman ehline gelmeleri, – ayetin akışı ve lafızların zahirine göre – dünya hayatında gerçekleşir. Çünkü Allah (c.c), bu değerli ve tertemiz melekler indikleri zaman, mümin kimseleri teskin ederler, korku ve üzüntülerini giderirler ve onları cennetle müjdelerler diye haber verir. Bu da ancak dünya hayatında olabilir. Çünkü hangi insan olursa olsun cesedinden ruh çıktıktan sonra artık her şey ona görünür, durum ve halini anlar. Çünkü Allah (c.c) insanı öldürüp ruhunu çektikten sonra ona şöyle hitap eder:

لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ (22)

"Ona: "And olsun ki, sen, bundan gafildin; işte senden gaflet perdesini kaldırdık, bugün artık görüşün keskindir" denir."(Kaf: 22)

Meleklerin," biz dünya hayatında da ahirette de size dostuz." demeleri, bu işin dünya hayatında gerçekleştiğine dair açık bir delildir. Aksi takdirde dünya hayatı geçtikten sonra meleklerin şu ifadeyi kullanmaların bir anlamı kalmaz:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

"Korkmayınız, üzülmeyiniz, size söz verilen cennetle sevinin, biz dünya hayatında da ahirette de size dostuz. Burada, canlarınızın çektiği, umduğunuz şeyler, bağışlayan ve acıyan Allah katından bir ziyafet olarak size sunulur"" (Fussilet :30)

Şüphe yoktur ki, şayet melekler bu sözü ahirette söylerlerse hiç bir anlamı ve faydası olmaz. Oysa melekler faydası olmayan ve anlamsız bir şeyi söylemeleri mümkün değildir.

Allah (c.c), meleklerin verdikleri bu mesajların üç şeyi kapsadığını hatırlatmaktadır:

1-Korkuyu gidermek (korkmayın). Korku ileride nahoş bir şeyin başına gelmesinden dolayı rahatsız olmaktır.

2- Üzüntüyü gidermek. (Üzülmeyin). Üzülmek, geçmiş ve gelecekle ilgili kalbin bunalmasıdır.

3-Cenneti müjdelemek (size söz verilen cennetle sevinin)

Dolayısıyla da seçkin meleklerin müminlere verdikleri en güzel müjdeler, insanın dünya hayatında en fazla muhtaç olduğu şeyleri kapsar. Çünkü insan, ruh ve kalbiyle insan olur.[10] Hiçbir şey korku ve üzüntü kadar insanın ruhunu sıkıştırmaz, kalbini köreltmez ve iradesini gevşetmez. Çünkü kalbin menfi olarak geçmiş ve gelecekle meşgul edilmesi, insanı hazırı görüp bilmesini engeller ve güncel olaylara karşı elleri bağlanır. Açık bir gerçektir ki, hazır zaman gelip hazır olmadan evvel o da müstakbel idi. Geçtikten sonra da mazi olur. Dolayısıyla da insanın bundan gafil kalması, bütün ömrünün zararda olduğunu gösterir.

Bu nedenle de meleklerin ilk yaptıkları iş, gerekçesi bulunmayan korku ve vehmin dumanını temizlemek olur; örneğin: ölüm, rızık ve hastalıktan korkmak gibi. Sonra kalplarında birikmiş üzüntüyü temizlemek. Buradaki üzüntüden kasıt, geçmişte kaçırılıp telafi edilmesi mümkün olmayan bazı şeylerden dolayı üzülmek, teessüf çekmek ve insanı ümitsiz, muhtaç, yüzü asık ve perişan kılan endişedir. Ancak hazır zamanda, mazi ve müstakbelin menfi bir şekilde meşgul edip ve edecek hataların telafisi insan için muhal değildir ve bunu değerlendirebilir. Çünkü bunu samimi ve sevinçli bir şekilde değerlendirdiği zaman geçmişte kaybettiğini telafi ettirir ve gelecek için de bir hazırlık ve yol kolaylığını sağlar.

---

[10] *Şair der ki: Ruhu değerlendir ve güzelliklerini tamamla—çünkü sen bedenle değil belki ruhla insansın.*

Nahoş eylemlere dalmaktan korku dumanı temizlendikten ve istikamet ile iman ehli üzerine biriken üzüntüleri kaldırdıktan sonra, melekler müminlerin kalplarına sevinç bırakırlar ve onları Hekim ve Hemid olan Allah (c.c) nin ne önünden ve ne de arkasından batılın bulaşmadığı kitabında onlara söz verdiği cenneti müjdelerler.

Yanı; değerli melekler, iman ehlinin kalplarını dünyaya fazla bağlanmaktan ve ona fazla önem vermekten kaynaklanan korku ve hüzün kirini temizledikten sonra, dönüp Allah'ın onlar için hazırladığı cennette vereceği rıza ve sevapla kalpları güzelleştirip sevindirirler. Sonuç olarak; Değerli melekler iman ehlini, aydın ve meleki ilhamlarıyla yerin derinliklerinden çıkarıp ebedi olan ahret hayatının zirvesine yükseltirler.

Hatırlatmak gerekir ki, değerli meleklerin inmeleri, müminlerin kalbinden korku ve üzüntüyü temizleyip sevinç ve müjde bırakmaları açık değil belki ilham şeklinde ve gizli olarak gerçekleştirmişlerdir. Bunun misali, şeytanların kâfir olan dostlarının kalplarına vesvese sokmaları gibidir. Allah (c.c) buyurur ki:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ (112)

"Böylece biz, her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. (Bunlar), aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldarlar." (En'am: 112)

Küfür, isyan ve şehvetlerin peşinde koşmakta aşırı gitmek, küfür ve isyan ehlini şeytana yaklaştırıp süslendirilmiş vesveselerine daha hazır hale getirdiği gibi, karşı tarafta da durum aynıdır. Yanı; Müminlerde iman, itaat, takva ve istikamet artıkça daha fazla meleklere yakınlaşırlar ve değerli ilhamlarına daha fazla mazhar olurlar. Bu, ister uyanıkken ilham ve kalbe fısıldama şeklinde olsun ister uykuda iken Salih rüya şeklinde olsun fark etmez. Allah (c.c) buyurur ki:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (62) الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ (63) لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (64)

"Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de. Onlar, iman edip de takvaya ermiş olanlardır. Dünya hayatında da ahirette de onlara müjde vardır. Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. İşte bu, büyük kurtuluşun kendisidir."(Yunus: 62-64)

Peygamber (sav) 64. ayetindeki Büşra (müjde) kelimesini Salih rüya olarak yorumlamış[11] ve insanların bir kişiyi övmelerini "Müminin acil müjdesi" olarak adlandırmıştır.[12] Şüphe yoktur ki, Peygamber (sav) Büşra (müjde) kelimesinin Salih rüyayı kapsadığını kast etmiştir.

İlham ve rüyanın ikisi de iman ehli için denenmiş, vuku bulmuş ve bilinen bir gerçektir. Herkes yanındaki iman ve takvaya göre buna mazhar olmuştur.

Meleklerin, şeriat yolunda yürüyen doğru ve rabbani müminlere gelmelerinin özeti şöyledir:

Müminlerin imanları kökleşip arttıkça, rablerinin itaatinde ciddi oldukça, Allah'ın değerli meleklerine yakınlaşmaları artar ve iman ile takva ehlinin kalplerine bıraktıkları ilhama daha fazla mazhar olurlar. Herkes iman ve takva oranına göre bunu kazanır. Sonra Allah'ın rahmet ve keremiyle şereflenip Allah'a yakın olan melekler ilham verdikleri mümin dostlarının çevresini sarıp yakınlaşırlar. Allah (c.c) buyurur ki:

---

[11] Teyalisi: 455, İmam Ahmed: 21417, Müslim: 2642, İbni Mace: 4225, İbni Hibban: 366).

[12] Söz konusu hadisin metni şöyledir: Ebu Zer'den rivayet edilmiştir ki, Resulüllah (sav) a sorulup denildi ki: Ey Allah'ın Resulü! Şayet bir adam hayır yapar ve bundan dolayı insanlar onu överlerse buna dersiniz? Buyurdu ki: O Müminin aceleye getirilmiş müjdesidir. (Müslim: 2642)

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ (58)

” De ki: Ancak Allah'ın lütfu ve rahmetiyle, işte bunlarla sevinsinler. Bu, onların (dünya malı olarak) topladıklarından daha hayırlıdır. “(Yunus: 58)

İşte meleklerin ilhamlarına mazhar olan müminler öyle bir seviyeye ulaşırlar ki, artık dünya ve dünyanın içindeki korku, hüzün, dert, zevk ve sefayı unuturlar ve Allah’ın rızasını kazanmaktan başka dertleri olmaz. Şüphesiz; sevgi, tazim, yüceltme, heybeti haya, korku, yönelme, murakabe, tevekkül ve itaat bakımından Yüce Allah’la meşgul oldukları zaman artık Allah dışındakilerle kalbi meşgul olamaz. Ancak bu sevgi ve tazime ters düşmeyecek, ona hizmet edecek çok önemli ve gerekli kadarıyla kalbi meşgul olur.

DÖRDÜNCÜ KONU

Allah (c.c) nin rububiyetine iman etmek her ne kadar fıtri ise de ancak yaratılış (insanın içindeki ve ufuklardaki) ayetleri düşünmek ve emir veren ayetleri tefekkür etmek, imanı güçlendirir ve kökleştirir:

Bu gerçekleri geçmişte açıklamıştık, ancak büyük önemine binaen ve Allah'ın kitabında değişik usullerle buna çok önem verildiği için, En'am/75-79 ve bu çerçevede tefsirle ilgili yoğunlaşan müfessirlerin ihtilafları çerçevesinde tekrar bunu aydınlatmak istiyoruz.

Daha önce sığdırdıklarımızı burada tekrarlamayacağız. Ancak bunları basamak halindeki maddeler ve cümleler halinde anlatacağız.

Allah (c.c) kul ve dostunu İbrahim (as) den söz ederek buyurur ki:

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ (75)

"Böylece biz, kesin iman edenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk." (En'am: 75)

Allah (c.c) bu kısayı haber vermekle şunu buyurmak istiyor: Yanı: İbrahim Allah'ın ulvi ve süfli mahlukatı üzerinde düşünürken, biz yer ve göklerdeki geniş mülkü ona gösterdik. Sonra Allah (c.c) bu göstermenin hikmetini beyan ederek buyurur ki:" ta ki yakinen iman edenlerden olsun." Yanı: Ta ki İbrahim, Allah'a ait olan işlerde yakin derecesine ulaşsın. Yakin; kökleşip sarsılmayan ve şüphe götürmeyen ilimdir. Kalp kabul edip inanmadıkça insan bu dereceye ulaşamaz.

Ayetlerin akışından ve "ta ki yakinen iman edelerden olsun" ayetinden anlaşılıyor ki, Allah (c.c) nin İbrahim (as) den aktardığı düşünce ve tefekkür, kendisine peygamberlik gelmeden önce ve ömrünün başlangıcında vaki olmuştur. Çünkü inanç hususunda pekişen peygamberlerin yakinen iman etmeleri için tefekkür ve düşünmeye ihtiyaç yoktur. Çünkü kendilerine vahiy geldikten ve Cebrail ile yazıcı melekler indikten sonra artık bunun ötesinde yakini bir iman bulunmamaktadır.

Sonra Allah (c.c), yer ve göklerin İbrahim (as) in nasıl tefekkür edip yakinen iman ettiğini bizlere anlatıp buyurur ki:

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ (76)

"Gecenin karanlığı onu kaplayınca bir yıldız gördü, Rabbim budur, dedi. Yıldız batınca, batanları sevmem, dedi." (En'am 76)

Yanı; gece olup karanlık onu kaplayınca, diğer yıldızlardan daha parlak bir yıldız gördü. Dedi ki: Bu fıtratıma uygun ve kalbimin hoşlandığı Rabbim budur.

Görülüyor ki, yüce Allah'ın kitabının ıstılahında "kevkeb" ve necm aynı manaya gelirler. Asrımızda ise "Necm," cüsesi bulunup bizzat ışığı çevreye saçan yıldıza denir. "Kevkeb" ise sönük olup ışığını başkasından alan yıldıza denir. Ancak bu tabir örfi bir tabirdir. Buna delil olarak Allah (c.c) dünya semasını kevkeb (yıldızlarla) süslendirip buyurur ki:

إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ (6)

" Biz yakın göğü, bir süsle, yıldızlarla süsledik." (Saffat: 6)

Yanı; Dünya semasını yıldızlarla süslendirdik. Bu da necm (yıldızın) ta kendisidir. Başka bir delil de şudur: Örfi ıstılahta geceleyin kevkebi görmek mümkün değildir. Belki ay gibi başka bir yıldızdan ışık alınca görülür.

İbrahim (as) in "bu Rabbimdir" sözünü her ne kadar müfessirler bunun tevil etmişlerse de,

Ancak benim anladığım kadarıyla zahir mana kastedilmiştir ve mecaz, tevriye ve hasıma yakınlık ve münakaşa kabilinden değildir. Bunun iki delili vardır:

Birincisi: İbrahim (as) in sözlerinin zahir manası budur ve bir delil olmadan buna başka manalar vermek caiz değildir. Oysa burada başka da herhangi bir delil bulunmamaktadır. Anacak İbrahim (as) gereği gibi Rabbini tanımamış denilirse o da mantıklı değildir. Çünkü Rabbinin yıldız, ay veya güneş olmasına inanması düşünülemez.

Ancak bu da geçerli bir gerekçe değildir. Çünkü peygamberler kendilerine peygamberlik gelmeden önce onlar da diğer insanlar gibi imanın ne olduğunu bilmezlerdi. Çünkü Cenabı Allah son peygamberine şunu söylemektedir:

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ (52)

"İşte sana da buyruğumuzla Cebrail'i gönderdik; sen Kitap nedir, iman nedir önceleri bilmezdin, fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi onunla doğru yola eriştirdiğimiz bir nur kıldık." (Şura: 52)

Yine buyurur ki:

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى (7)

"Seni şaşırmış bulup, doğru yola eriştirmedi mi?" (Duha: 7)

İkincisi: Ayetin akışından anlaşıldığına göre İbrahim (as) hiç kimseyle münakaşa veya münazara yapmış değildir. Belki açık bir şekilde anlaşıldığı kadarıyla İbrahim (as) kendi kendine ve şahsi olarak münazara yapmıştır. Allah (c.c) nin şu buyruğu "böylece İbrahim'e, yer ve göklerin melekutiyetini gösteririz." açık olarak söylediklerimi doğrulamaktadır. Çünkü şayet İbrahim (as) tefekkür ederken başka bir görüşü olsaydı ayette belirtilirdi.

Dolayısıyla da İbrahim (as) in söz konusu münazarasının şahsi oluşu, İbrahim'in "bu benim Rabbimdir" sözünden zahir manayı kastetmediği ihtimalini ortadan kaldırmaktadır.

İbrahim (as) in genel olarak bu özleri söylemesinin sebebi, bunun fıtrat gereği ve aniden aklına gelmesidir. Çünkü o da herkes gibi bir insandı. Hem kendisinin hem de halkın bir Rabbinin olduğuna inanıyordu. Ancak fıtrat gereği tanıdığı ve gönülden ona meylettiği o rabbin özelliklerini bilemiyordu. Dolayısıyla da gözünde büyük olan bir şeyi görünce bunun o rab olduğunu tahmin ediyordu. Yanı; İbrahim kendi kendine bu halkın bir Rab ve sahibinin bulunduğuna ve gördüğü o (parlak gezegenlerin aradığı o rab olduğuna) kanaat getirdi. Bu

nedenle de varlıkları tefekkür ederken, mevcudatlar arasında gözlerinde büyük sayılan ve inandığını doğrulayacak bir şeyleri aramaya çalışıyordu. Bu araştırmayı gözünde büyük sayılan bütün varlıklar üzerinde derinden inceleyip duruyordu. Araştırma neticesinde de yaratıklar arasında hiçbir şeyin kendisi ve diğer yaratıklar için Rab olamayacağı kanaatine vardı. Çünkü bunlar batıp kayboluyorlar ve değişiyorlar. Yine anladı ki, bu yaratıkların Rabbi onların dışındadır, bundan daha üstündür ve yaratıklar arasında aranıp bulunması, aciz ve cılız olan bu imtihan yaşamı arasında bulunmasından çok münezzehtir.

3- "kaybolup batınca dedi ki: kaybolup batanları sevme" Yanı; söz konusu yıldız kaybolup gidince, İbrahim (as) dedi ki: kaybolup gideni sevmem. Çünkü kendisi için beka ve devamlılık sağlanamayan birisi, nasıl olur da başkasının işleri için tedbir alıp görebilsin!

Yukarda zikredilen İbrahim (as) in sözlerini mantıki bir delil gibi şöyle özetleyebiliriz:

-Ben yüce Rabbimi severim,

-Rab ise varlığı sabittir ve kaybolmaz,

-Oysa bu yıldız kayboldu ve devam etmedi,

- O zaman o benim ve bu yaratıkların Rabbi olamaz,

- Dolayısıyla de rab sıfatıyla onu sevmem.

4- فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ (77)

"Ay'ı doğarken görünce, Rabbim budur, dedi. O da batınca, Rabbim bana doğru yolu göstermezse elbette yoldan sapan topluluklardan olurum, dedi." (En'am: 77)

Yanı; Bahsi geçen yıldız kaybolduktan sonra ay doğup aydınlatınca, İbrahim (as) tahmin etti ki aradığı Rab budur. Ancak o da uzun sürmeden kaybolunca, İbrahim (as) Ay'ın da aradığı rab olmadığını anladı. Sonra marifetinin aydınlığını, sevgisinin tatlılığını; kalp, akıl,

fıtrat ve ruhunun derinliklerinde özlemini çektiği Rabbini yeniden aramaya başladı. Sonra dedi ki: Eğer Rabbim kendini bana tanıtmazsa, rabbini tanımayan ve kadrini bilmeyen sapıklardan olurum.

5- فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ (78)

"Güneşi doğarken görünce de Rabbim budur, zira bu daha büyük, dedi. O da batınca, dedi ki: Ey kavmim! Ben sizin (Allah'a) ortak koştuğunuz şeylerden uzağım." (En'am: 78)

Yanı; Gece parlayan yıldızlarıyla ve aydınlatan ayla birlikte kaybolunca, güneşin aydınlığıyla gündüz gelip güneş doğunca, İbrahim (as) aradığı Rabbin bu olduğunu tahmin etti ve dedi ki: işte Rabbim budur! Ancak İbrahim (as) selim fıtratıyla biliyordu ki mevcudatların en büyüğü ancak Rab olabilir. Görünüre göre gök cisimleri arasında en büyük ve en fazla aydınlatan güneş olduğunu anlayınca da bu daha büyüktür dedi. Yanı en büyük oluşu, Rab olduğunun delilidir dedi. Çünkü Rab olan birisinin her şeyden daha büyük olması gerekir.

Ancak güneş de kaybolup Rablik ve yaratıkların işlerini düzenlemek için zorunlu olan devamlılık da yok olunca, İbrahim (as) mevcudatlar arasında Rabbini bulmasından ümidini kesti ve mevcudatlar arasında ince bir araştırma yaptıktan sonra sağlam aklı delillerle anladı ki, Bu mevcudatların hiç birisin yüce Rab olması mümkün değildir. Belki yüce olan Rab ancak bütün bunların ötesinde ve üstünde olması gerekir. Çünkü bütün bunların yaratıcısı ve onlara hiç benzememesi gerekir. Zira yaratıcı her yönüyle yaratılmışlardan farklıdır. Bundan sonra İbrahim(as) açık bir şekilde hak, tek ve alemin Rabbi olan Allah'tan başka bütün Rab ve ilah iddia edilen mabutlardan alaka ve ümidini kesti ve dedi ki:

قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

"Ey kavmim! Ben sizin (Allah'a) ortak koştuğunuz şeylerden uzağım."(En'am: 78)

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

6- "Ben hanîf olarak, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim."(En'am: 79)

Allah'ın seçkin kulu İbrahim(as) şirk ve müşriklerden alakasını kestikten sonra, yer ve göklerin yaratıcısı, Rabbi ve sahibi olan Allah'a yüzünü çevirdi. Sonra onlardan teberi ettiğini tekit ederek dedi ki:" Ben hanif olarak, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim." (En'am: 79). Hanif kelimesinin anlamı, batıldan hakka yönelmektir.[13] "Ben müşriklerden değilim" yanı: O sahte ilah ve rablerden uzak kaldığım gibi onlara tapanlardan da uzağım.

İşte bütün bunlar hekim olan Allah'ın dostu İbrahim (as) in yakından ve uzaktan şirke bulaşmayan net ve halis olan tevhit hakkındaki ifadeleridir.

Böylece Allah'ın dostu İbrahim (as) münazarası ve yer ile gök melekutu hakkındaki düşüncesi son bulup mevcudatın sahibi, Rabbi ve yaratıcısı olan Allah'a yöneldi. Bundan sonra yalnız Allah'ı Rab ve İlah olarak tanımaya yönelik Allah'ın vahdaniyeti üzerine karar kıldı ve Onun dışındaki uydurma Rab ve ilah iddia edilenleri ret etti.

---

[13] Kura'an müfredatı; Rağıp Asfehani: Sayfa: 260)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Allah'ın malik sıfatı rububiyet sıfatından kaynaklanır. O da rububiyet gibi bütün mevcudatları kapsar (ve onların rabbidir)

Allah'ın, mutlak ve her şeyi kapsayan malik sıfatıyla ilgili dokuz gerçeği Şu ayetlerden iktibas edeceğiz. Mü'minun: 84-89), Al-i İmran: (26,27). Söz konusu gerçekleri bizzat ele

Alacağız. Çünkü bahsi geçen ayet ve numaralarını daha önce yazmıştık.

1-Allah; yer ve yerin içindeki cin, insan, hayvan, nebatat, eşya, gök ve göğün içinde ikamet edenler ve büyük arşı kapsayan bütün varlıkların malikidir (sahibidir) ve hiçbir kimse bunu inkâr edemez.

Bu gerçeğin doğruluğunu isbatlayan en açık delil, Mü'minun/84-89 ayetleridir. Çünkü bu ayetlerde Allah (c.c) son peygamberine şu üç soruyu sormasını talep etmiştir:

a-Yer ve içindekiler kimindir?

b-Yedi gök ve büyük arşın sahibi kimdir?

c-Her şeyin mülkiyeti kime aittir?

Sonra Allah (c.c) bütün bu soruların cevaplarını kâfir ve müşriklerin ağzından tek bir cevap verip buyurdu ki:" (Bunların hepsi) Allah'ındır diyecekler."

Bu da gösteriyor ki, Allah (c.c) bütün mevcudat, arş ve arşın dışındaki küfür ve imanlarına bakılmadan insanın fıtrat ve akl-i selimde biriken bütün varlıklar Allah'ın malik olduğunu kabul etmektedir.

2-Allah (c.c) her şeyin maliki olup onun dışındakiler hiçbir şeye malik olmadıkları için, o dilediğini koruyup himaye edebilir. Hiç kimse de ona rağmen başkasını ne himaye edebilir ne de azabından koruyabilir.

Allah (c.c) buyurur ki:

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (88)

" Biliyorsanız söyleyin her şeyin hükümranlığı elinde olan, barındıran fakat himayeye muhtaç olmayan kimdir?"(Mü'minun: 88)

Ayette geçen Arapça "yücirü" kelimesinin anlamı şöyledir: O himaye ve sığınmasına aldığını hiç kimse ona dokunamaz ve eziyet veremez.[14]

3-Allah (c.c) her şeyin maliki olduğuna göre, şayet birisi bir şeye sahip olur ve onu mülk edinmişse, o Allah'ın ona temlik ettirmesiyledir. Yine şayet birisi bir mülkü yitirir ve elinden çıkarsa, onu da Allah (c.c) elinden almıştır.

Çünkü Allah (c.c) son peygamberi Muhammed (sav) e hitap ederek buyurur ki:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (26)

"De ki: "Mülkün sahibi olan Allah'ım! Mülkü dilediğine verirsin; dilediğinden çekip alırsın, dilediğini aziz kılar, dilediğini alçaltırsın; iyilik elindedir. Doğrusu sen, her şeye Kadir'sin." (Al-i İmran: 26)

Allah (c.c) Hekim ve E'limdir. Bir şeyi alıp verdiği zaman mutlaka onun bir hikmeti vardır ve bilgisi dahilindedir. Allah (c.c) mümin, kâfir, muttaki ve facir kimselerin hepsine istediğini verir ve alır. Bununla kullarını imtihan eder. Zira buyrulur ki:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

"Her canlı, ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Ve siz, ancak bize döndürüleceksiniz." (Enbiya: 35)

4-Yine aziz veya zelil kılmak da Allah'ın dileğine ve programına göre ve mülk ile saltanatının altında yapılır. Çünkü buyrulur ki:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ (26)

"De ki: Mülkün gerçek sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin ve mülkü dilediğinden geri alırsın." (Al-i İmran:26)

---

[14] *Mu'cemü'l Vasit; sayfa: 146)*

5-Bütün hayırlı işler de Allah'ın elindedir. Dolayısıyla da her kim ki hayırlı bir şeyi elde ederse, bunun Allah'tan geldiğine inanıp şükretmesi gerekir. Çünkü buyrulur ki: "Hayır senin elindedir." (Al-i İmran 26)

"Başka bir ayette de buyrulur ki:

وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ (53)

Size gelen her nimet Allah'tandır. Sonra, bir sıkıntıya uğradığınızda yalnız O'na sığınırsınız." (Nahl: 53)

6-Bunların ötesine Allah (c.c) her şeyin maliki olduğu için hikmet ve iradesinin gereği olarak yaptığı herhangi bir şeyden sorumlu olamaz ve haksızlık sayılamaz. Çünkü her şey onundur ve o her şeye kadirdir.

Ayette buyrulur ki:

إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Sen her şeye kadirsin" (Al- İmran: 26)

7-Alemlerin Rabbi olan Allah'ın malikiyet sıfatı insanlar arasında kendini gösterdiği gibi aklı olamayan diğer yaratıklar arasında da kendini göstermektedir.

Çünkü Allah (c.c) Peygamberine hitap ederek Rabbiyle şöyle dua edip münacat yapmasını emretmektedir:

تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ (27)

"Geceyi gündüze, gündüzü geceye geçirirsin; ölüden diri, diriden ölü çıkarırsın; dilediğini hesapsız rızıklandırırsın." (Al-i İmran: 37)

Ayette geçen tulicü kelimesinin anlamı bir şeyi diğer bir şeye şefkatle, yavaşça ve ağır bir şekilde girdirmektir. Aynen sürme çubuğunun göze sürtmesi ve parmağın yüzüğe sokması gibi.[15]

---

[15] *Mu'cemü'l Vesit. Sayfa: 1055, Müncid. Sayfa: 917. Ancak Arapçada "ilac" kelimesini yalnız sokmak anlamında tesir etmişlerdir.*

8-Diri ve ölünün birbirlerinden çıkarılması da bütün mülkün sahibi olan Allah'ın tedbir ve kontrolü altında gerçekleşir.

Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ

"Ölüden diri, diriden ölü çıkarırsın" (Al-i İmran: 27)

Kupkuru cisimlerin diriltmesi sonra tekrar yaşamsız ölü hale getirilmesi, nebatat ve hayvanat aleminde olduğu gibi özellikle her an hücre, mikrop ve virüsler de meydana gelen bu değişiklikler kendi kendine mucizelerdir. İnsan bilgisi bir lahza dahi olsa en küçük bir canlıyı yaratmaktan acizdir; yalnız en basit bir şeye hayat vermek değil, belki yaşamın Zahiri yönünü de anlayıp idrak etmekten acizdirler.

9- Rızık da Allah (c.c) nin malikiyet hazinelerinden tevzi edilmektedir. Hikmetinin gerektirdiği rızkı dilediğine o verir.

Çünkü buyrulur ki:

وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

"Ve dilediğine hesapsız rızık veririsin" (Al-İmran: 27)

Bu konunun sonucunda; Daha önce Rab kelimesini açıklarken işaret ettiğim konuyu tekrar izahını gözden geçireceğiz. Hanı demiştik Rab kelimesi Allah dışındaki kimseler için de kullanılmıştır, ancak Allah için kullanıldığı anlamda değildir. Çünkü insanlar için değişik ve cüzi bir kısmı kullanılır. Burada şunu söylemek isterim: Yine Kur'ani Kerimde Malik kelimesi insanlar için de kullanılmıştır. Ancak belli ve küçük bir kısmı insanlar için de kullanılmıştır ve Allah'a ait olan maliklikle aynı manada değildir. Çünkü aynen rübubiyet gibi insanlara ait olan malikiyet cüzi ve mecazıdır. Acaba kendi nefsine bile sahip olamayan birsinin malikiyeti cüzi ve mecazı değimlidir?

Bunun için Malik olan Allah (c.c) sabırlı, dik duran ve musibet karşısında "biz Allah için varız ve Allah'a döneceğiz" diyen mümin kullarını övüyor. (Bakara: 156) Yine Allah (c.c) onları övüp buyurur ki:

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ (157)

"Rablerinin mağfiret ve rahmeti onlaradır. Hidayet bulanlar da onlardır." (Bakara: 157).

Çünkü "biz Allah için varız ve O'na döneceğiz" cümlesiyle, Allah (c.c) tarafından övülen kullar, Allah'ın Malik ve Rab olduğunu itiraf ve ikrar etmektedirler. Çünkü "biz Allah için varız" cümlesi de Allah'ın onlar için Malik olduğunun itiraf ve ikrarıdır. "Biz O'na döneceğiz" cümlesi ise Allah (c.c) nin onların Rabbi olduğunun itiraf ve ikrarıdır. Çünkü Allah'ın Rab olması, hesap verip karşılığını alabilmeleri için kullarının O'na dönmelerini gerektirir. Allah'ın yardım ve tevfikıyle altıncı fasla başlayacağız.

ALTINCI FASIL

Allah’ın Güzel İsimlerine Ve Yüce Sıfatlarına İman Etmek

Bu fasıl aşağıdaki beş konudan ibarettir:

Birincisi: Bütün güzel isimler, Allah (c.c) ye aittir.

İkincisi: Hüsna (güzel) isimlerinin sayısı,

Üçüncüsü: Allah Teala’nın sıfatları,

Dördüncüsü: Allah Teala’ nın güzel isim ve yüce sıfatlarına karşı nasıl davranılır?

Beşincisi: Allah (c.c) nin sıfatlarıyla ilgili üç uyarı.

BİRİNCİ KONU

BÜTÜN HÜSNA (GÜZEL) İSİMLER ALLAH'A AİİTİR

Allah (c.c) buyurur ki:

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"En güzel isimler Allah'ındır, O'na o isimlerle dua edin, O'nun isimleri konusunda eğriliğe sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını göreceklerdir." (A'raf: 180)

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا

"De ki: "İster Allah deyin ister Rahman deyin, hangisini derseniz deyin, en güzel isimler O'nundur." Namaz kılarken sesini yükseltme, gizli de okuma, ikisi ortasında bir yol tut." (İsra: 110)

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

"O, göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbidir. Öyleyse Ona ibadette sabırlı ol. Hiç O'na benzeyen bir şey bilir misin?" (Meryem:65)

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

"Allah'tan başka tanrı yoktur, en güzel isimler O'nundur." (Taha: 8)

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"O, vareden, güzel yaratan, yarattıklarına şekil veren, en güzel adlar kendisinin olan Allah'tır. Göklerde ve yerde olanlar O'nu tesbih ederler. O güçlüdür, Hakimdir" (Haşr: 24)

Allah'ın güzel isimlerini tanımlarken yukarıdaki ayetlerden şu üç gerçekleri izah edeceğim:

Birincisi: Bütün güzel ve değerli isimler Allah'ındır, bütün güzel isimler O'nda toplanmıştır ve başkasına hiçbir pay verilmemiştir.

Yukarıdaki bütün ayetler bu gerçeği ifade etmektedirler." Hüsna" kelimesi "Ehsen" kelimesinin müennesidir. Dolayısıyla da Allah'ın her ismi, isimlerin en güzeli ve üstünüdür. Genel bakışıyla da bu isimler en güzel ve en üstün isimlerdir. Nasıl güzel ve üstün olmasınlar? İsim müsemmasına göre değer alır. Oysa Hüsna (güzel) isimlerin müseması bizzat mülkün sahibi, alemlerin rabbi ve O'ndan başka ilah olmayan Allah tebareke ve Tealadır.

İkincisi: Allah (c.c) ye, yalnız güzel isimleriyle çağırılmalıdır. Vahiyle belirtilmeyen isimlerle çağrılması veya isimlerinin yok sayılması veyahut başkaları için kullanılması caiz değildir.

Buna delalet eden şu ayetlerdir:

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"En güzel isimler Allah'ındır, O'na o isimlerle dua edin, O'nun isimleri konusunda eğriliğe sapanları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasını göreceklerdir."(A'raf: 180)

قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوِ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا

"De ki: "İster Allah deyin ister Rahman deyin, hangisini derseniz deyin, en güzel isimler O'nundur." Namaz kılarken sesini yükseltme, gizli de okuma, ikisi ortasında bir yol tut." (İsra/110)

Ayette geçen Arapça ilhad kelimesinin anlamı, kaymak ve meyillenmektir. Bunun için Mezardaki lahdın anlamı da budur. Çünkü kabrin bir kenarı meyilli kazılıyor.[16] Allah'ın güzel isimlerinde de ilhad meydana gelebilir. Allah (c.c) nin bu isimler hakkında şu üç yerde tehditleri vardır:

---

[16] *Elmisbahu'l Münir: Sayfa: 283*

1-Kur’anda ve Resulüllah’ın sünnetinde geçmeyen isimlerle Allah’ın adlandırılması

2-Allah’ın isimlerini yok sayıp ve hiç kullanılmaması,

3-Allah’ın isimlerinin bazı kimselere verilmesi,

Üçüncüsü: Allah’ın isimleri yaratıkların isimlerine benzemezler. Onlar yalnız Allah’a özeldir. O’ndan başkası o isimlere veya bir kısmına ortak olamaz.

هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

“O’nun bir adaşı (benzeri) olduğunu biliyor musun?” (Meryem: 65)

Buradaki soru inkaridir. Cevabı da içindedir. Yanı: Bilemezsin. Çünkü Allah’ın isimlerini taşıyacak bir benzerini bulamazsın. Zira böyle birisinin varlığı söz konusu değildir.

Allah’ın bazı isimlerinin bazı kullara verilmesine gelince; örneğin: Nuh (as) a Şekur denilmesi gibi. Çünkü buyrulur ki:

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

“(Ey) Nuh ile birlikte (gemide) taşıdığımız kimselerin nesli! Şunu bilin ki Nuh, çok şükreden bir kul idi.” (İsra: 3)

İbrahim (as) de Helim ismi verilmiştir. Çünkü buyrulur ki:

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ

“İbrahim cidden yumuşak huylu (Helim), bağrı yanık, kendisini Allah'a vermiş biri idi.” (Hud: 75)

Son Peygamber Muhammed (sav) e “Rauf ve Rahim” isimleri verilmiştir. Örneğin:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ

“Andolsun! Size kendinizden öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, merhametlidir.” (Tevbe: 128)

Yukarıda zikredilen ayetlerdeki isimler, anlattıklarımızla çelişmiyor. Çünkü bu isimler başkaları için kullanıldığı zaman, kendisi için

kullanılan şahısların durumuna göre cüzi anlamda kullanılmaktadır ve külli ve genel anlamdaki Allah için kullanılan manadan değişik bir anlam taşımaktadır. Bunun için bunların başına tarif için kullanılan (El) takısı eklenmemiştir.

İKİNCİ KONU

ALLAH'IN GÜZEL İSİMLERİNİN SAYISI

Allah (c.c) kitabinde Esma-i Hüsna (güzel isimlerin) sayısını belirtmemiştir. Ancak Peygamber (sav) Allah'ın 99 isminin bulunduğunu açıklayıp buyurur ki:" Allah için yüzden bir eksik 99 ismi bulunmaktadır; Her kim ki onları sayıp okursa cennet'e girer.[17] Ancak hadisten Allah'ın yalnız 99 isminin bulunduğu anlaşılmamaktadır. Şayet bu kastedilseydi, şöyle denirdi: "Allah'ın isimleri 99 dır."

Bir gerçektir ki Allah'ın güzel isimlerinden maksat, yalnız onları sayıp ezberlemek değildir, belki birinci faslın birinci bölümünde açıkladığımız gibi manalarını anlayarak onlardan etkilenmektir. Allah'ın güzel isim ve sıfatlarından ancak tam hakiki bir iman ve tam bir ubudiyete sahip kimseler etkilenebilirler. Bu isimlerin 99 tane olduğuna gelince; Kesin olarak sayılarını bilemiyoruz. Çünkü Allah'ın Peygamberi bizlere sayılarını açıklamamıştır. Tirmizi'nin Cami-i sahihinde zikredilen ve bu sayının 99 olduğu hakkındaki görüş, alimler tarafından fazla önemsenmemiştir. Çünkü senedi zayıftır. Bir de "Darr (zarar veren) gibi Allah'ın isimlerinden olmaları mümkün olmayan veya "Reşid ve Sabur gibi en azından onlara şüpheyle bakılan bazı isimler de orada zikredilmiştir.

Ancak Kuran'ın bütün ayetleri incelenip araştırıldıktan sonra Allah'ın bütün veya çoğunluğuna ulaşmamız mümkündür. Sayılarının tam belirtilmemesinin bir hikmeti de müminlerin onları bulup tesbit etmek için çaba harcamalarıdır.[18]

---

[17] *İmam Ahmed:7393. Buhari:6047. Müslim:2677.*

[18] *Anlaşılması gerekir ki, biraz önce zikrettiğimiz hadiste Allah'ın güzel isimlerinin hepsinin kuranda belirtildiği yazılmamaktadır. Bir kısmı Peygamber (sav) in hadislerinde zikredilmiştir. Ancak bütün isimlerin sayısı 99 dir diye bir delil bulunmamaktadır. Dolayısıyla da 99 ismin tümünü Kurandan istinbat etmemizin de bir sakıncası yoktur.*

Ben de alimlerimizi örnek alarak bu sahada çaba harcamaya çalıştım. İleriki listede zikredilen 99 isim de iki kısımdır:

1-Bir kısmını ayetlerde geçtiği gibi başlarına el tarif edatını ekleme dışında hiçbir değişiklik yapmadım. Bu da Allah'a layık anlamın oluşması için gerekliydi. Bu çalışma başında "el" edatı bulunmayanlar içindi. Başında "el" edatı bulunan veya buna ihtiyaç duyulmayanlar ise olduğu gibi bırakıldı.

2-Bir kısmını da fiil lafzinden isim lafzine çevirdim. Örneğin: Şüphe yok ki o, ilk defa var eder ve ölümden sonra gene de yaratır."(Buruc: 13) Yanı; "Yübdiü ve Yü'idü" fiillerini "Elmübdiü ve Elmü'idü" ismi fail olarak " yazdım.

İşte bu, süre ve ayet numaralarını belirterek tesbit etmeye çalıştığım Allah'ın mübarek isim listesidir:

1.	***Allah***	Haşır	22
2.	***Alimu'l gaybı veşehade***	Haşır	22
3.	***Er rehman***	Haşır	22
4.	***Er rehim***	Haşır	22
5.	***El melik***	Haşır	23
6.	***El kuddus***	Haşır	23
7.	***Es selam***	Haşır	23
8.	***El mümin***	Haşır	23
9.	***El Muheymin***	Haşır	23
10.	***El Eziz***	Haşır	23
11.	***El Cebbar***	Haşır	23
12.	***El Mütekebbir***	Haşır	23
13.	***El Halik***	Haşır	23
14.	***El Bari***	Haşır	24
15.	***El Musavvir***	Haşır	24
16.	***El Hekim***	Haşır	24
17.	***Es Semi***	Şura	11

18.	***El Basir***	Şura	11
19.	***El Heyy***	Bakara	255
20.	***El Kayyum***	Bakara	255
21.	***El E'liyy***	Bakara	255
22.	***El E'zim***	Bakara	255
23.	***El Evvelü***	Hedid	3
24.	***El Ahir***	Hedid	3
25.	***Ez Zahir***	Hedid	3
26.	***El Batin***	Hedid	3
27.	***El Ğeniy***	Neml	40
28.	***El Kerim***	Neml	40
29.	***El Vahid***	Re'd	6
30.	***El Ehed***	İhlas	1
31.	***Es samed***	İhlas	2
32.	***El Letif***	Mülk	14
33.	***El Hebir***	Mülk	14
34.	***El Vehhab***	Al-i İmran	8
35.	***El Fettah***	Sebe	26
36.	***Er Rezzak***	Zariyat	58
37.	***El Hemid***	Hud	73
38.	***El Mecid***	Hud	73
39.	***El Helim***	Bakara	263
40.	***El E'füvv***	Nisa	43
41.	***Er Reuf***	Bakara	143
42.	***El Kavvi***	Ehzab	25
43.	***El Metin***	Zariyat	58
44.	***Et Tevvab***	Nasr	3
45.	***El Ğeffar***	Sad	66
46.	***El Kebir***	Re'd	9
47.	***El Müte'al***	Re'd	9

48.	***El Berr***	Tur	28
49.	***El Mucib***	Hud	61
50.	***El Karib***	Hud	61
51.	***El Vedud***	Buruc	14
52.	***Er Rakib***	Ehzab	52
53.	***El Hefiz***	Sebe	21
54.	***El Kadir***	Fatir	44
55.	***El Ğefur***	Fatır	3
56.	***Eş Şekur***	Fatır	34
57.	***El Veli***	Nisa	123
58.	***El Vekil***	Zümer	62
59.	***El Muhit***	Nisa	126
60.	***El Mukit***	Nisa	85
61.	***El Hesib***	Nisa	86
62.	***Eş Şehid***	Ehzab	55
63.	***El Hadi***	Furkan	31
64.	***En Nesir***	Furkan	31
65.	***Eş Şakir***	Nisa	147
66.	***El E'lim***	Nisa	147
67.	***El Vasi'***	Nisa	130
68.	***El Kabid***	Bakar	245
69.	***El Basit***	Bakara	245
70.	***El Hak***	Hac	62
71.	***En Nur***	Nur	35
72.	***El Muhsi***	Yasin	12
73.	***El MUbdi***	Buruc	13
74.	***El Mu'id***	Buruc	13
75.	***El Muhyi***	Hedid	2
76.	***El Mumit***	Hedid	2
77.	***El Hakem***	En'am	114

78.	***El Kahhar***	Re'd	16
79.	***El Kafi***	Zümer	36
80.	***Eş Şafi***	Şuara	80
81.	***El Melik***	Kamer	55
82.	***El Muktedir***	Kamer	55
83.	***El Muli***	Muhammed	11
84.	***El Muizz***	Al-i İmran	26
85.	***El Müzill***	Al-i İmran	26
86.	***E'llam***	Maide	109
87.	***Rabb***	Fatiha	2
88.	***Malikiyevmiddin***	Fatiha	4
89.	***Malikü'l Mülk***	Al-i İmran	26
90.	***Ehsenu'l Halikin***	Müminun	14
91.	***Ehkemü'l Hâkimin***	Tin	8
92.	***Erhemür Rahimin***	Yusuf	64
93.	***Heyrü'l Ğafirin***	A'raf	155
94.	***Hayrü'r Razikin***	Maide	114
95.	***Hayrü'l Fatihin***	A'raf	89
96.	***Hayrü'l Varisin***	Enbiya	89
97.	***Bediüs Samavatvelerd***	En'am	101
98.	***Fatir's Samavat ve'l Erd***	Fatir	1
99.	***ZÜ'l Celali Ve'l İkram***	Rahman	27
100.	***El ba'is***	Hac	7

Görüldüğü gibi Allah İsmiyle birlikte yüz adet isim saydık. Çünkü Hedis-i Şerifte 99 isim Allah (c.c) ismine ilave edilerek buyrulur ki:" Allah için 99 isim vardır.

ÜÇÜNCÜ KONU

ALLAH'IN YÜCE SIFATLARI

Allah'ın sıfatlarından kasıt, Yüce Allah'ın, kitabinde kendi nefsini övmesi veya Peygamberi (sav) onu övmesine denir. Buna göre Allah ismi dışında bütün güzel isimleri onun sıfatlarıdır. Örneğin:

"El'eziz" Allah (cc) nin güzel isimlerinden bir isimdir. Bundan dolayı Allah (c.c) izzetle kendini vasıflandırıp buyurur ki:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ

"Kim izzet ve şeref istiyor idiyse, bilsin ki, izzet ve şerefin hepsi Allah'ındır. O'na ancak güzel sözler yükselir (ulaşır)." (Fatır: 10)

Yine Er-Rahman, El-A'lim, El-E'füvv ve El-kaviyy de Allah'ın güzel isimlerindendirler. Bu nedenle Alemlerin Rabbi olan Allah (c.c), rahim, Alim, Gafur ve Aziz sıfatlarıyla kendini vasıflandırmıştır. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

"Kimi dilersem onu azabıma uğratırım; rahmetim ise her şeyi kuşatır." (A'raf: 156)

فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"Eğer (onlar) size cevap veremiyorlarsa, bilin ki, o ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir ve O'ndan başka ilah yoktur. Artık siz Müslüman oluyor musunuz?" (Hud: 14)

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ

"Bununla beraber, Allah dilemeksizin onlar öğüt alamazlar. Sakınılmaya lâyık olan da O'dur, mağfiret sahibi de O'dur." (Müddesir: 56)

وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

“Keşke zalimler azabı gördükleri zaman (anlayacakları gibi) bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu önceden anlayabilselerdi.” (Bakara: 165)

Allah (c.c) nin diğer güzel isimlerin durumu da aynıdır. Dolayısıyla da bizzat Allah (c.c) tarafından veya peygamber (sav) tarafından Allah'ın övülmesiyle ilgili bütün vasıflar aynı zamanda Allah'ın sıfatlarıdırlar.

Ancak izah edilmesi gerekir ki, Allah'ın bütün yüce sıfatları Esma-i Hüsna (güzel isimler) den ibaret değildirler. Belki çerçeve ve sayı bundan daha geniş ve daha fazladır. İşte güzel isimler arasında yer almayan Allah'ın kendini övdüğü bazı sıfatlar aşağıdaki ayetlerde zikredilmişlerdir:

الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى

“Rahman arşa hükmetmektedir.” (Rahman:5)

رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ

“Arş sahibi, varlıkların en yücesi olan Allah, kavuşma gününü ihtar etmek için kullarından dilediğine emriyle vahyi indirir.” (Mümin:15)

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ

“Birisi, yüksek derecelere sahip olan Allah katından, inkarcılara gelecek ve savunulması imkânsız olacak azabı soruyor.” (Me'aric: 1-3)

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِنَ الْغَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

“Onlar, bulut gölgeleri içinde, Allah'ın azabının ve meleklerin tepelerine inip işin bitmesini mi bekliyorlar? Bütün işler Allah'a dönecektir.” (Bakara:210)

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا

“Melekler sıra sıra dizilip, Rabbinin buyruğu gelince,” (Fecir: 22)

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

"Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacak. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı baki kalacak." (Rahman: 26-27)

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

"Bir kısım peygamberleri sana daha önce anlattık, bir kısmını ise sana anlatmadık. Ve Allah Musa ile gerçekten konuştu." (Nisa: 164)

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

"O (Allah), müşrikler hoşlanmasalar da (kendi) dinini bütün dinlere üstün kılmak için Resulünü hidayet ve Hak Din ile gönderendir." (Tevbe: 33)

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ

Resûlüm)! Şüphesiz biz bu Kitab'ı sana, insanlar için hak olarak indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse kendi lehinedir; kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapmış olur. Sen onların üzerinde vekil değilsin." (Zümer: 41)

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

"İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve ensar ile onlara güzellikle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır." (Tevbe: 100)

وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

"(Bir de bunlar) Allah hakkında kötü zanda bulunan münafık erkeklere ve münafık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkeklere ve ortak koşan kadınlara azap etmesi içindir. Müslümanlar için bekledikleri kötülük çemberi başlarına gelsin! Allah onlara gazap etmiş, lânetlemiş ve cehennemi kendilerine hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir!" (Fetih: 6)

Evet, görüldüğü gibi konumuzla ilgili ayet-i kerimelerden birkaç örnek göstermekle Allah'ın yüce sıfatların çerçevesinin genişliğini anlamış bulunmaktayız. Çünkü sıfatlar ister isim ve fiil olsun ister

diğer davranışlar olsun Allah (c.c) nin kendini övdüğü her şeyi kapsarlar. Ancak bilmemiz gerekir ki, her ne kadar Allah (c.c) nin sıfatlarının sayı ve çeşidi çok ise de bunların Allah'ın kitabında geçen muhkem ayet ve Peygambere dayanan sahih sünnette bulunması gereklidir. Çünkü Allah (cc) nin sıfatları da isimleri gibi ancak vahiy yoluyla bilinebilirler. Bunun için hiçbir şekilde vahyi atlayıp geçmek caiz değildir. Allah'ın güzel isimleri, sıfatlarının dayanağı olduğundan, daha önce de açıklandığı gibi buyrulur ki:

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"En güzel isimler (El-esmaü'l-hüsnâ) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. Onun isimleri hakkında eğri yola gidenleri bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır." (A'raf:180) Dolayısıyla sda bundan sapmak büyük bir günahtır. Çünkü sıfatlarının hükmü aynen isimlerinin hükmü gibidir.

Şimdi Allah (cc) nin isim ve sıfatlarıyla nasıl muamele edip en sağlam ve doğru yolu izleyeceğimizi beyan edeceğiz.

DÖRDÜNCÜ KONU

ALLAH (C.C) NİN İSİM VE SIFATLARIYLA MUAMELE EDİLMESİNİN KEYFİYETİ

Kısa olarak şunları söylemek isteriz: Cenabı Allah'ın yüce sıfat ve güzel isimleriyle bağlantı kurmanın tek ve en doğru yolu şudur:

Allah (cc) isim ve sıfat konusunda kendini nasıl tanıtıp isbat etmişse, bizler de eksik bırakmadan ve ekleme yapmadan o şekilde varlığına inanıp kabul ederiz. Çünkü ona dokunmak inkâr anlamına gelir. O da büyük günahtır. Ancak konuyla ilgili doğru bir yol izleyebiliriz. Bu nedenle şu üç hakikati gözlerimizin önüne koymalıyız. Çünkü bunlar o yolu izlemeye çalışanları hedefe ulaştırır.

Birincisi:

Allah (c.c), bütün Hüsna (güzel) isimleriyle nişanlanmış ve yüce sıfatlarıyla vasıflanmıştır. Allah (c.c) kendini nasıl tanıtıp vasıflandırmışsa veya peygamber (sav) onu nasıl anlatmışsa, bunlar tanınıp bilinmesi için en layık ve en mükemmel deliller ve izlenmesi gerekli en doğru metottur.

Allah (c.c) buyurur ki:

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

"O, yaratan, var eden, şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olanlar O'nun şânını yüceltmektedirler. O, galiptir, hikmet sahibidir."(Haşir: 24)

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

"Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, halimdir, bağışlayıcıdır." (İsra: 44)

İşte bu iki ayet, bu büyük gerçek için en kesin delillerdir. Çünkü yaratıldıkları günden bu yana her bir varlık yaratıcısını tesbih ve tahmid eder. Yanı; onu bütün eksik sıfatlardan tenzih ederler, O'nu överler, hamd ederler ve yüceltirler. O her türlü kusur ve ayıptan beridir, bütün Hüsna (güzel) isimlerle özleşmiş ve bütün yüce sıfatlarla vasıflanmıştır. Bundan dolayı bütün mevcudatlar onu tesbih ve tahmid ederler.

İkincisi: Allah (c.c) hiçbir şeye benzemez ve hiçbir şey de ona benzemez. Çünkü her şey onun yaratığıdır. Yaratılan şey de hiçbir şekilde yaratıcısını yaratamazlar. Bunun için Allah'ın güzel isimleri, yüce sıfatları ve emsalsiz işlerin tümü O'na mahsustur. Gerek isim olsun gerek sıfat olsun ve gerekse diğer işler olsun bunların hiçi biri yaratılanlarınkine kıyas edilemez ve hiçbir şekilde onlarınkine benzetilemez.

Bu gerçekler şu ve diğer birçok ayetlerden anlaşılmaktadır:

فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır. Size kendinizden eşler, hayvanlardan da (kendilerine) eşler yaratmıştır. Bu suretle çoğalmanızı sağlamıştır. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir." (Şura: 11)

قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

"De ki: Allah her şeyi yaratandır. Ve O, birdir, karşı durulamaz güç sahibidir."(Re'd:16)

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

"De ki: O, Allah birdir. Allah samed'dir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur." (İhlas: 1-4)

Allah (c.c) nin "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur" sözü, herhangi bir yaratığın ona benzemesini ret etmektedir. "Allah her şeyi yaratandır. Ve O, birdir, karşı durulamaz güç sahibidir." sözü de açıklar ki; Allah

birdir ve ikincisi yoktur. Kahhardır. Yanı; Her şeyi idaresi altına almıştır. Bir hakikattir ki yaratılan bir şey yaratıcısının emir ve eli altındadır. Her şey O'nun yaratığı olduğuna göre, o zaman hepsi O'na boyun eğmek durumundadır.

İhlas süresi de şunları ifade etmektedir:

a-Allah tekdir. Tekin de ikincisi, benzeri, misli, ortağı ve zıddı bulunamaz.

b-Allah Samed'dir. Yanı; Başkasına muhtaç değildir. Onun dışındakilerin hepsi varlıkların idamesinde ve her işlerinde O'na muhtaçtırlar.

c-"Doğmamış ve doğurmamıştır" Yani; ne çocuğu vardır ne de babası vardır, ne kimse ondan doğmuş ve ne O birisinden doğmuştur.

Bu gerçeği şu şekilde de dillendirebiliriz: Allah'ın herhangi bir aslının bulunmadığı gibi O'ndan ayrılan hiçbir fer'i de yoktur. Belki O diridir, kendi kendini idare eder, varlığı zati (O'nun la birlikte) dir ve başkasından alınmamıştır. Çünkü bütün varlığı o vermiştir. Musa (as) der ki:

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى

"O da: Bizim Rabbimiz, her şeye yaratılışını (varlık ve özelliğini) veren, sonra da doğru yolu gösterendir, dedi." (Taha: 50)

d- " Onun hiçbir dengi yoktur."Yanı; Hiç kimse O'nun dengi, misli, benzeri değildir ve hiç kimse O'na benzemez. Çünkü birbirine denk veya benzer olan iki şeyden birisine, bu bunun benzeri veya dengidir denilir. Oysa bir gerçektir ki yaratıcı ile yaratılan arasında herhangi bir denklik ve benzerlik bulunamaz. Yaratılan bir şey nasıl olur da yaratıcısına denk olabilsin?

Üçüncüsü:

Allah (cc) isim, sıfat ve isimlerinde hiçbir yaratığına benzemediğine göre, bu dünya hayatımızda zat, sıfat ve fiil bakımından Allah'ın hakikatini kavramak mümkün değildir.

Çevremizdeki bazı maddi varlıkların gerçeğini anlamaktan ümit kestiğimiz gibi Allah'ın hakikatini anlamaktan ümit kesmemizin delili şu ayetlerdir:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

"O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O işitendir, görendir."(Şura: 11)

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا

"O, insanların geleceklerini de geçmişlerini de bilir. Onların ilmi ise bunu kapsayamaz:"(Taha: 110)

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

"Gözler O'nu göremez; halbuki O, gözleri görür. O, eşyayı pek iyi bilen, her şeyden haberdar olandır." (En'am: 103)

Çünkü Allah'ın "O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. "Sözü, insan zihninin Allah'ı tasavvur ve hayal etmesinin önündeki bütün yolları kapatmaktadır. Çünkü zihnin tasavvur ve tahayyül ettiği her şey, yaratıcı olan Allah (c.c) ye benzemekten uzaktır. Bunun için bilginlerimiz demişler ki: Allah (c.c), senin gönlünden geçen her şeye muhaliftir. Çünkü buyrulur ki:

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا

"O, insanların geleceklerini de geçmişlerini de bilir. Onların ilmi ise bunu kapsayamaz."(Taha: 110)[19]

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

Bu ayette Allah (c.c), kullarının bütün işlerini bildikleri ve onların bilgisi kendisini kuşatamaz ki gereği gibi onun gerçeğini kavrayabilsinler" konusuna açıklık getirmektedir. Yine buyrulur ki:

[19] Çünkü birisinin geçmiş ve geleceğini bilen birisi onun hakikatini bilir ve onun hiçbir şeyi ona gizli kalmaz. Ayette geçen "önündekilerini ve arkadakilerini bilir" sözünün anlamı da geçmiş ve gelecektir veya bütün hal ve davranışlarıdır.

“Gözler O'nu görmez, O bütün gözleri görür. O Latif'tir, haberdardır.”(En’am: 103)

Burada Allah (c.c) gözlerin O’nu idrak edip görmekten aciz oldukları, kendisinin ise onları idrak edip gördüğünü bildirdikten sonra kendisinin latif ve yaratıklarından haberdar olduğunu açıklamaktadır.

Yukarıda açıklanan üç hakikatten sonra Allah’ın güzel isim ve yüce sıfatlarıyla tanışabilmemiz ve dosdoğru yoldaki muteber işaretlerini tanıya bilmemiz için, bu konunun başlangıcında açıkladığımız gibi Allah’ın güzel isim ve yüce sıfatlarını dosdoğru ve tek çıkış yolu olan gerçeğin izahına başlayacağız. Bunun için deriz ki:

Alimler (rh) Allah’ın güzel isim ve yüce sıfatlarıyla nasıl muamele edileceği konusunda sağlam bir kural üzerinde birleşmişlerdir. Şöyle ki: Temsil ve teşbih yapmadan Allah (c.c) kendisini nasıl tanıtmışsa ve Peygamber (sav) O’nu nasıl anlatmışsa biz de o şekilde O’nu kabul edip inanırız, O veya peygamberin kendisine yakıştırmadıklarını tevil yapmadan ve geçersiz kılmadan biz de O’na yakıştırmayacağız.

Şimdi “Allah (c.c) nin “arşın üzerine istiva ettiği” konusunu izah etmeye çalışacağız:

Daha önce de anlattığımız gibi Allah (c.c) Kur’anın yedi ayetinde kendini vasıflandırmış ve “sonra arşın üzerine istiva etti” diye buyurmuştur. Bunun için “Allah arşın üzerine istiva etti” sözü bizi bağlar. Çünkü E’lim ve Hekim olan Allah (c.c) kendini bu şekilde tanıtmıştır. Ancak “O’nun hiçbir benzeri yoktur” sözünden dolayı, O’nun arş üzerine istivası, aramızda birbirimiz için kullandığımız anlamda olmadığını anlarız.- İstiva yukarıya tırmanıp istikrar bulmaktır.- Ancak Allah’ın arş üzerine istivası, bizim bilemediğimiz O’na uygun bir istiva anlamını taşır. “Onların ilmi ise bunu kapsayamaz.” sözünün anlamı da budur.

Bunun için "sonra arşın üzerine istiva etti" ayetin anlamı Malik (rh) den sorulunca, dedi ki: İstiva ettiği bellidir, keyfiyeti meçhuldür, Ona iman etmemiz ise vaciptir.

Allah'ın diğer isim ve sıfatların durumu da aynıdır; onlara da bu şekilde bakılıp aynı kurala göre bir yol izlenmelidir.

Bir yandan gerek isim ve sıfat olsun gerekse diğer fiiller olsun Allah (c.c) nın kendini onlarla vasıflandırdığı bütün özelliklerini kabul edip inanacağız. Ancak başka yaratıkların isim, sıfat ve fiillerine benzetmekten de titizlikle kaçınacağız. Dolayısıyla da Allah'ın kelamı, Allah'ın yüzü, Allah'ın rahmeti ve Allah'ın gazabı başka birisininkine benziyor ifadeleri kullanmayacağız. Belki şöyle deriz: Biz kesin bir şekilde bilir ve inanırız ki, Allah için konuşma, yüz, rahmet ve gazap vardır. Çünkü vahiy bizlere bunları bildirmiştir. Ancak Allah'ın kelamı, yüzü, rahmet ve gazabının nasıl olduğunu bilemeyiz. Diğer sıfatların durumu da aynıdır. Çünkü ilahi vahiy, "Allah'ın hiçbir benzeri yoktur" diye bizlere bildirmiştir.

Buna göre; bir yandan vahyin bildirdiği şekilde yanlışsız olarak Allah'ın isim ve sıfatlarını isbat ederiz, aynı zamanda da vahyin kabul etmediği temsil ve teşbihlerden de uzak kalırız. Diğer bir yandan da Allah'ın kendisine yakıştırmadığı ve başkasının isim ve sıfatlarına benzetme ve teşbihlerden de uzak durarak boş tevillere başvurmadan ve O'na layık olmayan hiçbir şeyi yakıştırmadan O'nu tenzih ederiz.

Yukarıdaki Arapça metninde kullandığımız "te'til" kelimesi, Allah'ın kendisini tanıtıp vasıflandırdığı manayı değiştirmek anlamındadır. "Tevil" kelimesi ise, tanımladığımız mananın dışındaki bir manayla tanımlamaktır. Yanı; Allah'ın isim ve sıfatlarını Arapça lügat ve kurallarına ters bir şekilde tefsir etmektir. Allah'ın isim ve sıfatlarının anlam ve muhteviyatına ters bir anlamla manalandırmak her ne kadar tevil denilse de aslında tevil değil, belki tahriftir. Allah'ın izniyle beşinci konuda tevil kelimesinin anlamını açıklayacağız.

Örneğin: Allah (c.c) kitabının birçok ayetinde yukarılık ve yükseklik bakımından yaratıklarının üstündedir diye kendini vasıflandırmış ve bir ismi de "El E'liyy'dir". Birinci kitabın birinci faslında Allah (c.c) nin yaratıklardan daha yükseklerde olduğunu açıklamıştık. Bunun için, Allah (c.c) nin yaratıkların yukarısında olduğuna inanmamız gereklidir. Anacak bunu söylerken yaratıkların tasavvur ettikleri yükseklik ve yukarılık anlayışından uzak, benzetme ve teşbih yapmadan buna inanırız. Yanı; deriz ki, Allah'ın yaratıklarından daha yukarıda ve daha yüksekte olmasının özel bir anlamı vardır ki; O da O'na layık bir yükseklik ve yukarılıktır. O keyfiyet bizce meçhuldür. Ancak şunu bilmekteyiz ki, Allah'a ait yukarılık ve yükseklik zihnimizde geçen ve tasavvur ettiğimiz yukarılık değildir. Çünkü, yaratıcı olan Allah (c.c) "hiçbir şey O'na benzemez."

Allah (c.c) nin isim ve sıfatlarını isbat etmeye çalışırken temsil ve teşbih getirme tehlikesinden kaçınmamız gerektiği gibi, O'na layık olmayan şeylerden tenzih etmeye çalışırken de söz konusu isim ve sıfatları faydasız kılıp tevil etmekten de sakınmamız gerekir. Özellikle O'nun isim ve sıfatlarını yaratılmışların isim ve sıfatlarına benzetip teşbih etmekten uzak kalmamız gerekir.

Aklen yukarılık ve yükseklik terimlerinin birer anlamları vardır. Ancak Allah'a yakışmayan mekân olarak bir şeyin diğer bir şeyin yukarısında olmasıdır. Bu nedenle Allah (c.c) yi bu sıfat ve isimlerden tenzih etmemiz gerekir. Çünkü tenzih maksadıyla Allah'ı isim ve sıfatlardan soyutlamak, aynen onun isim ve sıfatlarını isbat etmeye çalışırken başkasına benzetmek gibi olur. İsim ve sıfatları tevil etmek (tahrif kılmak) sonunda onları anlamsız kılmaya götürür. Bu nedenle tevil ve tahrif aynı anlama gelir. Belki genelde onları anlamsız kılmaya çalışmak onları sahih olmayan tevil ve yorum yapmaya götürmektedir.

Burada şu hususların hatırlatılması gerekir: Kuran’ın birçok ayetinde geçip Allah’a isnat edilen (el, göz ve ayak) gibi terimler bulunmaktadır. Örneğin:

1-El: Şu ayetlerde geçmektedir:

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ

a- “ Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler. Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir.”(Fetih: 10)

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ

b- “Allah! Ey İblis! İki elimle yarattığıma secde etmekten seni meneden nedir? Böbürlendin mi, yoksa yücelerden misin? dedi.” (Sad: 75)

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

c- “Elimizle (Kudretimizle) kendileri için hayvanlar yarattığımızı görmezler mi? Onlara sahip olmaktadırlar.” (Yasin:71)

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَأَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

d- “Yahudiler, "Allah'ın eli sıkıdır" dediler; dediklerinden ötürü elleri bağlandı, lanetlendiler. Hayır, O'nun iki eli de açıktır, nasıl dilerse sarfeder. And olsun ki, sana Rabbinden indirilen sözler onların çoğunun azgınlığını ve inkarını artıracaktır. Onların arasına kıyamete kadar sürecek düşmanlık ve kin saldık. Savaş ateşini ne zaman körükleseler Allah onu söndürmüştür. Yeryüzünde bozgunculuğa koşarlar. Allah bozguncuları sevmez.” (Maide: 64)

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

e- "Onlar Allah'ı gereği gibi değerlendiremediler. Bütün yeryüzü, kıyamet günü O'nun avucundadır; gökler O'nun kudretiyle dürülmüş olacaktır. O, putperestlerin ortak koşmalarından yüce ve münezzehtir." (Zümer:67)

2-Göz: Şu ayetlerde geçer:

وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِنِّي وَلِتُصْنَعَ عَلَى عَيْنِي

a-"Ey Musa! Gözümün önünde yetişesin diye seni sevimli kıldım."(Taha: 39)

فَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ أَنِ اصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيِنَا فَإِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ فَاسْلُكْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ مِنْهُمْ وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ

b- Bunun üzerine ona şöyle vahyettik: "Gözlerimiz altında, sana bildirdiğimiz gibi gemiyi yap; buyruğumuz gelip tandırdan sular kaynayınca her cinsten birer çifti ve aleyhine hüküm verilmiş olanın dışında kalan çoluk çocuğunu alıp gemiye bindir. Haksızlık yapanlar için bana baş vurma, çünkü onlar suda boğulacaklardır."(Müminun: 27)

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

"Rabbinin hükmü yerine gelinceye kadar sabret; doğrusu sen, bizim gözlerimiz altındasın; kalkarken Rabbini överek tesbih et." (Tur: 48)

3-Bacak: tek bir ayette geçmektedir:

يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ

"Ayağın üstünden (örtünün) açılacağı ve onların secdeye çağrılacakları gün, artık güç yetiremezler." (Kalem: 42)

Fazla uzatmadan deriz ki:

Yukarıdaki ayetlerde geçen bu gibi kelimeler üzerinde düşündükten sonra anladım ki, bu kelimelerle Allah'ın bazı sıfatların tanıtımı kast edilmemiştir. Çünkü:

1-Yukarıya sığdırdığım ayetlerin her biri söz konusu kelimelerin içlerinde bulunduğu ayetlerdir. Oysa Cenabı Allah, isim ve sıfatlarından söz eden birçok ayet zikretmiştir ve isim ve sıfatlarına

delalet eden birçok lafız ve kelime bulunmakta ve yüzden fazla yerlerde tekrar edilmişlerdir.

2-Yed (El) kelimesi tekil, ikil ve çoğul olarak zikredildi. E'yn (Göz) kelimesi de tekil ve çoğul olarak zikredilmektedir. Bundan da anlaşılıyor ki, Kuran'da geçen söz konusu kelimelerden Allah'ın sıfatları kast edilmemiştir. Aksi takdirde aynen vech (yüz) gibi, bunların sayıları da sınırlandırılırdı. Çünkü Vech (yüz) kelimesi kur'an'ın her yerinde tekil olarak zikredilmiştir.

3- "Sak" (ayak ile diz arası) kelimesi de Allah'a isnat edilmemiştir, belki genel bir şekilde zikredilmiştir. Bunun için "sak" kelimesinin Allah'a isnat edilip sıfat yapılması caiz değildir. Çünkü isnat edildiği takdirde en azından şüphe bırakır.[20]

Bu konuyu şu sözlerle özetleyebiliriz: Arapların lugat ve kuralları uzun zamandan beri bu kelimeleri kapsar ve Araplar hakiki veya mecazi olarak bunları kullanmışlardır. Başka bir delil bulunmadıkça bunları Allah'ın sıfatlarına delil kılmak caiz değildir. Ancak Peygamber (sav) in sünnetinde bunlar ve benzeri kelimelerin sıfat olduğuna delalet eden bir delil varsa, o zaman bunları başımızın üzerine koyacağız. Çünkü Peygamber (sav) tarafından sağlam bir söz sabit olmuşsa, söylenecek başka bir laf kalmaz. Bunun İçin vech (yüz) kelimesini istisna ettim. Çünkü yukarıda anlatılan delil gereği, Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste Peygamber (sav) Allah (c.c) nin yüzünü tarif edip buyurur ki: "Allah (c.c) uyumaz ve uyuması uygun

---

[20] Sonra Sehih-i Buharide Ebu Seid-i Hüdri'nin şöyle bir hedis rivayet ettiğine rastladım. Ebu Se'id diyor ki: Peygamber (sav) buyurdu ki: Rabbimiz ayak örtüsünü kaldırır, Dünyada gösteriş için secde edenlerin dışında her mümin erkek ve mümine kadın O'na secde ederler. Onlar da gidip secde etmek isterler ancak sırtları dümdüz olur. (Sahih-i Buhari: 4919) Buna dikkat etmek gerekir ki, ayak (bacak) örtüsünün kaldırması ifadesi Arap kültüründe meşhurdur ve darb-i mesel yerini almıştır. Bundan kasıt ise sıkıntı zamanında ciddiyet ve azim göstermektir.

değildir. Şayet nurunun perdesini kaldırırsa onun nurunun kıvılcımları her şeyi yakar.[21]

Bir kısım kimseler yukarıdaki ayetler ve ayetlerde geçen kelimeler, Allah'ın el, yüz ve ayağının bulunduğuna dair yeterli delillerdir derlerse, yukarıda geçen her üç kurala bağlı kaldığımız müddetçe ve temsil, teşbih, anlamsızlaştırmak ve tevilden uzak kaldığımız takdirde bunlar herhangi bir sorun teşkil etmez.

O zaman şöyle denilebilir: Allah'ın yed (el) isminde bir sıfatı vardır. Ancak bunun keyfiyet ve gerçeğini bilememekteyiz. Bizim bildiğimiz ve kendi aramızda konuştuğumuz el anlamında olmadığını da anlamak zorundayız. Göz ve ayağın durumu da aynıdır. Çünkü biz bu tabirleri belli azalar için kullanırız. Oysa Allah cisim ve azalardan münezzehtir.

[21] *Müslim: 179.*

BEŞİNCİ KONU

Allah (c.c)'ın sıfatlarıyla ilgili üç uyarı!

Birincisi: Kelamcıların yaptıkları gibi Allah'ın sıfatlarını yedi, ondört veya yirmi gibi rakamlarla sınırlandırmak yanlıştır. Çünkü sınırlandırmanın gerekçesi ne olursa olsun Allah'ın kendini birçok sıfatla vasıflandırdığı kitabindeki muhkem ayetlere terstir. Bunun için Allah'ın kitabına uyup eksiltmeden ve ekleme yapmadan O'nun kendini tanıtıp vasıflandırdığı gibi vasıflandırmamız gerekir.

İkincisi: Allah'ın sıfatlarını haberiye (haber verme) ve gayri haberiye şeklinde bölmenin hiçbir gerekçesi yoktur. Çünkü yalnız bir kısmı değil Allah'ın bütün sıfatları haber verme şeklindedir. Vahyin haber vermediği bir sıfat, her ne kadar yüzlerce aklı delil de getirilse yine de Allah'ın sıfatı olamaz. Zira Allah'ı güzel isim ve yüce sıfatları gaybi bilen Allah'tan başkası bilemez. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

"De ki: Göklerde ve yerde, Allah'tan başka kimse gaybı bilmez ve onlar ne zaman diriltileceklerini de bilmezler." (Neml: 65)

Allah'tan başkası yer ve gök hudutları içindeki gaybı bilmezken bunların dışındaki gaybı nasıl bilebilsinler?

Allah'ın güzel isim ve yüce sıfatları, imanın birer parçalarıdırlar. İman ise ancak vahiy yoluyla bilinir. Çükü Allah (c.c) peygamberine hitap ederek buyurur ki:

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَهْدِي بِهِ مَنْ نَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"İşte böylece sana da emrimizle Kur'an'ı vahyettik. Sen, kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle doğru yola eriştirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen doğru bir yolu göstermektesin." (Şura: 52)

Bu bölümün birinci faslında (bu ansiklopedinin ikinci kitabında) bu konuyu genişçe açıkladık.

Yukarıdaki" her ne kadar yüzlerce aklı delil de getirilse" sözümüzle akıl vahiyle çelişir veya akl-ı selimin kabul ettiği bir şeyi vahiy onu ret ettiği kastedilmemiştir. Çünkü bu mümkün değildir. Zira akıl-i selim, sahih vehiyle çatışması mümkün değildir. İslam alimlerin hepsi bu hususta ittifak etmişler ve birçok kitap yazıp araştırmalar yapmışlardır. Bu konuda yazılan en iyi kitap, İbn-i Teymiye (rh) nin yazdığı "Derü't -Tea'rüd beyne'l a'kli ven Nakli" adlı kitabıdır. Buradaki kastımız şudur: Allah'ın isim ve sıfatları ancak vahiy ve Allah'ın haber vermesiyle doğrulanabilir. Dolayısıyla da yalnız bir kısmının vahiy ve Allah'ın haber vermesiyle tahsis edilmesinin herhangi bir anlamı yoktur.

Her ne kadar akıl kendi kendine vahye taalluk eden şeyleri idrak edemiyorsa da ve özellikle Allah (c.c) hakkındaki gerçeği kavrayamıyorsa da ancak vahyin haber verdiği her şeyi akıl tasdik ediyor. O zaman Allah'ın bir kısım sıfatlarını (Aklı sıfatlar) namı altında tahsis etmenin herhangi bir anlamı yoktur. Çünkü şayet bu isimlendirmenin gayesi, vahiy geldikten sonra aklın kabul ve tasdik ettiği sıfatları sınırlandırmak ise zaten akıl Allah'ın bütün yüce sıfatlarını kabul eder. Şayet bundan gaye vahiy gelmeden önce aklın kabul ettiği sıfatları, kabul etmediklerinden ayırmak ise bu da yanlıştır. Çünkü her ne kadar akıl, genel bir şekilde Allah'ın bütün kemal sıfatlarıyla vasıflandığını kabul ediyorsa da zanna dayalı bu icmali itikatla vahye dayalı tafsili marifet arasında fark vardır ve bunlar ayrı şeylerdir.

Buna göre; Vahiy ve gökten verilen haber bakımından Allah'ın bütün sıfatları haberidir (habere dayanır), vahiy geldikten sonra aklın onu kabul etmesi bakımından da aynı zamanda aklıdırlar.

İsim ve sıfatların haberi ve akli olarak ikiye bölünmesi; bir kısmın vahiy ve haber vermeye dayalı olduğu ve aklın bunda hiçbir payının

bulunmadığı, diğer bir kısmın de akıl sahasında olduğu söylemenin bir anlamı yoktur. Çünkü akıl Rabbani olan isim ve sıfatların gerçeğini kavrayamaz. Ancak vahiy geldikten sonra hepsini kabul eder ve aralarında çatışma kalmaz. O halde bunlar nasıl ikiye bölünebilsinler?

Üçüncüsü: Allah'ın kitabında tevil kelimesi ancak bir şeyin anlam, akış ve neticesi için kullanılır. Bu kelimenin içinde kullanıldığı değişik makale akışlarını inceleyen bir kimse bunu açık bir şekilde anlayacaktır. Bu konu hakkında aşağıdaki ayetleri okuyalım:

وَقَالَ يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا

1- "(Yusuf) dedi ki: "Ey babacığım! İşte bu, daha önce (gördüğüm) rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi."(Yusuf: 100) Yanı: Bu gördüğüm rüyanın anlam ve neticesidir ve Rabbim daha önce gördüğüm rüyayı doğru çıkarttı.

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

2- "Gerçekten onlara, inanan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olarak, ilim üzere açıkladığımız bir kitap getirdik. (Fakat onlar), Onun tevilinden başka bir şey beklemiyorlar. Tevili geldiği (haber verdiği şeyler ortaya çıktığı) gün, önceden onu unutmuş olanlar derler ki: Doğrusu Rabbimizin elçileri gerçeği getirmişler."(Araf: 52-53)

Buradaki tevil kelimesinden kasıt, Allah'ın haber verdiği müjde ve tehditlerin neticelerinin tahakkuk etmesidir.

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

3- "Ölçtüğünüz zaman tastamam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu, hem daha iyidir hem de neticesi bakımından daha güzeldir."(İsra: 35) Yanı; Tartı ve ölçüye dikkat etmek, dünya hayatında sizin için daha hayırlı, ahirette de

netice bakımından hıyanet edip ölçü ve tartıda hile yapmaktan daha güzel ve hayırlıdır.

İşte tevil kelimesinin lugattaki anlamı budur. Ancak alimler şu aşağıdaki iki anlamda da kullanmışlardır:

a-Tefsir ve şerh: Müfessirlerin şeyhi olarak bilinen Ebu Cafer Et-Taberi Camiu'l Beyan isimli tefsirinde birçok kere tevil kelimesini bu anlamda kullanmıştır. Çünkü ayetleri sıraladıktan sonra der ki:" Bize göre bu ayetin tevili şöyledir..."

b-İkinci anlamı gerekli kılan bir delilin bulunması veya zahiri manayı engelleyen bir engelin bulunması nedeniyle, bir kelime veya cümlenin zahiri ve akla ilk gelen anlamdan başka bir anlam vermek.

Kelamciler (felsefeciler) bu kelimeyi bazen doğru, çoğu zaman da yanlış bir şekilde kullanmışlardır. İlk akla gelen ve Zahiri manadan başka bir manayı gerekli kılacak bir delil veya Zahiri manayı engelleyen bir sakınca bulunduğu vakit tevil etmeleri haklı olur. Örneğin: "Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür." (Hedid: 4) Çünkü alimler kesin olarak "Nerede olsanız, O sizinle beraberdir." cümlesinin Zahiri manadan başka bir manaya tevil edilmesinin vacip olduğunu söylerler. Çünkü Allah (c.c) bizzat her an ve her yerde insanlarla beraber olması mümkün değildir. Oysa arşının üzerinde olduğunu bizlere haber vermiştir. Bunun için alimler derler ki: ""Nerede olsanız, O sizinle beraberdir." sözünden kasıt, kudretiyle, ilmiyle sizinle beraberdir, sizi duyuyor ve görüyor.[22] Akla ilk gelen Zahiri manayı engelleyen ve ayetin bu şekilde tevil dilmesi gerekli kılan delil, Allah'ın "Allah yaptıklarınızı görür." sözüdür.

Yersiz yere tevilin yapılması ise; Ayetin Zahiri manadan tevilini gerekli kılacak herhangi bir delil ve gerekçe bulunmadan yapılan tevildir. Örneğin: "Allah arş üzerine istiva etti" ayetindeki "istevla"

---

[22] *Bu husus hakkında örnek bakımından Abdurrehman b. Nasırı's Se'di nin "Teysirü'l Kerimi'r Rehman Fi tefsiri kelami'l Mennan"adlı eserine bakılabilir. Sayfa: 837. (Der ki: Bu beraberlik ilim ve görme beraberliğidir.)*

kelimesini hükmetmek anlamına çevirmek yahut daha önce açıkladığımız gibi “isteva” kelimesinden kasıt, Allah’ın gökteki emri anlamını vermek gibi.

Derim ki: Bu konuda ifrat ve tefrit yapılmıştır. Çünkü bazı kelamci alimler tevil çerçevesini fazla genişletmişler ve bazen gereksiz yere tevil cihetine gitmişlerdir. Bundan dolayı da genel olarak isim ve sıfatlarda tahrif yapmaya, özel olarak da onları anlamsız kılmaya kadar gitmişlerdir. Bid’at fırkaları arasında İlk olarak Cuhmiye ve Mu’ettile fırkaları bu konuda ön ayak olmuşlar, sonra da Mutezile fırkası gelir.

Daha sonra özellikle son asırlarda Eş’eri ve Maturidi fırkaları da aynı yolu izlemişlerdir.

Bazıları da tevil konusunda ifrat edenlere karşılık tevil kapısını daraltmışlar belki de kapatmışlardır. Hatta bulunan gerekçe ve engeller yüzünden zahiri anlamı vermek mümkün olmadığı ve Arap dilinde başka bir anlam vermenin mümkün olduğu halde yine de tevil cihetine gitmemişlerdir. Genellikle Hanbeli ekolunun görüşleri bu yöndedir. Bu sahada ön planda yer alanların başında Şeyhu’l İslam İbni Teymiyye gelir. Çünkü İbni Teymiyye cumhura rağmen Allah’ın kitabındaki mecazı manaları ret etmiş ve haberi (haber veren) sıfatlar meselesini abartmış. Hatta onun iman ve itikat konusundaki kitaplarını okuyanlar, haberi sıfatlar konusunun iman ve akidenin en önemli meselesi olduğu kanaatine varır. Çünkü bu hususun isbat ve muhaliflerini ıskat için çok çaba harcamıştır.

İbni Teymiye’nin ilimdeki üstünlük ve fazileti inkâr edilemez ancak gerçeğin söylenmesi önde gelir. Bidatçilerin Allah’ın isim ve sıfatları konusunda fazla ileri gittiklerinden dolayı belki bazen haklı gerekçeleri olabilir. Çünkü bazen öyle ileri gidilmiştir ki, bir kısım kimseler Allah’ın tekliğini savunmak ve ortak koşmamak korkusuyla herhangi bir sıfatı Allah’a nisbet etmemişlerdir. Örneğin: Kedim ortaklar oluşur diye kıdem sıfatını Allah’a nisbet etmekten

kaçınmışlardır. Oysa Allah'ın tekliği bu gibi savunmalara muhtaç değildir. Onları bu hataya düşüren etken, Kitap ve Sünnet'ten uzaklaşıp ve Allah'ın sıfatlarını yaratıkların sıfatlarına kıyas etmeleridir. Bunlar genelde Yunan felsefesinin, özelde de Aristo görüşlerinin etkisi altında kalmışlardır. Şüphe yoktur ki, gerek bu konularla ilgili olsun ve gerekse başka konular olsun kitap ve Sünnet'e sarılmak ifrat ve tefrit tehlikesinden kurtulmanın en doğru çaresidir. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar. Kim Allah ve Resûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." (Ahzab: 70-71)

Takva, doğru söz ve büyük kurtuluşa götüren Allah ve peygamberine itaat, ancak kitap ve Sünnet'e sarılmakla mümkün olabilir.

Yine buyrulur ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا

" Ey insanlar! Şüphesiz size Rabbinizden kesin bir delil geldi ve size apaçık bir nur indirdik. Allah'a iman edip O'na sımsıkı sarılanlara gelince, Allah onları kendinden bir rahmet ve lütuf (deryası) içine daldıracak ve onları kendine doğru (giden) bir yola götürecektir." (Nisa: 174-175)[23]

Böylece altıncı fasıl burada bitmektedir ve bu kitabın yedinci ve son faslına başlayacağız.

---

[23] *Kitap ve Sünnet'in ışığında İslamda iman ve itikat" adlı eserimizde isim ve sıfatlar meselesini izah etmişiz. Bu eser altı cilttir ve kürt dikliyle yazılmıştır. Bu konuya da üçüncü cildi tahsis ettik.*

YEDİNCİ FASIL

Allah (C.C) Nin Üluhiyet, Velayet Ve Hakimiyetine İnanmak

Bu konu üç meseleyi kapsar.

Birincisi: Allah'ın üluhiyetine inanmak,

İkincisi: Allah'ın velayetine inanmak,

Üçüncüsü: Allah'ın hakimiyetine inanmak.

BİRİNCİ KONU

ALLAH (C.C)'IN ÜLUHİYETİNE İNANMAK

Allah (c.c), kitabında üluhiyetinin isbatını çokça zikredip emretmiş ve onun zıddı olan şirki de yasaklamıştır.

İşte bu konu hakkında mevcut olan bazı ayetleri dinleyip inceleyeceğiz. Sonra onların aydınlığından faydalanacağız. Ta ki bununla Allah'ın üluhiyet ve vahdaniyetini anlayabilelim. Allah (c.c) buyurur ki:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ

1-İlâhınız bir tek Allah'tır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmandır, rahîmdir." (Bakara: 163)

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ

2- "Allah, O'ndan başka tanrı yoktur; O, hayydir, kayyumdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama." (Bakara: 255)

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ

3- "Gökteki İlâh da yerdeki İlâh da O'dur. O, hakîmdir, her şeyi bilendir." (Zührüf: 84)

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا إِنَّ إِلَٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ

4-Saf saf dizilenlere, O haykırıp sürenlere ve o zikir okuyanlara, Yemin ederim ki, ilâhınız birdir. O, hem göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi, hem de doğuların Rabbidir." (Saffat: 1-5)

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

5-"İşte O, Allah'tır. O'ndan başka tanrı yoktur. Önünde de sonunda da hamd O'nundur, hüküm O'nundur. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz." (Kasas: 70)

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

6- “Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi (olan Allah) üstündür, çok bağışlayıcıdır.” (Sad: 66)

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ

“Bil ki, Allah'tan başka ilâh yoktur.”(Muhammed: 19)

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

8- “Allah evlât edinmemiştir; O'nunla beraber hiçbir tanrı da yoktur. Aksi takdirde her tanrı kendi yarattığını sevk ve idare eder ve mutlaka onlardan biri diğerine galebe çalardı. Allah, onların (müşriklerin) yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir. Allah, gaybı da şehâdeti de bilendir. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden çok yüce ve münezzehtir. “(Mü’minun: 91,92)

أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

9-“Yoksa (o müşrikler), yerden birtakım tanrılar edindiler de, (ölüleri) onlar mı diriltecekler? Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki Arş'ın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir.” (Enbiya: 21-22)

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ

10- “Yoksa O'ndan başka birtakım tanrılar mı edindiler? De ki: Haydi delillerinizi getirin! İşte benimle beraber olanların Kitab'ı ve benden öncekilerin Kitab'ı. Hayır, onların çoğu hakkı bilmezler; bu yüzden de yüz çevirirler.” (Enbiya: 24)

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ (59) أَمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ (60) أَمْ مَنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (61) أَمْ مَنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ (62) أَمْ مَنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (63أَمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ((64)

11- (Resûlüm!) De ki: Hamd olsun Allah'a, selam olsun seçkin kıldığı kullarına. Allah mı daha hayırlı, yoksa O'na koştukları ortaklar mı? (Onlar mı hayırlı) yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indiren mi? O suyla, bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği güzel güzel bahçeler bitirdik. Allah'tan başka bir tanrı mı var! Doğrusu onlar sapıklıkta devam eden bir güruhtur. (Onlar mı hayırlı) yoksa yeryüzünü oturmaya elverişli kılan, aralarından (yer altından ve üstünden) nehirler akıtan, arz için sabit dağlar yaratan, iki deniz arasına engel koyan mı? Allah'tan başka bir tanrı mı var! Doğrusu onların çoğu (hakikatleri) bilmiyorlar. (Onlar mı hayırlı) yoksa darda kalana kendine yalvardığı zaman karşılık veren ve (başındaki) sıkıntıyı gideren, sizi yeryüzünün hakimleri kılan mı? Allah'tan başka bir tanrı mı var! Ne kadar da kıt düşünüyorsunuz! (Onlar mı hayırlı) yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yolu bulduran, rahmetinin (yağmurun) önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderen mi? Allah'tan başka bir tanrı mı var! Allah, onların koştukları ortaklardan çok, yücedir, münezzehtir. (Onlar mı hayırlı) yoksa ilk baştan yaratan, sonra yaratmayı tekrar eden ve sizi hem gökten hem yerden rızıklandıran mı? Allah'tan başka bir tanrı mı var! De ki: Eğer doğru söylüyorsanız siz kesin delilinizi getirin! "(Neml: 59-64)

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

12- "Allah kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile, "Benden başka tanrı olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun" diye gönderir. (Allah) gökleri ve yeri hak ile yarattı. O, koştukları ortaklardan münezzehtir." (Nahl: 2-3)

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

13- "Senden önce hiçbir resûl göndermedik ki ona: "Benden başka İlâh yoktur; şu halde bana kulluk edin" diye vahyetmiş olmayalım."(Enbiya: 25)

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ

وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

14- "Andolsun ki biz, "Allah'a kulluk edin ve Tâğut'tan sakının" diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik. Allah, onlardan bir kısmını doğru yola iletti. Onlardan bir kısmı da sapıklığı hak ettiler. Yeryüzünde gezin de görün, inkâr edenlerin sonu nasıl olmuştur!" (Nahl: 36)

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ

عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ (59) قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (60) قَالَ يَا قَوْمِ

لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ (61) أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ

وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (62) أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ

لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ (63) فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا

الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ (64) وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا

اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ

15 "Andolsun ki Nuh'u elçi olarak kavmine gönderdik. Dedi ki: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin ondan başka tanrınız yoktur. Doğrusu ben, üstünüze gelecek büyük bir günün azabından korkuyorum." (59) Ad kavmine de kardeşleri Hûd'u (gönderdik). O dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin O'ndan başka tanrınız yoktur. Hâla sakınmayacak mısınız?"(A'raf: 65 "Semûd kavmine de kardeşleri Salih'i (gönderdik). Dedi ki: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin O'ndan başka tanrınız yoktur. Size Rabbinizden açık bir delil gelmiştir. O da size bir mucize olarak Allah'ın şu devesidir. Onu bırakın, Allah'ın arzında yesin, (içsin); ona kötülük etmeyin, sonra sizi elem verici bir azap yakalar." (A'raf: 73) "Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı (gönderdik). Dedi ki: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin ondan başka tanrınız yoktur." (A'raf: 85)

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ (83) إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ (84) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ (85) أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ (86) فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

16- Şüphesiz İbrahim de onun (Nuh'un) milletinden idi. Çünkü Rabbine kalb-i selîm ile geldi. Hani o, babasına ve kavmine: Siz kime kulluk ediyorsunuz? demişti. "Allah'tan başka bir takım uydurma ilâhlar mı istiyorsunuz? "O halde âlemlerin Rabbi hakkındaki görüşünüz nedir?" (Safat: 83-87)

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

17- "Yoksa Ya'kub'a ölüm geldiği zaman siz orada mı idiniz? O zaman (Ya'kub) oğullarına: Benden sonra kime kulluk edeceksiniz? demişti. Onlar: Senin ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilâhı olan tek Allah'a kulluk edeceğiz; biz ancak O'na teslim olmuşuzdur, dediler."(Bakara: 133)

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

18- " Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli tanrılar mı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı? Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve

atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf: 39-40)

وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

19- Ben seni seçtim. Şimdi vahyedilene kulak ver. Muhakkak ki ben, yalnızca ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Bana kulluk et; beni anmak için namaz kıl." (Taha: 13-14)

وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

20- "İsa, açık delillerle geldiği zaman demişti ki: Ben size hikmet getirdim ve ayrılığa düştüğünüz şeylerden bir kısmını size açıklamak için geldim. Öyleyse Allah'tan korkun ve bana itaat edin. Çünkü Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. O'na ibadet edin. İşte bu, doğru yoldur." (Zuhrüf: 63-64)

وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ

21-"Senden önce gönderdiğimiz elçilerimize (ümmetlerine) sor! Rahman'dan başka tapılacak tanrılar (edinin diye) emretmiş miyiz?" (Zuhrüf: 45)

" وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

22- "Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma! O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz." (Kasas: 88)

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ

23- "O halde sakın Allah ile beraber başka tanrıya kulluk edip yalvarma, sonra azap edilenlerden olursun!" (Şuara: 213)

وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

24- "Allah buyurdu ki: İki tanrı edinmeyin! O ancak bir Tanrı'dır. O halde yalnız benden korkun!" (Nahl: 51)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

25- "Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Umulur ki, böylece korunmuş (Allah'ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz." (Bakara: 21)

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ

26- "Tağut'a kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele:" (Zümer: 17)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

27- "Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın; Allah'tan başka size gökten ve yerden rızık verecek bir yaratıcı var mı? O'ndan başka tanrı yoktur. Nasıl oluyor da (tevhitten küfre) çevriliyorsunuz!"(Fatir:3)

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

28- "İçinde dinlenesiniz diye geceyi, görmeniz için de gündüzü yaratan Allah'tır. Şüphesiz Allah, insanlara karşı lütufkârdır. Fakat insanların çoğu şükretmezler.
İşte O, her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'dır. O'ndan başka tanrı yoktur. O halde nasıl olup da döndürülüyorsunuz!" (Ğafir: 61-62)

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

29-"Haydi, kâfirlerin hoşuna gitmese de Allah'a, Allah için dindar ve ihlâslı olarak dua edin!(Ğafir: 14)

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آَمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ (56) كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ (57) وَالَّذِينَ آَمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ (58) الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (59) وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

30- Ey iman eden kullarım! Şüphesiz, benim arzım geniştir. O halde (nerede güven içinde olacaksanız orada) yalnız bana kulluk edin." Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz. İman edip güzel işler yapanları, (evet) muhakkak ki onları, içinde ebedî kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennet köşklerine yerleştireceğiz. (Böyle iyi) işler yapanların mükâfatı ne güzeldir! Onlar, sabreden kimselerdir ve yalnız Rablerine güvenip dayanmaktadırlar. Nice canlı var ki, rızkını (yanında) taşımıyor. Onlara da size de rızık veren Allah'tır. O, her şeyi işitir ve bilir." (Ankebut: 56-60)

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

31-"İşte Rabbiniz Allah O'dur. O'ndan başka tanrı yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin, O her şeye vekildir (güvenilip dayanılacak tek varlık O'dur) (En'am:102)

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

32- "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat: 56)

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ

33- "De ki: Bana, dini Allah'a hâlis kılarak O'na kulluk etmem emrolundu. Bana Müslümanların ilki olmam emrolundu." (Zümer: 11-12)

قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ (64) وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ (65) بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ

34- "De ki: Ey cahiller! Bana Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi emrediyorsunuz?
(Resûlüm!) Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki: Andolsun (bilfarz) Allah'a ortak koşarsan, işlerin mutlaka boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun! Hayır! Yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (Zümer: 64-66)

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

35- "İşte bu, Allah'ın hidayetidir, kullarından dilediğini ona iletir. Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi." (En'am:88)

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا

36- "Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur."(Nisa:48)

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

37- "Kendisine ortak koşmaksızın Allah'ın hanifleri (O'nun birliğini tanıyan müminler olun). Kim Allah'a ortak koşarsa sanki o, gökten düşüp parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış yahut rüzgâr onu uzak bir yere sürüklemiş (bir nesne) gibidir." (Hac: 31)

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

38- "Allah, çekişip duran birçok ortakların sahip olduğu bir adam (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Hamd Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmezler." (Zümer: 29)

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (60) وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (61) وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ

39- "Ey Âdem oğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır" demedim mi? "Ve bana kulluk ediniz, doğru yol budur" demedim mi? Şeytan sizden pek çok milleti kandırıp saptırdı. Hâla akıl erdiremiyor musunuz?" (Yasin: 60,61,62)

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

40- "Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Kuşkusuz bu büyük günahtır. Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz." (En'am: 121)

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا (41) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا (42) يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا (43) يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا

41- "Kitap'ta İbrahim'i an. Zira o, sıdkı bütün bir peygamberdi. Bir zaman o babasına dedi ki: Babacığım! Duymayan, görmeyen sana hiçbir fayda sağlamayan bir şeye niçin taparsın? Babacığım! Hakikaten sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Öyle ise bana uy ki, seni düz yola çıkarayım. Babacığım! Şeytana kulluk etme! Çünkü şeytan, çok merhametli olan Allah'a âsi oldu." (Meryem: 41-44)

وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ (4) أَجَعَلَ الْآَلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ (5) وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آَلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ

42- "Aralarından kendilerine bir uyarıcının gelmesine şaştılar ve kâfirler: Bu pek yalancı bir sihirbazdır! Tanrıları, tek tanrı mı yaptı? Doğrusu bu tuhaf bir şeydir! Dediler. Onlardan ileri gelenler: Yürüyün, tanrılarınıza bağlılıkta direnin, sizden istenen şüphesiz budur." (Sad: 4-6)

إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ

43- Çünkü onlara: Allah'tan başka ilah yoktur, denildiği zaman kibirle direnirlerdi." (Saffat: 35)

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

44- "Allah, tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların içlerine sıkıntı basar. Ama Allah'tan başkası anıldığı zaman hemen yüzleri güler." (Zümer: 45)

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا

45- "Ayrıca, onu anlamamaları için kalplerine bir kapalılık ve kulaklarına bir ağırlık veririz. Sen, Kur'an'da Rabbinin birliğini yâdettiğinde onlar, canları sıkılmış bir vaziyette, gerisin geri dönüp giderler." (İsra:46)

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ

46- Firavun: Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilâh tanımıyorum." (Kasas:38)

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ

47- "Firavun: Benden başkasını tanrı edinirsen, andolsun ki seni zindanlıklardan ederim! dedi."(Şuara: 29)

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (30) مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (31) مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

48- "(Resûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler. Hepiniz O'na yönelerek

O'na karşı gelmekten sakının, namazı kılın; müşriklerden olmayın. Dinlerini parçalayan ve bölük bölük olanlardan (olmayın. Bunlardan) her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenmektedir." (Rum: 30-32)

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

49- "De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlâh'ınızın, sadece bir İlâh olduğu vahyolunuyor. Artık her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın." (Kehf: 110)

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ (107) قُلْ إِنَّمَا يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

50- "De ki: Bana sadece, sizin ilâhınızın ancak bir tek Allah olduğu vahyedildi. Hâla Müslüman olmayacak mısınız?" (Enbiya: 108)

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

51- "(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız. Bize doğru yolu göster." (Fatiha: 5-6)

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

52- Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri sahip ve hâkim kıldığı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hâkim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve (geçirdikleri) korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vâdetti. Çünkü onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse, işte bunlar asıl büyük günahkârlardır." (Nur: 55)

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا (63)
وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا (64) وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ
عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا (65) إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا (66) وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا
وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا (67) وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ
النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا (68) يُضَاعَفْ لَهُ
الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا (69) إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ
يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (70) وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ
يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا (71) وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا (72)
وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا (73) وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ
لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا (74) أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا
صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا (75) خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا (76) قُلْ
مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا (77)

53- “Rahmân'ın(has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) "Selam!" derler (geçerler); Gecelerini Rablerine secde ederek ve kıyam durarak geçirirler. Ve şöyle derler: Rabbimiz! Cehennem azabını üzerimizden sav.
Doğrusu onun azabı gelip geçici değil, devamlıdır. Orası cidden ne kötü bir yerleşme ve ikamet yeridir! (O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar. Yine onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir tanrıya yalvarmazlar, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve zina etmezler. Bunları yapan, günahı (nın cezasını) bulur; Kıyamet günü azabı kat kat arttırılır ve onda (azapta) alçaltılmış olarak devamlı kalır. Ancak tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar başkadır; Allahı onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin

merhamet sahibidir. Kim tevbe edip iyi davranış gösterirse, şüphesiz o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner. (O kullar), yalan yere şahitlik etmezler, boş sözlerle karşılaştıklarında vakar ile (oradan) geçip giderler. Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında ise, onlara karşı sağır ve kör davranmazlar; (Ve o kullar): Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takvâ sahiplerine önder kıl! derler. İşte onlara, sabretmelerine karşılık cennetin en yüksek makamı verilecek, orada hürmet ve selamla karşılanacaklardır. Orada ebedî kalacaklardır. Orası ne güzel bir yerleşme ve ikamet yeridir. (Resûlüm!) De ki: (Kulluk ve) yalvarmanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin? (Ey inkârcılar! Size Resûl'ün bildirdiklerini) kesinkes yalan saydınız; onun için azap yakanızı bırakmayacaktır!" (Furkan: 63-77)

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ (105) إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ (106) وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

54- Andolsun Zikir'den sonra Zebur'da da: "Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır" diye yazmıştık. İşte bunda, (bize) kulluk eden bir kavim için bir mesaj vardır. (Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."(Enbiya: 105-107)

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ (73) وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

55- "Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir, oraya varıp da kapıları açıldığında bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler. " "Onlar: Bize verdiği sözde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız bu cennet yurduna vâris kılan Allah'a hamdolsun. İyi amelde bulunanların mükâfatı ne güzelmiş! derler." (Zümer: 73,74)

Bu mübarek ayetler, Allah'ın üluhiyet ve vahdaniyetinin tanınması konusunda birçok gerçeklere delalet ederler.

Bunları yirmi konu şeklinde özet olarak anlatacağız:

BİRİNCİSİ: İlahlıkta Allah'ın Tek Olması, Dinin Ağırlık Merkezi Ve Ayakta Tutan Mihenk Taşıdır.

Bu konuyla ilgili çok ayet bulunmaktadır. Burada onları sıralayıp delileriyle birlikte anlatmaya gerek görmüyoruz. Bunun için onlardan yalnız yedi misal getirmekle yetindik. Onları da (1-7) nolu başlıklara sığdırdık. Özet olarak onları şöyle açıklayabiliriz;[24]

Bakara/163 ayetin yorumu

Allah (c.c) bu ayetle insanlara şöyle hitap etmektedir: *"Sizin ilahınız tek ilahtır. O'ndan başka ilah yoktur. O Rahman ve Rahimdir." (Bakara: 163)* Yanı; Ondan başka ilah olmayan gerçek ilahınız, tek ilahtır, ikincisi ve ortağı yoktur. O da yüce Allah (c.c) tir. Sonra "Ondan başka ilah yoktur" cümlesiyle de pekiştirilmiştir. Yanı: Ondan başka herhangi bir ilah bulunmamaktadır, O bundan münezzehtir ve ülulhiyette tek başınadır. Sonra da Allah (c.c) kendini "Rahman ve Rahim" sıfatlarıyla da tanıtmaktadır. Dünya ve ahirette kullarına rahmet etmek için, rahmet yetkisine sahip olmak, gerçek ilahın özelliklerindendir.

fe'lan (rahman) vezni, mevcut durumlara ve yeniliklere delalet eder. Tıpkı Fe'il vezni sübut ve devamlılık istediği gibi. Bunun için Allah (c.c) rahmetini bu iki fiille vasıflandırmıştır.

Çünkü Allah'ın rahmeti bütün yaratıkları kapsar. Ahirette de o'nun dostları için devam eder. Bu husus hakkında buyrulur ki:

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ

"Bize, bu dünyada da iyilik yaz ahirette de. Şüphesiz biz sana döndük." Allah buyurdu ki: Kimi dilersem onu azabıma uğratırım; rahmetim ise her şeyi

---

[24] *Bunlara tabi olarak gelecek başlıklarında daha ziyade tevhit ve tevhidin ağırlığı üzerinde duracağız.*

kuşatır. Onu, sakınanlara, zekâtı verenlere ve ayetlerimize inananlara yazacağım." (A'raf: 156)

Ayetten anlaşıldığı gibi, Allah (c.c) nin rahmeti dünyada her şeyi kapsar, ahrette de yalnız iman ve takva sahipleriyle sınırlıdır.

Burada önemli bir mesele vardır, ona dikkat etmemiz gerekir: Allah (c.c) birçok ayette kendisinden başka herhangi bir ilahın bulunmadığını ifade ederken, başka ayetlerde kâfir ve müşriklerin mabutlarını ilah olarak isimlendirmektedir. Örneğin:

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ (100) وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آَلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ

"Onlara biz zulmetmedik; fakat, onlar kendilerine zulmettiler. Rabbinin (azap) emri geldiğinde, Allah'ı bırakıp da taptıkları tanrıları, onlara hiçbir şey sağlamadı, ziyanlarını artırmaktan başka bir şeye yaramadı."(Hud: 100-101)

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ (73) وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آَلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنْصَرُونَ

"Onlar, yardım göreceklerini umarak Allah'tan başka ilâhlar edindiler." (Yasin:74)

Meselenin püf noktası şudur: Allah (c.c), kendisinden başka herhangi bir ilahın bulunmadığını ifade ederken, yalnız gerçek ilahın bulunduğunu kast etmektedir. Gerçek ve hak olan ilah da Yaratıcı, Rab ve Malik olan Allah (c.c) den başkası değildir. Kâfir ve müşriklerin mabutları ilah olarak zikredilirken de onların iddia ettikleri ilahlar kastedilmiştir. En doğrusu da şöyle dememiz gerekir: Kâfir ve müşriklerin bilgisizce ilah zanettikleri eşyalar, ilahlık hususunda bir hurma zarı kadar küçücük bir şeye dahi sahip olamazlar.[25] (Güneş, Ay,

---

[25] Yukarıda geçen Arapça fetil kelimesi, hurma çekirdeğinin üstündeki beyaz zardır. Çok az ve küçük olan şeyler için darb-i misal olarak anlatılır. (Misbahü'l Münir: sayfa: 239)

insan, taş veya inek gibi İlah tahmin ettikleri şeyler ya yaratıklardır ya da varlıkları bulunmayan hayali şeylerdir.

Bakara/ 255 ayetin yorumu

Ayetü'l Kürsi adıyla şöhret bulan ve sahih-hi Müslim/2819 de geçip Peygamber (sav) in Kur'anda en büyük ayet olarak nitelendirdiği "Allah, O'ndan başka ilah yoktur; O, Hayy ve kayyumdur" ayetiyle Allah (c.c) Üluhiyette tek olduğu ve yaratıkların yaşamlarına benzemeyen bir yaşam içinde olduğu diye kendini vasıflandırmaktadır. "Kayyum" "kaim" kökünden türetilmiştir ve mübalağa sıyğasıdır. Çünkü Allah (c.c) diri ve dimdik ayakta olduğu gibi, yaratıkların işlerini düzenleyip tedbirini de almakta ve bir lahza onlardan gafil kalmamaktadır. Zira Ayetin son şıkında buyrulur ki: "Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama."

Zuhruf/84 ayetin yorumu

Bu ayetteki

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي الْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ

"Gökteki İlâh da yerdeki İlâh da O'dur. O, hakîmdir, her şeyi bilendir." (Zuhruf: 84)

Bu bölümünde Allah (c.c), yerde ve gökte herhangi bir ilahın bulunmadığı ister yukarda ister aşağıda bütün varlıkların tek ilahı yalnız o olduğunu bizlere bildiriyor. Sonra kendi zatını hikmet ve ilimle vasıflandırıyor. Çünkü gerçek ilah, yaratıklarının işlerini düzenler ve durumları hakkında bilgi sahibidir.

Bu haberi ilahiden kasıt, Allah'tan başka hiç kimseye ibadet edilmesin ve onun dışında yalan ve iftiralarla başka ilahlar edinilmesin. Çünkü hakikatte ondan başka ilah yoktur.

Saffat/ 1-5 ayetlerin yorumu:

Bu ayetlerde Allah (c.c), saf tutup dizilen, kötülükten meneden ve zikreden meleklere yemin ediyor. Ayetlerin zahirinden anlaşıldığına göre, melekler tarafından menedilip kovulanlardan maksat, meleklerin kararlarını dinlemeye çalışan şeytanlardır. Zikir yapanlardan maksat da peygamberlere vahiy getirip Allah'ın söz ve emirlerini onlara okuyan meleklerdir. Bu üç kısımdan sonra Allah (c.c), "şüphesiz, ilahınız tek bir ilahtır." ifadesini şu ayetle açıklıyor:

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ

"O, yer, gök, ikisi arasındakilerin ve doğuların Rabbidir." (Saffat: 5).

O zaman yer ve göğün sahibi ve ibadet edilemeye müstahak Allah (c.c) den başka herhangi bir ilahın bulunması mümkün değildir. Allah'ın, yaratıkları tarafından ibadet edilmeye müstahak olmanın sebebi, onların ve diğer yaratıkların yaratıcı, Rab ve malikleri olduğundan kaynaklanır. Dolayısıyla da yaratıcı, Rab ve malik olmayan birisi, ibadet edilmeyi de hak edemez. Ayette geçen "Meşarık" (doğular) dan kasıt, ya gece ve gündüzün oluşmasına sebep olan ve birbirini takip eden gezegenlerin doğularıdır ki dünyamız da bunlardan birisidir yahut yer küresinin dönüşünden kaynaklanan doğulardır. Çünkü dünya güneş karşısında kendi ekseninde dönünce ve yeryüzünde her an bir doğu, karşılığında da bir batı oluşmaktadır.

5-Kasas/70 ayetin yorumu:

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

"İşte O, Allah'tır. O'ndan başka ilah yoktur. Önünde de, sonunda da hamd O'nundur, hüküm O'nundur. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz." (Kasas: 70) ayetiyle Allah (c.c) özel ismini şu dört vasıfla bizlere tanıtmaktadır:

a-"O'ndan başka ilah yoktur" Yanı; O'ndan başka gerçek bir ilah ve mabut yoktur.

b- " Önünde de, sonunda da hamd O'nundur" yanı; Dünya ve ahrette kayıtsız hamd ve sena edilmeye layık yalnız O'dur.

c-“Hüküm O’nundur” Yanı; O’ndan başkası şer’i hüküm koymaya müstahak olmadığı gibi, kaderi hükm vermeye de malik olamaz.

ç-“ve ancak O’na döndürüleceksiniz” Yanı ceza görmek ve hesap vermek için dönüş yalnız O’nadır.

Buna göre;

1-İleride açıklayacağımız gibi ibadet maksadıyla yalnız O’na ibadet etmemiz üzerimize vaciptir.

2-Kesin olarak yalnız O’na hamd ve Sena etmemiz gereklidir.

3-Mutlak bir şekilde yalnız O’na itaat etmemiz gerekir.

4-Rızasını kazanabilmemiz için O’nun la karşılaşacağımız gün için ciddi bir şekilde hazırlık yapmamız gerekir.

6-Sad/ 65-66 ayetlerin yorumu: Bu iki ayette Allah (c.c) emin olan peygamberine (sav) kendini tanıtıp şöyle demesini emrediyor:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ

De ki: "Ben sadece bir uyarıcıyım." (Sad: 65).

Yani; ben uyarcılık yapmaktan başka bir şey yapmıyorum, korkutmak v uyarmaktan başka sizin için başka herhangi bir yetkiye sahip değilim.

İkinci olarak da Allah’ın üluhiyeti hususunda O’nun tek olduğunu ilan etmesini emrediyor: “Gücü her şeye yeten tek Allah'tan başka tanrı yoktur."(sad: 65) Yanı; Allah’tan başka herhangi gerçek bir ilah bulunmamaktadır. O tektir ve ikincisi yoktur. Her şeye güç yettirir, ortak ve zıddı yoktur. Arapçada” Kahhar” kelimesi “kahir” kelimesinin mübalağasıdır. Yanı; başkasını hakimiyeti altına sokmaya boyun eğdirmek ve küçültmek anlamındadır.[26]

Sonra da tek ve hak olan Allah’ın Rab olduğunu da ilan edip tanıtmasını peygambere emrederek buyurur ki:

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

---

[26] *Mu’cemü’l Vesit: Sayfa: 763.*

"Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi, güçlüdür, çok bağışlayandır."(Sad: 66).

Tek ve hak olan ilah, aynı zamanda yer, gök ve ikisi arasındakilerin de rabbi, tedbircisi, sahibi ve varlıklarının sağlayıcısıdır. O, baş kaldıranlara karşı güçlüdür ve itaat edenler için de bağışlayıcıdır.

7-Muhammed/19 ayetinin yorumu: Burada da Allah (c.c) son peygamberini Muhammed (sav) in üluhiyette kendisinin tek olduğunu bilmesini bildirip buyurur ki:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

"Bil ki, Allah'tan başka ilah yoktur" (Muhammed: 19)

Peygamber (sav) Allah'ın tek ilah olduğunu bildiği bir gerçektir. Ancak burada bu konuda daha fazla çaba sarf etmesi istenmektedir. Çünkü başka bir ayette buyurur ki:

وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

"Deki: ey Rabbim! ilmimi artır." (Taha: 114)

Veya buradaki kasıt, peygamber (sav) in istikamet üzere sebat ve devam etmesidir. Bu da aynen peygamber (sav) in takvaya sarılmakla emredildiği gibidir. Çünkü buyrulur ki:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

"Ey peygamber! Allah'tan sakın, inkarcılara ve iki yüzlülere uyma, Allah şüphesiz bilendir, hakim'dir." (Ahzab: 1)

Halbuki Peygamber (sav) takvanın zirvesindeydi.

Şüphe yoktur ki, ilim, iman, tevhit ve takva konusundaki yükümlülük, her peygamber ve peygamberin ümmet fertlerinin gücüne göre değişiyor. Alimler derler ki:" iyi kişilerin iyilikleri, Allah'a yakın olanlar için günah da sayılabilir." Her ne kadar Peygamber (sav) iman, tevhit, ilim ve takva konusunda başkasına göre zirvede ise de ancak kendi nefsine karşı birçok dereceleri vardı ve Allah'a doğru hep yükselmeye çalışıyordu.

Allah (c.c)'ın yüceliği, azameti, yaratıcılığı, rübubiyeti, malikiyeti, güzel isimleri, yüce sıfatları ve örneksiz işleri için herhangi bir sınır olmadığı için, ibadet ve marifet bakımından O'na giden yollar için de sınır bulunmamaktadır. Belki insan Allah'ın marifet ve kulluğuna daldıkça önüne daha fazla uzun emeller çıkar.

İleride de Tevhidin merkez, direk ve önemli olduğu konusunu aydınlatmaya çalışacağız. Bu nedenle de buradaki konumuza son vereceğiz.

İKİNCİSİ: Ülûhiyette Allah yalnız başınadır, yanı; ibadet kavramından da anlaşıldığı gibi ibadet edilmesi gerekli ilah yalnız O'dur.

Allah (c.c) aşağıdaki ayette buyurur ki:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Senden önce gönderdiğimiz her bir peygambere: "Benden başka ilah yoktur, Bana kulluk edin" diye vahyetmişizdir."(Enbiya: 25)

İşte bu ayette Cenabı Allah, peygamberine hitaben buyurur ki: Senden önce bir ümmete veya bir kavme gönderdiğimiz her bir peygambere mutlaka vahyolunmuştur ki; Allah'tan başka ilah yoktur, gerçek ilah yalnız O'dur. Bundan dolayı yalnız O'na ibadet edilmelidir.

Bu ayet açık bir şekilde gösteriyor ki, ilah kelimesi mabut anlamındadır. Çünkü Allah (c.c) tek ilah olduğu için yaratıklarından kendisine ibadet etmelerini istemiştir. Yanı; İlah aynı zamanda mabuttur ve ona ibadet edilmesi gerekir. Çünkü yukarıdaki ayetin sonunda buyrulur ki: "Benden başka ilah yoktur, bana kulluk edin".

Arap dilinde ilah kelimesinin anlamı da ibadet edilen anlamındadır. Yani: Elıhe ye'lehü ilaheten vezninde olup "e'bede ye'büdü e'bden manasındadır." Teellüh te'ebbüd anlamındadır.[27] "Müşrikler ay ve Güneşi ilahlaştırdılar" cümlesi, onları ilahlaştırıp mabut edindiler anlamındadır.

---

[27] *El Misbahu'l Münir: Sayfa: 16.*

Allah (c.c) buyurur ki:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

“Senden önce gönderdiğimiz her bir peygambere: "Benden başka ilah yoktur, Bana kulluk edin" diye vahyetmişizdir.”(Enbiya: 25)

Yanı: Allah (c.c), geçmiş kavim veya ümmetlere bir nebi veya bir resul gönderdiğinde mutlaka onlara; “Allah’tan başka herhangi bir ilah ve mabut yoktur” deyip tebliğ etmelerini emretmiştir. Bunun için Tek O’na ibadet edin, ibadet ve itaatte O’na ortak koşmayın. Çünkü ibadet edilmeyi hak eden yalnız tek olan ilahtır. Ezelden beri ilah O olduğuna göre o zaman başkasına ibadet etmek caiz değildir. Tevhit kelimesi ve ilah kelimesinin manası itibarıyla durum bundan ibarettir. Şimdi Arap dilinde ve Allah kitabının ıstılahında ibadet anlamını açıklamaya çalışacağız:

Arap dilinin kökünde ibadet kelimesi, boyun eğip alçalmak anlamına gelir. Çünkü “mu’ebbed” yol” denildiğinde, insanlar içinde çokça gidip geldikleri için düzgünleşen yol anlamına gelir. Zira üzerinde çokça gidip gelindiği için yol sıkışır ve yürümeyi engelleyip ayakları kaydıran engeller ortadan kalkar ve içinde yürümek kolaylaşır. Aynı zamanda “mu’ebbed” kelimesi, katranla boyatılıp sakinleşen ve hareket etmesi azalan deveye de denilir. “Mu’ebbed deve” denildiği zaman boyun eğip alçalan deve anlamına gelir.[28]

Aşağıdaki ayetleri incelediğimizde ibadet ve ilah kelimesinin Allah’ın kitabındaki ıstılahı anlamları anlaşılacaktır:

“Firavun’a varınız: *"Biz şüphesiz alemlerin Rabbinin elçisiyiz; İsrailoğullarını bizimle beraber gönder, deyiniz"* demişti.

---

[28] İtaat ve boyun eğme anlamındadır. Misbahu’l Münir: Sayfa 202)

Firavun Musa'ya: *"Biz seni çocukken yanımıza alıp büyütmedik mi? Hayatının birçok yıllarını aramızda geçirmedin mi? Sonunda yapacağını da yaptın. Sen nankörün birisin"* dedi.

Musa: *"O işi kasten yaptımsa sapıklardan biri sayılırım. Bu yüzden sizden korkunca aranızdan kaçtım. Sonra, Rabbim bana hikmet verip, beni peygamber yaptı. Başıma kaktığın bu nimet, İsrailoğullarını kendine köle ettiğinden ötürüdür" dedi" (Şuara:16-22)*

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ (45) إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ (46) فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ

"Sonra Musa ve kardeşi Harun'u, Firavun ve erkanına mucizelerimiz ve apaçık delille gönderdik. Büyüklük tasladılar. Zaten mağrur bir topluluktular. Bu yüzden: "Milletleri bize kul iken, bizim gibi iki insana mı inanacağız?" deyip onları yalancı saydılar. Bu yüzden yok edildiler." (Mü'minun: 45-47)

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"Ancak Sana kulluk eder ve yalnız senden yardım dileriz." (Fatiha: 5)

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Ey insanoğulları! Ben size, şeytana tapmayın, o sizin için apaçık bir düşmandır, Bana kulluk edin, bu doğru yoldur, diye bildirmedim mi?" (Yasin: 60)

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

"Biz sana Kitap'ı gerçekle indirdik. Öyle ise dini Allah için halis kılarak O'na kulluk et."(Zümer: 2)

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

"Oysa onlar, doğruya yönelerek, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na kulluk etmek, namazı kılmak ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardı. Dosdoğru olan din de budur." (Beyyine: 5)

بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ

"Hayır; yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol."(Zümer: 66)

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler".(Yusuf: 40)

Şimdi bu ayetleri inceleyelim ve Allah'ın kitabında geçen ibadetle ilgili anlamları çıkaralım;

1-ŞUARA: 16-22 AYETLERİ

Burada Allah (c.c) nin, Musa ve kardeşi Harun'u Firavuna gönderip aralarında geçen söyleşiden sözediliyor. Firavun'un Musa (as) a minnet edip kendi evinde büyütmesi hakkındaki şahit şu sözlerdir: "Başıma kaktığın bu nimet, İsrailoğullarını kendine köle ettiğinden ötürüdür" dedi." Yanı: Senin eşinin eline düşmem ve senin evinde büyümem senin iyiliğinden kaynaklanmıyor. Belki senin zulmün nedeniyle annem beni bir sandığa koyup denize attı. Sonra beni yitik şeklinde bulup beslediniz.

Musa (as) in ", İsrailoğullarını kendine köle ettiğinden ötürüdür" sözünden maksat, Firavun'un İsrail oğullarını hakimiyeti altına sokup onları aşağılamaktır. Dolayısıyla da Arapça "ta'bid" (köleleştirme) boyun eğdirip aşağılamak anlamındadır. O halde ibadet, boyun eğmek, aşağılanmak ve teslim olmak manasındadır.

2-MÜ'MİNUN/ 45, 46, 47 AYETLERİ

Geçmiş konudan ve Firavun ve kabinesinin Musa ve kardeşi Harun (as) a karşı durup kibirlenerek tevhidi davetlerine engel olmalarından söz edilirken aynı manaya yönelik ibadet kelimesi kullanılmıştır. Çünkü bahsi geçen Tağutlar, Musa ve kardeşinin davetine karşı çıkmalarına gerekçe olarak şöyle derlerdi:

فَقَالُوا أَنُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَابِدُونَ

"Bu yüzden dediler ki: Kavimleri bize kölelik ederken, bizim gibi olan bu iki adama inanır mıyız?" (Mü'minun: 47)

Bu şekilde Musa ve Harun (as) in kavimlerini kendilerinin köleleri olarak adlandırmaktadırlar. İsrailoğullarını mecbur kıldıkları ubudiyet ifadesinden kasıtlarının, onları zorla kendilerine itaat ettirmeleri olduğu da açıktır. Yoksa onlardan ubudiyetin alametleri olan namaz, oruç, rükû, secde ve dua gibi görevleri istemiyorlardı.

Bu yüzden isteyerek veya istemeden başkasına boyun eğip teslim olan, emir ve yasaklarını yerine getiren ve itaat eden herkese köle denilebilir. Dolayısıyla da onları bu itaate zorlayan kimseye de onların mabudu denilir. Çünkü bir yerde bir abid olursa mutlaka onun mabudu da bulunur ve ibadet hasıl olur.

Burada şu sonuca vardık: İster keyfi olsun ister zorunlu olsun ve hangi amaçla olursa olsun, Allah'ın kitabına mutlak bir şekilde boyun eğme ve itaat etme, ibadet saymaktadır.

Şimdi bakalım acaba ibadet kelimesi boyun eğme itaat ve teslimiyet anlamında Allah için kullanıldığında hangi maksat için kullanılmaktadır?

3-BİR SORU:

FATİHA/5, ZÜMER/ 66 VE 2, BEYYİNE/5, YUSUF/ 40 AYETLERİNDEN NE ANLIYORUZ?

Birincisi: Fatiha/5 ve Zümer/66, ayetleri açık bir şekilde gösteriyorlar ki, Allah'a ibadet insanın serbest iradesine bırakılmıştır. Çünkü Fatiha süresindeki "ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım bekleriz" ayette müminler, Rablerine hitaben "ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım dileriz" derler.

Zümer/66 ya gelince; Allah (c.c) bu ayette peygamber (sav) – ve ona tabi olan müminlere –yalnız O'na ibadet etmeleri ve şükredenlerden olmaları emrediyor. Çünkü buyrulur ki: "ancak Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol" (zümer/66). Şüphe yoktur ki, Allah'a ibadet eden bir kimse, ona şükür de edip vasıflandırması gerekir. Çünkü kendi serbest iradesiyle Allah'a karşı ibadet görevini yerine getirmiş bulunmaktadır.

Bundan iki şey anlaşılır:

a-Kalben inanmadan şeklen Allah'a ibadet edip şeriatına tabi olan ve İslam'a boyun eğen bir insan, yaptığı ibadet geçerli değildir. Bundan dolayı zahiren boyun eğmesi ve şeklen itaat etmesi gerçek itibarıyla geçerli değildir. Çünkü burada serbest irade ve mükafata rağbet etme unsurları bulunmamaktadır. Örneğin: Bazı dünyevi çıkarları elde etmek veya bazı zararları üzerinden atlatmak için; Allah'a sevgi, tazim, ondan korkmak, rıza ve sevap kazanmak için değil, belki bazı işkencelerden kendini kurtarmak uğruna münafık ve riyakarların kıldıkları namaz ve yaptıkları taat geçerli değildir. Bunun için Allah (c.c) buyurur ki:

قُلْ أَنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ (53) وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ

"De ki: İster gönüllü verin ister gönülsüz, sizden (sadaka) asla kabul olunmayacaktır. Çünkü siz yoldan çıkan bir topluluk oldunuz." "Onların harcamalarının kabul edilmesini engelleyen, onların Allah ve Resûlünü inkâr etmeleri, namaza ancak üşenerek gelmeleri ve istemeyerek harcamalarından başka bir şey değildir." (Tevbe: 53,54)

Yine buyrulur ki:

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَاقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

"(Ey münafıklar! Siz de) sizden öncekiler gibi (yaptınız). Onlar sizden kuvvetçe daha üstün, mal ve evlâtça daha çok idiler. Onlar (dünya malından) paylarına düşenden faydalandılar. İşte sizden öncekiler nasıl paylarına düşenden faydalandıysalar, siz de payınıza düşenden faydalandınız ve (batıla) dalanlar gibi siz de daldınız. İşte onların amelleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. Ve onlar ziyana uğrayanların kendileridir."(Tevbe: 69) Ayetteki Arapça "hebıtet" kelimesi geçersiz ve boşuna gitmek anlamındadır.

Gösteriş için namaz kılanlar hakkında da buyrulur ki:

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ (4) الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ (5) الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ (6) وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

"Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, onlar namazlarını ciddiye almazlar. Onlar gösteriş yapanlardır ve hayra da mâni olurlar." (Maun: 4-7)

b- İslam dininin emretmediği ve bundan kaçınma imkanının bulunmadığı Allah'tan başkasına kerhen yapılan boyun eğme ve itaat, herhangi bir geçerlilik ve sorumluluğu yoktur. Her ne kadar zahir ve şekilsel olarak başkasına ibadet sayılırsa da gerçekte durum böyle değildir ve bunu yapan sorumlu tutulamaz. Çünkü serbest irade ve mükafat arzusu unsurları bulunmamaktadır. Bunun için Allah (c.c) İsrail oğullarının Firavun ve kabinesine itaat edip teslim olmalarından dolayı onları sorumlu tutmamıştır. Çünkü bunlar zorlanıp başka çareleri olmadığı için bunu yaptılar. Allah (c.c) da onları mazur gördü.

İkincisi: Evet yukarıda zikredilen her iki ayet diğer birçok ayetten birer örnektirler ki Allah'a yapılan ibadet, sadece onun için yapılsın ve hiçbir şekilde ona şirk koşulmasın. Çünkü Fatiha süresinde geçen ayette mef'ul (İyyake), fiilden(ne'büdü) den önce gelmiştir. Yanı:

“Sana ibadet ederiz” (ne’büdüke) yerine, “ancak sana ibadet ederiz (iyyake ne’büdü) zikredilmiştir. Bu şekildeki ifade hasr (tahsis) mamasına delalet eder. Cümlenin anlamı şöyle olur: “ibadeti sana tahsis ederiz ve başkasına ibadet etmeyiz. “Ve iyyake neste’in” cümlesinin durumu da aynıdır.
Zümer/66’daki ayette de durum aynıdır. Çünkü mef’ul, fiil ve failin önüne geçirilmiştir.

Çünkü (ü’büdü’l lahe yerine, beli’l Lahe ü’büd” denilmiştir. Burada da tahsis vardır ve yalnız Allah’a ibadet edileceği ve başkasına edilemeyeceği vurgulanmaktadır.

Bu da Allah için yapılan ibadette ikinci ve temel bir sıfattır veya ikinci bir şarttır. Allah için yapılan ibadet, serbest irade ve samimi istekle olması gerekli olduğu gibi, yalnız Allah için ve şirk bulaştırmadan yapılması da gereklidir.

Üçüncüsü:

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

“Biz sana Kitap'ı gerçekle indirdik. Öyle ise dini Allah için halis kılarak O'na kulluk et.” Zümer/2 ve

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

“Oysa onlar, doğruya yönelerek, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na kulluk etmek, namazı kılmak ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardı. Dosdoğru olan din de budur. “(Beyyine: 5) ayetleri, ibadetlerin yalnız halis ve tam olarak Allah’a yapılmasının gerekli olduğunu bildirmektedirler. Çünkü her iki ayette geçen din kelimesinin anlamı itaat ve boyun eğmektir. Muhlis kelimesi de fail anlamındadır. Yani: İbadeti saf, temiz ve şaibelerden uzak kılan kimse anlamındadır.

Buna göre; “Öyle ise dini Allah için halis kılarak O'na kulluk et.” ayetin anlamı şudur: Halis, saf, şaibesiz ve bulanıksız bir şekilde Allah’a ibadet ve itaat et.

Bir gerçektir ki, Allah’a ibadet ve itaat, kâmil, tam ve kapsamlı olmadan saf, halis ve temiz olamaz. Yine bir gerçektir ki; Allah’a, kâmil, tam ve kapsamlı ibadet, fert, aile ve devlet olarak her yönüyle ve yaşamın bütün yönlerini kapsayacak şekilde hak din, şeriat ve şeriatın hükümlerine ittiba edip sarılmakla ancak mümkün olabilir.

Dördüncüsü: “Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler”. (Yusuf: 40) ayeti de gösteriyor ki, Allah ‘ın razı olduğu ve kabul ettiği ibadet, onu işleyenin Allah’ın hüküm ve programı dışında kalan hiçbir hüküm ve programa intisap etmemesi gerekir. Çünkü Allah (c.c) bu ayette hüküm vermeyi kendine has kılmış ve buyurmuştur ki: “Hüküm ancak Allah’ındır. Buradaki hükümden kasıt, yasama, kanun çıkarma ve programları uygulamaktır. Sonra buyurdu ki: “kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir.” Yanı; siz ibadetiniz yalnız Allah için yapıp başkasına hiçbir şekilde yapmayacaksınız. Sonra tekrar buyurdu ki: “Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler.” Yanı; İbadeti yalnız Allah için kılmak, ancak hükmüne tabi olmak, yalnız onun program ve metodunu kabul etmekle gerçekleşebilir. Sahih ve doğru din de budur.

4-KENDİ SERBEST İRADESİYLE ALLAH'TAN BAŞKASINA ALÇALIP İTAAT ETMEK ONA İBADET HÜKMÜNDEDİR.

Yasin/60-61 ayetleri, serbest iradeyle Allah (c.c) dışındaki bir yaratığa itaat edip boyun eğmenin ona ibadet sayıldığı gerçeği gözümüzün önüne koymaktadır. Çünkü Allah (cc) bu her iki ayette, –kıyamet gününde- Allah'ın ibadetini bırakıp şeytana ibadet ettikleri için bütün kafirleri kınayıp buyurur ki:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (60) وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

"Ey Âdemoğulları! Şeytana tapmayın, o size apaçık bir düşmandır ve bana kulluk edin, doğru yol budur, diye size and vermedim mi?" (Buyurulacak) (Yasin: 60-61)

Bir gerçektir ki, Yezidiler gibi küçük bir azınlık dışında kafirler fiili olarak şeytana ibadet etmiyorlardı. Belki onların Tağut denilen liderlerine, dinlerine ve zevklerine göre yürürlüğe koydukları ilkelerine tabi olmaları, şeytana ibadet sayıldı. Çünkü lanetli Şeytan yanlışların, günahların ve bütün batıl din ve prensiplerin arakasına gizlenerek Allah'ın şeriat ve doğru yolundan saptırmak için değişik yöntemlerle insanın içine vesvese ve şüpheler koymaktadır.

Daha açık bir ifadeyle deriz ki: Allah (c.c) bu iki ayette, Allah'a ibadet etmeyen, dinine ve doğru yoluna tabi olamayan bütün kafirleri şeytanın abitleri olarak nitelendirmektedir. Genelde bütün kafirler bilinen şekilde fiilen şeytana ibadet etmediklerine göre, o zaman bu ibadetten kasıt başka bir şeydir. Genelde kafirlerin tavırlarını inceleyip araştırdığımızda onların arasındaki ortak nokta şudur:

Onlar, Allah'ın gönderdiği hak din ve şeriata karşılık, Tağutlarına (liderlerine) ve onların yürürlüğe koydukları kanun ve metotlarına ittiba edip itaat etmeleridir. Bunun için deriz ki: Kafirlerin şeytana

ibadet etmelerinden kasıt, onların Tağut denilen liderlerine, zevklerine, batıl dinlerine ve şeytanın içlerine koyup aldattıkları görüşlerine boyun eğip ayak uydurmalarıdır.

5-İNSANIN, ALLAH'IN KULU OLUŞUYLA ALLAH'A KULLUK EDİCİLİĞİ ARASINDAKİ TEMEL FARK, İKİNCİSİNDE SERBEST İRADE VARDIR, BİRİNCİSİNDE YOKTUR.

İnsanın Allah'a kul oluşu zorunludur ve bunda onun hiçbir serbest iradesinin etkisi yoktur. Çünkü istese de istemese de yaratılış itibarıyla o Allah'ın kuludur. Ancak Allah'a kulluk etmesinde onun serbest iradesinin payı vardır. Çünkü onun için Allah'a ibadet edip o'na itaatkâr kul olma serbestliği vardır. Aynı zamanda O'na ibadet etmeyip itaatkâr bir kul yerine, asi bir kul olma imkânı da vardır.

İşte Allah (c.c), istisnasız olarak yer ve gökte bulunan herkesin kendisinin kulları olduğunu ve bunların bu işte hiçbir serbestliğinin bulunmadığını açıklamasının hikmeti burada anlaşılıyor. Çünkü buyrulur ki:

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا (93) لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا (94) وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَرْدًا

"Oysa Rahman'a çocuk edinmek yaraşmaz, çünkü göklerde ve yerde olan her şey Rahman'a baş eğmiş kul olarak gelecektir. And olsun ki onların adedini bilmiş ve teker teker saymıştır. Kıyamet günü hepsi O'na tek olarak gelecektir." (Meryem: 93-95)

Ancak başka ayetlerde insanların kendisine ibadet etmelerini –kul olmalarını-emretmektedir. Çünkü buyurur ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz ki, O'na karşı gelmekten korunmuş olabilesiniz." (Bakara: 21)

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Cinleri ve insanları ancak bana kulluk etmeleri için yaratmışımdır." (Zariyat: 56)

Şimdi Allah için yapılan kâmil, kapsayıcı ve halis ibadetin anlamını izah etmeye çalışacağız:[29]

ALLAH (C.C) İÇİN YAPILAN MÜKEMMEL KULLUĞUN TANIMI

Allah'a layık olan ibadetin şümullü, kapsayıcı ve noksansız olması gerekir. Çünkü Allah'a yakışan, insanın gücü dahilinde Allah'ın zat, sıfat ve fiillerine uygun ve kayıtsız olarak mükemmel bir şekilde ona kulluk etmesidir. Kayıtsız ve mutlak olan ibadet; halisane, mükemmel ve şümullü olur. Allah'ın bu husustaki ayetleri üzerine yaptığım araştırmaya göre; Allah için yapılan kâmil, şümullü ve halisane ibadette şu dört esasın bulunması gerekir:

1-Allah'a, Allah'ın inanılmasını emrettiği her şeye inanmak, Tağut ve imana zıt olan her şeyi ret etmek,

2-Bütün tasavvur, esas ve ölçüleri Allah'tan almak, onları yalnız net ve halis din kaynağından elde etmek, masum olan kur'an ve sünnetle çatışan her şeyi ret etmek,

3-Allah'a ibadet şiarlarını öne almak ve Peygamberin sünnetine uygun bir şekilde yerine getirmek,

4-Devlet, toplum, aile ve fert bazında yaşamla ilgili bütün işleri, Allah'ın sağlam hüküm ve müstakim şeriatına göre düzenlemek,

Bu dört esas için kısa bir açıklama yapacağız:

1-Allah'a ve Allah'ın inanılmasını emrettiği her şeye iman esasına gelince; Çünkü Allah'a iman, kul olan birisinin Allah'la irtibatını sağlar. Allah'a inanmayan ve teslim olmayan birisi nasıl Allah'a ibadet edebilsin? Dolayısıyla da Allah'a iman, Allah'ın emrettiklerine iman

---

[29] *Birinci kitabın birinci faslında Allah'ın kitabındaki din kelimesinin anlamını izah ettik. Allah'ın izniyle aynen üçüncü babın üçüncü faslın birinci konunun birinci bahsında bu ansiklopedide din teriminin anlamını izah edip kapalı kalan ve anlaşılmayan hususları da açıklayacağız.*

etmeyi de gerektirir. İmandan önce Tağut ve imanla çatışan şeyleri de terk etmedikçe imanın tamam olması mümkün değildir. Küfür karanlığından temizlenmeyen bir kalbe iman nasıl girebilsin? Bu yüzden tevhit kelimesinde isbat teriminden önce nefi (inkâr) terimi gelmiştir. Yanı; Tağut ve batıl ilahların inkârı, Allah'ın üluhiyetinin isbatinden önce gelmiştir. (Lailahe İllallah). Yine başka yerlerde de Allah (c.c) Tağut (Küfür elebaşlarını) inkâr ve onlardan sakınılmasını, Allah'a iman ve O'na yalvarmanın önüne almıştır. Çünkü buyrulur ki:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

a-"Dinde zorlama yoktur; Artık hak ile batıl iyice ayrılmıştır. Tağutu (saptırıcıları) inkâr edip Allah'a inanan kimse, kopmak bilmeyen sağlam bir kulpa sarılmıştır. Allah işitendir, bilendir." (Bakara: 256)

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ

b-"Şeytana ve putlara kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere, onlara, müjde vardır."(Zümer: 17)

2-Tasavvur, prensip ve ölçünün yalnız Allah'ın saf pınarından alınıp buna zıt olan diğer bütün görüşlerin inkâr edilmesine gelince; çünkü ilim amelden önce, tasavvur tasarruftan önce ve bilmek hareketten önce gelir. Sağlam düşünce ve Hayallara sahip olmayan bir kimse, sağlam projeleri ortaya koyamaz. Dini sağlam temeller üzerine ikame etmek isteyen bir kimse, içinde eğriliğin bulunmadığı sağlam prensiplere bürünmesi gerekir. Ölçüler bilinmeden de hak ve batıl, münker ve maruf, haram ve helal, iyi ve kötü birbirinden ayırt edilemez. Bunun için Allah (c.c) güvenilir peygamberine şöyle hitap etmektedir:

قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“De ki: "Benim yolum budur; ben ve bana uyanlar bilerek insanları Allah'a çağırırız. Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ben asla Allah'a eş koşanlardan değilim."(Yusuf: 108)

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

“Bilmediğin şeyin ardına düşme; doğrusu kulak, göz ve kalp, bunların hepsi o şeyden sorumlu olur.” (İsra: 36)

3-Allah’a olan kulluğun şiarlarının yalnız Allah’a tahsis edilmesine gelince; çünkü kulluğun veya bazı alimlerin üzerinde anlaştıkları gibi halis ibadetler, Allah’a yapılan ibadetin en bariz ve has şiarlarıdır. Allah (c.c) de bu şiarların yalnız kendisine takdim edilmesi ve başka birilerin buna ortak edilmemesini emretmiştir. Çünkü buyrulur ki:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

“Ey inananlar! İnkarcılar istemese de, dini yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarın.” (Mümin: 14)

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

“Mescitler şüphesiz Allah'ındır, öyleyse oralarda Allah'a yalvarırken başkasını katmayın.” (Cin: 18)

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

“Öyleyse Rabbin için namaz kıl, kurban kes.” (Kevser: 2)

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (162) لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

“De ki: "Namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, alemlerin Rabbi Allah içindir.
O'nun hiçbir ortağı yoktur; böyle emrolundum ve ben Müslümanların ilkiyim."(En’am: 162-163)

وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

"Gece ile gündüz, güneş ile ay Allah'ın varlığının belgelerindendir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer Allah'a kulluk etmek istiyorsanız, bunları yaratana secde edin."(Fussilet: 37)

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

"Sarfettiğiniz harcı ve adadığınız adağı şüphesiz Allah bilir. Zulmedenlerin hiç yardımcıları yoktur."(Bakara: 270)

Bunun için kulluğun şiarları peygamber (sav) in sünnetinde anlattıklarına uygun olması gerekir. Çünkü bu şiarlar (alametler) yalnız Allah'a yapılan ibadet olarak değerlendirilir. Yanı; bu Kulun Rabi ile yaptığı özel bir muameledir. Bunun için gerçekten bu çok hassas ve ince bir alandır ve az bir kayma büyük tehlikelere sebep olur. Bundan dolayı buna çok dikkat etmek gerekir. Bu açıdan Peygamber (sav) üzerine parmak basa basa bizleri uyarmış ve ona uyup yolunu takip etmemizi emretmiştir. Çünkü buyurur ki: "Beni gördüğünüz şekilde namaz kılın." (Buhari: 7246). Bunu sahabelerin önünde namaz kıldıktan sonra minbere çıkıp söylemiştir. Yine hac ibadetini eda ettikten sonra sahabelerin huzurunda buyurmuştur ki: "(Hac nüsük (ibadet) inizi benim gibi eda edin." (Muslim: 1297)

4-Fert, aile, toplum ve devlet olarak yaşamla ilgili bütün işlerin Allah'ın hak dinine ve şeriat hükümlerine uyumlu olmasının tanzim edilmesinin gerekliliğine gelince; Çünkü Allah (c.c) biz Müslümanlara sıkı bir şekilde onun dinine tabi olmamızı, metot ve şeriat hükümlerine bağlanmamızı gerekli kılmıştır. Ayrıca sırat-ı müstakimin dışında kalan yol ve metotlara tabi olmamızı da ağır bir şekilde yasaklamış ve kendi hüküm ve metotların dışındaki bütün sistem ve hüküm çeşitlerini cahili hüküm olarak adlandırmıştır. Allah'ın izin vermediği herhangi bir yürütme ve yasamayı batıl din olarak değerlendirip rübubiyet ve üluhiyetin en önemli özellikleri olan

yasama ve yürütmeyi uygulayanları müşrik (ortaklar) olarak adlandırmış, hüküm ve ibadette onu birlemeği de sapasağlam din olarak değerlendirmiştir. Aşağıdaki ayette de burulur ki:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

"Sonra seni de din konusunda bir şeriat sahibi kıldık, ona uy; bilmeyenlerin heveslerine uyma."(Casiye: 18)

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

"Bu, dosdoğru olan yoluma uyun. Sizi Allah yolundan ayrı düşürecek yollara uymayın. Allah size bunları sakınasınız diye buyurmaktadır."(En'am: 153)

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

"Sana da (Ey Muhammed,) önündeki kitapları doğrulayıcı ve ona 'bir şahid-gözetleyici' olarak Kitab'ı (Kur'an'ı) indirdik. Öyleyse aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve sana gelen haktan sapıp onların heva (istek ve tutku) larına uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol-yöntem kıldık. Eğer Allah dileseydi, sizi bir tek ümmet kılardı; ancak (bu,) size verdikleriyle sizi denemesi içindir. Artık hayırlarda yarışınız. Tümünüzün dönüşü Allah'adır. Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz şeyleri size haber verecektir." (Maide: 48)

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

"Yoksa onlar (İslâm öncesi) cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?" (Maide: 50)

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var? Eğer erteleme sözü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz zalimlere can yakıcı bir azap vardır." (Şura:21)

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf: 40)

Önemine binaen bu altıncı babı (bölümü) her altı faslıyla birlikte – ikinci kitaptan sekizinci kitaba kadar –daha önce anlattığımız gibi ibadetin esası olan imanın açıklamasına tahsis ettik. Tıpkı üçüncü babı her üç faslıyla birlikte – dokuzuncu, onuncu ve on birinci kitapları – tasavvur, esas, ölçü, kulluğun şiarlarını yalnız Allah'a tahsis etmek ve yaşamın bütün yönlerini şeriat hükümlerine göre tanzim ve yönetmeği de tahsis ettiğimiz gibi.

Bunun için bu konulara işaret etmekle yetindik ve fazla açıklamaya girmedik. Şimdi üçüncü fıkrayı anlatamaya çalışacağız:

Üçüncüsü: Allah'ın, Üluhiyetinde Vahdaniyetinin İsbatı Ve Şirk İle Başka İlahların Bulunma Görüşünün Rededilmedi

Allah'ın kitabı bu konuya özel bir önem vermiş ve Allah'ın ayetlerini geniş bir kıstasla açıklamıştır. Biz de dört örnek getirmekle yetineceğiz: Onlar da bu konunun başlangıcında 8-11 maddeleri arasında anlattıklarımızdır.

1-Müminun/91,92 ayetleri:

Allah (c.c) her şeyden önce kendisine bir çocuk edindiği ve başka bir ilahın bulunduğu görüşlerini redetmektedir. Çünkü buyurur ki:

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ

"Allah evlât edinmemiştir; O'nunla beraber hiçbir ilah da yoktur." (Müminun: 91) Sonra bu konuyu iki kesin ve açık delille isbat edip buyurur ki:

إِذًا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ

1- "Aksi takdirde her ilah kendi yarattığını sevk ve idare eder," (Mü'minun: 91)

وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ

2- "ve mutlaka onlardan biri diğerine galebe çalardı." (Mü'minun:91)

Birinci delilin anlam ve maksadı:

Şayet Allah'la beraber başka bir ilahın bulunduğu ihtimali kabul edilirse, o ilahın yaratıcı olması gerekir. Çünkü yaratıcı olmayan birisinin ilah olması mümkün değildir. Şayet Allah'la beraber başka bir ilahın varlığı söz konusu olursa ve aynen Allah gibi o da mülkün ve yaratıkların sahibi ise, o zaman varlığı iddia edilen o ilah da mülkünde istediği şekilde tasarruf hakkına sahip olur ve her ikisinin istekleri arasında terslikler meydana gelir. İşte "Aksi takdirde her ilah kendi yarattığını sevk ve idare eder," ayetiyle bu gerçek açıklanmıştır. Ancak biz yaratıkların sevk ve idaresinde yalnız tek bir ilahın isteğini, doğru yolunu ve yerli yerine konulan prensiplerini görmekteyiz. O halde: Allah'tan başka herhangi hak bir ilahın bulunmadığı apaçık bir gerçektir.

İkinci delilden maksat da şudur:

Şayet Allah (c.c) dışında başka bir ilah veya birkaç ilah bulunsaydı, o zaman ikisi arasında veya hepsinin arasında tartışma ve dövüşmenin çıkması gerekecekti. Çünkü ilah olan birisi, başkasına üstün gelmesi ve her şeye hâkim olması dışında hiçbir şeyi kabul etmezdi. Ancak biz

böyle bir şey görmediğimiz gibi mevcudatlar arasında bunun gölgesini dahi hissetmemekteyiz. Belki yaratıkların hepsinin Allah'ın iradesine teslim oldukları ve yerleştirdiği kanuna boyun eğdiklerini görmekteyiz. Dolayısıyla da bu, yaratıcı olan Allah'tan başka herhangi bir ilahın bulunmadığını göstermektedir.

Allah (c.c) biraz önce anlattıklarımızın hemen ardından bu ayeti ekledi:

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Allah, onların (müşriklerin) yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir. Allah, görünen ve görünmeyen şeyleri de bilendir. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden çok yüce ve münezzehtir." (Müminun: 92)

Yanı; Allah (c.c) cahillerin, "Onun bir veya birkaç ortağı vardır" hakkında söyledikleri ve düşündükleri şeylerden münezzehtir. O, yaratıklarının açık ve gizli her şeylerini bilir. Onların hiçbir işi O'ndan gizli kalmaz ve O, kendisine nisbet edilen ortaklardan beri ve yücedir.

2-ENBİYA/21-22 AYETLERİN YORUMU

Bu iki ayette Cenabı Allah, kendisinden başka hayali ve uydurma ilahlar edinenlere retedici bir soru sorarak buyurur ki:

أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ

"Yoksa (o müşrikler), yerden birtakım tanrılar edindiler de (ölüleri) onlar mı diriltecekler?" (Enbiya: 21).

Yani; hak olan ilah, öğle bir ilahdir ki yaşatma, öldürme, ölümden sonra hesap görme ve ceza vermek üzere insanları diriltip mahşere göndermeye muktedir ve maliktir.

Sonra Allah (c.c) tevhidin isbatı ve şirkin geçersizliği için delil getirerek buyurur ki:

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Eğer yerle gökte Allah'tan başka tanrılar olsaydı, ikisi de bozulurdu. Arşın Rabbi olan Allah, onların vasıflandırdıklarından münezzehtir."(Enbiya: 22)

Yanı; şayet yer ve göklerde Allah dışında o iddia edilen ilahlardan birisi bulunsaydı, aralarındaki zıtlaşma ve çelişki yüzünden bunların düzeni bozulup harap olurdu. Ancak yer ve göklerde herhangi bir düzensizlik ve anarşi izine rastlamamaktayız. Belki her ikisi de intizam, sükûnet, dayanışma ve kenetleşme bakımından en güzel bir şekilde varlıklarını sürdürmektedirler. Bu da gösteriyor ki, her ikisi de tek bir ilahın tedbir ve iradesiyle idare edilmektedirler.

Sonra Allah (c.c) ardından bunu ekleyip buyurur ki:

فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Arşın Rabbi olan Allah, onların vasıflandırdıklarından münezzehtir." (Enbiya: 22).

Burada Allah (c.c) cahillerin, kendisine nisbet ettikleri ortaklardan münezzeh olduğunu bildirip kendini "arşın Rabbi" olarak vasıflandırmaktadır: "Dolayısıyla da büyük arşın Rabbi olup orada en güzel şekilde yaratıkların işlerini düzenleyen birisi; O'nun dengi, ortağı ve benzerinin bulunması mümkün değildir ve o bundan daha yücelerdedir. Adı mübarektir, makamı yücedir ve O'ndan başka ilah yoktur.

3-ENBİYA/ 24 AYETİN YORUMU

Allah (c.c) bu ayette Kendisinin dışındaki hayali ilahlar edinen müşriklere; cevabı olumsuz ve gıyabi bir soru yönelterek buyurur ki:

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً

"O'nu bırakıp tanrılar mı edindiler?"(Enbiya:24) Sonra Allah (c.c) peygamberine emrederek, onlardan boş ve uydurma iddialarının isbatına dair delil istemesini emredip buyurdu ki:

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ

" De ki:"Kesin delilinizi getirin." (Enbiya:24)

Çünkü doğruluk ile yanlışlık arasındaki fark, hüccet ve delillerle belli oluyor. Çünkü başka bir ayette de buyrulur ki:

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

“Yahudi veya Hıristiyan olmayan kimse elbette cennete girmeyecek" dediler; bu onların kuruntularıdır. De ki: "Sözünüz doğru ise delillerinizi getirin”. (Bakara: 111)

Oysa gıyabi davaların isbatının tek çözüm yolu vahye dayanmasıdır. Çünkü buyrulur ki:

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ

“Yoksa O'ndan başka birtakım tanrılar mı edindiler? De ki: Haydi delillerinizi getirin! İşte benimle beraber olanların kitabı ve benden öncekilerin kitabı. Hayır, onların çoğu hakkı bilmezler; bu yüzden de yüz çevirirler.”(Enbiya: 24)

Yanı; bu Kur’an, bana ve benimle beraber olanlara verilen kesin delillere dayalı Rabbani bir kitaptır ve içinde sizin iddia ettikleriniz şeyler bulunmamaktadır. Yine bu kur’anda benden önce kendilerine vahiy gönderilen Peygamberlerin kitapları da vardır ve içinde sizin iddia ettiğiniz iftiralar bulunmamaktadır. Bunun için sizin iddialarınız doğru değildir, belki tahmin ve bilgisizlikten başka bir şey değillerdir. Bu yüzden de Allah (c.c) akabinde hemen bunları ekledi: “Hayır, onların çoğu hakkı bilmezler; bu yüzden de yüz çevirirler.”

Çoğu denilmesinin sebebi şudur: Çünkü onlar arasında hakkı bilenler de vardı ancak kibir ve inat yüzünden bunu ikrar etmiyorlardı. Zira Firavun hanedanı hakkında buyrulur ki: “

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ

“Kendileri de bunlara yakinen inandıkları halde, zulüm ve kibirlerinden ötürü onları inkâr ettiler. Bozguncuların sonunun nice olduğuna bir bak!”(Neml: 14)

Enbiya süresinin bu son ayeti, haktan sapıp cehalette kalan bir kimsenin, cehaletinden dolayı özrünün kabul edilmeyeceğine dair açık bir delildir. Çünkü onun cehaleti kasıtlıdır.

4-NEML/59-64 AYETLERİN YORUMU

Bu ayetlerde Allah (c.c), son Peygamber Muhammed (sav)e: Allah'a hamd ve sena etmesini, seçkin kullarına da selam getirmesini emrediyor:

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

"Resulüm!) De ki: Hamd olsun Allah'a, selam olsun seçkin kıldığı kullarına. Allah mı daha hayırlı, yoksa O'na koştukları ortaklar mı?"(Neml: 59)

Burada geçen seçkinlerden kasıt, Peygamberlerdir. Çünkü insanların seçkin ve temiz olanları bunlardır. Yine buyrulur ki:

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

"Allah meleklerden de elçiler seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah işitendir, görendir." (Hac: 75)

Sonra da Allah (c.c) peygamber (sav) e, müşriklere inkâr şeklinde şu soruyu sormasını emretmektedir: "Allah mı daha hayırlı, yoksa O'na koştukları ortaklar mı?" İnkâr şeklindeki sorunun içinde cevabı da vardır. Çünkü cümle şu anlama gelmektedir: Kullarının ibadetini hak eden yalnız Allah (c.c) dır. Çünkü yaratıcıları, rableri ve sahipleri yalnız O'dur. O halde neden başkasına ibadet etsinler? Allah Teala, bunların hayali ve uydurma ilahlarından daha hayırlı değimlidir?

Kur'an-i kerimde onların batıl mabut ve ortakları için Arapça "Men" yerine "Ma" kelimesinin kullanılmasının hikmeti şudur: Çünkü "Ma" harfi, akıllı ve akıllı olmayan bütün yarattıkları kapsar veya onların Allah'a ortak koştukları Tağut, kâhin ve kutsallar akılları olmayıp şuursuz yaratıklar hükmündedirler. Sonra Allah (c.c), kâfir ve müşriklere kınayıcı birçok soru yöneltmekte ve insan hayatıyla ilgili on altı soru sormaktadır. Aynı zamanda bu soruları yöneltirken "Allah'la

birlikte başka ilah mı vardır?” sorusunu beş kere tekrarlamaktadır ki kâfir ve müşriklere; alemlerin Rabbi, yaratıcısı ve sahibi olan Cenabı Allah ile onların ibadet edip ilah iddia ettikleri ancak onlar gibi insan olan veya onlardan daha aşağılarda bulunan veyahut hayalden öteye geçmeyenler arasındaki sonsuz, geniş ve uzak farkı onlara öğretsin.

O’ndan başka ilah bulunmayan Allah’a yemin olsun ki, bu Rabbani sorular, içinde azcık şuur bulunan akılları ve azcık aydınlık bulunan gönülleri titretmektedir.

İşte o onaltı nimeti hatırlatan sorular:

BİRİNCİ SORU

أَمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ

"Yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten size su indirip onunla, bir ağacını bile bitirmeye gücünüzün yetmediği, güzel bahçeler meydana getiren mi? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? Hayır; onlar taptıklarını Allah'a eşit tutan bir millettir."(Neml: 60)

Bu kınayıcı birinci soru Allah'ın şu dört büyük nimetini hatırlatmaktadır:

1-Göklerin yaratılışı,

2-yerin yaratılışı,

3-Yağmur, kar ve dolunun gökteki bulutlardan yağdırması,

4-İnsan gücünün üstünde olan güzel manzaralı bostan ve bahçelerde ekin ve ağaçların bittirilmesi. İnsan bunları eker ve sular. Ancak gerçek ekici ve bittirici Allah Tealadır.

Hiçbir insan, yer ve göklerin yaratılışında- buharlaşmadan sonra- tuzlu deniz sularından tatlı ve berrak yağmurun yağdırılmasında, ağaçları bittirip güzel bahçelerin oluşturulmasında Allah'tan başka herhangi birisinin katkısının olduğunu iddia edemez. Çünkü su, tohum, çekirdek ile güneş ışınları ve hava arasında çok müthiş bir birbirlerinden etkilenme denklemi oluşur ve bütün bu değişik yaratıklar arasında amaç hasıl oluncaya kadar tam bir yardımlaşma, ahenk ve uyum sağlanır. Sonuç olarak da bahçeler, ekinler ve bostanlar oluşur.

Bunun için Allah (c.c) hemen ardından buyurur ki: "Allah'tan başka ilah mı vardır?" Yanı; Allah'tan başka birisinin mabut ve ilah edinilmesi mümkün müdür? Allah'tan başka yaratıcı ve Rab bulunmadığına göre nasıl başka birisinin Rab ve mabut edinilmesi akıl kari olabilsin ve böyle birisine ibadet edilebilsin?

Allah (c.c) ayeti bu sözüyle bitirip buyurur ki: “Hayır; onlar taptıklarını Allah'a eşit tutan bir millettir.” Yanı; Allah Teala dışında herhangi birisine ibadet etmenin herhangi bir gerekçesi yoktur. Ancak kâfir ve müşrikler nefislerine uyarak yoldan sapmışlardır. Arapça “Ye’dilun” fiili “Yusevvun” denk tutma anlamına da gelebilir. Yanı; onlar Hayal ettikleri ortak ve ilahlarını zalimane ve cahilane Allah’a denk tutarlar.[30]

[30] *Arapça “E’dele” fiili bazen geçişsiz gelir sapmak anlamında olur, bazen de geçişli olur ki müsavi ve eşit anlamında olur. MU’cemu’l Vasit. Sayfa: 588.*

İKİNCİ SORU

أَمْ مَنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَئِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"Yoksa yeri, yaratıklarının oturmasına elverişli kılan ve aralarında ırmaklar meydana getiren, yeryüzüne sabit dağlar yerleştiren, iki deniz arasına engel koyan mı? Allah'ın yanında başka bir ilah mı? Hayır; çoğu bilmezler."(Neml: 61)

Burada da Allah (c.c) bu ikinci kınayıcı soruyla birlikte diğer şu dört büyük nimeti hatırlatmaktadır:

5-Üzerinde yaşayanlara nisbeten yer kürenin sakin ve istikrarlı kılınması,

6-Dağlar arasında nehirlerin akıtılması,

7-Sarsılmaması için içinde dağların Çadır direklri gibi çakılması,

8-Birbirlerine karışmaması için tatlı ile tuzlu denizlerin suları arasına (sudan) engellerin konulması,

Öncekileri gibi bu dört nimeti kapsayan soruya şu şekilde tek bir cevap verilir ki "bunları yapan Allah Tealadır." Yanı; ""Yoksa yeri, yaratıklarının oturmasına elverişli kılan ve aralarında ırmaklar meydana getiren, yeryüzüne sabit dağlar yerleştiren, iki deniz arasına engel koyan Allah mıdır? Yoksa Allah dışında başka bir ilah mı yaptı? Hayır; çoğu bilmezler." sorularına karşı tek bir cevap veririz ve deriz ki: Bunları Allah (c.c) yapar. Nasıl bunları yapan Allah (c.c) olmasın? Güneşin önünde her yirmi dört saatte bir kendi ekseni çevresinde dönüp gece ve gündüzün oluşmasına sebep olan ve üstünde yaşayıp duranları düşürmeden ve uzağa fırlatmadan dengeyi sağladığını dile getiren Allah'tan başka kim olabilir? Yine yer küresi güneşin çevresinde dönerek senede bir dönüşünü tamamlar ve bununla dört mevsim meydana gelir. Ayrıca onun başka dönüş ve görevleri de vardır.

Bir de Allah (c.c), üzerinde yaşadığımız yer küresini döşek olarak nitelendirip buyurur ki:

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا

"Yeryüzünü döşek yapmadık mı?" (Nebe: 6),

Yine buyurur ki:

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

Yeryüzünü, size (zelil kılan) boyun eğdiren O'dur; öyleyse yerin sırtlarında dolaşın, Allah'ın verdiği rızıktan yiyin; sonunda dönüş O'nadır."(Mülk: 15)

Arapçada "Mihad" kelimesi bebeğin içine konulduğu beşik veya döşek anlamındadır. Arapçada "Zelul" kelimesi de sahibinin çöktürüp üzerine bindiği ve yük yüklediği deveye denir.

Arapçada dağ anlamına gelen "Revasiye" kelimesi de "Rasiye" kelimesinin çoğuludur. Aynı zamanda limanda demirlenen gemiye de dinilir. Yanı; Allah (c.c) dağları limanlarda demirlenen gemilere benzetmiştir. Diğer bir ayette de dağlar "evtad," direk olarak nitelendirilmiştir. Çünkü buyrulur ki:

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا (6) وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا

"Biz yeryüzünü bir beşik, dağları da onun için birer direk kılmadık mı?" (Nebe:6-7)

Arapçada "Evtad" "vetdin" çoğulu olup çadır ve benzeri şeyleri durdurduğu veya yer kürenin hayvanların bağlandığı kazık veya direk demektir. Yer kürenin döşek kılındığı zikredildikten sonra dağların direk olarak zikredilmesi; yer kürenin istikrar bulup döşek yapılması ile dağlar arasında büyük bir bağlantının olduğunu gösterir. Zaten Lokman/10 ayetinde bu hikmet belirtilip buyrulur ki:

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ

“Allah gökleri gördüğünüz gibi direksiz yaratmış, sizi sallar diye yeryüzüne sabit dağlar koymuş; orada her türlü canlıyı yaymıştır. Gökten su indirip orada her hoş çiftten yetiştirmişizdir.” (Lokman: 10)

Ayette Arapça olarak geçen “Temidü” kelimesi, hareket edip meyillenmek anlamındadır.[31]

Yanı; Allah (c.c) yer sarsılmasın diye köklü dağları üzerine yerleştirmiştir. Asrımızda yer küresiyle ilgili teknoloji geliştikten sonra bunlar açık bir şekilde anlaşıldı. Bilginler bunun için şöyle bir misal getirirler: Dağlar yer küresi için insanın iskelesi durumundadırlar.

Ben de derim ki:

Yeryüzü ve yer içindeki nehirler, vücuttaki ana ve kılcal damarlar durumundadırlar. Deniz ve okyanusların acı suyu ile nehir, pınar ve kuyuların tatlı suyunu birbirinden ayırıp karışmayı engellemekten gaye şu da olabilir: Allah (c.c) tatlı suların bulunduğu yerleri, çevresindeki okyanus sularından daha yüksek tutmuştur.

Allah (c.c) bu dört nimeti hatırlattıktan sonra kınayıcı sorusunun tekrarlayıp buyurur ki: “Allah’la birlikte başka ilah mı var?” Sonra bunu ekleyip buyurdu ki: “belki çokları bilmezler”. Yanı; Genelde cehalet ve aklı çalıştırmamak, kâfir ve müşriklerin küfür ve şirkte kalmakta ısrar etmelerine neden olmaktadır. İlim ve marifetleri bulunan bir kısım da inkâr ve inatları nedeniyle küfür ve şirkte kalmaktadırlar. Bunun için Allah (c.c) hepsinin değil, belki çoğunluğun küfürde kalmalarını cehalete bağlamıştır.

[31] *Mu’cemü’l Vessit:Sayfa: 893)*

ÜÇÜNCÜ SORU

أَمْ مَنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ

"Yoksa darda kalana, kendisine yakardığı zaman karşılık veren, başındaki sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünün sahipleri yapan mı? Allah'ın yanında başka bir tanrı mi? Pek kıt düşünüyorsunuz." (Neml: 62)

Allah (c.c) bu üçüncü inkâr şeklindeki soruyla insan yaşamıyla ilgili başka bir nimeti bizlere hatırlatmaktadır. O da şudur:

9-Allah (c.c) darda kalıp O'na yalvaranın yardımına koşuyor, onu kurtarıp sıkıntısını giderir ve yeryüzüne yerleştiriyor.

Arapça da "Müdtarr" sıkıntı ve darlığa düşüp önünde bütün kapıların kapandığı, karanlık bir tünelin kapısına ulaşıp tehlike ve çaresizlikle baş başa kaldığını hisseden kişi demektir. Bu şahıs böyle bir ümitsiz durumundayken Rabbine yalvarır ve bu tehlikeli durumdan kurtulmayı diler. Böylece onun Kerim olan Rabbi de yakarışını kabul eder ve onu bu tehlikeli durumdan kurtarır.

Allah (c.c) bu kınayıcı soruyu üçüncü sefer de tekrarlayıp buyurur ki: "Allah ile birlikte başka bir ilah mı var?" Yanı karı akıl mıdır ki; bu nimetleri size bağışlayıp güç veren yüce Allah ile beraber yaşamımızda başka birisine ibadet edilsin? Ardından da buyurdu ki: "Ne kadar da kıt düşünüyorsunuz?" Düşünmekten kasıt; bazı kâfir ve müşriklerin sıkıntı, müzmin hastalık ve kapsayıcı tehlike gibi durumlarla baş başa kaldıkları zaman Allah'a yalvarıp yardım isterler. Allah (c.c) de onların yakarışını kabul edip yardım eder. Böylece hidayet bulup Allah'a tövbe ederler.

Bu ayetten anlaşılıyor ki, Allah'ın yardımı sıkıntıda kalan bütün insanları kapsar ve yalnız müminlere özel değildir. Bunun misali aynen dünyadaki diğer nimetler misali gibidir ki, bu nimetler bütün insanlara verilir. Bu Allah'ın dünyadaki bol rahmetinin gereğidir. Ancak onun

rahmeti ahrette yalnız müminlere yöneliktir. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ

"Bize, bu dünyada da iyilik yaz ahirette de. Şüphesiz biz sana döndük." Allah buyurdu ki: Kimi dilersem onu azabıma uğratırım; rahmetim ise her şeyi kuşatır. Onu, sakınanlara, zekâtı verenlere ve ayetlerimize inananlara yazacağım." (A'raf: 156)

Bunu da hatırlatmakta faydalı görüyorum ki, küfür ve imana bakılmaksızın sıkıntıya düşüp Allah'a yalvaran bütün insanların duasına icabet edileceğiyle ilgili yalnız yukarıdaki ayet değildir. Belki aşağıda yazıldığı gibi başka ayetler de vardır:

وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأَرُونَ (53) ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ

"Nimet olarak size ulaşan ne varsa, Allah'tandır. Sonra size bir zarar dokunduğu zaman da yalnız O'na yalvarırsınız. Sonra da sizden o zararı giderdiğinde, içinizden bir zümre, hemen Rablerine ortak koşarlar!"(Nahl: 53-54)

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ

"Dağlar gibi dalgalar onları kuşattığı zaman, dini tamamen Allah'a has kılarak (ihlâsla) O'na yalvarırlar. Allah onları karaya çıkararak kurtardığı vakit içlerinden bir kısmı orta yolu tutar. Zaten bizim ayetlerimizi, ancak nankör hainler bilerek inkâr eder." (Lokman:32)

قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ (63) قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ

"De ki: Karanın ve denizin karanlıklarından (tehlikelerinden) sizi kim kurtarır ki? (O zaman) O'na gizli gizli yalvararak "Eğer bizi bundan kurtarırsan andolsun şükredenlerden olacağız" diye dua edersiniz. De ki: Ondan ve bütün sıkıntılardan sizi Allah kurtarır. Sonra siz yine O'na ortak koşarsınız."(En'am: 63-64)

Söz konusu ayetlerin zahir ve akışından anlaşılıyor ki, yukarıdaki ayetler bütün insanlar hakkındadır veya yalnız kafirlerden söz ederler.

DÖRDÜNCÜ SORU

أَمْ مَنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ (63) أَمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"(Onlar mı hayırlı) yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yolu bulduran, rahmetinin (yağmurun) önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderen mi? Allah'tan başka bir tanrı mı var! Allah, onların koştukları ortaklardan çok yücedir, münezzehtir."(Neml: 63)

Allah (c.c) bu soruyu sorarken diğer üç nimeti de hatırlatmaktadır: Şöyle ki:

10, 11- Kara ve denizin karanlıklarında yol buldurmak,

12-Yağmur yağmadan önce yağmurun yağacağını müjdeleyen rüzgarın gönderilmesi.

"(Onlar mı hayırlı) yoksa karanın ve denizin karanlıkları içinde size yolu bulduran" ayetin Arapça metninde geçen "hidayet" kelimesinden kasıt, yol buldurmak ve yola vardırmaktır. Burada hidayet kelimesi sırf lügat manasında kullanılmıştır.

Allah'ın kara ve denizin karanlıklarında insanlara yol buldurması, denizlerde seyahat edenler için güneş, ay ve yıldızlarla; dağlar, çöl ve sahralarda yürüyenler için de tepe, nehir ve diğer işaretlerle gerçekleşir.

Kara ve denizin karanlıklarına gelince; Allah'ın gökte ve yerde yerleştirdiği işaretler olmasaydı, insanlar sefere çıkarlarken veya taşınırlarken çok zorluk çekip sıkıntıya girer ve yolu bulamazlardı. Allah'ın bir prensibi olarak da gökten yağmurun yağacağına rüzgârı işaret kılmıştır. Böylece insanlar, yağmur, kar ve dolu yağmadan önce rüzgârın esmesiyle sevinirler. Diğer bir ayette Allah (c.c) buyurur ki:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"Size rahmetinden tattırsın, emriyle gemiler yüzsün, fazlından (nasibinizi) arayasınız ve şükredesiniz diye (hayat ve bereket) müjdecileri olarak rüzgârları göndermesi de Allah'ın (varlık ve kudretinin) delillerindendir." (Rum: 46)

Allah (c.c) bulutlardan yağan yağmuru rahmet demesi şundandır: Çünkü yağmurla madde aleminde rahmetini göstermek istiyor. Şayet bu olmasaydı ne ekin biterdi ne de insan ve hayvanlar bir şeyler yiyebilirlerdi. Aynı zamanda temizlenmek ve yıkanmak imkansızlaşırdı, dünya ve içindekiler de kokuşurdu. Bunun için Allah (c.c), gökten inen bu büyük olaya (tatlı suya) işaret ederek buyurur ki:

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا (48) لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا

"Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. Biz, ölü toprağa can vermek, yarattığımız nice hayvanlara ve nice insanlara su vermek için gökten tertemiz su indirdik. Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. Biz, ölü toprağa can vermek, yarattığımız nice hayvanlara ve nice insanlara su vermek için gökten tertemiz su indirdik." (Furkan: 48,49)

Allah (c.c) bu üç nimetleri hatırlattıktan sonra, kınayıcı ve olumsuz sorusunu tekrarlayıp buyurur ki:

فَلَمَّا آتَاهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Allah onlara Salih evlet verince onu Allah'a ortak ettiler. Bunun ardından da buyurur ki: "Allah ise onların ortak koştuğu şeyden yücedir."(A'raf: 190)

Evet, nasıl olur da yüce ve bütün eksiklerden münezzeh olan Allah (c.c) rübubiyet ve uluhiyette bazı cahillerin ilah ve Rab iddia ettikleri yaratıklara denk olabilsinler?

BEŞİNCİ SORU

أَمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَئِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"Yoksa, önce yaratan, sonra da yaratmayı tekrar edecek olan; size gökten ve yerden rızık veren mi? Allah'ın yanında başka bir tanrı mı? De ki: "Eğer doğru sözlülerden iseniz, açık delilinizi getirin."(Neml: 64)

Allah (c.c) bu son kınayıcı ve olumsuz soruyla diğer şu dört nimeti hatırlatmaktadır:

13- 14-Önce yoktan varlıkları yaratmak, yok ettikten sonra da onları tekrar diriltmek.

15 ve 16-Yer ve gökten insanları rızıklandırmak,

Açık bir gerçektir ki, diğerleri gibi bu dört nimetin verilmesinde de hiç kimse başka birisinin azcık bir katkısının bulunduğunu iddia edemez. Bu nedenle Allah (c.c) cevap vermeye ihtiyaç duyulmayacak şeklinde olumsuz ve kınayıcı bir şekilde soru yöneltmektedir. Çünkü dile getirilen konunun cevabı açıktır.

Şu ayetten kasıt,

أَمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ

"Yoksa, önce yaratan, sonra da yaratmayı tekrar edecek olan (Neml: 64) yaratıkları inşa ve icat edip fena olduktan sonra, ikinci sefer tekrar onları yaratıp oluşturmaktır. Bu aynen bu ayetteki ifadeye benzer:

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ

"Önce yaratan, ölümünden sonra tekrar dirilten O'dur. Bu, O'nun için daha kolaydır." (Rum: 27)

Şayet bu ayette geçen yaratıp tekrar diriltmekten maksat, dünyadaki ve ahiretteki yaratılış ise, o zaman Allah'ın bizde ve çevremizde gerçekleştirdiği iki çeşit yaratma olayı daha da mevcuttur. Bizimle ilgili olanı, bir günde, bir ayda veya bir seneden milyonlarca hücre ölüp yerlerine başka hücrelerin yaratılmasıdır. Çevremizdekiler

de yağmurun yağdırılması, bitki, ziraat ve ağaçların bitirilmesi, sonra da bunları kırıntı haline çevirip yok etmektir. Bu olay asırlar botu devam etmektedir.

Yukarıda anlatılanlar, Allah'ın varlıkları yoktan yaratıp öldürdükten sonra tekrar onları diriltmekle ilgilidir.

Birçok ayette işaret edildiği gibi gök ve yerden bizlere rızkın verilmesi ise şu ayetlerde izah edilmektedir:

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَى هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

"De ki: "Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir?" De ki: "Allah'tır. Öyleyse doğru yolda veya apaçık bir sapıklıkta olan ya biziz ya sizsiniz."(Sebe:24)

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ مَنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ

"De ki: "Gökten ve yerden size rızık veren kimdir? Kulak ve gözlerin sahibi kimdir? Diriyi ölüden çıkaran, ölüyü de diriden çıkaran kimdir? Her işi düzenleyen kimdir?"(Yunus: 31)

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

"Eğer kentlerin halkı inanmış ve bize karşı gelmekten sakınmış olsalardı, onlara göğün ve yerin bolluklarını verirdik. Ama yalanladılar; bu yüzden onları, yaptıklarına karşılık yakalayıverdik." (A'raf: 96)

Deriz ki; bizim bildiğimiz kadarıyla Allah'ın bizlere verdiği rızık ve gökten inen maddi rızık ve bereketi; gökten inen yağmur, hava ve güneş ışınlarıyla, yerdeki rızık da; çeşitli bitkiler, ekinler, ağaçlarla; kara, deniz ve havada yaşayan çeşit çeşit hayvanlarla, yerin altında bizler için saklanan madenler, hazineler ve zahirelerle temsil edilmektedirler. Bu konuyla ilgili olarak Allah (c.c) buyurur ki:

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلسَّائِلِينَ

"O, yeryüzüne sabit dağlar yerleştirdi. Orada bereketler yarattı ve orada tam dört günde isteyenler için fark gözetmeden gıdalar takdir etti."(Fussilet: 10)

Beşinci ve son olarak Allah (c.c) "Allah'la birlikte başka bir ilahmi vardır?" sorusunu tekrarlamakta ve konuyu "doğru iseniz delilinizi getirin" sorusuyla da kapatmaktadır.

Yanı; Yukarıda zikredilen o büyük nimetler Allah'ın Rab olduğuna dair delillerdir. Dolayısıyla da hak ilah olduğu için ibadet edilmeye müstahaktır. Allah (c.c) kafirlere de meydan okuyarak buyurur ki: Ey kafirler! Allah'la birlikte başka bir veya birkaç ilahın bulunduğuna dair iddianızda doğru iseniz haydı bakalım sizler de delillerinizi getirin? Aksi takdirde sükût edip konuşmamak daha hayırlıdır.

Yukarıda anlatılanlar, üluhiyette Allah'ın tek olduğunun ısbatı ve Rab, malik ve yaratıcı olan Allah'la birlikte başka bir veya birkaç ilahın bulunduğuna dair şirk iddiasının çürütülmesi için Kur'an'da dile getirilen delillerin bir kısmıdır.

Şimdi de dördüncü fıkraya başlayacağız:

Dördüncüsü: tek olduğunu bildirmek ve yasaklarından sakınmak için Allah (c.c) peygamberlerine vahi göndermştir.

Bu konunun anlaşılması için Nahl/ 2-3 ayetleriyle iktifa edeceğiz. Allah (c.c) buyurur ki:

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

(2) خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"Allah kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile, "Benden başka tanrı olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun" diye gönderir. (Allah) gökleri ve yeri hak ile yarattı. O, koştukları ortaklardan münezzehtir." (Nahl: 2-3)

Konumuzla ilgili bu iki ayetten şu beş ışığı iktibas edeceğiz:

1-Allah (c.c) Peygamberlerine gönderdiği vahyini melekeler vasıtasıyla gerçekleştirir.

Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

"Allah kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile, "Benden başka tanrı olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun" diye gönderir. (Nahl: 2)

Bu ayetten şu gerçekler anlaşılmaktadır:

1-Bütün nebi ve resullere Allah tarafından melekler vasıtasıyla vahiy gönderilmiştir.

2-Melekler ancak peygamberlere vahiy getirirler.

3-Peygamberlik görevi ilahi bir bahşiş olup çalışmakla elde edilemez. Allah (c.c) bunun için seçkin ve iyi kullarından nebi ve resulleri seçiyor. Çünkü buyrulur ki:

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

"Allah meleklerden de elçiler seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah işitendir, görendir" (Hac:75)

اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ

"Allah, peygamberliği kime vereceğini daha iyi bilir."(En'am: 124)

2-Allah (c.c), vahyi ruh ile tesmiye etmiştir. Çünkü vahiy, beşer hayatının ruhu ve kıvamıdır.

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

Zira buyrulur ki*: "Allah kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile, benden başka tanrı olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun" diye gönderir. (Nahl: 2)*

Evet Allah'ın gönderdiği vahiy ve şeriatı, insan hayatının idamesi için ruhun cesedi hareket ettirdiği durumundadır. Nasıl ceset ruhsuz

yaşayamıyorsa, beşer hayatı da ancak Allah'ın programı doğrultusunda ve onun ışığında gerçek bir şekilde devam edebilir. Çünkü buyrulur ki:

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ

" O, herkes için, bir öğüttür, Sizden doğru yolda gitmek isteyenler için de."(Tekvir: 27-28)

3-peygamberlere vahyin gelmesinin hikmeti, Allah'ın birliğine inanmaları için insanları uyarmak ve takvaya sarılmalarını emretmektir.

Allah (c.c) buyurur ki:

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

"Allah kendi emriyle melekleri, kullarından dilediği kimseye vahiy ile, "Benden başka ilah olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun" diye gönderir. "(Nahl: 2)

Arapçada "inzar" kelimesi, korkuyla birlikte uyarmak anlamındadır. Ayetin zahirinden ve akışından de anlaşıldığı gibi "illallah" kelimesinin istisna edatıyla tahsis edilmesi, insanların üluhiyet konusunda Allah'ı teklemeleri için uyarılmalarının hikmet ve gayesi göstererek Allah'ın tevhit makamı ve ona ibadetin ne kadar yüce olduğunun açık bir delilidir.

Ayette geçen "benden korkun" kavramından kasıt, insanların yalnız Allah'a ibadet etmeleri ve itaati yalnız O'na tahsis etmeleri için tevhit inancını kendi içlerine yerleştirmeleridir. Bu da gösteriyor ki, takvanın başı ve esası, Allah'ı birlemek ve halis ibadet ile kâmil itaati O'na tahsis etmektir.[32]

4-Allah'ın tek oluşuyla sağlam bir hikmet için yaratılan mahlukatlar arsında kuvvetli bir bağ vardır:

Çünkü Allah (c.c) "Benden başka ilah olmadığına dair (kullarımı) uyarın ve benden korkun" ayetin ardından şu ayeti zikretmiştir:

---

[32] *El Mu'cemu'l Vasit; Sayfa: 912.*

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ

"Allah) gökleri ve yeri hak ile yarattı." (Nahl:3)

Bu da biraz önce anlattıklarımızın doğruluğu için bir delildir. Yanı; Hâkim ve Alim olan Allah (c.c), O'ndan başka ilah olmadığı ve yalnız o'na ibadet edilip O'ndan korkulması için uyarmak maksadıyla melekler aracılığıyla vahiy göndermiştir. Çünkü O, hak üzere yer ve gökleri yaratmıştır ve bunun yaratılışı boşuna yapılmamış ve oyuncak da değildir. Orada diriliş, hesap ve ceza vardır. Bu şekilde bir anlam da verilebilir: Allah (c.c) yer ve gökleri bir hikmete binaen yarattığı için, vahyini göndermiştir.

5-Allah'ın şan ve makamı O'n ortak koşulmasından daha yüce ve daha büyüktür:

Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

"O, koştukları ortaklardan münezzehtir." (Nahl: 3)

Görüldüğü gibi Allah'ın sıfat ve güzel isimleri için sınır ve bitişi olmadığı gibi, yüceliği ve makamının yüksekliği de sonsuzdur. Yukarıda ayette geçen "O, koştukları ortaklardan münezzehtir" şirk (ortak) kelimesinden kasıt, üluhiyet ve ibadette Allah'a şirk koşmaktır. Çünkü ilk ve son olarak ayetin akışı bunu gösterir. Zira Allah'ın izniyle dördüncü bölümde, şirk, müşrik, şirkin çeşit ve bölümlerini anlatacağımız gibi, geçmişte ve zamanımızda genelde şirk Allah'ın uluhiyetinde gerçekleşmektedir.

Beşinci fıkraya başlayacağız:

Beşincisi: Allah (c.c) bütün peygamberleri, kendisinin tek olduğunu insanlara açıklayıp tebliğ etmeleri için göndermiştir.

Allah'ın kitabında birçok ayet bu gerçeğe delalet eder. Ancak burada birkaç ayetle yetineceğiz. Onlar da 13-21 arasındaki sıralamada dile getirdiğimiz ayetlerdir. İşte ayetlerin sıralama zincirine göre kısa bir açıklama yapacağız:

1-Enbiya/25 ci ayetin yorumu

Allah (c.c) bu ayetle peygamberine hitap edip buyurur ki:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

"Senden önce hiçbir resûl göndermedik ki ona: "Benden başka İlâh yoktur; şu halde bana kulluk edin" diye vahyetmiş olmayalım." (Enbiya: 25)

Bu, Allah (c.c) tarafından son Peygamber Muhammed (sav) e gönderilen güneş gibi açık bir ilan ve açıklamadır ki; Âdem (as) den İsa (as) e kadar Son peygamber Muhammed(sav) den önce geçmiş ümmet ve kabilelere gönderilen bütün peygamberlere mutlaka vahiy etmiştir ki Allah'ın bir olduğunu tebliğ etsinler ve insanları halisane O'na ibadet ve itaat etmeye çağırsınlar.

Çünkü Allah (c.c) insan ve cinleri ancak O'na ibadet estenler diye yaratmıştır.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."(Zariyat: 56)

Bunun için Allah (c.c) nin Peygamberlerine yüklediği en temel görev; İnsan ve cinlere, onun için yaratıldıkları maksat ve gerekli görevlerini açıklamaları olmuştur.

Allah'a ibadet için vazgeçilemez iki temel vardır:

a-Sırf Allah rızası için yapılmalıdır,

b-Allah'ın şeraitine uygun olmalıdır.

Birincisine şu ayetler delalet ederler:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

"Ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım dileriz" (Fatiha: 5)

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

"(Resûlüm!) Şüphesiz ki Kitab'ı sana hak olarak indirdik. O halde sen de dini Allah'a has kılarak (ihlâs ile) kulluk et." (Zumer: 2). Daha önce bu iki ayeti açıklamıştık.

İkincisine de şu ayet delalet eder:

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

“Bizi doğru yola ilet”(Fatiha: 6). Bu ayetin bir önceki ayetin ardından gelmesi şunu gösterir: Hakkıyla Allah’a ibadet eden bir kimsenin Kitap ve Sünnette tarif edildiği şekliyle doğru yolda yürümesi gerekir.

2-Nahl/36. ayetin yorumu

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

Andolsun ki biz, "Allah'a kulluk edin ve Tâğut'tan sakının" diye (emretmeleri için) her ümmete bir peygamber gönderdik. Allah, onlardan bir kısmını doğru yola iletti. Onlardan bir kısmı da sapıklığı hak ettiler. Yeryüzünde gezin de görün, inkâr edenlerin sonu nasıl olmuştur!" (Nahl: 36)

Bu ayet-i kerimenin aydınlığından dört kıvılcımı alıp değerlendireceğiz:

Birincisi: "Andolsun ki biz, her ümmete bir peygamber gönderdik." bölümü, Allah (c.c) insanlık tarihi boyunca yaşayan her kabile ve topluma, Rabbani ışığından faydalanmaları için birer peygamber gönderdiğini göstermektedir.

Bunun için, hiç kimse geçmişte ve asrımızda yazılmış olan tarih kitaplarıyla aldanıp eski eserlerin bulunduğu yerlerdeki bazı yazılı belge, eser ve rakamları Sümer, Ekd ve diğerler[33] kavim ve toplumlara isnat edip sanki bunları tevhit dinine davet eden hiçbir Peygamber gönderilmemiş ve Allah'ı tanımamışlar diye aldanmasın. Oysa Allah (cc) her ümmete mutlaka bit uyarıcı göndermiştir. Zira buyrulur ki:

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ

"Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur." (Fatır: 24)

Burada iki noktaya dikkat çekmek istiyorum:

a-İtimat edilen o sayı ve eserler, geçmişteki ümmet ve toplumların durumlarını tam yansıtmamaktadır. Çünkü bunlar, o ümmet ve toplumların tüm eser ve yaptıklarını yansıtmamakta, belki şimdiye

---

[33] *Amerika tarafından cezaevine konulduğumda o çeşit tarih kitaplarını okuma fırsatını buldum.*

kadar bulunabilenleri yansıtırlar. Bu da güvenilir kimseler tarafından aslından tercüme edilip güzelce anlaşılırsa biraz itimat edilebilir.

b-Siyasi iktidarların, tarihleri yazmanın üzerinde büyük etkilerinin bulunduğu bir gerçektir. Çünkü çokları kendi düşüncelerine göre tarih yazmaktadırlar. Özellikle asrımızdaki kadar okuma ve yazmanın insanların geneli arasında gelişmediği, belki siyasi iktidarların tayin edip destekledikleri belli kişilerin okuma -yazma bildikleri dönemlerde yazılan tarihler gerçeği yansıtmamaktadır. Kur'anda (mele', kibirlenenler, müsrifler ve refah içinde yaşayanlar) olarak nitelendirilen siyasi iktidar ve egemen güçler, hep peygamberlere muarız durmuşlar ve Allah'ın şeriatının hiç kabul etmediği zülüm, kibir ve diktatörlükle tarihi kendi maslahatlarına göre yazdırmışlar ve peygamberlerin davetinden hep korkmuşlardır.

Bunun için o kitabe ve eserler, ancak Tağuti iktidarların, menfaatlerine uygun olarak inandıkları dini yansıtır ki o da şirk ve putperestliktir. Çünkü tevhit (tek ilahlık inancı), halı hazırda olduğu gibi, zalim ve Tağutların meşru olmayan ayrıcalıkları kaldırır ve onları normal insanların seviyesine indirir. Zira tevhidin zıddı olan şirk inancı, insanlar üzerinde rübubiyet ve uluhiyet iddiasından dolayı onları köleleştirmenin ve küçümsemenin önündeki engelleri kaldırır ve onlar için yolu kolaylaştırır.

İkincisi: "Allah'a kulluk edin ve Tâğuttan sakının" kısmı da gösteriyor ki, peygamber ve resullerin davetinin özü ve gerçeği, yalnız Allah'a ibadet edip tağutları inkâr etmekten ibarettir.

Daha önce de anlattığımız gibi Başta Ebu Caferi't Taberi olmak üzere müfessirler, "Tağut" kelimesini Allah (c.c) dışındaki bütün mabutlar olarak tefsir etmişlerdir. Ancak şahsen ben, Tağut, toplumları yönetip onları ezen bütün kâfir reis ve büyükler olduğu görüşünü tercih ediyorum. Orada bu görüşü doğrulayan delileri de anlattığım için

burada tekrar onları zikretmeye gerek görmüyorum.[34] (Ancak Buhari'nin sahihinde naklettiği şu üç hususu nakil etmekle yetineceğim: Abdullah oğlu Cabir(ra) rivayet eder ki: Cuheyne, Eslem ve her kabilede hüküm vermek için kendilerine başvurulan bütün Tağutlar ayındır ve bunlar şeytanlar tarafından desteklenen kahinlerdir.

Ömer (ra) der ki: Cibt, sihir yapmaktır. Tağut ise şeytandır.

Ikrime de der ki: Habeşlerin tabiriyle Cibt, şeytandır. Tağut da kahinlerdir.

Üçüncüsü:

فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ

"Allah, onlardan bir kısmını doğru yola iletti. Onlardan bir kısmı da sapıklığı hak ettiler" (Nahl:36) ayeti de gösteriyor ki; İnsanlar asırlar boyu hep iki kısım olmuşlar. Yanı: hidayet bulup Allah'ın davetini kabul edenler, sapıklıkta kalıp Allah'ın hidayet ve davetini ret edenler.[35]

Kur'an-ı Kerimin diğer bazı ayetlerinde buyrulur ki: Hidayet bulanlar, genelde fakir ve müstaz'af (azınlıkta kalıp güçsüzler) den oluşurlar. Sapıklar da genelde müsrif ve bolluk içinde yaşayan müstekbir yöneticilerden oluşurlar.

Kur'an-ı Kerimde sıkça zikredilen "Mele' kelimesi de Peygamberlere düşmanlık edenlerin nitelikleridir. Yanı; Asrımızda siyaset ve serveti ellerinde bulunduran elit kesimdir.[36]

İşte Peygamberlere karşı kibirlenen ve onlara tabi olan kesimlerden söz eden bazı ayetler:

---

[34] *Cevheri der ki: Tağut, kâhin, şeytan ve sapıtan her liderdir. (Fethu'l Kadir; şevkani: 1/357.*

[35] *Buhari: Kur'anın tefsiri kitabı:10. "Hasata veya seferde iseniz". Babı.*

[36] *Rağıp Asfahani der ki: Kur'anda geçen Arapça "Mele'" kelimesinden kasıt, öyle bir topluluktur ki, heybet ve azametiyle göz ve kalpları dolduran kimselerdir. (Müfredatü elfazı'l Kur'an: Sayfa: 776)*

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ (25) أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ (26) فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ

"Andolsun, biz Nuh'u kavmine elçi gönderdik. Onlara: "Ben (dedi), sizin için apaçık bir uyarıcıyım." "Allah'tan başkasına tapmayın! Ben, size (gelecek) elem verici bir günün azabından korkuyorum." "Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: "Biz seni sadece bizim gibi bir insan olarak görüyoruz. Bizden, basit görüşle hareket eden alt tabakamızdan başkasının sana uyduğunu görmüyoruz. Ve sizin bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Bilakis sizin yalancılar olduğunuzu düşünüyoruz."(Hud: 25-27)

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

"Biz hangi ülkeye bir uyarıcı göndermişsek mutlaka oranın varlıklı ve şımarık kişileri: Biz, size gönderilmiş olan şeyi inkâr ediyoruz, demişlerdir."(Sebe: 34)

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ

"Kavminden ileri gelen kibirliler dediler ki: "Ey Şuayb! Seni ve seninle beraber inananları memleketimizden kesinlikle çıkaracağız veya dinimize döneceksiniz" (Şuayb): İstemesek de mi? dedi." (A'raf: 88)

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ

"Kavminin ileri gelenlerinden büyüklük taslayanlar, içlerinden zayıf görülen inananlara dediler ki: Siz Salih'in, Rabbi tarafından gönderildiğini biliyor musunuz? Onlar da Şüphesiz biz onunla ne gönderilmişse ona inananlarız, dediler." (A'raf: 75)

Bu konuyu bu bölümün beşinci faslında – bu Ansiklopedinin altıncı kitabında – peygamberlere iman ve üçüncü ve dördüncü bölümünde geniş bir şekilde açıklayacağız.

Dördüncüsü:

فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ

"Yeryüzünde gezin de görün, inkâr edenlerin sonu nasıl olmuştur!"(Nahl:36) ayet-i kerimesi gösteriyor ki; Allah (c.c) nin, Tağut, müstekbir ve müsrif olan düşmanlarına karşı peygamberlerine yardım etmesi, yerleşik ve arkası kesilmeyen bir program ve nizamdır. Çünkü Allah (c.c), ister bedenen ister fikren yeryüzünde gezip dolaşması ve hak dini yalanlayanların çirkin ve üzücü durumlarının incelemesini insana emretmektedir. Burada hak dine ve tevhit inancına düşmanlık besleyip karşı çıkanlar uyarılıyor ki, onların yolunda yürümekle başlarına gelen felaketler, kendilerinin başına da gelmesin ve onlar gibi helak olmasınlar. Çünkü buyrulur ki:

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ

"Ehl-i kitaptan inkâr edenleri, ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Siz onların çıkacaklarını sanmamıştınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah'tan koruyacağını sanmışlardı. Ama Allah (O'nun azabı), onlara beklemedikleri yerden geliverdi. O, yüreklerine korku düşürdü; öyle ki evlerini hem kendi elleriyle, hem de müminlerin elleriyle harap ediyorlardı. Ey akıl sahipleri! İbret alın."(Haşr: 2)

Çünkü helak olmuşlardan ibret alınmanın faydalı olabilmesi için, onların yolunu izlemeden ve onlardan uzak kalarak ancak insan kendisini kurtarabilir.

3-A’raf/59,65,73,85 ayetlerin yorumu

Bütün bu ayetlerde Allah (c.c) Nuh, Hud, Salih ve Şuayb (as) lerin kıssalarını tekrar edip onların kavimlerine şunu söylemelerini emretmiştir:

يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ

“Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin ondan başka tanrınız yoktur.”(A’raf: 59)

Burada yalnız Allah’a ibadet, Allah’ı birleme emredilmekte, şirk olan Allah dışında herhangi bir mabudun varlığının rededilmesi istenmektedir. Bundan daha büyük ve muhkem bir söz bulunamaz.

4-Saffat/ 83-87. ayetlerin yorumu

Bu ayetlerden konumuzla ilgili birçok gerçeği öğrenmekteyiz:

a-Allah'ın değerli peygamberleri Adem (as) den son Peygambere kadar hepsinin çizgisi aynıdır, doğruluk üzeredirler ve sonrakiler öncekilerini tasdik etmektedirler. Allah (c.c) İbrahim (as) ı, Nuh'un millet ve tabilerinden olduğunu vasıflandırmaktadır. Halbuki, aralarında birkaç asırlık mesafe vardır. Buyrulur ki:

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ

Bütün âlemlerden Nuh'a selam olsun!" (Saffat: 79)

وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ

"Şüphesiz İbrahim de onun (Nuh'un) milletinden idi."(Saffat: 83)

Burada İbrahim, Nuh'un cemaatinden ve tabilerinden olduğu kastedilmemektedir. Belki İbrahim, Nuh'un çizgisinde yürüyüp tevhidi ve rabbani metoduna bağlı olduğu kastedilmektedir.

b-Sağlam kalp, tevhidin halis nuruyla aydınlanan ve küfür ile şirk karanlığından uzak olan kalptır. Çünkü Allah (c.c) dostu İbrahim'i "Çünkü Rabbine kalb-i selim ile geldi." ifadeyle vasıflandırdıktan sonra, şirki rededip tevhit inancındaki duruşunu zikredip buyurur ki:

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ (85) أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ

"Hani o, babasına ve kavmine: Siz kime kulluk ediyorsunuz? demişti.""Allah'tan başka bir takım uydurma ilâhlar mı istiyorsunuz?" (Saffat: 85,86)

c-Şirk ve Allah dışındaki yaratıkları ilah edinenlerin yalan, iftira ve gerçekleri tersten okumak gibi herhangi bir dayanakları yoktur. Çünkü buyrulur ki:

أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ

"Allah'tan başka bir takım uydurma ilâhlar mı istiyorsunuz?"(Saffat: 86)

d-İnsan, yaratıcısına karşı kötü zanda bulunup hakkıyla onu değerlendirmediği zaman ancak şirkle imtihan edilebilir. Çünkü buyrulur ki:

فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

"O halde âlemlerin Rabbi hakkındaki görüşünüz nedir?"(Saffat:87)

5-Bakara/ 133 ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) peygamberi Yakup (as) ölüm döşeğinde iken oğullarına: “Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?” dediğini, oğulları da cevap verip: Senin ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilâhı olan tek Allah'a kulluk edeceğiz; biz ancak O'na teslim olmuşuzdur. “(Bakara: 133) dediklerini bizlere haber veriyor. Yakup (as)’ın oğullarının tevhidi imanlarında hiç bir şüphesi bulunmamaktaydı. Ancak imanlarını daha da güçlendirmek istedi. Onlar da gönlünü serinletecek ve gözlerini sevindirecek bir cevap verdiler. Bundan dolayı da Yakup (as) onların verdikleri cevaba rıza gösterdi ve üzerine hiçbir ekleme yapmadı.

6-Yusuf/ 49,50. ayetlerin yorumu

Bu ayetlerde Allah'ın peygamberi Yusuf (as) cezaevindeki iki arkadaşına yumuşaklıkla hitap etmektedir ve onlara: Her şeye güç yettiren ve tek olan Allah mı daha hayırlıdır yoksa sizin ilahlarınız mı daha hayırlıdırlar? Diye bir soru yöneltiyor. Çünkü buyrulur ki:

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli tanrılar mı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı?" (Yusuf: 39)

Yusuf (as), önceki ayette onlarla yumuşak ve nazik bir şekilde konuştuktan sonra şu gerçeği onlara hatırlatıyor:

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf: 40)

Böylece bu ön açıklamayı yaptıktan sonra, 39 ci ayette geçen soruyla beyinlerini çatlatırcasına onlardan soru sormuştur. Yusuf (as) bu soruyu sormakla şirk ve Allah dışında herhangi bir ilahın bulunmasını ret etmektedir. Tevhit inancını isbat edip şirk inancını çürüttükten sonra Şunları söyler:

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."(Yusuf: 40)

7-Taha/ 13, 14. ayetlerin yorumu

Bu iki ayette Allah (c.c) Musa (as) e ilk vahiy gönderip peygamberlik görevini yüklediğinde ona hitap ederek peygamber olarak seçtiğini haber veriyor ve kendisine söyleyeceklerine kulak vermesini isteyip buyurur ki:

إِنَّنِي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

"Şüphesiz Ben Allah'ım, Benden başka ilah yoktur; Bana kulluk et; Beni anmak için namaz kıl."(Taha: 14)

Burada Allah (c.c) Musa (as) a kendini tanıttıktan sonra tek ilah olduğunu açıklamaktadır. Sonra da genel olarak kendisine ibadet etmesini, özel olarak da namaz kılmasını emretmektedir.

8-Zührüf/ 63,64 ayetlerin yorumu

Bu iki ayette, son Peygamber Muhammed (sav) den önce son peygamber olan İsa (as) in kavmine karşı duruşu anlatılmaktadır. Ayrıca İsa (as) peygamber olarak gönderildiği kavmine hikmetle gönderildiği ve Tevrat'ta değişiklik yapılıp ondan uzaklaştıktan sonra aralarındaki ihtilafları çözmeye çalışacağını kendilerine bildirmektedir. Bir de diğer peygamberlerin yaptıkları gibi onları Allah'a itaat ve takvaya davet ederek der ki: "Allah'tan korkun ve bana itaat edin." sonra beyinlerini çatlatırcasına onları halis ve net olan tevhit inancına davet edip der ki:

إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

"Doğrusu Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir, artık O'na kulluk edin, bu, doğru yoldur."(Zührüf: 64)

"Doğrusu Allah benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir." cümlesi İsa (as) in ifadesiyle Zührüf süresine ilaveten Al-i İmran/51, Meryem/36, Maide/117 ci ayetlerde de geçmektedir.

Bu cümleyle İsa (as) Allah (c.c) hem kendisinin hem de onların Rabbi olduğunu bildirdikten sonra onları yalnız Allah'a kulluk etmeye çağırır ve O'na yapılan ibadetin tek doğru yol olduğunu onlara anlatmaktadır.

9-Zührüf/ 45 ayetin yorumu:

Bu ayette Allah (c.c) Peygamberine şöyle hitap ediyor:

وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ

"Senden önce gönderdiğimiz elçilerimizden sor; Biz, Rahman olan Allah'tan başka, kulluk edilecek ilahlar meşru kılmış mıyız?" (Zührüf: 45)

Zahire göre bu ayetten şunlar kastedilmiştir: Allah'ın tekliğinin ikrar edilmesi gereklidir, Allah her peygamberi halis tevhit üzere göndermiştir, Allah'a hiç bir şey ve hiç bir kişiyi ortak koşmadan ibadet edilmeli, Allah'ın hak üzere gönderdiği peygamberlerin dindeki tevhit meselesi açık ve net olmasına rağmen, öyle bir dereceye

yükseldi ki şayet son peygamber Muhammed (sav) e bütün geçmiş peygamberlerle görüşme imkanı sağlansaydı ve tevhit konusunu onlardan sorabilseydi, hepsi tek bir cevap verip derler ki: Allah her peygamberi tevhit inancı üzere göndermiş ve yalnız ona ibadet edilmesini emretmiştir diye cevap verirlerdi.

Böylece gün ortasında güneşin aydınlığı gibi Allah'ın dinindeki tevhid gerçeği peygamberler vasıtasıyla gün yüzüne çıkmış bulunmaktadır. Çünkü Nuh, Hud, Salih, Şuayb, İbrahim, Yakup, Yusuf, Musa, İsa ve diğer peygamberlerin her biri, Allah'ın vahdaniyetini kavimlerine ve onlara bağlı olanlara, Rabbani davetlerinin ve umumi risalet görevinin temel taşı durumunda olduğunu güçlü bir şekilde ilan ettiler.

Allah'ın insanlara rahmet olarak gönderdiği peygamberlerin sonuncusu ve Resullerin efendisi hakkında buyrulur ki:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

"(Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya: 107)

O'na kitap göndermekle de vasıflandırıp buyurur ki:

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

"Sana da daha önceki kitabı doğrulamak ve onu korumak üzere hak olarak Kitab'ı (Kur'an'ı) gönderdik. Artık aralarında Allah'ın indirdiği ile hükmet; sana gelen gerçeği bırakıp da onların arzularına uyma. (Ey ümmetler!) Her birinize bir şeriat ve bir yol verdik. Allah dileseydi sizleri bir tek ümmet yapardı" Maide: 48)

Yanı: Davasını güçlendirmek ve prensiplerini kökleştirmek için göğüslediği çeşit çeşit sıkıntılar, Allahın vahdaniyeti, kullukta O'na

ortak koşulmaması ve bu sahada azimli çalışıp kusur işlemediğini anlatmasında herhangi bir beis bulunmamaktadır.

Altıncısı: Allah (c.c) çok sıkı bir şekilde şirki yasklamış ve şirke düşülmemesi için net açık olarak uyarılarada bulunmuştur.

Bu gerçeğin anlaşılması için bu dört ayeti örnek göstermekle yetineceğiz:

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

a-“Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma! O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz.” (Kasas: 88)

فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَكُونَ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ

b-“O halde sakın Allah ile beraber başka tanrıya kulluk edip yalvarma, sonra azap edilenlerden olursun!”(Şuara: 213)

وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَٰهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

c-“Allah buyurdu ki: İki tanrı edinmeyin! O ancak bir Tanrı'dır. O halde yalnız benden korkun!”(Nahl: 51)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz.” (Bakara: 21)

İşte kısa olarak; Allah’a şirk koşulmaması ve ondan sakınılmasıyla ilgili ayetleri açıklayacağız.

Kasas/88 ayetinin yorumu

Bu ayet beş parçadan teşekkül edilmiş, her parçası da Yalnız Allah'a kulluk etmek ve şirkten uzaklaşmak konusunda büyük bir gerçeği yansıtmaktadırlar. Şöyle ki;

Birincisi: *"O halde sakın Allah ile beraber başka tanrıya kulluk edip yalvarma"* buradaki hitap Peygamber (sav)'e yapılmıştır. Oysa, alemlerin Rabbi olan Allah (c.c), kendisiyle birlikte başka bir ilaha yalvarmasını yasaklamıştı. Dua da ibadet çeşitlerinin özel kısmıdır. Bunun için her kim ki Allah'tan başka birisinden dua talep ederse veya ona yalvarıp yardım isterse, o Allah'a şirk koşmuş olur ve yalvardığı kişiyi ilah yerine koymuş sayılır.

Bunun için Allah (c.c), Fatiha süresinde mümin kullarının ifade ettikleri cümlelerde dua ile yardım dilemeyi birlikte zikretmiştir. Çünkü buyrulur ki: Ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım dileriz." (Fatiha:5). Oysa dua ve yardım dileme ibadetin birer parçasıdırlar ve ibadet kelimesi ikisini de kapsar. Özellikle de önemine binaen "yardım dileme" Fatiha süresinde zikredildi ve ibadet üzerine atfedildi. Bu "a'm"dan sonra "has"in zikredilmesi kabilindendir.

Allah'ın izniyle ilerde kulluğun alameti olan dua ve diğer şeyleri, üçüncü bölümün ikinci faslının ikinci kısmında –yanı; bu ansiklopedinin onuncu kitabında – zikredeceğiz.

Birincisi: Kasas /88 ayetinde geçen birinci cümlede umumi olarak şirkin bütün çeşitleri yasaklanmıştır ki, burada Allah'tan başka birisinden dua etmek şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca burada Allah'tan başka birisine yalvarıp dua eden kimsenin onu rab edinmiş gibidir hükmü de vardır.

İkincisi: "Allah'la birlikte O'ndan başka ilah yoktur" cümlesi önceki cümlenin sebep ve delilidir. Yanı; Allah'tan başka herhangi bir ilah olmadığına göre, o zaman Allah'tan başkasına yalvarma. Kuran'daki

bu iki cümle Allah'tan başkasına yalvarıp yardım dilemenin şirk olduğuna ve başkasını ilah edindiğine dair açık ve kesin bir delildir.

Üçüncüsü: "O'nun zatından başka her şey yok olacaktır" cümlesi de önceki her iki cümleyle irtibatlıdır. Yanı; Allah'tan başka ilah olmadığına göre, O'nun dışındakilere yalvarma. Çünkü Allah dışındaki insan, yaratık ve her şey yok olup gidecek ve Allah'ın zatından başkası hiçbir şey kalmayacaktır. Bunlar helak olduğuna göre, o zaman helak olmayan ve gerçek ilah olan Allah'tan başka ilah yoktur.

Bu gerçek İbrahim (as) in şu sözüne benzer:

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآَفِلِينَ

"Gecenin karanlığı onu kaplayınca bir yıldız gördü, Rabbim budur, dedi. Yıldız batınca, batanları sevmem, dedi." (En'am: 76)

Çünkü beka ve vücut her faydanın esasıdır, zeval ve fena da her zarara sebep olur. Bu yüzden kendi şahsına fayda sağlayamayan ve zararları önlemeyen birisi, nasıl başkasına faydalı olsun ve ondan zararları önleyebilsin?

Dördüncüsü: "Hüküm O'nundur." Yanı; yalnız hükmetme ve güç Allah'a aittir. Bunun için hüküm, güç ve idare etmekten yoksun olan bir kimseye kulluk etmek boştur ve akılsızlıktır.

Beşincisi: "O'na döndürüleceksiniz" Yanı: Dünyadaki yaşam süreniz bittikten sonra yalnız Allah'ın huzuruna döndürüleceksiniz ve dünya hayatında yaptıklarınız işlerden dolayı yalnız O sizi sorgu ve hesaba çekecektir. Dolayısıyla da nefsinizi O'nun azap ve cezasından korumak ve vereceği mükafattan mahrum kalmamak için O'ndan başkasına kulluk etmeyin. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

"De ki: Ben, yalnızca sizin gibi bir beşerim. (Şu var ki) bana, İlâh'ınızın, sadece bir İlâh olduğu vahyolunuyor. Artık her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın."(Kehf: 110)

Şuara/ 213 ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c), peygamberlerin sonuncusu, Allah'a en yakın sevimli olan Muhammed (sav) e yönelip, azap edilenlerden olmaması için Allah'tan başka hiç kimseye yalvarıp dua istememesini emretmektedir. Halbuki Peygamber (sav) az veya çok şirkin her çeşidinden herkesten daha uzaktı. Çünkü o Müslümanların ilkiydi. Zira buyrulur ki: "Ben Müslümanların ilkiyim" (En'am: 173). Hem de muvahhitlerin önderiydi. Zira buyrulur ki:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

"Andolsun ki, Resulullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir." (Ahzab: 21).

Allah daha iyi bilir ancak bildiğim kadarıyla bu uyarı ve sakındırmaktan maksat, şirk ve Allah'tan başkasına yal varıp dua etmenin büyük bir tehlike olduğu ve insanların en üstünü de olsa hiç kimseye böyle bir şeyin yapılmasına müsamaha edilmeyeceği bildirilmektedir. Yine burada şirke bulaşmanın çok hassas bir iş olduğu ve o kadar önemlidir ki, Peygamberlerin sonuncusu da olursa uyarılma ve sakındırılmaya ihtiyaç olduğu hatırlatılmaktadır.

Nahl/ 51 ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) iki ilaha inanmayı yasakladığını ve kendisinin tek ilah olduğunu ilan etmiştir. Çünkü buyrulur ki:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ

"(Şu var ki) bana, İlâh'ınızın, sadece bir İlâh olduğu vahyolunuyor." (Kehf: 110). Sonra kaçışın yalnız kendisine yapılabileceği emredip buyurur ki: "O halde yalnız benden korkun!" (Nahl: 51)

Bu ayetten anlaşılıyor ki ayette geçen Arapça "rehbet (ferhebun)" kelimesi (1) korunma ve heyecanla birlikte korkmak manasındadır ve Allah'tan başkası için böyle bir korku oluşamaz. Bundan şöyle bir sonuç ortaya çıkar: Aşırı sevgi Allah'a kulluğun bir ilkesi olduğu gibi şiddetli korku ve telaş da Allah'a kulluğun bir ilkesidir. Çünkü ayette buyrulur ki:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

"İnsanlardan bazıları Allah'tan başkasını Allah'a denk tanrılar edinir de onları Allah'ı sever gibi severler."(Bakara: 165)

Buna göre; her kim ki Allah'tan korkar veya o'nu sever gibi başka birisinden korkar veya onu severse İki sefer Allah'a şirk koşmuş olur. Allah (c.c) gizli veya açık şirkin bütün çeşitlerinden bizleri korusun.

Bakara/21 ayetin yorumu

Allah'ın bütün insanların O'na ibadet etmelerini emrettiği bu ayette konumuzla ilgili iki husus anlaşılmaktadır:

Birincisi: İbadet etmek Allah'ın insanlar üzerine bir hakkıdır. Çünkü Allah onların yaratıcısı ve Rabbidir. Yaratıcılık ve rübubiyette payı olmayan birisinin, ibadet edime hakkına sahip değildir.

İkincisi: şayet birisi ibadet etmekle Allah'ı teklemiyorsa, Rabbine karşı nefsinde takvayı yerleştirmiş olmaz. Yanı nefsini Allah'ın gazap ve azabından koruyamaz. Çünkü Allah (c.c) takvayı, ibadet ağacının meyvesini kılmıştır. Zira buyrulur ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

" Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Umulur ki, böylece korunmuş (Allah'ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz." (Bakara: 21)

Yedincisi: şirkten korunmakla ancak tevhit inancı geçerli olabilir, tıpkı küfür terk edilmediği müddeçce imanın geçerli olamayacağı gibi:

Allah (c.c) buyurur ki:

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ

"Tâğut'a kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Kullarımı müjdele:" (Zümer: 17)

Evet, tevhit inancına sahip olmak isteyen bir kimse, şirkten uzak kalması gerekir. Çünkü şirk pisliğinden temizlenmeyen bir kalbe tevhit inancının girmesi mümkün değildir. Tıpkı imanın kalbe yerleşmesi için küfürden temizlenmesi gerekli olduğu gibi. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Dinde zorlama yoktur. Artık doğrulukla eğrilik birbirinden ayrılmıştır. O halde kim tağutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmayan sağlam kulpa yapışmıştır. Allah işitir ve bilir." (Bakara: 256)

Daha önce anlattık ki, bildiğimiz kadarıyla Tağut, insanlar üzerine üluhiyet ve rübubiyet taslamaya çalışan herkese denir; İster bu iddia dille olsun Firavun'un *"ben yüce Rabbinizim"* (Naziat:) "*Firavun: Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka bir ilâh tanımıyorum." (*Kasas: 38) dediği gibi veya fiili olsun dilleriyle söylemeseler bile tavırlarıyla rablik ve ilahlık taslayan zalim ve diktatör lider ve yöneticiler gibi.

Bir gerçektir ki, milletlerin başına musallat olan tağutlar, öyle kimselerdir ki; insanlara değer, hürriyet ve insanlık şuuru verip kullara kul olmaktan kurtaran duygulardan uzaklaştırmak için şirk ve putlara ibadet etmeyi teşvik ederler. Çünkü Firavun rab ve ilahlık iddiasında bulunmasına rağmen, yanında birçok put da bulunuyordu ve köleleştirdiği Mısır milletini bunlarla oyalıyordu. Çünkü Kur'anda buyrulur ki: "

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتَكَ قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

"Firavun'un kavminden ileri gelenler dediler ki: Musa'yı ve kavmini, seni ve tanrılarını bırakıp yeryüzünde bozgunculuk çıkarsınlar diye mi bırakacaksınız?" A'raf: 127)

Allah (c.c) hakkında tevhit inancı ancak şirki terk edip ondan uzak durmakla geçerli olabileceğiyle alakalı getirdiğimiz ayet, bize aşağıdaki üç gerçeği gösterir:

1-Allah'ın (c.c), Tağut'a iman ve ona kulluğu, Allah'a yönelip inanmasından önce zikretmesi bize şunu öğretiyor ki; şirk ve Allah'tan başkasına kulluk yapmaktan kendini korumayan bir kimse, Allah'a yönelip tevhit inancına sahip olamaz. Bir gerçektir ki, bir şeyden korunup uzak durmak onu yapmamaktan daha şıktır. Çünkü bir

şeyden korunmak ona yaklaşmamayı, dolayısıyla da onu işlememeyi ifade eder.

2-Tağuta kulluğun zıddı olan tevhidin inabe (yönelme)yle ifade edilmesi şundandır: Çünkü Ayette geçen Arapça “inabet” kelimesi, kalben ve gizli olarak İnsanın Allah’a yönelişi demektir. Oysa bir gerçektir ki kalıp ve zahir, kalp ve batına tabidir. İnabe tabirinin kullanılması şundan da olabilir: Tevhit inancı ve kulluğun yalnız Allah için halisane yapılması, önce kalbin samimiyetinden kaynaklanır sonra da onun eser ve ışığı zahire yansır.

3-Zümer/17’deki *“onları müjdele”* sözünden anlaşılır ki, Tağutlara kulluk yapmayan ve yalnız Allah’a dönük kulluk yapan kimseler, Allah (c.c) hem dünyada hem de ahirette onları arzuladıkları her nimete kavuşturup sevindirecektir. Çünkü Arapçada “Büşra” kelimesi El takısı aldığı zaman, müjdelerin her çeşidini kapsar. “Lehüm” zamiri de mülkiyet, hasır ve ihtisasa delalet eder.

İlerideki bölümlerde de şirk konusuna temas edeceğimiz için burada bunlarla yetineceğiz. Daha önce de anlattık; Allah’ın izniyle dördüncü babda (bölümde) – onikinci kitapta- beş küfür çeşidini anlatırken şirk konusunu daha geniş bir şekilde anlatacağız.

Sekizinci: Allah'ın ilah olması yaratıcı ve rab olmasını da gerektirir

Bu konu Kur'an'ın birçok ayetinde zikredilmiştir. Biz iki örnekle yetineceğiz. Onlar da Fatır/3 ve Ğafir/ 61,62 ayetleridir.

Fatır/3 ayetin yorumu

Allah (c.c) bu ayette bütün insanlara hitap ederek buyurur ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ

"Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın; Allah'tan başka size gökten ve yerden rızık verecek bir yaratıcı var mı? O'ndan başka tanrı yoktur. Nasıl oluyor da (tevhidden küfre) çevriliyorsunuz!" (Fatır:3)

Bu ayet üç bölümden ibarettir:

Birincisi: Allah (c.c) insanlardan, kendilerine verdiği nimetleri hatırlayıp unutmamalarını istemektedir. Çünkü buyrulur ki: "Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın"

Burada sayılamayacak kadar çok olan nimetler kastedilmiştir.

Derim ki: Bize verilen nimetler çok ve bol olmakla birlikte Allah (c.c) onları hikmetinin gereği olarak onları dağıtıp düzene koymuştur. Çünkü nimetlere ihtiyaç artıkça sayıları da çoğaltmaktadır. İnsan nimetlere karşı sabırsızlaştıkça onlara ulaşmak daha da kolaylaşır. Örneğin: Bütün insanlar havaya, hayvanlara ve nebatatlara muhtaç oldukça, Allah (c.c) onları her şeyden fazla çoğaltıyor. İnsanın onsuz dayanamadığı bazı şeyler, Allah (c.c) onları yeryüzünde çoğaltarak onlara ulaşmayı her şeyden daha fazla kolaylaştırıyor.

Havadan sonra tatlı su gelir. Allah (c.c) her yerde değil, belki birçok yerde suyu bollaştırmıştır. Çünkü insan hava kadar ona muhtaç değildir. Bir de her yerde bol olması yaşamayı geriletir.

Bu nimetlere toprak, demir, diğer madenler, petrol ve doğal gaz gibi diğer nimetler de kıyas edilebilir. Bir de çeşit çeşit nebatat, ekinler,

meyveler ve kara ile deniz hayvanları sayılabilir ve önceki kuralın altına girebilirler.

İkincisi: Allah (c.c) insanlardan sorup –isbat ettirme bakımından – Allah'tan başka onları yer ve gökten rızıklandıracak bir yaratıcı var mıdır? Çünkü buyrulur ki:

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

"Allah'tan başka size gökten ve yerden rızık verecek bir yaratıcı var mı?" (Fatır: 3)

Bunun ceavı açık olduğu için cevap vermeye gerek kalmamıştır. Çünkü Allah'tan başka yaratık ve kullara rızık verecek bir yaratıcı ve Rab yoktur.

Üçüncüsü: Üluhiyette Allah tektir. Çünkü buyrulur ki: "O'ndan başka ilah yoktur" İnsanları yer ve gökten rızıklandıracak Allah'tan başka herhangi bir yaratıcı bulunmadığına göre, o zaman O'ndan başka hiçbir kimseye kulluk edilmemesi gerekir. Çünkü ibadet edilmeyi hak eden yalnız rızık ve yaratan Allah'tır. Dolayısıyla da Allah dışında ibadet edilenler zulüm ve zorbalık üzere ibadet ediliyorlar. Çünkü onlar ilah değillerdir, İlah olmayan birisine ibadet etme ise zulüm ve iftiradır. İbadet edenler açısından zulümdür, İbadet edilenler açısından da zorbalık ve yalandır.

Dördüncüsü: Yaratıcı ve rızık veren Allah'tan başkasına kulluk edenler kınanmaktadırlar. Çünkü buyrulur ki: "Nasıl oluyor da (tevhidden küfre) çevriliyorsunuz!" (Fatır:3) Yanı; Allah'tan başka yaratıcı ve rızık verene olmadığına göre, nasıl olur da doğruluktan döndürülüp eğriliğe saplanıyorsunuz? Ayette "Yü'fekune" fiilinin bina-ı meçhul olarak ifade edilmesi, müşriklerin kendi iradelerini yitirip başkaların yönlendirmeleriyle şirke girdiklerine işaret edilmektedir.

Ğafir/61,62 ayetlerin yorumu

Bu iki ayette Allah (c.c) ilk olarak gece ve gündüzü yarattığı; gecede istirahat edebilelim, gündüzde de çevreyi görüp rızık kazanmak için çalışıp çabalayabilelim diye bizlere açıklıyor. Çünkü buyrulur ki:

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا

"İçinde dinlenesiniz diye geceyi, görmeniz için de gündüzü yaratan Allah'tır." Ğafır: 61)

Allah (c.c) sonra da herkese karşı ihsan, Kerem ve merhamet sahibi olduğu ancak insanların çoğu buna karşı nankörlük edip şükretmediklerini ilan edip buyurur ki:

إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

"Şüphesiz Allah, insanlara karşı lütufkârdır. Fakat insanların çoğu şükretmezler." (Ğafır: 61)

Allah'ın insanlara vermiş olduğu görünen ve görünmeyen sayılamayacak nimetlerde onun Kerem ve ihsanı müşahede ediliyor. Varlık ve hayat nimetinden sonra bunların en büyüğü hidayet ve vahiy nimetidir.

Sonra Allah (c.c) kendini tanıtarak buyurur ki:

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

"İşte O, her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah'tır. O'ndan başka tanrı yoktur." (Ğafir: 62)

Yani; sizlere bu nimetleri tek başına veren ondan başka Rab bulunmayan yalnız Rabbiniz Allah'tır. O yaratıcınız ve her şeyin yaratıcısıdır, Ondan başka hiçbir zaman herhangi bir ilah bulunamaz. Çünkü yaratıcı olan Rab, tek başına ilah olur ve insanların ona ibadet etmesini hak eder.

Sonunda da Allah dışındakilere ibadet edenleri kınayıp buyurur ki:

فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

"O halde nasıl olup da döndürülüyorsunuz?" (Ğafir: 62)

Buna göre; Allah'ın uluhiyeti kendisi için bir gereklilikti. Çünkü O, yaratıcıdır, Rabdir, Maliktir ve Rezzaktır. Bunun için Onun dışındakilerin üluhiyette hakları yoktur. Çünkü onların yaratıcılık, Rabli, maliklik ve rezzaklıkta payları yoktur.

Dokuzuncusu: şartlar ne olursa olsun ve kafirlere rağmen, yalnız allah'a kulluk etmek vacıptır.

Bu konuyla ilgili iki misal getirmekle yetineceğiz: Onlar da şu ayetlerdir: Ğafir/14, Ankebut/ 56, 60.

Ğafir/ 14 ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) iman ehline, Halis ve muhlis olarak yalnız kendisinden dua isteyip itaat etmelerini emretmektedir. Çünkü buyrulur ki:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

" Dini yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarın." (Ğafir: 14)

Ardında da şöyle buyrulmaktadır: "Ey inananlar! İnkarcılar istemese de" bu gösteriyor ki, müminlerin yalnız Allah'a ibadet etmeleri kafirleri öfkelendirecektir. Ancak onlara hiç aldırış etmemeleri gerekir. Çünkü kulların Allah'a kulluk etmeleri, Allah'ın onlar üzerine bir hakkıdır. Dolayısıyla da Allah'a karşı görevler ifa edilip O'nun hakkı yerine getirilirken başkasına aldırış edilmez, öfke veya rızası dikkate alınmaz.

Ayette geçen "din" kelimesinden kasıt, boyun eğip itaat etmektir. Çünkü daha önce birinci bölümün birinci faslında da zikrettik ki, Kur'an'da geçen din kelimesi şu dört anlama gelir:[37]

İtaat, ceza, hayatın nizam ve programı ve İslam. Biz daha önce bu anlamlar için ayetlerden delil gösterdiğimiz için burada tekrar etmeye gerek görmüyoruz.

---

[37] *Kur'andaki ibare sıyakına (akışına) göre din kelimesi dört anlamdan herhangi birisi için kullanılabilir.*

Evet; bu ayette Allah (c.c) dua ve taatın yalnız Allah'a yapılmasını emretmektedir. Bunlar ibadetin temel iki rükünleridirler. Müminlerin dua ve itaati yalnız Allah'a tahsis etmelerini emrettikten sonra, "kafirlerin hoşuna gitmese de" sözü, her ne kadar kafirler müminlere işkence, baskı ve düşmanlık yaparlarsa da Allah'a kulluğu terk etmelerinin caiz olmadığını gösterir. Dolayısıyla da sonuç ne olursa olsun ve kafirlerin hoşuna gitmese de ayette din olarak tabir edilen bütün durumlarda yalnız Allah'a kulluk görevinin ifa edilmesi vacip ve gereklidir.

Ankebut/ 56 ayetin yorumu

Bu ayetlerde Allah (c.c) ibadet ve iman sahiplerine hitap ederek şarlar ne olursa olsun onları kendisine ibadet etmeye teşvik edip emretmektedir. Bu ayetlerin taşıdığı anlam ve delalet ettiği hususları yedi madde halinde izah edeceğiz:

Birincisi: İlk olarak alemlerin Rabbi olan Allah (c.c) iman ehline lakapların en güzeli olan ibadet ve iman lakaplarıyla hitap edip buyurur ki: "ey iman eden kullarım!" Bununla onlardan istediği ibadet ve iman görevlerini onlara hatırlatıyor.

İkincisi: Sonra yarattığı yeryüzünün geniş olduğu haber verir ve yalnız O'na ibadet etmelerini emredip buyurur ki:

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ

"Ey inanmış kullarım! Benim yarattığım yeryüzü geniştir. O halde güven içinde olacağınız yere gidip yalnız bana kulluk ediniz." (Ankebut: 56)

Bununla, ibadet ve dini kulluk görevlerini yerine getirmekte zorluk çıkarılıp engel olunduğu zaman hicret edip memleketlerini terk etmelerine işaret edilmektedir. Çünkü gerçek mümin ve Allah'ın gerçek kulları hürdürler, hiçbir şey onları köleleştiremez ve Rablerine ibadet etmelerine hiç kimse engel koyamaz.

Üçüncüsü ve dördüncüsü: Burada da Allah (c.c) herkesin ölüp hesap ve caza görmek için tekrar kendisinin huzuruna varacağını hatırlatıp buyurur ki:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

"Her can ölümü tadacaktır. Sonunda bize döneceksiniz." (Ankebut: 57)

Çünkü insanları yere, vatana, kavim ve aşiretlere yapışmayı altüst eden ölüm korkusudur. Dolayısıyla da Hekim olan Allah (c.c) ölüm herkes için hak olduğu, ondan kaçışın mümkün olamayacağı ve herkesin tekrar O'na döneceğini onlara hatırlatıyor. O halde herkes Yüce Rabisiyle karşılaştığı zaman onu şerefli kılacak ölümü seçip hazırlık yapsın. Çünkü bütün durumlarda ölümün tadı aynıdır. Şair Mütenebbi der ki:

"Bir şeref ve makam peşinde koştuğun zaman, en yüksek olandan daha az olana rıza gösterme.

Küçük bir şey uğrundaki ölümün tadı, aynen büyük bir şey uğrunda gerçekleşen ölümün tadı gibidir. Aciz kalıp korkaklık gösterenler, bunun akıllı bir şey olduğunu sanırlar. Oysa bu kınayıcı tabiatlı kimselerin aldatmacasıdır. "

Beşincisi: Sonra Allah (c.c), müminler için hazırladığı Cennet, içindeki yüksek köşk ve altlarınd akan nehirlerden müteşekkil mükafatı hatırlatıp buyurur ki:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

"İnanıp yararlı iş işleyenleri, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetteki köşklere yerleştiririz. Sabredip, Rablerine güvenerek iş görenlerin ecri ne güzeldir!" (Ankebut: 58). "İş görenlerin ecri ne güzeldir!" Cümlenin anlamı şudur: Allah'ın iman ve Salih amel ehli için hazırladığı ebedi Cennet, onun gibisi düşünülmeyen güzel ecir ve mükafattır.

Altıncısı: Allah (c.c) ahirette sevap alanları şu şekilde vasıflandırmaktadır:

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

"Onlar, sabreden kimselerdir ve yalnız Rablerine güvenip dayanmaktadırlar." (Ankebut: 59)

Bununla müminlerin sabır ve tevekkül etmeleri teşvik edilmektedir. Çünkü genelde ibadet, özelde de hicret ve memleketi terk etmek iradesi ancak sabır gösterip Allah'a tevekkül edenler için mümkün olabilir.

Yedincisi: Allah (c.c) sonuçta da rızık konusunu hatırlatıp yalnız insanların değil bütün mahlukatın rızkı Allah'ın himayesinde olduğunu hatırlatmaktadır. Herkesin rızkını üzerine alan Allah (c.c) nasıl olur da müminlerin rızkını üzerine almasın. Belki bütün hayvanların rızkını tekeffül etmiştir. Çünkü buyrulur ki:

وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Nice canlı var ki, rızkını (yanında) taşımıyor. Onlara da size de rızık veren Allah'tır. O, her şeyi işitir ve bilir."(Ankebut: 60). Dolayısıyla da müminlerin fakirlik ve açlıktan korkup Allah yolunda hicreti terk etmesin. Ardından da şu ilave yapılmıştır: "O, her şeyi işitir ve bilir." Yanı Allah (c.c) dua ve taleplerinizi işitir ve sormadan da ihtiyaç ve durumlarınızdan haberdardır.

Böylece Allah (c.c), mümin kullarına yalnız kendisine ibadet etmelerini emredip onları buna teşvik eder ve halis ibadet yapmalarını engelleyen pratik ve psikolojik engelleri ortadan kaldırarak yollarını açık bıraktı. Ayrıca ev, mal, ölüm, fakirlik ve açlık korkusunun mazeret teşkil etmediği bildirmektedir. Bir de kendisinin huzuruna varıldığında onlara vereceği sevap ve yapacağı rahmeti kazanmaları için onları teşvik ediyor.

Buna göre; kafirler hoşlanmayıp zorlarına giderse de ve şartlar ne olursa olsun, halisane ve ona layık bir şekilde Allah'a ibadet etmek insanlar üzerine gerekli bir görevdir.

Onuncusu: cin ve insanların yaratılış gayesi Allah'a kulluk etmektir

Allah (c.c) bu gerçeği açık bir şekilde ifade ederek buyurur ki:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat: 56)

Bu ayeti beş madde halinde açıklamaya çalışacağız:

1-Allah (c.c) hekimdir ve her ne kadar yaratılış hikmeti bizce gizli ise de hiçbir şeyi boş yere yaratmamıştır. Zira buyrulur ki:

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ

"Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri biz boş yere yaratmadık. Bu, inkâr edenlerin zannıdır. Vay o inkâr edenlerin ateşteki haline!" (Sad: 27). Bu mesaj bütün yaratıklara yöneliktir. İnsanlara özel olarak da buyurur ki: "Sizi sadece boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten huzurumuza geri getirilmeyeceğinizi mi sandınız?" (Mü'minun: 115)

Hiçbir yaratık boş yere yaratılmadığına göre, o zaman insanın da boş yere yaratılmadığı daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Nasıl insan boş yere yaratılsın? Oysa Allah'ın yeryüzündeki halifesidir, onun emanetinin taşıyıcısıdır, en güzel bir şekilde yaratılan ve ikram edilen benzersiz mahlukudur. Birinci bölümün üçüncü faslında bu konuyu anlatmıştık.

2-Hekim olan Allah (c.c), insan ve cinlerin yaratılış gayesini kulluk etmekle tahsis etmiştir. Çünkü ""Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." ayeti gösteriyor ki, Allah (c.c) insan ve cinleri ona ibadet etmekten başka herhangi bir gaye için

yaratmamıştır. Daha önce ibadet kavramının anlamını izah ettiğimiz için tekrar anlatmaya gerek görmüyoruz.

3-genel olarak insanlar cinlerden daha üstündürler. Çünkü bununla ilgili çok deliler vardır. Şimdilik burada onların anlatılmasına gerek yoktur. O delillerden birisi; Allah (c.c) peygamberleri yalnız insanlardan görevlendirmiştir. Çünkü buyrulur ki:

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

"Allah meleklerden de elçiler seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah işitendir, görendir." (Hac: 75)

Cinler de insanlardan gönderilen peygamberlere tabi olurlar. Ayette insanlardan önce cinlerin zikredilmesinin hikmet veya bir hikmeti, cinlerin insanlardan önce yaratılmalarıdır. Çünkü buyrulur ki:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ (26) وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ

"Andolsun! biz insanı, (pişmiş) kuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan yarattık. Cinleri de daha önce zehirli ateşten yaratmıştık." Hicr: 26,27)

4-Açık bir gerçektir ki, Allah (c.c) hiçbir şeye muhtaç değildir ve bundan münezzehtir. Çünkü Allah'ın yaratıp bağışladığı varlık dışında hiçbir şeyin varlığı sözkonusu değildir. Çünkü buyrulur ki:

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى

"O da: Bizim Rabbimiz, her şeye hılkatini (varlık ve özelliğini) veren, sonra da doğru yolu gösterendir, dedi." (Taha: 50) Ancak Allah (c.c) cin ve insanları ibadetten sorumlu tuttu, nedeni de şunlardır:

a-Çünkü her şeyin yaratıcısı rabbi, sahibi ve tedbir vericisi olan Allah (c.c), kullarının O'na iman, şükür ve ibadet etmeleri O'nun için vazgeçilmez bir haktır. Çünkü buyrulur ki:

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا

"Eğer siz iman eder ve şükrederseniz, Allah size neden azap etsin! Allah şükre karşılık veren ve her şeyi bilendir." (Nisa: 147)

b-Allah (c.c) insanları imtihan için yarattığını bizlere açıklıyor:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ

"O ki, hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır. O, mutlak galiptir, çok bağışlayıcıdır." (Mülk: 2). Bu imtihan ve sınamanın maddesi de Gönderdiği vahiyle açıkladığı şekilde O'na kulluk etmektir. Dolayısıyla da Allah (c.c), cin ve insanları yaratmıştır ki, imtihanı kazanıp rıza ve cennetini elde edebilsinler.

c- Allah (c.c) her şeyin yaratıcısı ve sahibidir. Mutlak yaratıcı ve sahip olan için yaratık ve mülkünde mutlak tasarruf hakkı vardır. Ancak bundan anlaşılmasın ki, Allah' (c.c) yaratıkları arasında ve mülkünde haksız, adaletsiz ve hikmetsiz olarak tasarruf eder. Çünkü O bundan münezzehtir, Hekimdir, zengindir, Kerimdir ve doğru yol üzere olduğunu bizlere bildirmiştir. Zira buyrulur ki:

إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

"Şüphesiz Rabbim dosdoğru yoldadır." (Hud: 56)

Yine noksansız bir delile sahip olduğunu bizlere bildirip buyurur ki:

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

" De ki: Kesin delil, ancak Allah'ındır. Allah dileseydi elbette hepinizi doğru yola iletirdi." (En'am: 149). Allah (c.c) hiç kimseye zulüm de etmez. Zira buyrulur ki:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

"Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde zulmetmez, fakat insanlar kendilerine zulmederler." (Yunus: 44)

Buna binaen, "Allah, yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir." (Enbiya: 23) ayetin gereği olarak şunu anlamamız gerekir ki, Yüce Rabbimiz yaptıklarından sorumlu tutulamaz ve O'nun hakkında su-i zandan uzak durmamız gerekrir. Zira önce O, her şeyin sahibidir. Sonra da O'nun hikmet, rahmet, adalet ve diğer güzel isim ve yüce sıfatlarına ters hiçbir iş yapmaz.

Allah'ın dışındaki yaratıklar ise, yaptıkları zulüm, cehalet, acelecilik ve zayif kalma gibi hiç kimsenin onlardan kurtulamayacağı çirkin özelliklerinden sorumludurlar. Ancak Allah'ın bağışlayıp hidayet ettikleri kimseler müstesnadırlar.

5-İbadetten fayda ve zarar görenler yalnız insan ve cinlerdir. Çünkü Allah (c.c) insanların itaat etmelerinden faydalanması ve günahlarından zarar görmesi düşünülemez. Zira buyrulur ki:

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

"Kim iyi bir iş yaparsa, bu kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa aleyhinedir. Rabbin kullara zulmedici değildir."(Fussilet: 46)

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا

"Eğer iyilik ederseniz kendinize etmiş, kötülük ederseniz yine kendinize etmiş olursunuz" (İsra: 7)

Onbirinci: şirk, büyük bir günahtır ve Allah'ın rahmet ve mağfiretinin kapsamına girmez.

Bu gerçeği anlatan birçok ayet vardır. Ancak yalnız aşağıya aldığımız kısmıyla yetineceğiz:

قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ (64) وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ (65) بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ

1-De ki: Ey cahiller! Bana Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi emrediyorsunuz?

(Resulüm!) Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki: Andolsun! Allah'a ortak koşarsan, işlerin mutlaka boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun! Hayır! Yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (Zümer: 64,65,66)

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

2- “İşte bu, Allah'ın hidayetidir, kullarından dilediğini ona iletir. Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi.” (En’am: 88)

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا

3- “Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur.” (Nisa: 48)

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

4-“Kendisine ortak koşmaksızın Allah'ın hanifleri (O'nun birliğini tanıyan müminler olun). Kim Allah'a ortak koşarsa sanki o, gökten düşüp parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış, yahut rüzgâr onu uzak bir yere sürüklemiş (bir nesne) gibidir.”(Hac: 31)

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

5-“Allah, çekişip duran birçok ortakların sahip olduğu bir adam (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Hamd Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmezler” (Zümer: 29)

Burada, şirkin büyük bir günah olduğu ve Allah’ın mağfiretinin kapsamına girmeyeceği hakkındaki ayetlerin kısa bir açıklamasını yapacağız:

Zümer/64,65,66 ayetlerin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) peygamberine; müşriklere cahiller diye hitap ederek nasıl beni Allah'tan başkasına ibadet etmeye çağırıyorsunuz diye onları kınamalarını emrediyor.

Çünkü buyrulur ki:

قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ

"De ki: Ey cahiller! Bana Allah'tan başkasına kulluk etmemi mi emrediyorsunuz?" (Zümer: 64) Yanı; Cahil ve beyinsizler dışında hiç kimse Allah'tan başkasına ibadet etmez ve O'na şirk koşmaz.

Sonra Allah (c.c), Peygamberine haber vererek, başta kendisine ve ondan önceki peygamberlerin hepsine vahiy edilmiştir ki, her kim ki Allah'a şirk koşarsa, yaptığı amel boşa gider ve toz duman olur. Çünkü buyrulur ki:

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"(Resulüm!) Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki: Andolsun! şayet Allah'a ortak koşarsan, işlerin mutlaka boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun." (Zümer: 65)

Dolayısıyla da şirk, bütün iyilik ve itaati silkip süpürür ve hepsini toz duman eder.

Bir gerçektir ki; Allah (c.c) bütün peygamberleri şirk ve diğer günahlardan korumuştur. Ancak burada; şirkin büyük bir tehlike olduğu, hata peygamberler dahi olsalar hiçbir şekilde ona müsamahayla bakılamayacağı müminlere bildirilip buna dikkatli olmalarının gerekli olduğu isteniyor.

Sonra da Allah (c.c) peygamberine; yalnız kendisine ibadet edip şükür etmesini emrederek buyurur ki:

بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ

" Hayır! Yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol." (Zümer: 66) Yanı Allah'a ibadet eden bir kimse aynı zamanda şükür de eder, ibadet etmeyen kim se de nankör olur. İbadet ederken şirk koşanlar ibadet etmiş sayılmazlar. Çünkü şirkle birlikte yapılan ibadet geçersizdir ve sahibine geri döner. Çünkü buyrulur ki:

لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"Andolsun! şayet Allah'a ortak koşarsan, işlerin mutlaka boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun." (Zümer: 65)

En'am/ 88 ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) şu onsekiz peygamberin isimlerini zikretmektedir: İbrahim, Ishak, Yakup, Nuh, Davud, Süleyman, Eyub, Yusuf, Musa, Harun, Zekeriya, Yahya, İsa, İlyas, İsmail, El Yese' Yunus, Lut. Bir de aynı sürenin 83- 86 ayetlerinde de zikredilenler vardır. Burada Allah (c.c) yaşayıp üzerinde öldükleri tevhidi dine işaret ederek buyurur ki:

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ

"İşte bu, Allah'ın hidayetidir, kullarından dilediğini ona iletir." (En'am: 88)
Sonra da Allah Teala şirkin tehlikesine ve bütün ibadet ve amelleri boşa götüreceğine işaret ederek buyurur ki:

وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

" Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı yapmakta oldukları amelleri elbette boşa giderdi."(En'am: 88)

Uluhiyetine Allah'a şirk koşmak, İman ve bütün Salih amelleri boşuna çıkarır. Bu tıpkı bir sel gibidir ki, her şeyi kökünden söküp götürür ve hiçbir şeyi ayakta bırakmaz. Allah (c.c), katında insanların en sevgilileri olan, en kuvvetli imana sahip ve en çok ibadet eden peygamberlerin şirk koşmalarına müsamaha göstermediğine göre, diğerlerine hiç de müsamaha göstermez.

Nisa/ 48 ayetin yorumu

Allah (c.c), bu ayette şirk günahını af etmeyeceğini bildirerek buyurur ki:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا

"Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur." (Nisa: 48).

Şirk dışındaki tövbe edilmeyen günahlar Allah'ın isteğine bağlıdır; isterse bağışlar, istemese de bağışlamaz. Çünkü buyrulur ki: "Şirk dışında istediği kimselerin günahlarını bağışlar." Ayette geçen "şirk dışında" sözünden kasıt, şirk derecesine ulaşmayan günahlardır. Ancak şirk, küfür ve nifak derecesinde olan günahlar bağışlamanın kapsamına girmezler ve onlar istisna edilir. İnşallah dördüncü bölümde şirk, küfür ve nifakın anlamlarını geniş bir şekilde anlatacağız.

Sonra Allah (c.c) şirkin çirkinliği ve büyük günah olduğunu beyan ederek buyurur ki:

وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَى إِثْمًا عَظِيمًا

"Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftira etmiş olur." (nisa: 48).

İftira, aslı olmayan uydurulmuş yalandır. İftira kesmek anlamında da kullanılır.[38] Samed ve Ehed olan Allah'a ortak koşmaktan daha büyük bir yalan ve iftira olabilir mi?

Bu ayet az bir farkla Nisa süresinde de tekrarlandı. Çünkü şöyle buyrulmaktadır: *"Kim Allah'a ortak koşarsa büsbütün sapıtmıştır." (Nisa: 116).*

Aynı zamanda büyük bir iftira ve açık bir sapıklıktır.

---

[38] *El Misbahu'l Münir, Sayfa: 244.*

Hac/31. Ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) müşriklerin durum ve çekecekleri azabın şiddetini ürpertici bir şekilde anlatıp buyurur ki:

حُنَفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

"Kim Allah'a ortak koşarsa sanki o, gökten düşüp parçalanmış da kendisini kuşlar kapmış yahut rüzgâr onu uzak bir yere sürüklemiş (bir nesne) gibidir." (Hac: 31)

Allah (c.c), Allah'a şirk koşanları, sanki gökten düşmüş, sonra yırtıcı hayvanlar onu alıp hızlıca istedikleri yere götürmüşler veya rüzgâr onu alıp bir kuyu veya çukur gibi derin bir yere atmışlar diye bir misal getiriyor.

Bu benzetmeden kasıt, Allah'a ortak koşmanın büyük bir sapıklık, korkunç bir düşüş ve örneği olmayan bir alçaklıktır. Aynı zamanda böyle bir günahın af olunamayacağı da bizlere bildirilmektedir.

5-Zümer/29. ayetin yorumu

Bu ayette Allah (c.c) ibret verici iki örnekle müşrik ve müvehhit kimselerin durumunu gözlerimizin önüne seriyor. Zira buyrulur ki:

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"Allah, çekişip duran birçok ortakların sahip olduğu bir adam (köle) ile yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Hamd Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmezler." (Zümer: 29)

Bu müşriklerle ilgili bir örnektir. Çünkü Allah'a şirk koşan kimsenin durumu, birçok sahibi bulunan bir hizmetçi misali gibidir; bu sahiplerin, meşrepleri değişiktir, menfaatleri birbiriyle çatışıyor ve kötü huyludurlar. Bunlardan her birisi onu kendi tarafına çekip kendisinin hoşnut olduğu yöne doğru yönlendiriyor.

Şüphe yoktur ki, her şeyleri birbirine ters birçok sahip tarafından çalıştırılan bu hizmetçinin durumu çok kötü olur. Aynı zamanda her zaman telaş, yorgunluk, heyecan ve şaşkınlık içinde yaşar. Çünkü hangi tarafa yöneleceğini ve hangi sahibinin emirlerini yerine getirip onu hoşnut edeceğini bilememektedir.

Sonra Allah (c.c) iman, tevhit ve müstakim yolda olan insanın durumunu açıklayıp şu misali vermektedir: "yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir." (Zümer: 29) Yanı; Allah (c.c), müvehhit ve rabbine ibadet eden bir adamı, hüsnü niyetli ve samimi bir hizmetçiye benzetiyor ki, onun tek bir efendi ve sahibi bulunur, yalnız ona hizmet der, yalnız onun emirlerini yerine getirir ve gösterdiği yöne doğru yönelir.

Bir gerçektir ki, tek bir kişiye hizmet eden hizmetçinin kalbı rahat ve sakin olur. Çünkü onun anlaşılır bir görevi olur ve belli bir yöne yönelir. Bu her iki hizmetçinin durumlarının aynı olmadığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Bundan dolayı, Allah (c.c) bu örnekten sonra buyurur ki: "Bu ikisi eşit midir?" Yanı; her ikisi aynı durumunda mıdırlr? Bu olumsuz bir sorudur. Sonra Allah (c.c) buyurur ki:

الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"Hamd Allah'a mahsustur. Fakat onların çoğu bilmezler." (Zümerİ 29)

Yanı; hamd edilmeye layık yalnız Allah (c.c) dır, O, başta ortaklık olmak üzere her çeşit eksik ve kusurdan münezzehtir. Ancak müşrikleri cehalet kaplamış ve onların cehaleti şirk ve küfürlerinin arkasında durarak onlar en kötü ve en çirkin duruma sokmuşlardır. Allah (c.c) bütün müşrikler bilmezler dememiş, belki çoğu bilmezler buyurmuştur. Çünkü onlardan bir kısmı şirkin çirkinliğini biliyordu. Ancak küfür ve şirk aracılığıyla çıkar ve menfaatlerini elde edip kötü amaçlarına kavuşabiliyorlardı. Şair der ki: "Her kim ki kargayı yol gösterici kabul ederse, onu köpeklerin leşine götürür."

On ikincisi: "lailahe illallah" kelimeyi tevhidin islamın en büyük şiarı kılınmasının hikmeti, diğer tevhit çeşitlerini kapsamasıdır.

Allah'ın hak dini olan İslam, " lailahe illallah" (Allah'tan başka ilah yoktur" tevhit sözüne büyük bir önem vermiştir. Çünkü Allah (c.c) bu sözü birçok ayette dile getirmiştir. Bazıları şunlardır:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ

1-"İlâhınız bir tek Allah'tır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, rahmandır, rahîmdir."(Bakara: 163)

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

2-"Allah, O'ndan başka tanrı yoktur." (Bakara: 255)

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

3-"Hayy ve kayyûm olan Allah'tan başka ilâh yoktur."(Al-i İmran: 2)

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

4-"Allah -ki ondan başka hiçbir tanrı yoktur." (Nisa: 87)

إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ

5-"Çünkü onlara: Allah'tan başka tanrı yoktur, denildiği zaman kibirle direnirlerdi"(Saffat: 35)

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ

6-"Bil ki, Allah'tan başka ilâh yoktur."(Muhammed: 19)

اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

7-"Allah; O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Müminler yalnız Allah'a dayanıp güvensinler." (Teğabün: 13)

Peygamber (sav) bu mübarek kelimeyi İslam'a girmenin anahtarı ve İslam'ın beş rükünlerinden birincisi olarak bizlere tanıtmıştır. Çünkü meşhur Cibril'in hadisinde ve diğerlerinde birinci rükün olarak nitelendirilmiştir. Zira Cibril (as) in "bana islamı anlat" sorusuna karşın Peygamber (sav) şöyle cevap verdi: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'ın onun elçisi olduğuna şehadet etmen, namaz kılman,

zekât vermen, Ramazan orucunu tutman ve gücün varsa Hacce gitmendir." (Muslim: 1. Hattap oğlu Ömer'den)

Yine Peygamber (sav)bu kelimeyi; ezan, kamet, namaz teşehhüt, Cuma ve her iki bayram hutbeleri, yağmur duası ve kız isteme hutbesi içine yerleştirmiştir. Bunların hepsi Peygamber (sav) in sünnetinde yer almış bulunmaktadır.

Peygamber (sav) tevhit kelimesine "Eşhedü enne Muhammeden Resulüllah" (şehadet ederim ki Muhammed Allah'ın Resulüdür) kelimeleri de eklemiştir. Çünkü Allah'a imanın tanınmasının tek yolu peygambere imandır.

Müfessirlerin çoğunluğu,

1-İbrahim/ 24 ayetindeki "tayyibetun", 2-Fatır/ 10 ayetindeki "tayyib", 3-Fetih/ 26 ayetindeki" *takva*," 4-Leyl/6,9 ayetlerindeki "hüsna" kelimelerini tevhit kelimesi olarak tefsir etmişlerdir.[39]

İslam'ın bu tevhit kelimesine verdiği önem ve üzerine parmak basması şu üç şeyde özetleyebiliriz:

Birincisi: Bu kelimeyle Allah'ın vahdaniyeti (tekliği) en güzel bir şekilde tabir edilmektedir. (Yanı; Allah'ı tek ilah ve tek mabut edinmek) Allah'ın uluhiyette tek olması diğer (isim ve sıfatlardaki) tevhit çeşitlerini de kapsar. Şöyle ki:

a-Yaratıcılıkta Allah'ın vahdaniyeti ve her şeyin tek yaratıcısı olduğuna inanmak,

b-Rübubiyette Allah'ın tekliği ve her şeyin tek rabbi olduğuna inanmak,

c-Mülkte Allah'ın tekliği ve her şeyin tek maliki olduğuna inanmak,

d-İsim ve sıfatlarda Allah'ın tekliği ve bütün güzel isimlerin ve yüce sıfatların tek O'nun olduğuna inanmak.

---

[39] *Misbahu'l Münir fi Tehzibi tefsiri ibni Kesir,Sayfa: 701, 1126, 1296. Teysirü'l kerimi'r rehman fi tefsiri kelami'l Mennan; Abdurrehman b. Nasırı's Se'di. Sayfa: 926.*

Çünkü hak ve tek olan İlah; melek, insan ve cinler üzerinde ibadet hakkı vardır ve bu ibadeti kendilerine vacip kılmıştır. Zira O, onların yaratıcısı, rabbi ve sahibidir. Aynı zamanda bütün güzel isimler ve yüce sıfatlar O'nundur. Bu gerçeğe aşağıdaki ayeti şahit göstermekle konumuzu kapatacağız:

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ

"Allah sizi bir tek nefisten (Âdem'den) yarattı, sonra ondan da eşini yarattı. Sizin için hayvanlardan sekiz eş meydana getirdi. Sizi de annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık içinde çeşitli safhalardan geçirerek yaratıyor. İşte bu yaratıcı, Rabbiniz Allah'tır. Mülk O'nundur. O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyken nasıl oluyor da (O'na kulluktan) çevriliyorsunuz?" (Zümer: 6)

Allah (c.c) ortaksız ilah olduğu için aşağıdaki nedenlerden dolayı ibadet edilmeye müstahaktır:

a-Yaratıcı olduğu için: "Sizi de annelerinizin karınlarında üç katlı karanlık içinde çeşitli safhalardan geçirerek yaratıyor."

b-Rab olduğu için: " İşte bu yaratıcı, Rabbiniz Allah'tır."

c-" Malik (sahip) olduğu için: "Mülk O'nundur."

Bunun için buyurdu ki:

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ

"O'ndan başka ilah yoktur. Öyleyken nasıl oluyor da (O'na kulluktan) çevriliyorsunuz?" (Zümer: 6)

Buna göre; Her kim ki muhlis ve muvahhit olarak Allah'a kulluk ederse, O, ibadetten önce Allah'ın yaratıcı, Rab ve sahip olduğu güzel isim ve yüce sıfatlara iman etmiştir. Çünkü onu ibadet etmeye sürükleyen neden, onun imanıdır. Yukarıda söylediklerimiz hakkında şöyle de denilebilir: Allah'ın tek ilah olduğunu kabul eden birisi, O'nun tek yaratıcı, tek Rab, tek Malik ve güzel isim ile yüce sıfatlarda da tek

olduğunu da kabul edecektir. Dolayısıyla da tevhit kelimesi, diğer tevhit çeşitlerini de kapsar, doğru ve hak olduğunu tasdikler.

İkincisi: Yaratıcılık, Rablik ve sahiplik sıfatları Allah'ın sabit sıfatlarıdır, burada insanlar için seçip kabul edip etmeme hakları bulunmamaktadır. Belki isteseler de istemeseler de onlar Allah'ın yaratık, kul ve mülkleridirler. Onların inanıp inanmamaları hiçbir şey değiştirmez. Ancak insanların anlayış ve pratikteki uluhiyet konusu böyle değildir. Çünkü Allah'a kulluk etmek, O'nu ilah edinmek ve O'na ibadet etmek isteyen bir kimse, bunu yapabilir, O'na hiç ibadet etmek istemeyen veya ibadet eder ancak ibadetinde şirk koşarsa o da bunu yapabilir. Dolayısıyla da Allah'a ibadet etmiş sayılmaz ve Allah (c.c) da onun ilah ve mabudu değildir.

Bunları söylerken, insanların şirk ve küfürde kalmaları Allah'ın ilahlık sıfatını ortadan kaldırır dermek istemiyoruz. Haşa! bu mümkün değildir ve yaratıklar bunu hiç yapamazlar. Çünkü ister ibadet etsinler veya etmesinler Allah (c.c) gerçek ilahtır ve başka ilah yoktur. Şayet bir avuç insan ve cin taifeleri O'na kulluk etmez ve ilah edinmezlerse, Allah'tan başka sayılarını bilmeyen melekler O'na kulluk ederler. Çünkü buyrulur ki:

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

"Rabbinin ordularını, kendisinden başkası bilmez" (Müddesir: 31), "Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah azîzdir, hakîmdir." (Fetih: 7)

Bir de mümin cin ve insanlar O'na kulluk ederler. Hatta, hayvanlar, kuşlar, yer ve gökler de Allah'a secde eder ve hamd ederek O'nu kendisine yakışmayan şeylerden tenzih ederler. Ancak biz bunları kavrayamayız. Çünkü buyrulur ki:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

1-"Görmez misin ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allah'a secde ediyor; birçoğunun üzerine de azap hak olmuştur. Allah kimi hor ve hakir kılarsa, artık onu değerli kılacak bir kimse yoktur. Şüphesiz Allah dilediğini yapar." (Hac: 18)

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَافَّاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ

2-" Göklerde ve yerde bulunanlarla dizi dizi kuşların Allah'ı tesbih ettiklerini görmez misin? Her biri kendi duasını ve tesbihini (öğrenmiş) bilmiştir. Allah, onların yapmakta olduklarını hakkıyle bilir."(Nur: 41)

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

3-" Yedi gök, yer ve bunlarda bulunan herkes O'nu tesbih eder. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki siz, onların tesbihini anlamazsınız. O, halîmdir, bağışlayıcıdır."(İsra: 44)

Buna göre; Allah'ın uluhiyeti, Varlığın genel kuralın dışında kalan bir avuç kâfir ve müşrikler dışında bütün yaratıklar için sabittir ve gerçektir. Onlar bütün yaratıkların gür sesleri arasında cılız bir inilti gibi az ve değersizdirler.

Anlattıklarımızdan şu anlaşılmaktadır: İslamın en büyük şiar olarak tercih ettiği tevhit kelimesinin diğer bir hikmeti de şudur: İnsanlık hak olan bir ilah ve mabudu kabul edip etmemek arasında serbest bırakıldı. "Gönülden ve inanarak Lailahe illallah" kelimeyi tevhidi söylemek, dünya hayatında Allah'a kulluk edip O'nu ilah edinmek

anlamına gelir ve buna ek olarak Allah’ın yaratıcılığı, Rab ve malik oluşu da kabul edilmiş olur.

Üçüncüsü: Diğer bir hikmet de şudur: Mübarek tevhit kelimesi uluhiyette Allah’ın tekliğini isbat ettiği gibi, şirkin bütün çeşitlerini de yok eder. Bunun için alimler, tevhit kelimesini nefiy (olumsuz) ve isbat (olumlu) olarak adlandırmışlardır. Yanı; şirk yok ediliyor ve tevhit isbat ediliyor. Nefiy isbata takdim edilmesinin sebebi şudur: Çünkü daha önce anlattığımız gibi bir yeri boşaltmak doldurmaktan önce gelir. Kalp şirk ve küfürden temizlenmedikçe, içine iman ve tevhit yerleşmez.

Dolayısıyla da üluhiyette şirkin terk edilmesi, uluhiyetin tevhidi gerektirdiği gibi, diğer şirk çeşitlerinin terk edilmesini de gerektirir. Çünkü müşrik ibadette herhangi bir insan, cin, melek, güneş, ay, yıldız ve diğer şeyleri Allah’a ortak koşmuyor. Ancak Allah’ın yaratıcılık, rablik ve sahiplik isimleri hakkında bilgisizce inanır ve cehalet karıştırır veya Allah’ın herhangi bir sıfatıyla muttasıf olmaya çalışır. Şu örnek verilebilir: Allah’ın peygamberi Hud (as) Ad kavmini tevhide davet edince, kendi putlarının onu çarpıp aklına zarar verdiklerini söyleyip cevap verdiler. Çünkü buyrulur ki:

قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ (53)

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

“Dediler ki: Ey Hûd! Sen bize açık bir mucize getirmedin, biz de senin sözünle tanrılarımızı bırakacak değiliz ve biz sana iman edecek de değiliz.”

Biz "Tanrılarımızdan biri seni fena çarpmış!" demekten başka bir söz söylemeyiz! (Hûd) dedi ki: "Ben Allah'ı şahit tutuyorum; siz de şahit olun ki ben sizin ortak koştuklarınızdan uzağım."(Hud: 53,54)

Bu nedenle şayet birisi, gönülden inanarak “Lailahe illallah” derse, aynı zamanda o, Allah dışındaki ilah, yaratıcı, rab ve malikleri de ret etmiş olur.

Daha önce de söylediğim gibi, şirk ve müşriklerin durumunu dördüncü bapta (bölümde) yanı; Allah'ı izniyle bu ansiklopedinin onikinci kitabında anlatacağız. Burada bu miktarla yetineceğiz.

Onüçüncüsü: insanın abid olması gerekir; ya Allah'a abid olur veya şeytana:

Bu gerçeğe aşağıdaki ayetler delalet etmektedir:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آَدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (60) وَأَنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ (61) وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ

1-"Ey Âdem oğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır" demedim mi? "Ve bana kulluk ediniz, doğru yol budur" demedim mi? Şeytan sizden pek çok milleti kandırıp saptırdı. Hâla akıl erdiremiyor musunuz?" (Yasin: 60,61,62)

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

2-Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Kuşkusuz bu büyük günahtır. Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz." (En'am: 121)

وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا (41) إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا (42) يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا (43) يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا

3- "Kitap'ta İbrahim'i an. Zira o, sıdkı bütün bir peygamberdi. Bir zaman o babasına dedi ki: Babacığım! Duymayan, görmeyen ve sana hiçbir fayda sağlamayan bir şeye niçin taparsın? Babacığım! Hakikaten sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Öyle ise bana uy ki, seni düz yola

çıkarayım. Babacığım! Şeytana kulluk etme! Çünkü şeytan, çok merhametli olan Allah'a âsi oldu."(Meryem: 41,42,43,44)

Bu ayetlerin delalet ettiği hususların yorumu:

Yasin/ 60,61,62 ayetlerin yorumu

Bu ayetlerin ışığında aşağıdaki altı hususu ele alacağız:

Birincicsi:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Ey Âdem oğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır" demedim mi? (Yasin: 60) ayetinde geçen "Beni Âdem" sözünden kasıt, yalnız kafirlerdir ve müminleri kapsamaz. Çünkü müminler şeytana ibadet etmezler ve şeytanın onlar üzerinde hiç bit tasallutu bulunmamaktadır. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

"Gerçek şu ki: İman edip de yalnız Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hakimiyeti yoktur."(Nahl: 99)

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ (55) هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ (56) لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ (57) سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ (58) وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ (59) أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

Beni Âdem (Adem oğulları) sözcüğünden kastın kafirler olduğu ikinci bir delil de şudur: Allah (c.c) bu ayetten önceki ayetlerde mümin ve kafirlerin durumundan söz edip buyurur ki: "O gün cennetlikler, gerçekten nimetler içinde safa sürerler. Onlar ve eşleri gölgeler altında tahtlara kurulurlar. Orada onlar için her çeşit meyve vardır. Bütün arzuları yerine getirilir. Onlara merhametli Rabb'in söylediği selam vardır. "Ayrılın bir tarafa bugün, ey günahkârlar!""Ey Âdem oğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır" demedim mi?" (Yasin: 55-60)

İkincisi: Allah (c.c),şeytan ve şeytana ibadeti yalnız bu ayette zikretmiştir. Sonra da şeytana itaat etmeyeceklerine dair onlardan söz aldığını bundan dolayı da kıyamet gününde kafirleri kınadığını hatırlatmaktadır. Şeytana ibadetten gaye, onun vesveselerine kapılıp itaat etmektir. Allah Teala birçok ayette insanları şeytana uymaktan ve onun vesveselerine aldanmaktan sakındırmıştır. Çünkü buyrulur ki:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ (5) إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

“Ey insanlar! Allah'ın vâdi gerçektir, sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve o aldatıcı (şeytan) da Allah hakkında sizi kandırmasın! Çünkü şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman sayın. O, kendi taraftarlarını ancak ateş ehlinden olmaya çağırır.” (Fatır: 5,6)

Üçüncüsü: "Ve bana kulluk ediniz, doğru yol budur" ayetinden sonra,

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Ey Âdem oğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır" demedim mi?” (Yasin: 60) ayetin indirilmesi, açık bir şekilde gösteriyor ki, vesveselerine kapılıp şeytana itaat etmek, Allah’a ibadeti yok edip yerine geçer. Yanı; Allah’a ibadet etmeyen şeytana ibadet eder ve bunun başka bir alternatifi yoktur.

Dördüncüsü:

“Ve bana kulluk ediniz” sözünden sonra, “**doğru** yol budur” sözünün buyrulması da gösteriyor ki; bütün yönleriyle Allah’ın dosdoğru dini, Allah’a ibadet etmekte özetlenebilir. Yanı; fert, aile, toplum ve devlet bazında Allah’ın şeriat ve şeriatın hükümlerine bağlı kalmak Allah’a ibadettir. Çünkü ibadet gerçeği; itaat, boyun eğme ve teslimiyettir. Bir gerçektir ki, Allah’ın razı olacağı şekilde O’na ibadet etmek, boyun eğmek ve teslim olmak ancak şeriat ve şeriatın hükümlerini tatbik etmekle mümkün olabilir.

Beşincisi: "Şeytan sizden pek çok milleti kandırıp saptırdı." sözünden de anlaşılıyor ki, doğru yoldan sapan herkes, şeytana tabi olur ve ona ibadet ve itaat etmiş olur. Ayette geçen Arapça "cibillen" kelimesi kalabalık topluluklar anlamındadır.[40]

Altıncısı: "Hâla akıl erdiremiyor musunuz?" cümlesi de gösteriyor ki, selim akıl ve doğru düşünce, insanı Allah'a ibadet etmeye, O'nun dinine bağlanmaya ve şeytandan uzak durup onun vesveselerine aldanmamaya sevk ettirir.

Yine bu ayet, insanlar nakli vahye tabi olmadıkları ve akillerini doğru çalıştırmadıkları takdirde sorguya çekilip sorumlu olacaklarını gösteriyor. Bunun için Allah (c.c), bu iki görevi terk eden kafirleri kınıyor. Aynı zamanda bu iki hususu ihmal eden kafirlerin Cehennemde pişman olup hasretler çekecekleri hatırlatılıyor. Çünkü buyrulur ki:

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ (10) فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ

"Ve: Şayet kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, (şimdi) şu alevli cehennemin mahkûmları arasında olmazdık! diye ilâve ederler. "(Mülk: 10,11)
Böylece günahlarını itiraf ederler. Artık (Allah'ın rahmetinden) uzak olsun, o alevli cehennemin mahkûmları!" (Mülk: 10,11)

[40] *Bu kelimenin tefsirinde Rağıp der ki: Bu büyük bir dağa benzetilip dağ kadar büyük olan kitle demektir. (müfredatü elfaz'ı Kur'an: Sayfa: 185)*

En'am/121 ayetin yorumu:

Bu ayette Allah (c.c) müminleri, üzerinde Allah adının söylenmediği hayvanların etlerini yemelerini yasaklayıp bunun fasıklık (haram) olduğunu hatırlatıyor. Zira buyrulur ki:

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ

"Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Kuşkusuz bu büyük günahtır." (En'am:121)

Üzerinde Allah adının anılmadığından kasıt, Allah adı anılmadan ve başkasının adı Allah'ın adından üstün tutularak kesilen hayvandır. Diğer bir ayette de buyrulur ki:

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ

Allah size ancak ölüyü (leşi), kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı." (Bakara: 173)

Bu ayet, konu hakkında kesin bir delildir. Ancak alimlerin çoğunluğuna göre "Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin." ayetten kasıt, kurban, hediye ve yemek için kesilip de kasten Allah'ın adının anılmadığı hayvanlar dır. Yanı; kesen şahıs hayvanı keserken kasten besmeleyi terk etmişse hüküm kesindir. Ancak diğer nasslarda da geçtiği gibi, unutarak besmeleyi terk eden bir kimsenin kestikleri bu yasak hükmün kapsamına girmez ve günahkâr da olmaz.[41]

Sonra Allah (c.c), ölen veya Allah adının üzerine anılmadan kesilen hayvanların etinin yenilmesi için cin şeytanlar, kâfir ve müşrik dostlarının içine vesvese sokarlar ki sizinle çekişebilsinler tehlikesinden sizleri sakındırıyor. Çünkü buyrulur ki:

وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

[41] Teysiru Kerimi'r Rahman fi tefsiri kelami'l Mennan: sayfa: 271.

"Gerçekten şeytanlar dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar." (En'am:121). Yanı; bu yasaklanan etten yemeniz için sizi ikna etmeye çalışırlar.

Sonra Allah (c.c) açık bir şekilde açıklıyor ki; müminler, şeytanın vesvese telkin edip aldattığı kafir ve müşriklerin aldatmasına kanarak Allah'ın yasakladığı etten yedikleri zaman, onların batıl şirk ve küfür dinine itaat etmiş olursunuz ve onlar gibi kafir ve müşrik olursunuz. Zira buyrulur ki:

وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

"Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşanlar olursunuz." (En'am: 121)

O halde Her kim ki şeytanın vesvesesinden kaynaklanan kâfir ve müşriklerin sözlerine tabi olup Allah'ın itaatinden çıkarsa, o kâfir ve müşriklerden sayılır ve Allah'ın hak diniyle hiçbir irtibatı kalmaz. Nasıl olur da şeytana kul ve itaatkâr olan birisinin, Allah'ın diniyle irtibatı devam edebilsin?

Meryem/ 41,42, 43, 44 ayetlerin yorumu

Bu ayette Allah (c.c), İbrahim (as) ile sapık babası Azer arasında geçen tartışmayı Peygamber (sav)'e ve bize anlatıyor.

Burada İbrahim (as) yumuşak, sakin ve şefkatle duymayan, görmeyen, zarar ve fayda vermeyen putlar hakkında babasıyla tartışıyor ve doğru yolu bulmak için Allah'ın kendisine vermiş olduğu ilim ve gönderdiği vahye tabi olmasını haber verip istiyor. Sonra da ona şöyle sesleniyor:

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيًّا

"Babacığım! Şeytana kulluk etme! Çünkü şeytan, çok merhametli olan Allah'a âsi oldu."(Meryem: 44)

Bu ayetlerden özellikle son ayetten şu gerçekler ortaya çıkmaktadır:

İbadet ve itaat edilenin çeşidi ne olursa olsun mutlak bir şekilde Allah (c.c) dışındaki şeylere ibadet ve itaat eden bir kimse, şeytana ibadet ve itaat etmiş olur.

Çünkü buyrulur ki:

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا

"Babacığım! Duymayan, görmeyen ve sana hiçbir fayda sağlamayan bir şeye niçin taparsın?" (Meryem: 42) İbrahim'in babası Azer zahirde putlara ibadet ediyordu. Çünkü sıralanan sıfatlar ancak putlar hakkında söylenebilir. Yine (En'aam, Enbiya, Şuara ve Saffat) surelerinde geçen ayetlerde de İbrahim (as)in babası ve kavmiyle yaptığı tartışmadan söz edilmektedir.

Bunun sebebi de şudur: Her kim ki Allah'tan başka bir şeye taparsa ister şeytanın kendisi olsun ister tağut, put, nefis, güneş, ay, inek ve bunların benzerleri gibi yaratıklar olsun, şeytanın etki ve teşvikiyle bunları yapar da yapar. Çünkü buyrulur ki:

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَى أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

" Allah'a andolsun, senden önceki ümmetlere de (peygamberler) göndermişizdir. Fakat şeytan onlara işlerini süslü gösterdi de (iman etmediler). işte o, bugün onların velisidir. Ve onlar için elem verici bir azap vardır." (Nahl: 63)

Bazı kimseler, "Allah'a ibadet etmeyen bir kimse, mutlaka şeytana ibadet eder." cümlesini garipseyip büyütüyorlar. Ancak daha önce de açıkladığımız gibi, İbadet etmenin anlamı, itaat ve boyun eğme olduğunu bilselerdi, onların garipseme ve büyütmeleri yok olup giderdi. Çünkü insanın, herhangi bir şeye yönelip itaat etmesi ve teslim olması gerekir. Allah'a itaat etmeyip onun emir yasak ve şeraitine teslim olmazsa, o zaman ters yöne doğru yönelir ve o yönden menfaatlerin elde edilmesi ve zararların önlenmesini umar.

Söz konusu ters yön ister insanları sömüren tağutlar gibi varlığı bulunsun, ister hayali olsun ve pratikte varlığı bulunmasın fark etmez.

Bunun sebebi de şudur: Allah (c.c) insanları ibadet edebilecek fıtrat üzere yaratmıştır. Çünkü buyrulur ki:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"(Resulüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler." (Rum: 30)

Bundan dolayı, Allah'ın ibadet ve itaatinden sapan kimseler, kendi iç dünyalarında bir boşluk hissederler ve bunu doldurmaya çalışırlar. Tıpkı aç ve susuz kalıp açlık ve susuzluğunu gidermek için eline ne geçerse yiyip içen şahıs gibi.

Bunun için görmekteyiz ki, kafirler birçok yaratıklara ibadet etmektedirler. Hatta insanların ilim, düşünce ve yaşamda büyük ilerleme elde ettikleri asrımızda da yaratıklara ibadet eden kimseler bulunmaktadır. Örneğin: İsa (as) i açıktan açığa ilahlaştırıp ona ibadet edenler,[42] Hindistan'da inek ve diğer şeylere tapanlar, Çin, Japonya ve diğer kâfir bölgelerde put ve heykellere tapan Budistler gibi. Ayrıca fare ve yılan gibi hayvanlara tapanlar da bulunmaktadır.

Ancak şüphe yoktur ki,

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

"Heva ve hevesini tanrı edinen ve Allah'ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü?"(Casiye: 23) ayetinde işaret edildiği gibi, nefislerinin

---

[42] *Bir örnek olarak: Kitabı Mukades olarak nitelendirdikleri kitapta denilir ki: Yesu' Allah'tır ve O, her çeşit ibadet edimeye müstehaktır. (Ahdın Cedidin el tefsirğ't Tatbiki: Sayfa: 783, madde: 1996)*

peşinde koşanlar; mal, şehvet, dünya serveti ve özellikle de ilahlaştırılan tağutlara tapan müşrik ve kafirler büyük bir çoğunluğu teşkil etmektedirler. Bu nedenle Allah (c.c) bütün kafirleri Tağutların abit ve dostları olarak nitelendirip buyurur ki:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar."(Bakara 257)

Tekrar ibadet kelimesinin anlamını açıklamaya dönüp deriz ki: İbadet kelimesinin anlamı; Bir şeye itaat etmek, boyun eğmek ve mutlak teslimiyet göstermektir. İtaat edilen bu şeyler ister hayali olsun ister mevcut olsun ister manevi olsun ister maddi olsun fark etmez. İbadet kavramı yalnız rükû, secde, dua, yardım dileme ve hayvan kesmekten ibaret değildir, belki bunlar ibadetin bazı şiar, alamet ve belirtileridir. Daha önce Allah'ın kitabından deliller getirerek bu şekilde ibadet kavramını anlattığımız gibi şayet ibadetin anlamı bu değilse, o zaman bu ayetleri nasıl tefsir edeceğiz:

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا

"Kötü duygularını kendisine tanrı edinen kimseyi gördün mü? Sen (Resulüm!) ona koruyucu olabilir misin?" (Furkan: 43)

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

"Hevâ ve hevesini tanrı edinen ve Allah'ın (kendi katındaki) bir bilgiye göre saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünün üstüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah'tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Hâla ibret almayacak mısınız?" (Casiye:23)

Acaba bir insanın nefsine (havasına) rükû etmesi veya ona yalvarıp yardım dilemesi veyahut onun namına kurban kesmesi mümkün müdür? Hayır böyle bir şey mümkün değildir. Belki kâfir bir kimsenin hava ve nefsini ilah etmesinden kasıt, ona itaat edip boyun eğmesi ve emirlerini yerine getirmesidir. Şair der ki:

Her kim ki nefsin arzuladığını mubah kılarsa, o zaman nefsini ilahlaştırmış olur.

İbadet kavramını bu şekilde doğru anlamadığımız takdirde, aşağıdaki hadisi anlamak da mümkün olmaz:" Dinara kölelik yapan, dirheme kölelik yapan, kadifeye kölelik yapanlar helak olup baş aşağı olmuşlardır. Birisinin ayağına bir diken battığında da onu çekemesin! (Buhari:2730, İbni Mace:4135 Ebu Hureyre:)

Yine ibadet kavramını yukarıda anlatıldığı şekilde anlamadığımız takdirde aşağıdaki ayeti anlamak da mümkün olmaz:

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ (1) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ (2) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (3) وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ (4) وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ (5) لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

"Ey Muhammed! De ki: "Ey kafirler! "Ben sizin taptıklarınıza tapmam.""Benim taptıgıma da sizler tapmazsınız.""Ben de sizin taptığınıza tapacak dağilim.""Benim taptığıma da sizler tapmıyorsunuz.""Sizin dininiz size, benim dinim banadır."(Kafirun: 1-6)

Bu ayetteki El Kafirun kelimesine El edatının takılması, kafirlerin bütün kısımları kastedilmiştir ki, bunların hepsi Allah'tan başkasına ibadet edip hak dinden başka bir dine tabi olmuşlardır. Halbuki hiçbir kafirin başkasına rükû ve secde edip dua istediğini görmüyoruz. Ancak hepsinin Allah'tan başkasına alçalıp itaat ettiği ve telsim olduğunu görmekteyiz. İtaat edilen sözkonusu şey ister tağut olsun ister nefis, mal put veya hayali bir şey olsun fark etmez. Onların birleştikleri tek ortak nokta, Allah'tan başkasına boyun eğip itaat etmeleri ve teslim olup bağlanmalarıdır. İşte onların din ve ibadetlerinden kasıt da

budur. Oysa Allah (c.c) peygamberine ve ondan sonra geleceklere, bu yanlış din anlayışından uzak durmalarını açık bir şekilde emretmiştir.

Evet her bir mümin ve kâfir için kendine özel ibadet, mabut ve din anlayışı vardır.

Ondördüncüsü: kafirlerin tevhit davasına karşı duruş ve prensipleri:

Bu mübarek ayetleri inceledikten sonra tevhit davasına karşı kafirlerin tutum ve davranışlarını da görmüş oluruz:

أَجَعَلَ الْآَلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ

1-Tanrıları, tek tanrı mı yaptı? Doğrusu bu tuhaf bir şeydir! dediler."(Sad: 5)

وَانْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آَلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ

2-Onlardan ileri gelenler: Yürüyün, tanrılarınıza bağlılıkta direnin, sizden istenen şüphesiz budur." (Sad: 6)

إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ

3-Çünkü onlara: Allah'tan başka tanrı yoktur, denildiği zaman kibirle direnirlerdi."(Saffat: 35)

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآَخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

4-Allah, tek olarak anıldığı zaman, ahirete inanmayanların içlerine sıkıntı basar. Ama Allah'tan başkası anıldığı zaman hemen yüzleri güler."(Zümer: 45)

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آَذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآَنِ وَحْدَهُ وَلَّوْا عَلَى أَدْبَارِهِمْ نُفُورًا

5-Sen, Kur'an'da Rabbinin birliğini yâdettiğinde onlar, canları sıkılmış bir vaziyette, gerisin geri dönüp giderler."(İsra: 46)

وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوا آَلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ

6-"Mecnun bir şair için biz tanrılarımızı bırakacak mıyız?" derlerdi."(Saffat: 36)

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ (23) فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ

7-Andolsun ki, Nuh'u kavmine gönderdik ve o: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka bir tanrı yoktur. Hâla sakınmaz mısınız? dedi. Bunun üzerine, kavminin inkârcı ileri gelenleri şöyle dediler: "Bu, tıpkı sizin gibi bir beşer olmaktan başka bir şey değildir. Size üstün ve hâkim olmak istiyor. Eğer Allah (peygamber göndermek) isteseydi, muhakkak ki melekler gönderirdi. Biz geçmişteki atalarımızdan böyle bir şey duymadık."(Müminun: 23,24)

وَإِلَى عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ (65) قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

8-Ad kavmine de kardeşleri Hûd'u (gönderdik). O dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; sizin O'ndan başka tanrınız yoktur. Hâla sakınmayacak mısınız?"

. Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: Biz seni kesinlikle bir beyinsizlik içinde görüyoruz ve gerçekten seni yalancılardan sanıyoruz."(Araf: 65,66)

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ

9-İnkâr edenler: Bu Kur'an'ı dinlemeyin, okunurken gürültü yapın. Umulur ki bastırırsınız, dediler." (Fussilet: 26)

قَالَ لَئِنِ اتَّخَذْتَ إِلَهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ

10-Firavun: Benden başkasını tanrı edinirsen, andolsun ki seni zindanlıklardan ederim! dedi." (Şuara:29)

Aşağıda sekiz başlık altında kısa olarak kafirlerin tevhit davasına karşı tutumları ve kullandıkları yöntem ve prensiplerini anlatmaya çalışacağız:

1-Buna karşı şaşkınlıkları ve garipsemeleri:

Onların bu şaşkınlıkları Sad/5 ve diğer ayetlerden de anlaşılmaktadır. Açık bir gerçektir ki, akıl ve fıtratla birleşen tevhit davası onların şaşkınlıklarını gidermiyor. Onların durumları şuna benzer: Başta sıtma olmak üzere bazı hasatlıkların hastanın midesini bozduğu gibi, bazen tatlı suyu acı hisseder, bazen de ona zarar veren yiyecek ve içecekleri tatlı hisseder. İşte ruhunun mizacı bozuk olan kafirlerin durumları da aynıdır; hak ve doğruyu acı görüp ondan uzaklaşır, akil ve ilmi yok eden ve selim fıtratla çatışan batılla teselli bulur.

2-Hak davete karşı tuzak kurup tedbir almaları:

Sad/6 ci ayetinde geçtiği gibi, onların müstekbir yönetim kadroları, yerleşen tevhit davetine karşı durup toplumu tevhit bayrağına karşı kışkırtıyorlardı. Zira tevhit davası önlerine bir set çekiyordu ve toplum üzerinde ilahlık ve firavunluk taslamalarını önlüyordu.

Çünkü tevhit davasına göre tek bir Rab ve tek bir ilah bulunuyordu, diğerleri de kölelik ve ubudiyette her kes gibi eşittiler.

3-Kibirlenme:

Saffat/ 35 ayetinde de geçtiği gibi, kibirlenmek de ilahlık iddiasında bulunan Tağutların işiydi. Çünkü Allah'a kulluğa karşı çıkanlar, insanlar üzerinde ilahlık taslamak isteyen firavunlaşan tağutlardı. Dolayısıyla da böyle düşündükleri müddetçe nasıl hak olan ilaha boyun eğip diğer batıl ilahların kökünü kazabilirler?

4-Kalbin ürpermesi:

Zümer/ 45 ci ayetinde de anlatıldığı gibi, küfür ve isyanın mizacını bozduğu hasta bir gönül, nasıl sağlam kalbin gıdası olan tevhit ve Allah'ın zikriyle sevinebilsin?

5-Ürküp kaçmak:

İsra/ 46ci ayetinde de geçtiği gibi, bunun sebebi de bir önceki bölümde de anlattığımız gib, kalbin hastalanması ve mizacın bozulmasıdır.

6-Tevhit çağırıcının sözlerini bulandırıp itibarsızlaştırmak:

Saffat/ 36 ve Mü'minun/ 23,24 ve A'raf/ 65,66. ayetlerde de anlatıldığı gibi, Arap kafirler ümmi olan peygamberi şairlik ve delilikle itham ediyorlardı. Nuh kavmi onu başlarına geçip lider olmak istemekle, Ad kavmi de Hud (as)i yalancılık ve akılsızlıkla itham ediyorlardı.

Günümüzde de İslam için çalışanlar da bu gibi ithamlarla baş başa kalmaktadırlar.

7-Tevhit davetine karşı kafaları karıştırmak için gürültü çıkartmak:

Fussilet/ 26 ayetinede de geçtiği gibi davetçiye karşı kafaları karıştırıyorlardı. Allah'ın düşmanları hak dine ve hak tevhit davetine karşı kafaları karıştırmak için gürültü çıkartıyorlardı. Bunlar değişik şartların durumuna göre hedeflerine ulaşmak için çeşit çeşit araçları tevhit davasına karşı kullanıyorlardı. Evet, bu ayetteki

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ

"İnkâr edenler: Bu Kur'an'ı dinlemeyin, okunurken gürültü yapın. Umulur ki bastırırsınız, dediler." (Fussilet: 26) kafirlerin gürültülerinden kasıt, onlar Allah'ın kelamının dinlenmemesi için engel koyuyorlardı. Kur'an okunurken Allah kelamının duyulup anlaşılmaması için yüksek sesle bağırıp çağırıyorlardı. Allah kelamı ve nurlu gerçeklerinin anlaşılıp duyulmaması için çıkarttıkları gürültü ve kargaşa değişik şekil ve tarzlarda yapılıyordu.

8- tehdit ve korkutma:

Şuara/29ci ayetinde de geçtiği gibi Allah'ın hak din ve tevhit davetinin düşmanları ortaya koydukları yöntem ve araçların kendilerine fayda vermediği ve tevhit davetini durdurmayacağını anlayınca bu son çırpınışları oldu.

Daha önce de anlattığımız gibi, tevhit davetinin düşmanlarının duruş ve yöntemleri buydu. Şeytanın kucağında yetişen tağutlar ve

onun partisinin çizgisini takip eden zevalliler her asrın şartlarına göre bazı değişiklikler yaparak bu yöntemleri tekrarlıyorlardı.

Onbeşincisi: Allah'ın uluhiyyet ve kulluk inancı beşeriyetin fıtratında vardır. Ancak bunun keyfiyeti vahye dayanır.

Evet, nasıl insanın, Allah'ın yaratıcılığı, rübubiyeti, malikiyeti ve bunu idrak edip anlaması fıtrat çamuruyla yoğrulmuşsa, bu şekilde de Allah'ın uluhiyeti, ona olan kulluk görevi ve O'nun kulluğunun zaruri olması ve arzulanması şuuru da yaratılışı ve fıtridir.

Bu konu hakkında aşağıdaki ayetleri göstermekle yetineceğiz:

Allah (c.c) buyurur ki: "

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (30) مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (31) مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"(Resulüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler. Hepiniz O'na yönelerek O'na karşı gelmekten sakının, namazı kılın; müşriklerden olmayın. Dinlerini parçalayan ve bölük bölük olanlardan (olmayın. Bunlardan) her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenmektedir." (Rum: 30,31,32)

Bu ayetler konumuzla ilgili aşağıdaki altı gerçeği ortaya koymaktadır:

1-"Sen yüzünü hanif olarak dine çevir." bölümü, insanın şüphe bırakmayacak şekilde saf ve halisane olarak Allah'ın dinine ve şeriatına tabi olmasını gerekli kılmaktadır. Yanı; tam olarak Allah'ın kulluğunu kabul edip sımsıkı onun dinine bağlı kalmayı, Allah'ın belirttiği şekilde ve peygamberi (sav) in açıkladığı tarzda O'na kulluk görevlerini ifa edilmesi ve gerek kendi nefsinin ve gerekse başkasının nefsinin arzularından hiçbir şeyin buna karıştırılmamasını gerekli kılmaktadır. Çünkü Allah'ın gerçek diniyle aydınlanan yüzleri karartıp güzellik ve rabbani güzelliğini götüren, eleştiri yolunu açan, başka

şeylerin dine karıştırılması şeklinde gerçekleşir. Yahudi ve Hıristiyanların tarihleri okunup başka şeylerin ona karıştırılmasıyla nasıl bozulup rabbani çizgiden uzaklaştıkları anlaşılacaktır.

Biraz önce anlatılan kur'an cümlesinin konumuzla ilgili durumu şöyledir:

"Sen yüzünü hanif olarak dine çevir" ayetindeki Arapça "ekım" (çevir) kelimesinden kasıt; İnsan Allah'ın dinini, imanı, düşünceleri, ameli ve tasarrufları için ayna ve kıstas olmalı ve eğip bükmeden bu dosdoğru yol üzerinde yürümesi gerekir. "Hanif" kelimesi de bunu tekit eder (güçlendirir). Çünkü "hanif", tamamıyla batılı terk edip kalp ve kalıbıyla hakka yönelen kişi demektir. (1)

Bir gerçektir ki, kendisinin veya başkasının hayal ve düşüncelerini Allah'ın dinine giydiren bir kimse Allah'ın farz kıldığı şekilde ne hanif olur ne de müstakim olur.

2- "Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir."(Rum: 30) Bu cümle önceki cümlenin tefsiri veya bedelidir ve aynı zamanda Allah'ın gerçek dininin insan fıtratına muvafık olduğunu da göstermektedir. Yanı; sağlam fıtratın gerektirdiği her şey dine uygundur ve dinin gerektirdiği her şey de fıtrat onu kabul eder ve onunla rahatlar. Çünkü Allah (c.c) dini fıtratla tefsir etmiş veya fıtratı din yerine koymuştur. Her iki durumda da aynı anlama gelirler.

Açık bir gerçektir ki, Allah'ın tevhidi ve O'na ibadet edilmesi, dinin mihenk taşı ve vücudun damarlarında dolaşan kan durumundadır. O halde; Allah'a ibadet edip O'nun ilahlığını kabul etmek, insanın üzerinde yaratıldığı fıtratının bir parçasıdır.

3-"Allah'ın yaratışında değişme yoktur " ayeti de gösteriyor ki, Allah'ın üzerinde insanları yarattığı fıtrat, babamız Adem (as) den itibaren sabit ve değişmeyen bir fıtrattır. Fıtratın sabit ve değişken olmadığından kasıt, iştiyak, meyil ve tabiat açısından onun cevher ve özü değişmez. Bundan gaye, hayat şekli değişmez veya hayat şeklinde gelişme olmaz değildir. Çünkü bu pratikte vuku bulan ve inkâr

edilemeyecek bir gerçektir. Evet, insanın hayat tarzı ve toplumların durumları her zaman değişip gelişmektedir. Ancak insan, insan olma hasebiyle cevher, iştiyak, sıkıntı; ruhi, cismi ve nefsani huy bakımından Allah onu nasıl yarattıysa öyle kalır.

4-"İşte dosdoğru din budur" bir önceki cümlelere bu cümlenin eklenmesi gösteriyor ki, sahih ve müstakim dinin, insanın fıtratına ve fıtratın gereksinmelerine mutabık olur. Çünkü Allah (c.c) fıtratın, emrettiği doğru dine uygun olduğu ilan edip beşer fıtratının sabit olduğu haber verdikten sonra buyurdu ki: "işte dosdoğru din budur" Bunun anlamı şudur: Beşer hayatı için konulan sahih ve müstakim(dini) program, yalnız insan fıtratına uygun olanıdır ve son peygamber Muhammed (sav) gönderildikten sonra peygamberin temsil ettiği ve Kur'an ile Sünnette kesinleştiği dinden başka bir şey değildir.

Asil Rabbani dinin, insanın doğru fıtratıyla çelişmesi, Allah (c.c) bizlere bildirdiği üzere Yahudilik ve Hıristiyanlıkta olduğu gibi yapılan tahrif ve değişiklikten kaynaklanır. Birinci babın (bölümün) birinci faslında da buna işaret ettik. Allah'ın izniyle dördüncü bapta (onikinci kitapta) beş çeşit küfür arasında Yahudi ve Hıristiyanları anlatırken bu konuya geniş bir şekilde değineceğiz. Asil Rabbani dinde tahrif ve değişiklik yapıldıktan sonra akıl; kalp, şuur, faydalı şeylere sarılma ve zararlı şeyleri önleme açısından doğru fıtratla çelişir hale gelir. O zaman da insanlar yakın veya gelecekte ondan uzaklaşıp karşı çıkarlar. Çünkü muharref din, insan hayatı için taş gibi engel teşkil eder ve onlar için zarar, şer ve fesat kaynağı olur. Özellikle Hıristiyanlık tarihinde bu açık bir şekilde görülmektedir. İslam dini açısından tahrif ve değişikliğin bulaşmadığı ve Allah (c.c) tarafından korunması söz edilen din, "Kur an'ı kesinlikle biz indirdik; elbette onu yine biz koruyacağız."(Hicr: 9) ayetinde geçen dindir ki, o, aslı üzerinde ve indirilen amaca uygun olarak sabit kalır ve korunur. O, insanı hidayete

erdirir; şahsi, ailevi ve içtimai hayatı, dünya ve ahirette mesut edecek ve Allah'ın rıza ve sevabını kazandıracak şekilde düzenler.

Daha önce anlattıklarımızın izah ve isbatı için, bütün insanların ortak olduğu fıtri iştiyak, tepki ve değerlerin önemini ele alacağız ve Allah'ın kitabından her biri için birden fazla delil gösteririz ki, bilmeyenler veya kalbinde şüphe olanlar bilsinler ki Tahrif ve değişiklikten korunmuş Allah'ın dini her arzu ve sıkıntılara cevap verebilecek durumundadır.

1-Allah'a kulluk

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

a-"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk ediniz. Umulur ki, böylece korunmuş (Allah'ın azabından kendinizi kurtarmış) olursunuz." (Bakara: 21)

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

b-"(Rabbimiz!) Ancak sana kulluk ederiz ve yalnız senden medet umarız." (Fatiha: 5)

2-Öğrenme ve muttali olma

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

a-"De ki: Yeryüzünde gezip dolaşın da, Allah ilk baştan nasıl yaratmış bir bakın. İşte Allah bundan sonra (aynı şekilde) ahiret hayatını da yaratacaktır. Gerçekten Allah her şeye kadirdir." (Ankebut:20)

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

b-"ve "Rabbim, benim ilmimi artır" de."(Taha:114)

3-Adalet ve hakkaniyete meyletme

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

a-" Andolsun! biz peygamberlerimizi açık delillerle gönderdik ve insanların adaleti yerine getirmeleri için beraberlerinde kitabı ve mizanı indirdik"(Hadit: 25)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آَمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ

b-"Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun."(Nisa: 135)

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى

c-"Söz söylediğiniz zaman, yakınlarınız dahi olsa adaletli olun"(En'am: 152)

4-Güzellik ve süse meyletme

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

a-"De ki: Allah'ın kulları için yarattığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kıldı?"(A'raf: 32)

وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ (5) وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ

b-"Hayvanları da O yarattı. Onlarda sizin için ısıtıcı (şeyler) ve birçok faydalar vardır. Onlardan bir kısmını da yersiniz. Sizin için onlardan ayrıca akşamleyin getirirken, sabahleyin salıverirken bir güzellik (bir zevk) vardır." (Nahl: 5,6)

5-Yemek ve içmek arzusu

يَا بَنِي آَدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

a-" Ey Adem oğulları! Her secde edişinizde güzel elbiselerinizi giyin; yeyin, için, fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez." A'raf: 31)

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

b-""Ey Peygamber! Temiz olan şeylerden yiyin; güzel işler yapın. Ben sizin yaptıklarınızı hakkiyle bilmekteyim."(Müminun: 51)

6-Tesettür ve elbise giymek arzusu

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى

"Ey Âdem oğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise yarattık (A'raf:26)

7-Evlenme arzusu

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

a-"Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peydâ etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır." (Rum:21)

هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ

b-"Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz."(Bakara:187)

8-Sevgi ve neslin çoğalması arzusu

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

a-"Allah size kendi nefislerinizden eşler yarattı, eşlerinizden de sizin için oğullar ve torunlar yarattı ve sizi temiz gıdalarla rızıklandırdı. Onlar hâla bâtıla inanıp Allah'ın nimetine nankörlük mü ediyorlar?"(Nahl:72)

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

b-"(Ve o kullar): Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takvâ sahiplerine önder kıl! derler."(Furkan: 74)

9-Mülk edinme arzusu

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

a-"Allah'ın sizi, birbirinizden üstün kıldığı şeyleri (başkasında olup da sizde olmayanı) hasretle arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasipleri var, kadınların da kazandıklarından nasipleri var. Allah'tan lütfunu isteyin; şüphesiz Allah her şeyi bilmektedir."(Nisa:32)

فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ

b-"Eğer tevbe edip vazgeçerseniz, sermayeniz sizindir; ne haksızlık etmiş ne de haksızlığa uğramış olursunuz."(Bakara:279)

10-Şahsiyet ve saygınlığı hissetme arzusu

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

a-"Biz insanı en güzel biçimde yarattık."(Tin:4)

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

b-"Biz, hakikaten insanoğlunu şan ve şeref sahibi kıldık. Onları, (çeşitli nakil vasıtaları ile) karada ve denizde taşıdık; kendilerine güzel güzel rızıklar verdik; yine onları, yarattıklarımızın birçoğundan cidden üstün kıldık."(İsra:70)

11-Fert ve toplum olarak şahsiyetini koruma arzusu

فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ

a-"Kim size saldırırsa siz de ona misilleme olacak kadar saldırın."(Bakara: 194)

فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ

b-"Eğer tevbe edip vazgeçerseniz, sermayeniz sizindir; ne haksızlık etmiş ne de haksızlığa uğramış olursunuz."(Bakara: 279)

12-;İnsanlar arasında güzel bir şekilde anılma arzusu

وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ

a-"Bana, sonra gelecekler içinde, iyilikle anılmak nasip eyle!"(Şuara: 84)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا

b-"İman edip de iyi davranışlarda bulunanlara gelince, onlar için çok merhametli olan Allah, (gönüllerde) bir sevgi yaratacaktır."(Meryem: 96)

13-Şehevi duygular arzusu

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ

Nefsanî arzulara, (özellikle) kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma atlara, sağmal hayvanlara ve ekinlere karşı düşkünlük insanlara çekici kılındı."(Al-i İmran: 14)

14-Hürriyet ve serbest irade arzusu

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا

a-"Şüphesiz biz ona (doğru) yolu gösterdik. İster şükredici olsun ister nankör."(İnsan: 3)

وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيَكْفُرْ

b-"Ve de ki: Hak, Rabbinizdendir. Öyle ise dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin."(Kehf:29)

15-En güzel örnek olma arzusu

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهُدَاهُمُ اقْتَدِهِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْعَالَمِينَ

a-"İşte o peygamberler Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Sen de onların yoluna uy."(En'am: 90)

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

b-"Andolsun ki, Resulullah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."(Ahzab:21)

16-hayırlı işlerde önderliğe yükselme arzusu

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

Ve o kullar): Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takvâ sahiplerine önder kıl! derler."(Furkan:74)

17-Allah'ın rızası mutlu ebedi yaşam arzusu

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ (7) جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

a-"İman edip sâlih ameller işleyenlere gelince, halkın en hayırlısı da onlardır.
Onların Rableri katındaki mükâfatları, zemininden ırmaklar akan, içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleridir. Allah kendilerinden hoşnut olmuş, onlar da Allah'tan hoşnut olmuşlardır. Bu söylenenler hep Rabbinden korkan (O'na saygı gösterenler) içindir."(Beyyine: 7,8)

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ (54) فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ

b-"Takvâ sahipleri cennetlerde ve ırmakların kenarlarındadır. Güçlü ve Yüce Allah'ın huzurunda hak meclisindedirler."(Kamer: 54,55)

Allah'ın kitabında bu konu genişçe anlatılmış bulunmaktadır. Ancak bu miktarla yetinip daha önce anlattıklarımızı burada tekrarlamaya çalışacağız: Beşer tabiatında bütün fıtri arzuları kabul eden bir din, yalnız müsamaha değil, onun için çizilen sınırlar dahilinde ölçülü ve dikkatli bir şekilde yeterince arzuların pratiğe konulmasını emretmektedir.

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (31) مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

5,6-"Hepiniz O'na yönelerek O'na karşı gelmekten sakının, namazı kılın; müşriklerden olmayın. Dinlerini parçalayan ve bölük bölük olanlardan (olmayın. Bunlardan) her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenmektedir." (Rum: 31,32)

Yukarıdaki ayet gösteriyor ki: Allah'a şirk koşmak, fıtratın istediği Allah'a yönelmek ve namaz kılmanın aksine, sağlam fıtratın zıddıdır. Çünkü Allah (c.c), şirkin yasaklanması, Allah'a yönelip namaz kılmayı, fıtrata uygun dine yönelmesine bağlamıştır. Dolayısıyla da saydığımız konular da sağlam fıtratın gereksinmeleridir.

Allah (c.c) müşrikleri şu şekilde tanımlamıştır:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

"Dinlerini parçalayan ve bölük bölük olanlardan (olmayın). Her fırka, kendilerinde olan ile böbürlenip hoşlanmaktadır." (Rum:32).

Bu tanımlama da gösteriyor ki; Din konusundaki çekişme ve bölünme, birbirleriyle çelişkili ve zıt olan fırkaların her biri, kendi görüşünü mutlak bir şekilde hak görüp karşısındaki görüşü de yanlış ve batıl olduğuna kanaat getirmesine sebep olur. Aynı zamanda bu; Kardeşlik, birlik, yardımlaşma ve kenetleşmenin aksine, sağlam fıtrata da terstir.

Peygamber (sav), hak din ile sağlam fıtratın birbirlerine mutabık olduğu konusuyla ilgili olarak buyurur ki: "Her doğan çocuk mutlaka fıtrat üzerine doğar. Sonra Ana babası onu Yahudileştirirler veya

Hıristiyanlaştırırlar veyahut Mecusileştirirler. Aynen bir hayvanın yavrusu gibi) derli toplu doğan bir hayvanın yavrusunda, (herhangi bir kusur görüyor musunuz? (Buhari: 4775. Müslim: 2658.Buna yakın lafızlarla. Ebu Hüreyre.)

Buna göre: Allah'ın vahdaniyetini tanıyıp O'na kulluk yapmak, Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fıtratın kendisidir ve dışındaki etkenler ona hiç tesir etmezler. Dolayısıyla da Tevhit inancı ve Allah'a kulluk dışında hiçbir şeyi seçip kucaklamaz. Ancak Allah'ın uluhiyeti ve O'na kulluk etmenin bilinmesi vahye dayanır ve vahiy dışında hiçbir şekilde bilinmez. Tıpkı insanın bilgiye, marifete ve bilime iştiyakı, her ne kadar fıtri ve beşerin tabiatında yerleşmişse de, ancak hayal ve tahminlerle bunlar kaynağından alınıp öğrenilemez.[43] Bu şekilde de fıtri kulluk ve tevhit inancına susamak da, Allah'ın hidayet ve bunları öğretip öğrenmenin yerini doldurmaz.

Onaltıncısı: Allah'la buluşmak ve rızasını kazanmak ancak salih amel ve halis ibadetle mümkün olabilir.

Allah (c.c), insanlara rahmet olarak gönderilen Peygamberi (Muhammed sav) e hitap ederek buyurur ki:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

" De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım; ancak bana ilahınızın tek bir ilah olduğu vahyolunuyor. Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işleşin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın."(Kehf: 110)

Allah (c.c) peygamberlerin sonuncusu ve efendisi Muhammed (sav) e, şu üç büyük gerçeği ilan etmesini emrediyor:

---

[43] Arapça "mezenn" kelimesi, içinde bir şeyin bulunduğunun tahmin edildiği yer demektir. (Mu'cemü'l Vasit: sayfa: 578)

1-O da diğer insanlar gibi bir beşerdir ve bu açıdan diğer insanlardan bir üstünlüğü bulunmamaktadır. ("Ben de ancak sizin gibi bir insanım" Kehf:110)

Kitap ehlinin peygamberlerini yüceltip aşırı gitmeleri, özellikle Hıristiyanların İsa (as) i ilahlaştırıp Allah'tır ve onun oğludur[44] demelerini inceleyen birisi, Allah'ın, son peygamber Muhammed (sav) in insan olduğu üzerinde bu kadar durmasının hikmetini anlayacaktır.

Yine Peygamber(sav) kendisinin övülüp yüceltmesini yasaklamasının hikmetini de anlayacaktır.

Çünkü Peygamber (sav) buyurur ki: "Hıristiyanların Meryem oğlunu yücelttikleri gibi, beni yüceltmeyin. Çübkü ben bir kulum. Bana Allah'ın kulu ve Resulü diye hitap edin." (İmam Ahmed:154. Buhari:3262. İbni Hibban:6239. İbni Abas ve Ömer'den rivayet). İşte Peygamber (sav), birisi onu övüp aşırı gitmek isteyince, bu sözlerle onu durdurup aşırı gitmesini engelledi.

2-İnsanlar için tek bir ilahtan başka ilahları yoktur.

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (1) اللَّهُ الصَّمَدُ (2) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (3) وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

O da "tek, her şeyden müstağni, her şey O'na muhtaç, doğurmamış ve doğmamış ve hiçbir şey O'na denk olmayan Allah'tır. (Ihlas süresi).

Yine buyrulur ki:

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ

"Ancak bana ilahınızın tek bir ilah olduğu vahyolunuyor." (Kehf: 110)

İlah olan birisi aynı zamanda mabut olması da gerekir. Dolayısıyla da akıl, kalp, dil, beden, fert, aile, toplum ve devlet olarak hiçbir konuda hak ve tek ilah olan Allah'tan başka birisine ibadet etmek caiz değildir.

---

[44] *Bir örnek: Ahd-i cedidin Tatbiki tefsiri kitabının müellifi der ki: Kulusi müminleri gibi bizim de Yesu Mesih'in ilah ve Allah'ın kendisi olduğuna inanmamız gerekir. Aksi takdirde imanımız hedefsiz, boş ve anlamsız kalır. Hıristiyanlıkta bu önemli bir gerçektir. Sayfa: 700. Tarih:1996. Bolısın Kulusi müminlerine gönderdiği rialenin şerhi.*

3-Allah'la buluşup rahmet ve rızasını almak isteyen bir kimse nefsinde şu iki şeyi uygulaması gerekir:

a-Salih amel,

b-Rabbine ibadet ederken hiş bir şekilde O'na kimseyi ortak etmemek ve şüphe bırakmayacak şekilde ibadet etmek. "Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işleşin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın" (Kehf: 110)

Salih amel de ancak şu iki şeyle geçerli olabilir:

1-Şeriata tabi olmak,

2-Sırf Allah rızası için yapmak.

Bir gerçektir ki, Salih amel, ihlaslı ibadeti de kapsar belki ibadetin ta kendisidir. Ancak önemine binaen umumdan sonra has zikredilmiştir. Çünkü buyrulur ki:

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ

"De ki, "Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail ve Mikail'e düşman olanlar, şüphesiz Allah kafirlerin düşmanıdır. Bakara: 98)

Çünkü melekler kavramı, zaten Cibril ve Mikail'i de kapsar, ancak melekler arasındaki makamlarının önemine binaen umumdan sonra hususi olarak da zikredildiler.

Şunu da diyebiliriz: Salih amelden kasıt, İnsanların birbirleriyle yaptıkları muamele ve alışverişlerdir. İbadetten kasıt ise, insanın Rabbine karşı yaptığı görevlerdir. Bu kavramlar için şöyle bir kural bulunmaktadır:

Kuran'da geçen anlamları cami ve şamil olan bazı kavramlar, (örneğin: din,İslam, ibadet, İman,Takva, iyilik ve Salih amel gibi) tek başına geldikleri zaman anlamları öyle genişler ki bir kısmı diğer bir kısmın kapsamına girer. Ancak birlikte zikredildikleri zaman, her birinin ayrı bir anlamı olur.

Onyedincisi: Hak olan islamın, Allah'ın ülunhiyetinde temsil edilmesi

Aziz ve Rahim olan Allah (c.c), son Peygamber Muhammed (sav) e hitap ederek buyurur ki:

قُلْ إِنَّمَا يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

"De ki: Bana sadece, sizin ilâhınızın ancak bir tek Allah olduğu vahyedildi. Hala Müslüman olmayacak mısınız?" (Enbiya: 108)

Bu ayette Allah (c.c) ümmi olan Peygamberine, Allah'tan başka ilah olmadığı kendisine vahiy geldiğine dair emri ilan edip haber vermesini emretmektedir. Tek hak ilah vardır, O da hem yaratıcı hem Rab ve hem Maliktir. Sonra peygamber (sav) bütün muhataplarına şu soruyu soruyor: "Hâla Müslüman olmayacak mısınız?" (Enbiya: 108) Buradaki istifham şeklindeki sorudan kasıt, emretmektir. Yanı; şirk koşmadan Allah'ın birliği ve ibadeti hususunda O'na teslim olun.

Evet, İnsan, Allah (c.c) yi tek ilah kabul ettiği zaman Müslüman olur. Bu da daha önce de açıkladığımız gibi ancak kâmil, halis şümullü bir ibadetle mümkün olabilir. Yine toplum, şu şekilde gerçek Müslüman bir toplum olabilir: Her şeyden önce Allah'ı ibadet edilen tek ilah kabul edecek, bizzat Allah'ın kendisini kitabında bizlere anlattığı ve peygamberinin isteyip razı olduğu şekilde sünnetine uygun inanıp gereğini pratiğe dökecek. Bunun için Allah (c.c) son peygamber Muhammed (sav) e itikat etmemizi vurgulayarak buna karşılık bizlere şu sözü vermektedir:

1-Rıza ve vereceği sevabı elde etmek,

2-Bizi sevip günahlarımızı bağışlaması.

Çünkü şöyle buyurur:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

1-" (Resulüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir." (Al-i İmran:31)

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

2" Andolsun ki, Resulüllah, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir." (Ahzab: 21)

Çünkü Peygamber (sav) herkesten daha fazla Allah'ı tanır, herkesten daha fazla O'ndan korkar,[45] herkesten daha fazla O'ndan sakınır, herkesten daha fazla O'na ibadet eder, herkesten daha fazla O'na yakın olur ve yanında herkesten daha fazla değerlidir.

Her kim hakkıyla Resulüllah'a tabi olur ve doğru bir şekilde onu örnek alırsa, tabi olup örnek aldığı ölçüde onun ahlakıyla ahlaklanmış olur.

Ayrıca bir gerçektir ki Peygamber (sav) her yönüyle zirvededir ve başkasının onun gibi olması mümkün değildir. Ancak her ne kadar o zirveye ulaşmak bizce uzak ise de Allah'ın izniyle oraya yakınlaşmak için çaba harcayıp fotokopisini yaşamak mümkündür.

---

[45] Peygamber (sav) buyurur ki: Vellah! Ben sizden daha fazla Allah'tan sakınıp korkarım." (Müslim:1108. Ömer b. Ebu Selemeden rivayet.)

Onsekizincisi: Allah'ın Gerçek İbadeti, İnsanı Bütün İyi Sıfatlarla Süslendirir Ve Bütün Çirkin Şeylerdende kurtarır.

Birçok ayet bu gerçeğe işaret etmektedir. Örneğin: Furkan/63,77 ayetleri, Burada Allah (c.c) "Rahmanın kulları" sözcüğüyle belirlenen kulları övmekte, onları en güzel faziletlerle vasıflandırmakta ve pisliğin anası sayılan çirkin şeylerden onları arındırmaktadır. Bu da açık bir şekilde gösteriyor ki, doğru bir ibadet insanı güzel sıfatlarla vasıflandırır ve kötü sıfatlardan arındırır. Güzel sıfatlara sahip olmak ve çirkinlerden sıyrılmak da ibadetin çeşidine ve derecesine göre değişir.

Şimdi, Allah'ın hoşuna giden ve razı olacağı kulları öven ayetleri nüzul sırasına göre anlatacağız:

- Sükûnet ve tevazu ile yürümek:

وَعِبَادُ الرَّحْمَٰنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا

"Rahman'ın(has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevazu ile yürürler "(Furkan: 63)

- Cahillere aldırış etmemek ve onların seviyesine inmemek:

وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

"ve kendini bilmez kimseler onlara laf attığında (incitmeksizin) "Selam!" derler (geçerler)" (Furkan 63)

- Geceyi ibadetle geçirmek:

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا

"Gecelerini Rablerine secde ederek ve kıyam durarak geçirirler."(Furkan 64)

- Cehennem azabından sakınmak ve Ondan uzaklaşmak için Allah'a yalvarmak:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا (65) إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

" Ve şöyle derler: Rabbimiz! Cehennem azabını üzerimizden sav. Doğrusu onun azabı gelip geçici değil, devamlıdır. Orası cidden ne kötü bir yerleşme ve ikamet yeridir!" (Furkan: 65,66)

- Ölçülü ve adaletli bir şekilde harcayıp cimrilik ve israftan uzaklaşmak:

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا

" (O kullar), harcadıklarında ne israf ne de cimrilik ederler; ikisi arasında orta bir yol tutarlar." (Furkan: 67)

- Allah'ı birlemek ve şirkten uzak durmak:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ

"Yine onlar ki, Allah ile beraber (tuttukları) başka bir ilaha yalvarmazlar,"(Furkan: 68)

- Şeriatın helal kıldıkları dışında haksız yere adam öldürmek:

وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ

- Zina yapmamak:

وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

" Zina etmezler. Bunları yapan, günahı (nın cezasını) bulur"(Furkan: 68)

- *Günah* işledikten sonra Allah'a tövbe etmek, imanı yenilemek ve salih amel işlemek:

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

" Ancak tövbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar başkadır; Allahı onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir" (Furkan: 70)

- Tövbeye devam etmek, kıymetini bilmek ve Allah'tan bağı kesmemek:

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا

"Kim tövbe edip iyi davranış gösterirse, şüphesiz o, tevbesi kabul edilmiş olarak Allah'a döner." (Furkan: 71)

- Yalan ve günahların işlendiği meclislere katılmamak:

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ

"(O kullar), yalan yere şahitlik etmezler" (Furkan: 72)

- Herhangi boş bir söz veya fiille karşılaştığında güzellikle ondan uzaklaşmak:

وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

"Boş sözlerle karşılaştıklarında vakar ile (oradan) geçip giderler" (Furkan: 72)

- Allah'ın ayetleriyle bir emir verildiğinde olumlu yanıt vermek:

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا

"Kendilerine Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında ise, onlara karşı sağır ve kör davranmazlar" (Furkan: 73)

- Çoluk ve çocukların Allah'a itaat ederek sevinç vesilesi olmaları için Allah'a yalvarmak:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ

" (Ve o kullar): Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla derler." (Furkan:74)

- Önder ve takva ehli olmaları için Allah'a dua etmek:

وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

"Ve bizi takva sahiplerine önder kıl! derler" (Furkan: 74)

Bu sıfat ve özelliler, faziletlerin aslı ve rezaletlerin terk edilmesini kapsamaktadır. Kısa olarak şu şekilde açıklanabilir:

1,2-Vakarlı ve saygınlı yürümek, cahillerin seviyesine inmemek. Aralarına katılmamanın hikmeti şudur; zira bu iki davranışla Allah'ın değerli kullarının güzel huyları, gündüzün, vakar ve saygın bir şekilde hareket ederek insanlarla yaptıkları sözlü ve fiili muameleyle anlaşılır. Konuşurken kötü huylu kimselere yönelik bile olsa edep ve güzel konuşmaya dikkat edilmelidir. Diğerleriyle nasıl konuşulacağını artık anlayabilirsin.

3,4-Gecedeki durumları ve Rableriyle yaptıkları muamelenin keyfiyetine gelince; Önce bol bol namaz kılıp secdeye varırlar. Sonra da Allah'tan rahmet, mağfiret ve Cehennem azabından korunmak dilerler ve bundan dolayı damarları titrer. Bunlar çok ibadet ettikleri halde yalnız aldanmamakla yetinmeyip belki Allah'ın adil azabından da daha fazla korkup ürkmektedirler.

5,6-Çalışıp kazanma ve mal konusunda da itidalli ve normal hareket ederler ve israf ile cimrilik çirkinliklerinden korunurlar. Bundan şu iki gerçek anlaşılır:

Birincisi: Bunlar çalışmak ve geçinmekten aciz değildirler. Çünkü infak edecek kadar mala sahiptirler. Aciz kalmış fakir ise infak etmez belki kendisine infak edilir.

İkincisi: Onlar insanların yaşam durumlarını anlamakta ve bu hususta tecrübe sahibidirler, gafil ve kayıtsız kalmazlar.

7-İman ve itikat konusunda ise, onlar şirkten uzak halis tevhit ehlidirler ve Allah'tan başka ibadet edilecek herhangi bir ilah tanımazlar.

8,9-Gazap ve şehevi güçlerini kullanırlarken da nefislerine hakimdirler, haksız yere adam öldürmezler ve zinadan uzak kalırlar.

Yanı; onlar öfkelerini, kısas, nefis, mal, namusu koruma ve Allah yolunda cihat gibi şeriatın gerektirdiği yerlerde kullanırlar. Yine bunlar şehevi ve cinsi kuvvetlerini şeriatın helal kıldığı ölçülerde kullanırlar. Dolayısıyla da bunlar bir taraftan fesat çıkartmak ve düşmanlık

yapmakla tanınmazlar, O bir taraftan da korkaklık ve her şeye göz yummaktan da uzak kalırlar. Belki onlar namuslu ve cesurdurlar.

10,11- Ayakları kayıp bir hata işledikleri zaman miktar ve çeşidi ne olursa olsun o hataya devam etmezler, o bir yandan da Allah'ın rahmet ve mağfiretinden de ümitsiz olmazlar. Belki kısa bir zamanda pişman olup tövbe edip yaptıkları hataları iman ve Salih amelle düzeltirler. Sonra da nasıl hata işledikleri ve nasıl tövbe edip o yanlışlardan döndüklerinin farkında olurlar.

12,13-Yalan ve günahların işlendiği meclis ve yerlerden uzak kalmaları veya en azından oradakilerin sözlü veya fiili olarak boş ve faydasız şeylerle uğraştıkları yerlerden uzak dururlar ve Rahmanın kulları şu iki kurala bağlı kalırlar:

Birincisi: Hiçbir şekilde günahların işlendiği meclislere iştirak etmezler.

İkincisi: Boş ve faydasız şeylerle karşılaştıkları zaman hoşgörü ve yumuşaklıkla orayı bırakıp ayrılırlar. Bu da gösteriyor ki, günahların işlendiği meclisler ile boş ve faydasız meclisler arasında fark vardır ve ikincisi birincisinden daha ehvendir.

Tövbeden sonra yalan ve faydasız meclislerden uzak durmanın zikredilmesinin hikmeti şudur: Tövbe eden bir kimse bazen tövbeden önceki günahların kalıntıları ve kötü arkadaşlarla irtibatı devam edebilir. Bunun için onlardan irtibatı kesip ve eski alışkanlıklardan uzaklaşması gerekir

14-Allah'ın ayetlerine kulak verip tavır almasına gelince, emir veren ve yaratan Allah'ın ayetlerindeki incelik ve hikmetlerin anlaşılması ve gereğinin yerine getirilmesi ancak dinleyip düşünmekle mümkün olabilir.

15-Eş ve çocuklar konusu: Onların Salih ve terbiyeli olmaları için harcanan mesaiden sonra, salih olmalarından dolayı Allah'tan, dünya ve ahirette kendileri için sevinç ve mutluluk vesilesi olmalarını istemektedirler. Daha önce zikredilen sıfatlardan sonra bunun dile

getirilmesinin sebebi şudur: Çünkü kendi iç aleminde salih olmayan bir kimse ister ahalisi olsun ister yabancı olsun başkasını ıslah etmesi mümkün olmaz.

16-Sonuç olarak; Rahman'ın kulları, anlatılan vasıflara sahip olduktan sonra Allah (c.c) den takva sahipleri için kendilerini ehil önderler kılmasını talep etmektedirler. Bu vasfın, Rahmanın kullarının sahip oldukları önceki güzel sıfatların sonuna bırakılmasının sebebi şudur: Çünkü bir insan ancak kendi nefsinde hayırlı amelleri toplayıp hem kendi nefsini hem de ahalisini ıslah ettikten sonra ancak müminlerin lider ve önderi olabilir.

Rahmanın kulları olarak tanıtılan ve o salih kullarda meyvesini veren Allah'ın ibadet ve tevhit inancı, bu son sıfatın zikredilmesiyle Allah (c.c), o vasıflara sahip olan kimseler, Cennetin yüksek köşkleri olarak şöhret bulan büyük bir mükafat elde edeceklerini ilan etmektedir. İşte Melekler ve Allah (c.c) tarafından bu kimseler tebrik edilmektedirler. Çünkü buyrulur ki:

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا (75) خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

"İşte onlar, sabrettiklerinden ötürü cennetin en yüksek dereceleriyle mükafatlandırılırlar. Orada esenlik ve dirlik dilekleriyle karşılanırlar. Orada temellidirler. Orası ne güzel bir yer ve ne güzel duraktır!" (Furkan: 75,76)

Sonra Allah (c.c) bu sıralanan vasıfların sonunda peygamberine, kâfir ve müşriklere şunu söylemesini emretmektedir:

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا

" De ki: "İbadetiniz (duanız) olmasa Rabbim size ne diye değer versin?" Ey inkarcılar! Yalanladığınız için, azap yakanızı bırakmayacaktır." (Furkan: 77).

Yanı; şayet siz Allah'a yalvarıp kulluk görevinizi yerine getirmezseniz, Rabbim size kıymet ve değer vermez. İbadet ve dua yerine yalan söylediğiniz için Allah'ın azabı adaletine uygun olarak size yapışacak ve sizden ayrılmaz.

Dolayısıyla da Allah'ın ibadeti, (en özel ibadet de duadır) insanı Allah Katında kıymetli ve değerli kılar. Çünkü kendisinde bütün iyilikler meyvesini verir ve çirkinlikler ondan uzaklaşır. Bunun için Rabbine kulluk yapmayan bir kimse, O'nun gözünden düşer ve ona önem vermez. İkincisi de Allah'ın istediği şekilde kendisine kulluk görevi yapılmadığı takdirde de yapılanlar küfür ve yalan olarak tabir edilir.

Ondukuzuncusu: halis ve mükemmel bir ibadet, müminleri yeryüzünde halifelik ehliyetine kavuşturur:

Bu konuyla ilgili olarak Allah (c.c) buyurur ki:

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

" Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekileri sahip ve hakim kıldığı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve (geçirdikleri) korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vadetti. Çünkü onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkâr ederse, işte bunlar asıl büyük günahkârlardır." (Nur:55)

Görüldüğü gibi Allah (c.c) iman ve Salih amel sahiplerine üç büyük şey için söz vermiş ve bunun mukabilinde onlardan tek bir şart istemiştir. Söz verdiği üç şey şunlardır:

1-Yeryüzünde onları halife kılmak:

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

"Kendilerinden öncekileri sahip ve hâkim kıldığı gibi onları da yeryüzüne sahip ve hâkim kılacak" (Nur: 55)

Yanı; onları iyiliği emreden ve kötülüğü meneden kendine halife kılacaktır.

2-Onlar için seçtiği dini yerleştirip koruyacak. Çünkü buyrulur ki:

وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ

"Onlar için beğenip seçtiği dini (İslâm'ı) onların iyiliğine yerleştirip koruyacak" (Nur: 55) Yanı; İslam dinini yaşamlarına hâkim kılacaktır.

3-Korku yerine emniyeti yerleştirecek. Zira buyrulur ki:

وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا

" ve (geçirdikleri) korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını vaat etti" (Nur: 55)

Yanı; Dinleri ve gelecekleri için korku ve heyecanlarını, emniyet, istikrar ve güvene dönüştürecektir. İşte verilen üç söz bunlardı. Şartı ise, şirk koşmadan Allah'a kulluk etmektir. Yanı halis, kâmil ve kapsamlı ibadet yapmaktır. Çünkü buyrulur ki:

يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا

" Onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar" (Nur: 55)

Daha önce ibadet ve şirkin anlamlarını anlattığımız için tekrar anlatmaya gerek görmüyoruz. Ancak yukarıdaki" Onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar" ayette geçen "şey'en" kelimesinin anlamı üzerinde duracağız. Şöyle ki:

Allah'a hiçbir şey eş tutmama tabiri birçok ayette geçer. Bilinmektedir ki, "şey" tabiri aynı lafız veya aynı anlamı taşıyan "birisi" tabirinden daha geneldir. Örneğin:" ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın." (Kehf:110)

Şirki yok sayma veya yasaklama konusunda "şey'en" (şey) kelimesinin kullanılmasının hikmeti şudur:

İbadette Allah'a şirk koşmak bir şeyi kapsar o tekini kapsamaz diye bir şey sözkonusu değildir. Belki ibadetin hangi derecesinde olursa olsun mabut (ilah) muamelesi gören her şey şirk kapsamına girer. Örneğin: sınırsız sevgi, sınırsız yüceltme, sınırsız korku, sinirsiz itaat veya yalvarmak, yardım istemek, rükû ve secde yapmak, hayvan kesmek veya adakta bulunmak gibi durumlarda o kişiye özel veya

Allah'la birlikte ona da ibadet edilmiş olur. Dolayısıyla da ibadette o şeyi Allah'a denk tutmuş sayılır.

İman ve İslam ehli hakkındaki hadiste zikredilen söz konusu kelimeden anlaşılmaktadır ki eğer müminler, dinleri konusunda titiz davranmaz ve dikkat etmezlerse, şirke bulaşmış olabilirler. Allah'a Ortak edinen şeyler;

1-**Şahıslar olabilirler:** Örneğin: Allah'ın dinine muhalif kanun çıkarıp helalı haram, haramı helal kılanlar, iyilikten menedip kötülüğü emreden köşklerdeki tağutlar; cahil kimselerin kabirde yatanları dost edinip gaybi bildikleri, hastaları iyileştirdikleri gibi Allah'a mahsus sıfatları onlara nisbet ettikleri şahsiyetler veya onlara yalvarılıp yardım istenildiği, onlar için rükû ve secde edildiği, onlar için nezirde bulunulduğu, onlar için hayvan kesildiği veya tavaf yapıldığı gibi kimseler.

2-Eşya olabilir: Servet, mülk, şehvet, put ve heykeller gibi.

Sözün özeti şudur:

İster servet gibi maddi olsun ister makam ve nefis gibi manevi olsun insan hayatında mihenk taşı durumuna getirilen ve önemsenen her şey onun için ilah ve mabut olur, namaz kılması, oruç tutması ve Müslüman olduğunu iddia etmesi durumunu değiştirmez.

"Onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar." cümlesi şu şekilde de tefsir edilebilir: Yanı; Bu şart değil, belki halifelik için amaçtır. Yanı; Allah (c.c) sizlere bu kadar sözler vermiştir ki O'na halisane ve bütün şirk çeşitlerinden uzak bir şekilde ibadet etmeniz içindir. Çünkü Allah (c.c) insan ve cinleri yarattığı gaye de budur. Çünkü buyrulur ki:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım."(Zariyat: 56)

Yirmincisi: cennet, tevhit ehli ve halisane allah'a ibadet edenlere mahsustur ve bunların dışındakilerin bunda hiç payları yoktur.

Bu konu hakkında birçok ayet vardır. Ancak şu örnekle yetineceğiz:

Enbiya/ 105,106,107 ayetleri:

Bu ayetin ışığında üç hususu açıklayacağız:

Birincisi: Allah (c.c) Tevrat'tan sonra Zebur'da da yazmıştır ki Cennet'e O'nun yalnız salih kulları varis olabilirler. Çünkü buyrulur ki:

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ

"Andolsun Zikir'den sonra Zebur'da da: "Yeryüzüne iyi kullarım vâris olacaktır" diye yazmıştık." (Enbiya: 105)

Zebur, Allah (c.c) nin Davud (as) a gönderdiği kitaptır. Zira buyrulur ki:

وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا

"Davud'a da Zebûr'u verdik." (Nisa: 163)

Zikirden Tevrat kastedilmiştir. Çünkü Tevrat'tan sonra ilk olarak Zebur indirilmiştir. Tevrat da zikirle tesmiye edilmiştir. Çünkü buyrulur ki:

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِلْمُتَّقِينَ

"Andolsun biz, Musa ve Harun'a, takvâ sahipleri için bir ışık, bir öğüt ve Furkan'ı verdik." (Enbiya: 48)

"Erd" (yer) kelimesinden kasıt da Cennet'teki yerdir. Çünkü:

a-Ayetlerin akışına bakıldığı zaman, bütün ayetler ahiretten, ahiretin içindeki olaylardan, öncülerinden ve neticelerinden sözetmektedirler.

b-Günün şartları: Çünkü Allah'ın verdiği sözün yerine gelmesi gerekir. Oysa Gerek peygamberler ve gerekse onların dışındaki Salih kullara bakıldığı zaman az kısmına yerin hakimiyeti nasip olabilmiştir. Belki sıkıntı içinde yaşayabilmişlerdir. Hata İsrail oğulları ve diğer

kavimlerin peygamberleri gibi bir kısmı da işkenceye tabi tutulmuş ve öldürülmüşlerdir.

c-Allah (c.c) Cenneti erd (yer) le tesmiye etmiştir. Az sonra Zumer/73,74 ayetlerin yorumunu yaptığımızda bunun hikmetine değineceğiz.

İkincisi: İbadet; İnsanın, Allah'ın belirlediği ölçüde Salih olmasını sağlayan bir araçtır. Çünkü buyrulur ki:

إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ

"İşte bunda, (bize) kulluk eden bir kavim için bir mesaj vardır."(Enbiya: 106).

İnsan, ibadetle Allah katında düzelir ve Salihlerin yoluna girer. Salih olmakla da Cennetlik olur.

Buna göre; İnsanlardan Salih olan bir kimse, onlar arasında abit olur. İbadet oranına göre de sevap ve salahatı artar. Bunun için cennetin varisliğini hak eder.

Üçüncüsü: Allah'ın büyük ve son peygamberi, tek başına insanları doğru yola iletmiş ve Allah'ın, insanların düzelmelerine vesile kıldığı ibadete sevk ettirmiştir. Netice itibarıyla da onları cennetlik olmalarına ehil hale getirmiştir. Çünkü buyrulur ki:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ

"(Resûlüm!) Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiya:107)

Rahman ve rahim olan Allah (c.c) onu "Alemlere rahmet" olarak isimlendirmiş ve onu, ona tabi olanların Allah'ın rahmetine mazhar olmalarına vesile kılmıştır. Çünkü ona tabi olanları doğru yola iletmiştir. Gerçek (kâmil, halis ve kapsamlı) bir şekilde ona ibadet etmek dışında doğru yola iletecek başka bir yöntem de yoktur. Allah'ın emrettiği ve Peygamberin uyguladığı şekilde Allah'a kulluk eden bir kimse, Allah'ın verdiği söz, Kerem ve adaleti doğrultusunda, rahmet ve rızasının kaynağı olan cennetini hak eder.

Şayet bunun aksine, İnsanlara rahmet olarak gönderilen peygambere tabi olmayan bir kimse de doğru yoldan ve Allah'ın

hoşlandığı kulluk görevi ifa etmekten uzaklaşır. Peygamberin gösterdiği şekilde Allah'a ibadet etmeyen bir kimse, düzelmekten mahrum edilir. Düzelmekten mahrum bırakılan da Allah'ın Salih kullarına tahsis ettiği cenneti kaybeder.

Zumer/73,74 ayetlerin yorumu

Bu iki ayette Allah (c.c) mazi fiiliyle – çünkü Allah'ın verdiği söz gerçekleşir ve bunun hilafı olamaz- muttakilerin grup grup Cennet'e getirecekleri, oraya yaklaştıkları zaman da kendilerine Cennet kapılarının açılacağı ve Cennetin görevli melekleri onları tebrik edeceklerini haber verip buyurur ki:

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

"Onlar: Bize verdiği sözde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız bu cennet yurduna vâris kılan Allah'a hamdolsun. İyi amelde bulunanların mükâfatı ne güzelmiş! Derler." (Zumer: 73)

Meleklerin Arapça "tıptüm" (ferahladınız) sözü, muttakilerin kurtuluş ve cennetlik olmalarına vesile olduğunu haber veriyor. Yanı siz kurtulduğunuz için cennete layık oldunuz. Bunun için Cennet'e girin.

Daha önce de açıkladığımız gibi Allah'ın kitabında "tayyıb" kelimesi, güzel, faydalı, iyi ve hayırlı her şey için kullanılmaktadır; bunlar ister şahıs, eşya, yer, fiil ve söz olsun ister başka şeyler olsun fark etmez. Şüphe yoktur ki muttakileri ferahlatıp Cennet'e girmelerine sebep olan faktör, onların iman ve takvalarıdır. Takva, İnsanın, Allah'ın gazap ve azabından korunacağı bir korunağa ulaşmasıdır. Şirk ise, daha fazla Allah'ın gazabını tahrik ettirir ve insanı Allah'ın azap ve cezasına müstahak kıldırır. Bunun için bir insan, Allah'ın istediği şekilde muvahhit ve abid olmadan ve şirkin açık ve gizlisinden uzak durmadan muttaki olamaz.

Sonunda da hoşnut olan muttakiler Allah'a hamd ederek derler ki: "Onlar: Bize verdiği sözde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız bu cennet yurduna vâris kılan Allah'a hamdolsun. İyi amelde bulunanların mükâfatı ne güzelmiş! derler."(Zumer: 74). Böylece bunlar, Allah'ın sözüne bağlı kalıp onları kendileri için hazırladığı cennete varis kılmalarına karşılık Allah'a hamd ederler.

Dolayısıyla da o Cennete yerleşip konak edinirler ve istedikleri şekilde yerleşirler.

Buna göre; Cennete ancak tevhit inancına mensup ve halis amel sahibi kimseler girebilirler. Bunların dışında kalan hiç kimse oraya giremez. Nasıl Allah (c.c) O'na ibadet etmeyen, O'ndan sakınmayan, Onlara verdiği görevi yerine getirmeyen ve onun için yaratıldıkları kulluk görevini gerçekleştirmeyenleri nasıl cennetine koysun? Zira buyrulur ki:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım" (Zariyat: 56)

Böylece yedinci faslın birinci konusunu bitirdik ve Allah'ın izniyle ikinci konuya başlayacağız.

İkinci konu: Allah (c.c). dost kılmak.

Allah'ın veli (dost) edinmenin anlaşılması için aşağıdaki ayetleri inceleyelim:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

1-"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tâğuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar."(Bakara: 257)

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آَمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

2-"İnsanların İbrahim'e en yakın olanı, ona uyanlar, şu Peygamber (Muhammed) ve (ona) iman edenlerdir. Allah müminlerin dostudur."(Al-i İmran:68)

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آَمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

3-"Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler."(Maide: 55)

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (14) قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

4-"De ki: Gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineceğim! De ki: Bana Müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma! (Denildi). De ki: Ben, Rabbim'e isyan edersem gerçekten büyük bir günün (kıyametin) azabından korkarım." (En'am: 14,15)

إِنَّ وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

5-"Şüphesiz ki, benim koruyanım Kitab'ı indiren Allah'tır. Ve O bütün salih kullarını görüp gözetir." (Araf: 196)

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

6- "Eğer (imandan) yüz çevirirlerse, bilin ki Allah sizin sahibinizdir. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!" (Enfal: 40)

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

7- "Ey Rabbim! Mülkten bana (nasibimi) verdin ve bana (rüyada görülen) olayların yorumunu da öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni salihler arasına kat!"(Yusuf:101)

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا

8-"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, âcizlikten ötürü bir dosta da ihtiyacı olmayan Allah'a hamd ederim" de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!" (İsra: 111)

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا

9-"İşte burada yardım ve dostluk, Hak olan Allah'a mahsustur. Mükâfatı en iyi olan O, en güzel âkıbeti veren yine O'dur." (Kehf: 44)

فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

10- "Öyle ise namazı kılın; zekâtı verin ve Allah'a sımsıkı sarılın. O, sizin mevlanızdır. Ne güzel mevladır ne güzel yardımcıdır!" (Hac: 78)

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ (17) قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا (18) فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا

11- "O gün Rabbin onları ve Allah'tan başka taptıkları şeyleri toplar da, der ki: Şu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa kendileri mi yoldan çıktılar? Onlar: Seni tenzih ederiz. Seni bırakıp da başka dostlar edinmek bize yaraşmaz; fakat sen onlara ve atalarına o kadar bol nimet verdin ki, sonunda (seni) anmayı unuttular ve helâki hak eden bir kavim oldular, derler. (Bunun üzerine ötekilere hitaben şöyle denir:) İşte (taptıklarınız), söylediklerinizde sizi yalancı çıkardılar. Artık ne (azabınızı) geri çevirebilir, ne de bir yardım temin edebilirsiniz. İçinizden zulmedenlere büyük bir azap tattıracağız!"(Furkan: 17,18,19)

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

12- "Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek bir yuva edinir; halbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi!" (Ankebut:41)

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ (40) قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ

13- "O gün Allah, onların hepsini toplayacak; sonra meleklere: Size tapanlar bunlar mıydı? diyecek. (Melekler de:) Sen yücesi, bizim dostumuz onlar değil, sensin. Belki onlar cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanmıştı; diyecekler." Sebe:40,41)

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ

14- "Dikkat et, hâlis din yalnız Allah'ındır. O'nu bırakıp kendilerine birtakım dostlar edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez." (Zumer:3)

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

15- "Yoksa onlar Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Halbuki dost yalnız Allah'tır. O ölüleri diriltir, her şeye kadirdir." (Şura:9)

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ

16- "O, (insanlar) umutlarını kestikten sonra, yağmuru indiren, rahmetini her tarafa yayandır. O, hakiki dosttur, övülmeye lâyık olandır."(Şura: 28)

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

17- "Yeryüzünde (O'nu) âciz bırakamazsınız. Allah'tan başka bir dostunuz ve bir yardımcınız da yoktur." (Şura:31)

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ

18- "Allah kimi saptırırsa, bundan sonra artık onun hiçbir dostu yoktur. Azabı gördüklerinde zalimlerin: Dönecek bir yol var mı? Dediklerini görürsün." (Şura:44)

وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ (45) وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ

19- "Ateşe arz olunurlarken onların, zilletten başlarını öne eğerek göz ucuyla gizli gizli baktıklarını göreceksin. İnananlar da: İşte asıl ziyana uğrayanlar, kıyamet günü kendilerini ve ailelerini ziyana sokanlardır, diyecekler. Kesinlikle biliniz ki, zalimler, sürekli bir azap içindedirler. Onların Allah'tan başka kendilerine yardım edecek hiçbir dostları yoktur. Allah kimi saptırırsa artık onun kurtuluşa çıkan bir yolu yoktur." (Şura: 45,46)

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا (10) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

20- "Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğunu görmezler mi? Allah onları yere batırmıştır. Kâfirlere de onların benzeri vardır. Bu, Allah'ın, inananların yardımcısı olmasından dolayıdır. Kâfirlere gelince, onların yardımcıları yoktur" (Muhammed: 10,11)

Allah'ın velayetini ve O'na iman etmenin keyfiyetini bilmek için bu ayetlerin delalet ettiği gerçekleri yedi madde halinde açıklayacağız:

Birincisi: Allah (c.c) nin velayetinin (dostluğun) anlamı,

İkincisi: Allah'tan başkasını veli kabul etmek, rübubiyet ve ülühiyetinde şirk teşkil eder.

Üçüncüsü; Muhtaç ve zayıf olduğunu kabul etme duygusu ve kendisine iltica edilenin onu koruyup yardım edeceği inancı, insanın Onu veli kabul etmesine sağlar.

Dördüncüsü: Kim Allah'ı dost edinirse, Allah da onu dost kabul eder.

Beşincisi: Allah'ın, kulları olan melek, insan ve cinleri dost kabul etmesi genel ve özel olarak iki çeşittir.

Altıncısı: Allah'ın, iman ehlini dost kabul etmesinin meyve ve akibeti.

Yedincisi: Kafirlerin Allah'tan başkasını dost kabul etmesinin durumları.

Allah'ın yardımıyla birinci maddeye başlayacağız:

Birincisi: Allah'ı veli edinmenin (velayetin) anlamı:

Allah'ın kitabında velayet kelimesinin değişik lafızlarla dile getirilmesi, Allah'a nisbet edilen velayet çerçevesinde bizlere aşağıdaki hususları açıklıyor:

1-Allah'ın velayeti rübubiyetinin bir parçasıdır. Çünkü Allah'ın rübubiyeti geneldir ve her şeyi kapsar. Zira buyrulur ki:

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ

"De ki: Allah her şeyin Rabbi iken ben ondan başka Rab mı arayacağım?"(En'am: 164)

Ancak aşağıdaki ayetlerle ilgili maddelerde anlatılacağı gibi, Allah'ın velayet kavramı melek, insan ve cinlerden ibaret olan yalnız akıl sahiplerini kapsar. Allah'ın velayet kavramı genel ve özel olmak üzere iki kısma ayrılır: Genel velayete gelince; yakında müstakil bir madde

halinde onu açıklayacağız. Özel velayet ise, müminlere mahsustur. Zira buyrulur ki:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların dostları da tağuttur, onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar. "(Bakara: 257),

وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

"Allah müminlerin dostudur." (Al-i İmran: 68)

Yakında müminlere yönelik Allah'ın velayetini (dostluğunu) anlatacağız.

2-Arapçada vilayet kelimesi gözetip tedbir almak anlamındadır. Velayet ise yardım etmek anlamındadır. Kehf/144 ayetindeki "İşte burada (velayet veya vilayet)yardım ve dostluk, Hak olan Allah'a mahsustur" velayetin başındaki vav harfı hem esre hem de üstün harekesiyle okunmuştur.

3-Velayet kelimesinin Arapça anlamı yaklaşıp yakınlaşma anlamındadır.[46] Çünkü buyrulur ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

"Ey iman edenler! Kâfirlerden yakınınızda olanlara karşı savaşın ve onlar (savaş anında) sizde bir sertlik bulsunlar. Bilin ki, Allah sakınanlarla beraberdir." (Tövbe:123)

Yanı: Size yakın olanlarla savaşın. Onlar mesafe ve mekan bakımından size daha yakındırlar.

---

[46] *Muhtarus Sıhah, Sayfa: 631. Veleye lafzı.*

O halde, Allah'ın müminlere yönelik velayeti (dostluk vyardımı) Onlara yaklaşıp önem vermek, işlerini gözetip düzeltmek anlamındadır. Çünkü bu aşağıdaki ayette Peygamber (sav)'in ifadesiyle açık bir şekilde izah edilmiştir:

إِنَّ وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

"Şüphesiz ki, benim koruyanım (velim) Kitab'ı indiren Allah'tır. Ve O bütün salih kullarını görüp gözetir." (Araf:196)

Peygamber (sav) kunut duasında şöyle dua etmiştir: "Allah'ım! Hidayet verdiğinler arasında beni de hidayete erdir! Afiyet verdiğinler arasında bana da afiyet ver! yaklaşıp işlerini düzelttiğinler arasında benim işlerimi de düzelt!" (İmam Ahmed: 1727, Ebu Davud:1425, Tirmizi:464. Nesai:1745. İbni Mace:1178 Hasan b. ali'den. Elbani de sahih görmüş. Mişkat: 1273)

Allah (c.c) bir kişinin işlerinin tedbirini üzerine almışsa, dünya ve ahret işlerin hepsinde de Allah ona yeter ve başkasına muhtaç ettirmez.

4-Allah'ın müminlere yönelik özel velayeti, hidayet anlamına da gelir. Çünkü buyrulur ki:

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ

"Allah kimi saptırırsa, bundan sonra artık onun hiçbir dostu (velisi) yoktur. Azabı gördüklerinde zalimlerin: Dönecek bir yol var mı? Dediklerini görürsün."(Şura: 44)

Yanı; veli (dost ve korucu) dost ve korumasını üzerine alan kimse demektir. Çünkü ""Allah kimi saptırırsa, bundan sonra artık onun hiçbir dostu (velisi) yoktur" sözleri şu anlamdadır: Allah birisini hidayete erdirmemişse, hiç kimse onu hidayete erdirmez. Dolayısıyla da hidayete erdirmek, o kişiyi hidayet edenin en özel vasfıdır.

5-Allah'ın müminlere yönelik velayeti, karanlıktan çıkarıp aydınlığa kavuşturmak anlamına da gelir. Çünkü buyrulur ki:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

" Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır."(Bakara: 257) İleride de açıklayacağımız gibi karanlıktan aydınlığı çıkrtmak sözü anlam itibarıyla hidayete erdirmek sözünden daha geniştir. Çünkü karanlıktan aydınlığa çıkartmak, pratik ve teorik yaşamın bütün alanlarını kapsar. Problemlerin çözülmesi, sıkıntı ve darlıkta rahatlığa kavuşturulması da bunun kapsamına girerler.

6-Allah'ın müminlere yönelik velayet, düşmanlarına galip kılmak anlamına da gelir. Zira buyrulur ki:

وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ (45) وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ

" Ateşe arz olunurlarken onların, zilletten başlarını öne eğerek göz ucuyla gizli gizli baktıklarını göreceksin. İnananlar da: İşte asıl ziyana uğrayanlar, kıyamet günü kendilerini ve ailelerini ziyana sokanlardır, diyecekler. Kesinlikle biliniz ki, zalimler, sürekli bir azap içindedirler. Onların Allah'tan başka kendilerine yardım edecek hiçbir dostları yoktur. Allah kimi saptırırsa artık onun kurtuluşa çıkan bir yolu yoktur." (Şura: 45,46)

وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

"Eğer (imandan) yüz çevirirlerse, bilin ki Allah sizin sahibinizdir. O ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!" (Enfal: 40)

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا (10) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

"Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğunu görmezler mi? Allah onları yere batırmıştır. Kâfirlere de onların benzeri vardır.

Bu, Allah'ın, inananların yardımcısı olmasından dolayıdır. Kâfirlere gelince, onların yardımcıları yoktur. "(Muhammed: 10,11)

Bütün bu ayetler gösteriyor ki, Allah'ın müminlere yönelik velayeti, müminlerin düşmanlarına karşı galip gelmelerine sebep olur. Kafirlerin dünyada yenilip ahirette de zarar edip perişan olmalarının sebebi de Allah'ın onlara sahiplik yapmamalarından kaynaklanır.

Kur'anı Kerimde velayet kelimesi Allah dışındaki kimseler içinde kullanılmıştır. Çünkü buyrulur ki.

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

" Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler."(Maide: 55)

وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا

"Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür." (Nisa: 119)

Bazı kimseler, yukarıda velayet yetkisini Allah'tan başkasına veren her iki ayet ile Allah'ın velayet yetkisini kendi zatına tahsis edip başkasını ortak etmediği şu ayet arasında tenakuz olduğunu sanarlar:

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Yoksa onlar Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Halbuki dost yalnız Allah'tır. O ölüleri diriltir, her şeye kadirdir."(Şura: 9)

Ancak durum sandıkları gibi değildir. Şöyle ki:

1-Maide süresindeki Allah (c.c) ile birlikte veliniz (dostunuz) peygamber ve müminlerdir denilmektedir. Çünkü buyrulur ki:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

a-"Sizin dostunuz (veliniz) ancak Allah'tır, Resulüdür, iman edenlerdir; onlar ki Allah'ın emirlerine boyun eğerek namazı kılar, zekâtı verirler."(Maide:55)

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ

Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır." (Maide: 56)

Peygamber ve müminlere verilen velayet, cüzi bir velayettir ve Allah'ın genel velayetinin kapsamına girer ve ondan türer. Çünkü

insanın Allah'ı veli ve dost edinmesi, O'nun rıza ve sevabını kazanmak için zatına yönelik dostluktur. Ancak Allah'ın peygamberini dost ve veli edinmesi zatı için değildir, belki peygamberi ve peygamberin tebliğ ettiği şeriatı içindir. Müminleri veli edinmesinin nedeni de dinde peygamberine kardeş oldukları ve Allah'a itaat ve ibadet ettikleri içindir. Bu onun bir yönüdür. Diğer bir açıdan da Müminlerin Allah'a yönelik velayetleri kesin ve genel olması gerekir. Ancak Allah'ın peygamber ve müminlere yönelik velayeti, cüzidir ve herkesin konumuna göre değişir. Bunun için Peygamber (sav) Allah için birbirlerini sevmeyi ve buğzetmeyi, Allah için vermeyi ve vermemeyi imanın kâmil olduğunun alameti saymıştır. Çünkü hadiste buyrulur ki: "Her kim Allah için severse ve Allah için buğz ederse, Allah için verirse ve Allah için men ederse, o imanını tamamlamış olur." (Ebu Davud:4683, Ebu Emameden. Elbani de shih hadisler arasında saymıştır. No: 380)

Şüphe yoktur ki sevgi ve buğz, dostluk ve düşmanlığın temelleridir.

2-Nisa /119 ayetinde Allah (c.c), kendisinden başka şeytanı veli ve dost edinenleri büyük bir zarar göreceklerini açıklamaktadır. Buradaki velayetten kasıt, kafirlerin şeytanı veli ve dost edinip izini takip etmeleridir. Bir gerçektir ki, Kafirlerin şeytanı dost ve veli edinmeleri, onu ilah ve mabut edinme anlamına gelir. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

"Ey Âdem oğulları! Size şeytana tapmayın, çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır" demedim mi?" (Yasin: 60).

Kafirlerin kovulmuş şeytana ve tağutlara; cahilane ve zalimane kulluk etmeleri ve onları ilah edinmeleri, şeytan ve diğer batıl mabutların durumlarını hiş değiştirmez ve bununla ilah olamazlar. Bu şekilde onların akılsızca ve yalanca şeytanı veli ve dost edinmeleri de sefih olan şeytana gerçek velayet elbisesini giydiremezler. Belki

onların bu şeytani velayet iddiaları, hayal kurmaktan öte bir şey ifade etmez ve kapılarının eşiğini geçmez.

O halde; Allah (c.c),

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Yoksa onlar Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Halbuki dost yalnız Allah'tır. O ölüleri diriltir, her şeye kadirdir."(şura:9) ayetinde velayeti kendine tahsis etmesinden kasıt, gerçek ve kesin velayettir. Ancak bu velayet başkasına nisbet edilince iki çeşide ayrılır:

a-Bir çeşidi şer'i velayettir ki mümin bir kimsenin peygamber (sav)e özel ve diğer müminlere genel bir şekilde verdiği dostluktur. Bu da Allah'ın kesin velayetine tabi olarak gerçekleşir. Bu çeşit velayet ve bağlılık vaciptir. Ancak bu cüzidir ve Allah'tan başkasına verilmeyen asli ve gerçek velayete tabidir.

b-Bir çeşidi de şirk ve küfür üzerine bina edilmiş velayettir. Bu da şeytan ve tağutlara yönelik velayettir ki bu haram olmanın ötesinde küfür ve şirk kabul edilir. Bir sonraki bölümde bunu izah etmeye çalışacağız.

İkincisi: Allah'tan başkasını veli ve dost edinmek, Rübubiyet ve üluhiyette Allah'a ortak kabul etmek anlamına gelir.

Daha önce de anlattığımız gibi Allah (c.c) nin velayeti, rübubiyetinin bir parçası olduğundan, rübubiyetnde başkasını ortak edinmek anlamına geldiği için şirk olur. Bu konu hakkında birçok ayet vardır. Bazıları şunlardır:

قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (14) قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

1- "De ki: Gökleri ve yeri yoktan var eden, yedirdiği halde yedirilmeyen Allah'tan başkasını mı dost edineceğim! De ki: Bana Müslüman olanların ilki olmam emredildi ve sakın müşriklerden olma! (Denildi). De ki: Ben, Rabbim'e

isyan edersem gerçekten büyük bir günün (kıyametin) azabından korkarım." (En'am: 14,15)

Burada Allah (c.c) peygamberine, kafirlere olumsuzluk anlamında şu soruyu sormasını emretmektedir: Yer ve göğü yaratan, insanlara rızık ve yiyecek musahhar eden ve hiç kimsenin onu yedirmesine muhtaç olmayan birisini ilah edinmemi mi istiyorsunuz? Yine ona şunları söylemesini emretmektedir: Müslümanların ilki olmamı ve müşriklerden olmamamı bana emredildi, şayet rabbime isyan ederek onun dışında herhangi bir kimseyi veli ve dost kabul edersem büyük bir günün azabından korkarım.

Bunun için her kim ki, Allah'tan başka birisini veli ve dost edinirse rübubiyetinde Allah'a ortak koşmuş olur. Rübubiyetin en açık alameti de yaratıklara rızık ve yiyecek hazırlamaktır.

اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ

2- "Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!" (Araf: 3)

Burada Allah (c.c), rab sıfatıyla bize indirdiklerine uymayı emretmekte ve başkasını veli ve dost kabul etmemizi yasaklıyor. Sonra da bunu az tefekkür edip düşünüyorsunuz diye bizleri uyarıyor. Hitap herkesedir. Az düşünmek ise insanların geneli arasında müminlerin payıdır. Hitap özellikle küfür ehline, tefekkür ve hatırlama da onlardan hidayet umanlara yönelik de olabilir.

Allah (c.c), insanların Allah'ın kendilerine gönderdiği programına ters diğer din ve metotlara uymalarını, Allah dışında veli (dost) edinmek olarak nitelendiriyor. Yanı onların din ve metotlarına uymakla onları Allah'a denk tuttukları anlamına gelir. Netice itibarıyla Allah'ın en özel sıfatı olan rübubiyetinde onları ortak edinmek sapmamaları için Allah'ın hidayetini hiçe saymak anlamına gelir.

Bu anlattıklarımız rübubiyette Allah dışında herhangi birisini veli edinmelerinin şirk olduğu hakkındadır. Uluhiyette de Allah dışında

birisinin ortak edinmenin şirk olduğu hakkında da birçok ayet vardır. Ancak biz üç misalle yetineceğiz:

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى

إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

1-"Dikkat et, halis din yalnız Allah'ındır. O'nu bırakıp kendilerine bir takım dostlar edinenler: Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler. Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez."(Zümer: 3)

Allah (c.c) bu ayette her şeyden önce kesin itaat ve tam boyun eğme ancak kendisine yapılabileceğini ilan ediyor. Çünkü din kelimesi itaat ve boyun eğme anlamındadır. Ayette geçen "halis" kelimesi de bulanık olmayan ve net olan manasına gelir.

Sonra Allah (c.c), O'nun dışındakileri veli ve dost kabul eden müşriklerin şirklerini temize çıkarmaları için şöyle dediklerini açıklamaktadır:

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى

"Onlara, bizi sadece Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler."(Zümer: 3) Yanı; onlar bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye onları veli (dost) kabul edip ibadet ediyoruz derlerdi.

Bunun için Allah'tan başkasını veli edinen bir kimse, Allah'ın üluhiyeti konusunda müşrik olur ve müşriklerin de ifade ettikleri gibi onların yaptıkları amel Allah'tan başkasına ibadet sayılır.

Allah (c.c), müşriklerin, "kendilerine birtakım dostlar edinenler" tabirine yakın "onları ilah edinmemiz" yerine, "ibadet ediyoruz" tabirinin kullanılmasının hikmeti, Allah dışında birisinin veli ve dost edinmenin Allah'tan başkasına ibadet anlamına geleceğinin bilinmesi içindir.

Allah (c.c) müşriklerin bu tutum ve bilinçsiz davranışlarının ardından buyurdu ki:

إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

" Doğrusu Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve inkârcı kimseyi doğru yola iletmez."(Zumer: 3)

Yanı Allah (c.c) Adil bir Hakimdir. Muvahhit ve müşrikleri kendi hallerine bırakmaz. Belki ihtilaf ettikleri konularda aralarında hüküm verecektir. Sonra müşrikleri yalancılık ve küfürle nitelendirmektedir. Bu, aynı zamanda onların çirkin davranışlarına verilen bir cevaptır. Yanı; onlar yalancıdırlar ve niyetleri Allah'a yaklaşmak değildir. Çünkü Allah'a yaklaşmak isteyen birisi, Allah'ın kendisi için çizip tesbit ettiği yolda yürüyecektir. Aynı zamanda bunlar Rablerine karşı çok nankördürler. Çünkü Allah (c.c) onların yaratıcısı, Rabbi, rızık vereni ve velisidir. Ancak onlar başkasına kulluk etmektedirler.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ

2- "O gün Rabbin onları ve Allah'tan başka taptıkları şeyleri toplar da der ki: Şu kullarımı siz mi saptırdınız, yoksa kendileri mi yoldan çıktılar?" (Furkan: 17)

Yukarıda anlattığımız ayetlerde Allah (c.c), kıyamet gününde Allah'tan başkasına ibadet eden herkesi mabutlarıyla birlikte haşredecek, sonra da o mabutlara şunu soracak: Siz mi bunların sapıtıp bize ibadet edin mi dediniz? –verdikleri cevaptan anlaşılıyor ki o mabutlar melek ve bir kısım Salih insanlardır- yoksa kendileri mi bu yanlış yolu seçtiler? Onların rızası olmadan kendilerine ibadet edilenler derler ki:

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا

"Onlar: Seni tenzih ederiz. Seni bırakıp da başka dostlar edinmek bize yaraşmaz; fakat sen onlara ve atalarına o kadar bol nimet verdin ki, sonunda

(seni) anmayı unuttular ve helâki hak eden bir kavim oldular, derler." (Furkan: 18)

Yanı: Senden başka herhangi birisine kulluk etmeleri için emir vermemizden seni tenzih ederiz. Çünkü senden başka birisini veli ve dost edinmemiz bize yakışmaz. Bizim kulluk ettiğimiz tek veli ve yardımcımız sensin. Senden başka da herhangi bir dost ve yardımcımız yoktur. Dolayısıyla da bunlar, bize yaptıkları ibadet nedeniyle bizim onların şirk koşmalarında onlara yardımcı olacağımızı iddia etmekle kendilerini aldattılar.

Bu salih kimseler, müşriklerin iddialarını çürüttükten sonra, tevhit çizgisinden sapıp şirk pisliğine düşmelerinin nedeni dünyanın nimet ve zevklerine dalmaları olduğunu söyleyip şöyle açıklarlar:

وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا

" sen onlara ve atalarına o kadar bol nimet verdin ki, sonunda (seni) anmayı unuttular ve helâki hak eden bir kavim oldular, derler." (Furkan: 18)

Sonunda da Allah (c.c), sarahaten veya zımnen öncekilerin ardından buyurur ki:

فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ عَذَابًا كَبِيرًا

" (Bunun üzerine ötekilere hitaben şöyle denir:) İşte (taptıklarınız), söylediklerinizde sizi yalancı çıkardılar. Artık ne (azabınızı) geri çevirebilir, ne de bir yardım temin edebilirsiniz. İçinizden zulmedenlere büyük bir azap tattıracağız!" (Furkan: 19)

Buradaki hitap, melek, peygamber ve Salih kullara ibadet edenlere yöneliktir. Kendilerini ilah ve veli sanıp ibadetleri yapılanlar, o ibadet edenleri yalanlayınca, Allah (c.c) onları kınayıp buyurur ki: İşte ibadet ettiğiniz kişiler sizi yalanladılar. Şimdi siz azabı üzerinizden kaldıramaya ve herhangi birisini yardıma çağırmaya güç yettirmezsiniz.

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ (40) قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ

3- "O gün Allah, onların hepsini toplayacak; sonra meleklere: Size tapanlar bunlar mıydı? Diyecek. (Melekler de:) Sen yücesin, bizim dostumuz onlar değil, sensin. Belki onlar cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanmıştı; diyecekler." (Sebe: 40,41)

Bu iki ayette Allah (c.c) bütün mahlukatı bir araya getirip meleklerden-onlardan daha iyi bildiği halde- şunu soracağını bizlere haber veriyor: Bu müşrikler size ibadet ediyorlar mıydı? – Bundan kasıt bunlar sizin rıza ve emrinizle mi size ibadet ediyorlardı?

Melekler de şöyle cevap verirler: Sen bundan pak ve münezzehsin! Veli ve dostumuz yalnız sensin ve onların dostluğuyla hiçbir ilgimiz bulunmamaktadır. Belki onlar cinlere ibadet ederlerdi, çoğu da onlara üluhiyet ve velayet isnat ederek inanıyorlardı.

Bir kısım müşriklerin meleklere ibadet ettikleri halde meleklerin bunu inkâr etmelerinin sebebi, çünkü meleklerin buna rızaları yoktu. Cin şeytanlar da bunun yapılması için içlerine vesvese koymuşlardı. Zaten meleklerin, müşriklerin kendilerine ibadet etmedikleri, belki cinden olan şeytanlara ibadet ettiklerini söylemelerinin sebebi de budur. Meleklerin "Sen yücesin, bizim dostumuz onlar değil, sensin" demeleri de buna şahittir.

Sonuç olarak: Allah'ın veli ve dost olması, O'na ibadet edilmesini gerektirir. Kim ki Allah'tan başka bir veli ve dost edinirse, o üluhiyette Allah'a şirk koşmuş olur ve Allah dışında veli ve dost kabul ettiği kişiye ibadet etmiş sayılır.

Üçüncüsü: Allah'a yönelen bir kimsedeki zayıflık ve ihtiyaç duygusu ile korunma ve yardım alma inancı, insanın O'nu veli ve dost kabul etmesine yöneltir.

Daha öce de anlatıldığı gibi, veli, velayet, tevelli ve muvalat kelimelerin anlamı bilindikten sonra yukarıdaki gerçeklik anlaşılır. Ancak ilave olarak bu ayetteki Allah'ın sözü de buna delalet eder: " وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا

"Çocuk edinmeyen, hakimiyette ortağı bulunmayan, acizlikten ötürü bir dosta da ihtiyacı olmayan Allah'a hamdederim" de ve tekbir getirerek O'nun şanını yücelt!" (İsra: 111)

Çünkü Allah (c.c), Peygamberine, kendisini hamd ve Sena etmesini emretmektedir. Sonra Allah (c.c) kendini şu üç vasıfla vasıflandırmaktadır:

1- ""Çocuk edinmemiştir." (İsra:111) Yanı; durum müşriklerin yaptıkları iftira gibi değildir, belki kadın veya erkek O'nun hiçbir nesli yoktur.

2- "Hakimiyette ortağı bulunmamaktadır." (İsra: 111) Yanı; durum müşriklerin yaratma ve emir vermede ilah zanettikleri kimseleri ortak ettikleri gibi değildir, belki Allah'ın mülk ve rübubiyetinde onun ortağı bulunmamaktadır.

3- "Acizlikten ötürü bir dosta da ihtiyacı yoktur." (İsra: 111) Yanı; Allah'ı yönetecek ve O'nun acizlik ve zayıflıktan koruyacak herhangi bir velisi de bulunmamaktadır. Çünkü bütün izzet ve üstünlük Allah'a aittir. Zira buyurur ki:" Kim izzet ve şeref istiyor idiyse, bilsin ki, izzet ve şerefin hepsi Allah'ındır." (Fatir:10)

Dolayısıyla da Allah (c.c) nefsini aşağıdaki şeylerden arındırmıştır:

a-İnsanların adetlerine göre birinci derecedeki çocuk edinme;

b-O'ndan sonra yerine gelecek ortak,

c-Üçüncü derecedeki veli ve dost,

Allah'ın acizlikten dolayı herhangi bir veli edinmemesinin hikmeti şudur:

a-Çünkü yaratıkların, başka birisini veli ve dost edinmelerinin hikmeti, onların nefislerinde hissettikleri acizlik ve zayıflıktan koruyup ve onlara güç, izzet, koruma ve destek sağlamak içindir.

b-Ta ki O'nun kendine herhangi birisini veli edinmemesinden dolayı, O'na eksiksiz ibadet ve itaat edip yalnız O'nu dost kabul ettikleri kimselere de bu olumsuz veli ve dostluk kavramını kapsamasın.

Buna göre; Yukarıdaki ayet açık bir şekilde gösteriyor ki, birisi kendisi için herhangi diğer birisini veli ve dost edinmek istediği zaman, nefsinde bir acizlik ve ihtiyaç hissedip veli edindiği kişiden yardım, koruma ve destek beklediği için bunu yapmak ister.

Bunun için Allah (c.c), bütün kuvvet, izzet, velayet ve desteğin yalnız Allah'a ait olduğu ve hiç kimse zerre kadar bu yetkileri O'ndan alamayacağını beyan etmektedir. Çünkü buyurur ki:

وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

1- "Keşke zalimler azabı gördükleri zaman (anlayacakları gibi) bütün kuvvetin Allah'a ait olduğunu ve Allah'ın azabının çok şiddetli olduğunu önceden anlayabilselerdi" (Bakara:165)

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا

2-"Müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinenler, onların yanında izzet (güç ve şeref) mi arıyorlar? Bilsinler ki bütün izzet yalnızca Allah'a aittir."(Nisa: 139)

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ

3-"Kim izzet ve şeref istiyor idiyse, bilsin ki, izzet ve şerefin hepsi Allah'ındır."(Fatir: 10)

أَمِ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ

4-"Yoksa onlar Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Halbuki dost yalnız Allah'tır." (Şura:9)

أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ

5-"Allah kuluna kâfi değil midir?"(Zumer: 36)

Şüphe yoktur ki; şayet insan, Allah (c.c) kendisini tanıttığı şekilde bütün kuvvet ve izzetin Allah'a ait olduğuna ve yaratılmışlar için O'ndan başka herhangi bir veli, dost ve destekçisinin bulunmadığına yakinen inanırsa, bu inanç ve itikat, onu yalnız Allah'ı dost ve destekçi kabul etmesine ve işlerini O'na havale etmesine sevkettirir.

Dördüncüsü: Her kim ki Allah'ı dost ve veli edinirse, Allah da onu dost ve veli edinir.

Çünkü Allah (c.c) mümin ve muttaki kullarını (Allah'ın velileri) olarak isimlendirmiştir. Zira buyrulur ki:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (62) الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ (63) لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (64) وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

" İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir. Onlar Allah'a inanmış ve O'na karşı gelmekten sakınmışlardır. Dünya hayatında da, ahirette de müjde onlaradır. Allah'ın sözlerinde hiçbir değişme yoktur. Bu büyük başarıdır. İnkarcıların sözleri seni üzmesin, çünkü bütün kudret Allah'ındır. O, işitir ve bilir. (Yunus: 62,63,64,65)

Bu ayetlerden konumuzla ilgili şu dört gerçeği anlatmaya çalışacağız:

1-Allah (c.c), veli dostlarının kalbine korku ve üzüntünün girmeyeceğini bizlere anlatıp buyurur ki:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

" İyi bilin ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir." (Yunus: 62)

Ayette geçen Arapça "havf" (korku) kavramı, gelecekte başına bir tehlike ve kötülüğün geleceğini hissettiği nedeniyle kalbin acıyıp sıkışması anlamına gelir.

Hüzün ise, geçmişte kaçırdığı bir menfaati nedeniyle kalpte meydana gelen heyecan ve sıkışma anlamındadır.

Allah (c.c) kesin bir şekilde her ikisini de veli ve dostlarının üzerinden kaldırmıştır. Bir gerçektir ki, Allah'a tevekkül eden mümin, ileriki dünya telaşı ve ahreti için üzülmez. Çünkü o, Rabbinin dostluk ve desteğine inanmıştır. Geçmişteki olaylardan dolayı da üzülmez. Çünkü tövbe etmek isteyenler için tövbe kapılarının açık olduğunu görüyor ve imkanlar ölçüsünde hazırlığını yapıyor. İkinci olarak, her şeyin Allah'ın takdiriyle gerçekleştiği ve geçmişteki fırsatların geri gelmeyeceğini de biliyor.

2-Sonra Allah (c.c), kullarını şu şekilde tanımlıyor:

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

"Onlar Allah'a inanmış ve O'na karşı gelmekten sakınmışlardır." (Yunus: 62)

Daha önce imanın anlamını anlatmıştık. Takva ise, Allah'ın gazap ve azabından nefsin koruma altına alınmasıdır. Bu da gücüne göre Allah'ın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmakla ancak mümkün olabilir. Yani; ancak Allah'ın şeriatının emir ve yasaklarına fiili olarak bağlı kalmakla mümkün olabilir.

İman kökleşip güçlendikçe ve takva tamamlanıp genişledikçe Kulun Rabbine karşı velayet ve dostluğu da daha da güzelleşip iyileşir. Alimler bu ayetin ışığında veli için şu tanımı yapmışlardır: Her kim muttaki bir mümin ise, o Allah'ın veli ve dostu olur.

3-Sonra Allah (c.c) kendi dostlarının güzel akibetlerini açıklayıp buyurur ki:

لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ

"Dünya hayatında da ahirette de müjde onlaradır. Allah'ın sözlerinde hiçbir değişme yoktur." (Yunus: 64)

Arapça "Büşra" (müjde) kavramı, insanın içine sevinç sokup ve yüzünü parlatıp güldüren haber anlamındadır.

Ahiretle ilgili müjde bellidir. Çünkü o, Allah'ın rahmet ve kereminin bulunduğu yurdun kazanıldığına dair haber almaktır.

Allah'ın dünyada dostlarına verdiği müjde ise, itaat ve ibadet gibi Allah ile kul arasındaki ilişkiden dolayı müminin kalbini sevindirecek, rahatlatıp sakinleştirecek, hayırlı haberleri ilham edecek ve ona güzel rüyalar gösterecek her şeyi kapsar.

Peygamber (sav), müminin dünyayla ilgili müjdesini insanın bizzat kendisinin gördüğü veya ona gösterildiği Salih rüya olarak yorumlamıştır. (İmam Ahmed ve Hâkim). Bu Ansiklopedinin ikinci kitabında bunu dile getirmiştik.

Yine Peygamber (sav) bir kişinin salih amelinden dolayı hamd ve Sena edilmesini müminin aceleye getirilmiş müjdesi olarak nitelendirmiştir. Çünkü Ebu Zer'den rivayet edilmiştir ki: Kendisi Peygamber (sav) den sorup demiş ki: Ey Allah'ın Resulü! Bir adam bir amel işler, insanlar da onu medh-u Sena ederler (bu nasıl bir ameldir)? Bunun üzerine Peygamber (sav) buyurdu ki: Bu müminin aceleye getirilmiş müjdesidir. (Teyalisi: 455. İmam Ahmed:21417, Müslim:2642, İbni Mace:4225, İbni Hibban:366)

4-Sonra Allah (c.c) velilerin ilki ve asfiyaların efendisi olan peygamberine ve iman ile takva sahibi dostlarına hitap edip buyurur ki:

وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Onların sözleri seni üzmesin, çünkü bütün kudret Allah'ındır. O, işitir ve bilir. (Yunus:65)

Yanı; kafirlerin sözleri seni üzmesin. (Bu, kafirlerin bütün kötü söz ve propagandalarını kapsar). Çünkü bütün izzet Allah'a aittir. Bununla dostlarını aziz kılar, düşmanlarını da zelil kılar. O senin yaptığın duaları işittiği gibi, seni üzen kafirlerin sözlerini de işitir. Bu şekilde O, her amel, durum, niyet, hatırlama ve düşünceleri de bilir.

Şüphe yoktur ki Bir kulun rabbinin onu gördüğü, işittiği ve her şeyine vakıf olduğuna kalben inanan bir kul, bu onun kötülüklerden uzaklaştırır ve aziz kılar. Aynı zamanda onun kalbini emel, ümit, güven ve huzurla doldurur.

Beşincisi: Allah'ın kullarından melek, insan ve cinlere yönelik velayet ve dostluğu genel ve özel olmak üzere iki çeşide ayrılır.

Daha önce de açıkladık ki Allah'ın velayet ve dostluğu, rübubiyetin anlamından daha özeldir. Çünkü Allah'ın rübubiyeti bütün mevcudatı kapsar ve hepsinin tedbirini alıp gözetir ve genelde onun için yaratıkları amaca yöneltir. Ancak O'nun velayeti melek, insan ve cin gibi akıl sahiplerini kapsar. Biz bu gerçeği, ilahi rübubiyet ve velayetle ilgili ayetleri inceledikten sonra anlarız.

Sonra Allah'ın yaratıklara yönelik velayeti iki çeşittir: Bir çeşidi yaratıkların iman ve küfürlerine bakılmadan herkesi kapsar. Bu da insan ve cinlerle ilgilidir. İkincisi yalnız iman ve iyi Salih amel işleyenlerle ilgilidir. Bütün yaratıkları kapsayan Allah'ın velayet ve dostluğu da yaratma velayeti ve yönetme velayeti şeklindedir. Bu kısa özetinden sonra şimdi tafsilatına geçeceğiz:

1-Yaratıklara yönelik Allah'ın genel velayet ve dostluğu:

a-Tekvini (yaratma ve tedbirini alma) velayeti: Bundan kasıt, Allah'ın, yaratıkların yaşamlarının idaresi açısından onlar için gerekli şartları hazırlayarak onları yönetip tedbirlerini almaktır. Çünkü buyrulur ki:

وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ

" Umutsuzluğa düşmelerinin ardından yağmuru indiren, rahmetini yayan O'dur. O, övülmeğe layık olan dosttur."(Şura:28)

Çünkü Allah'ın yağmuru yağdırması bütün insanlara ve nebatat ile hayvanlar gibi yaşamlarıyla ilgili bütün insanlara yöneliktir. Allah (c.c), yağmuru yağdırdığını zikrettikten sonra kendi nefsini Veli (dost) ve

Hemid (hamdedilen) olarak vasıflandırmıştır. Yağmuru yağdırması, yaratıklara yönelik (tekvini) velayet ve dostluğunu gösterir.

b-Teşrii (yönetme) velayeti: Bundan kasıt, peygamberlere vahiy indirmekle onları hidayete erdirmek açısından yaratıkların işlerinin idaresini üzerine almaktır. Çünkü Allah (c.c buyurur ki:

اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ

" Rabbinizden size indirilen Kitap'a uyun, O'ndan başka dostlar edinerek onlara uymayın. Pek az öğüt dinliyorsunuz."(A'raf:3)

Bu ayet gösteriyor ki, insan ve cinlere din ve kitap göndermesi, onun onlara yönelik velayet ve dostluğundan kaynaklanır.

2-Müminlere yönelik Allah'ın özel velayet ve dostluğu:

Biz bu konuyu birinci maddede açıkladık. Onun için burada müminlere yönelik Allah'ın velayet ve dostluğunun içinde geçtiği bazı ayetlere işaret edeceğiz:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

a-" Allah inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkar edenlerin ise dostları tağuttur. Onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler. İşte onlar cehennemliklerdir, onlar orada temelli kalacaklardır."(Bakara: 257)

إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

b-"Allah inananların dostudur."(Al-i İmran: 68)

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

c-"Çünkü Allah inananların sahibidir. Kafirlerin ise sahibi yoktur." (Muhammed:11)

فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

d-"Artık, namaz kılın, zekat verin, Allah'a sarılın. O sizin sahibinizdir. Ne güzel sahip ve ne güzel yardımcıdır!" (Hac: 78)

إِنَّ وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

e-"Çünkü benim dostum, Kitap'ı indiren Allah'tır. O, iyilerin dost edinir."(Araf: 196)

إِنَّهُمْ لَنْ يُغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

f-"Doğrusu zalimler birbirlerinin dostudurlar. Sakınanların dostu ise Allah'tır." (Casiye:19)

Altıncısı: Allah'ın müminlere yönelik dostluğun meyveleri:

Şüphe yoktur ki her kim Allah (c.c) yi gerçek dost ve Mevla edinirse, daha önce de açıkladığımız gibi Allah (c.c) de dostluğunu kabul edip sahip çıkar. Her kim Allah (c.c) dostluğunu üzerine alırsa, din ve dünyasıyla ilgili konularda ona yeterdir. Bu bilinen bir gerçektir. Ancak aşağıdaki ayetleri tefekkür ederek daha fazla açıklamaya çalışacağız:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

"Allah, inananların dostudur, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır" (Bakara:257)

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ

"Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır."(Maide:56)

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

""Ey Rabbim! Mülkten bana (nasibimi) verdin ve bana (rüyada görülen) olayların yorumunu da öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni salihler arasına kat!"(Yusuf: 101)

Bu ayetler ışığında şu üç gerçeği açıklayacağız:

Birincisi: Bakara/257 ayetine gelince, burada Allah (c.c), müminlerin velisi olduğu ve onları karanlıktan aydınlığa çıkaracağını ilan ediyor.

Karanlıktan aydınlığa çıkartmak ve Allah'ın müminlere yönelik dostluğun meyvesi birçok şeyden ibarettir ve bazıları şunlardır:

a-Cehalet karanlığından ilim aydınlığına çıkmak,

b-Şirk karanlığından tevhit aydınlığına çıkmak,

c-Zulüm karanlığından adalet aydınlığına çıkmak,

d-Sapıklık karanlığından hidayet aydınlığına çıkmak,

e-Şüphecilik karanlığından yakin aydınlığın çıkmak,

f-Masiyet karanlığından itaat aydınlığına çıkmak,

g-Günah karanlığından takva aydınlığına çıkmak,

h-Heyecan ve sabırsızlık karanlığından vakar ve rahatlama aydınlığına çıkmak,

ı-Kötü ahlak karanlığından güzel ahlak aydınlığına çıkmak,

j- Darlık karanlığından bolluk aydınlığına çıkmak,

k-Sıkıntı karanlığından seadet aydınlığına çıkmak

l-zillet karanlığından izzet aydınlığına çıkmak,

m-Zayıflık karanlığından imkan bulma aydınlığına çıkmak.

Bu imkanların hepsi de dünyaya yöneliktir. Ahiret ise, mantık ilmindeki neticelerin mukaddimelerine tatbik edilmesi gibi dünya hayatına terettüp eden bir sonuçtan başka bir şey değildir. Buna göre; her kim Allah'ın velayet ve yardımı ve bu yardımın sağladığı karanlıktan aydınlığa çıkarmaktan pay alırsa, onun ahiret hayatı da dünya hayatından aldığı aydınlığa göre değerlendirilir. Çünkü buyrulur ki:

انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا

"Baksana, biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışızdır! Elbette ki ahiret, derece ve üstünlük farkları bakımından daha büyüktür."(İsra: 21)

İkincisi: Maide/ 57 de Allah'ın, insana dostluğu, onu Allah'ın hizbine (taraftarlığına) dahil eder. Oysa Allah'ın bir kanunudur ki, O'nun taraftarları düşmanlarına galip gelmektedirler. Çünkü buyrulur ki:

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ

" Kim Allah'ı, Resûlünü ve iman edenleri dost edinirse (bilsin ki) üstün gelecek olanlar şüphesiz Allah'ın tarafını tutanlardır."(Maide: 56)

Allah taraftar ve dostlarının şeytan ve dostlarına galip gelmeleri, delil ve hüccet ile kuvvet ve sultan konusunda da galip geleceklerini kapsar. Yanı; her şey zamanında ve şartların oluşturduğu duruma göre ve akıl ile naklin gösterdiği ölçüye göre gerçekleşir.

Başka bir ayette de Allah (c.c) kendi hizbini (taraftarlarını) kurtuluşa erenler olarak nitelendirip buyurur ki:

أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

" İşte onlar, Allah'ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, kurtuluşa erecekler de sadece Allah'ın tarafında olanlardır."(Mücadele: 22)

Eğer Allah taraftarlarının galebesi dünyaya mahsusu ise, felah olmaları (kurtuluş bulmaları) hem dünya hem de ahret için olur. Ancak gerçek kurtuluş ahrette gerçekleşir. Nasıl Allah'ın vereceği o büyük sevap ve mükafat bu küçücük ve önemsiz dünyaya sığabilsin! Çünkü buyrulur ki:

إِلَّا الَّذِينَ آَمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

" Fakat iman edip sâlih amel işleyenler için eksilmeyen devamlı bir ecir vardır." (Tin: 6)

Üçüncüsü: Yusuf/ 101 ayeti de Allah'ın kuluna yönelik dostluğu, onun sıkıntı ve musibetlerden kurtulmasına, izzet ve şerefe ulaşmasına sebep olur. Çünkü Yusuf (as) zulüm, baskı ve aslı olmayan yalan suçlarla itham edildi. Çünkü rabbiyle yaptığı münacatta şöyle diyordu:

رَبِّ قَدْ آَتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ

" "Ey Rabbim! Mülkten bana (nasibimi) verdin ve bana (rüyada görülen) olayların yorumunu da öğrettin."(Yusuf:101)

İşte burada Yusuf(as) Rabbinin nimetlerini hatırlayıp hamd ve Sena ediyor. Sonra da şunu söylüyor:

فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيِّي فِي الدُّنْيَا وَالْآَخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

"Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin. Beni Müslüman olarak öldür ve beni salihler arasına kat!"(Yusuf: 101).

İşte burada Yusuf (as), Rabbisinin rübubiyetinii zikrettikten sonra Halik (yaratıcılığını) da zikreder ve Allah'ın kendisine verdiği nimetleri ve özellikle mülk ve ilim nimetlerini Allah'ın dünya ve ahret dostluğuna döndürmektedir. Sonra da Rab ve velisi (dostu) olan Allah'tan kendisine vermiş olduğu nimetleri, akibetinin güzel geçmesi ve İslam inancı üzere ölmekle değiştirmesini, ahrette de Salih kimselere kavuşturmasını talep edip der ki:" Beni Müslüman olarak öldür ve beni Salih kulların arasına kat!"der. (Yusuf: 101)

Yusuf (as) in "Sen dünyada da ahirette de benim sahibimsin." (Yusuf: 101) sözü, Allah (c.c) nin, Salih kullarının sorumluluğunu üzerine alıp dünya ve ahirette onları koruyacağını göstermektedir. Her kim Allah (c.c) onun sorumluluğunu üzerine alırsa, O'ndan başka ilah olmayana kulluk etsin! Allah (c.c) ona yeter ve düşmanına muhtaç ettirmez.

Yedincisi: Kafirlerin Allah'tan başka dost edinmelerinin durumları:

Her kim Allah'tan başkasını veli ve dost kabul ederse, durumları en kötü, akibetleri de berbat olur. Aşağıdaki ayetler örneklik bakımımdan bu gerçeklere işaret etmektedirler:

وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا

"Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür." (Nisa: 119)

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Allah'tan başka dostlar edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek bir yuva edinir; halbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi!" (Ankebut: 41)

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا (10) ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

"Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğunu görmezler mi? Allah onları yere batırmıştır. Kâfirlere de onların benzeri vardır. Bu, Allah'ın, inananların yardımcısı olmasından dolayıdır. Kâfirlere gelince, onların yardımcıları yoktur."(Muhammed: 10,11)

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ

"Allah kimi saptırırsa, bundan sonra artık onun hiçbir dostu yoktur." (Şura: 44)

Aşağıdaki ayetler konumuzla ilgili şu beş gerçeği bizlere gösteriyor:

وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا

1-"Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür."(Nisa: 119)

Allah'ın bu sözü gösteriyor ki, insan dünyada ya Allah'ı ya şeytanı dost edinir üçüncü bir alternatifi yoktur. Bu konuda dost edinmenin durumu da ibadet etmenin durumu gibidir. Kayıtsız dostluk da ibadet etmenin bir çeşididir. Tıpkı insanın bir şeye ibadet etmesinin gerekliliği gibi; İnsan ya hak mabut olan Allah'a ibadet edecek, ya da tağut ve putların bütün çeşitlerini temsil eden yaratıklara ibadet edecek. Bu şekilde de insan için ya Allah'la dost olacak veya değişik batıl ve yanlış dostlar şeklinde ortaya çıkan kimselerle dost olacak. Bunun sebebi de şudur: İnsan, Allah'ın yarattığı fıtrat itibarıyla sığınıp korunacağı bir barınak, bir dayanak ve bir sığınağa kendini muhtaç görüyor. Oysa dünya hayatında insan için, Allah'tan başka sığınacağı herhangi bir sığınak ve dayanak yoktur. Çünkü onun tek yaratıcısı, tek sahibi, tek Rabbi ve tek dostu Allah (c.c) dır. Ancak yanlış kapıya başvurursa, boş kalıp tembel durması da mümkün olmuyor. Belki kendi zannına göre dost ve rab görevini yapacak birisine bağlanmaya

çalışır. Ancak gerçek ile vehim, hak ile batıl arasında çok fark vardır. Mümkün müdür ki toprak, rübubiyet iddiasında bulunanların rabbi olan Allah'ın yerini doldurabilsin!

وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا

2- *"Kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost edinirse elbette apaçık bir ziyana düşmüştür." (Nisa: 119).*

Allah'ın bu uyarısı gösteriyor ki, ne şekilde olursa olsun her kim Allah'tan başka şeytanı dost edinirse, onun batıl dostluğu zerre kadar ona fayda sağlamaz ve buna ek olarak dünya ve ahrette de açık bir şekilde onun zarar görmesine sebep olur. Serap peşinde koşan birisinin daha fazla susuz kalıp helak olmasından başka ne elde edebilir?

-Allah Teala'dan başka dost edinenlerin durumunu Ankebut/41 ayetinde kendine bir ev yapan örümceğe benzetilmiştir. Bunun ardından Allah Teala bu ayeti ilave etmiştir:

وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

"Halbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi!"(Ankebut:41)

Örümceğin yaptığı evin ne kadar zayıf olduğu herkes için bellidir. Çünkü onun yuvası bazı boş ve zayıf ipciklerden oluşmaktadır ki onu sıcak, soğuk ve düşmanından koruyamaz. Örümcek yuvasının bilinmesi için marifet gerekmez, belki herkes bunun ne kadar zayıf olduğunu görüyor. Bunun için, "halbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi!" sözünün altında bir sır ve hikmetin bulunması gerekir. Örümcek böceğin üzerinde araştırma yapan bir kısım bilim adamları söz konusu böcek hakkında birçok önemli bilgiye ulaşmışlardır ve bir kısmı şunlardır:

a-Örümcek böceğinin ağlarını dişi olanı örüyor. Bunun için Allah (c.c) ayette örümceği dişi fiille ifade edip buyurur ki:" Allah'tan başka

dostlar edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir.” Arapça “İttehezet” fiili müennes olarak zikredilmiştir.

b-Dışı örümcek böceği, salyasını ağzından çıkardikten sonra incecik ipliğe çevirip yuvasını örüyor.

c-Örümcek böceğin yuvasında bayağı anarşizm vardır. Çünkü dışı örümcek yuvasını tamamladıktan sonra erkeğini öldürüyor. Aynı zamanda yuva, oraya uğrayacakları zayıf haşeratlar için bayağı kurulmuş bir tuzaktır. Çünkü sözkonusu haşeratlar o ağa takıldı mı artık ölümden başka bir seçeneği kalmıyor. Onları misafir eden örümcek de şişip ölünceye kadar onların nem ve kanlarını emiyor.

Söz konusu ayetteki benzetmeden kasıt şu da olabilir: Allah Teala dışındakilerini veli ve dost kabul edenlerin durumunu, tehlikeden kurtulmak niyetiyle bir şeyler yemeğe çalışan o haşeratların sığındıkları tuzakların durumuna benzetmiştir. Zira böcek, kendisi için kazdığı kabir tuzağından haberi yoktur. İşte Allah’tan başka menfaatleri elde etmek ve zararları önlemek kanaatiyle tağut ve putları dost edinen kâfir ve müşriklerin durum ve akibetleri de o haşeratlarınki gibidir. Çünkü onların helak olmaları, sapıtmaları ve zarar etmeleri de o dost iddia ettikleri tağut ve putlardan kaynaklanıyordu.

4-Muhammed/10,11 ayetlerinde Allah (c.c) olumsuz soru şeklinde kafirlerin yeryüzünde sefere çıkıp kâfir ve gerçeği yalanlayıcı ümmetlerin başına gelen felaketleri inceleyip ibret almalarını emretmektedir ki, Allah (c.c) nasıl onları helak edip yerle bir ettiklerini görebilsinler. Yine Allah (c.c), gerçeği yalanlayanların helak edilmesiyle ilgili ilahi kanunun gündemden düşmeyeceği ve devam edeceğini bildirip buyurur ki:

دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا

“Allah onları yere batırmıştır. Kâfirlere de onların benzeri vardır.” (Muhammed: 10).

Sonra Allah (c.c) müminlere yapılacak yardım ve kafirlere verilecek cezanın gerekçesini şöyle anlatıyor:

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

"Allah müminlerin dostudur, kafirlerin dostları ise yoktur. Bu, Allah'ın, inananların yardımcısı olmasından dolayıdır. Kâfirlere gelince, onların yardımcıları yoktur." (Muhammed: 11)

5-Şura/44. Bu ayetin birinci cümlesinde Allah (c.c) nin, saptırdığı bir kimsenin, onu koruyup kollayacağı başka bir dost ve yardımcıyı bulması mümkün değildir.

Allah'tan başka kimseleri dost edinenler, dinle hiçbir alakalarının bulunmadığı kimselerdir. Çünkü gerek dost ve yardımcı yalnız Allah (c.c) dır ve O'nun dışında hiç gerçek bir dost ve yardımcı yoktur. Bütün insanların veli ve dost tahmin ettikleri şey, bir hayaldir ve pratikte hiçbir dayanağı bulunmamaktadır.

Allah (c.c) birçok ayette velayetin yalnız kendisine ait olduğunu ve insanlar için başka herhangi gerçek bir dost ve yardımcılarının bulunmadığını ilan etmektedir. Zira örneklik bakımından buyurur ki:

مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

" Onların (göklerde ve yerde olanların), O'ndan başka bir yöneticisi yoktur. O, kendi hükümranlığına kimseyi ortak etmez."(Kehf: 26).

Bunun için Allah'tan başka herhangi birisini dost ve yardımcı kabul edenin durumu, çok susayıp uzaktan serap gören birisinin su zan edip ona doğru koşanın durumu gibidir. Bunun için Allah (c.c) Rabbini dost ve yardımcı kabul etmeyenin durumunu anlatırken sapıklık olarak anlatıp buyurur ki:

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ

" Allah kimi saptırırsa, bundan sonra artık onun hiçbir dostu yoktur. Azabı gördüklerinde zalimlerin: Dönecek bir yol var mı? dediklerini görürsün."(Şura: 44)

Arapçada "Dalalet" (sapıklık) kelimesi kaybolmak anlamındadır. Rabbini ve O'nun dostluğunu kaybedenden daha sapık birisi olabilir mi?

ÜÇÜNCÜ KONU

ALLAH'IN HAKİMİYETİNE İNANMAK

Hekim olan Allah'ın hakimiyetinin kabul edilip edilmemesi ve buna iman konunun anlaşılması için konumuza örnek olacak aşağıdaki ayetleri inceleyelim:

Allah (c.c) buyurur ki:

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

1-"Yoksa onlar (İslâm öncesi) cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?"(Maide:50)

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا

2-"(De ki): Allah'dan başka bir hakem mi arayacağım? Halbuki size Kitabı açık olarak indiren O'dur." (En'am: 114)

وَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

3-"(Resulüm!) Sen, sana vahyolunana uy ve Allah hükmedinceye kadar sabret. O, hakimlerin en hayırlısıdır." (Yunus: 109)

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (39) مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ
إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا
تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

4-"Ey zindan arkadaşlarım! Çeşitli tanrılar mı daha iyi, yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı? Allah'ı bırakıp da taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında herhangi bir delil indirmemiştir. Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf: 39,40)

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

5- "Sonra şöyle dedi: Oğullarım! (Şehre) hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah'tan (gelecek) hiçbir şeyi sizden savamam. Hüküm Allah'tan başkasının değildir. (Onun için) ben yalnız O'na dayandım. Tevekkül edenler yalnız O'na dayansınlar." (Yusuf:67)

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

6-"Bizim, yeryüzüne gelip, onu uçlarından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah (dilediği gibi) hükmeder, O'nun hükmünü bozacak kimse yoktur. Ve O hesabı çabuk görendir."(ra'd:41)

مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

7-"Onların (göklerde ve yerde olanların), O'ndan başka bir yöneticisi yoktur. O, kendi hükümranlığına kimseyi ortak etmez."(Kehf:26)

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

8-"Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek, Allah'a mahsustur. İşte, bu Allah, benim Rabbimdir. O'na dayandım ve O'na yönelirim." (Şura: 10)

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

9-"Allah, hüküm verenlerin en üstünü değil midir?"(Tin:8)

وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

10-"Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti."(İsra: 23)

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ

11-"Sizin için: dinden Nuh'a tavsiye ettiğini ve sana vahiyettiğimizi ve İbrahim'e ve Musa'ya ve İsa'ya tavsiye kıldığımızı teşri' buyurdu şöyle ki: dinî doğru tutun ve onda tefrikaya düşmeyin"(Şura:13)

Bu ayetlerin işaret ettiği gerçekleri aşağıdaki yedi madde halinde anlatacağız:

Birincisi: Allah'ın hakimiyeti, rübubiyetinden bir parçadır ve velayetten daha özeldir.

İkincisi: Allah'ın hakimiyeti iki çeşittir: Kevni (yaratış) hakimiyeti ve teşrii (yönetim) hakimiyeti.

Üçüncüsü: Allah'ın kullarına yönelik hakimiyeti, peygamberlerine gönderdiği kitaplarla temsil ediliyor.

Dördüncüsü: Hâkim olan Allah'ın hükmünün yerine, ancak cahili hüküm yerleşir.

Beşincisi: Allah'ın hakimiyetine boyun eğmek ve hükümlerine bağlanmak kulluğun temelidir.

Altıncısı: İster cüzi olsun ister külli olsun Allah hüküm ve şeriatının dışında kalan herhangi bir hükümle hükmetmek küfürdür.

Yedincisi: Allah'ın hükmü, herkesinkinden daha geçerli ve daha üstündür, hikmeti de daha fazladır.

Allah'ın yardımıyla birinci fıkradan (maddeden) başlayıp anlatmaya çalışacağız:

Birincisi: Allah'ın hakimiyeti rübubiyetinden bir parçadır ve velayetinden daha özeldir.

Allah'ın velayeti rübubiyetinin bir parçası olduğu gibi hakimiyeti de velayetinin bir parçasıdır. Allah'ın hakimiyeti hakkındaki ayetler incelendiğinde bu açık bir şekilde anlaşılıyor. Genişlik ve darlık bakımından Allah'ın rübubiyet, velayet ve hakimiyetinin anlamlarını içli dışlı üç çerçevede anlatabiliriz. Çerçevenin genişliği bakımından önce rübubiyet sonra velayet daha sonra da hakimiyet gelir.

Çünkü daha önce de anlattığımız gibi Allah'ın rübubiyeti geneldir ve her çeşit yaratıkları kapsar. Ancak velayeti şuur ve idrak sahiplerine özeldir. Bizim bildiğimiz kadarıyla onlar da melek, insan ve cinlerdir ve değişik yaşam yönlerini kapsar. Hakimiyet ise şuur sahiplerine özeldir. Ancak Allah'ın gönderdiği şer'i hüküm bakımından ve yaşamlarına

egemen kılmalarının istenmesi yönünden kendi iradeleriyle gereğini yerine getirmeleri istenmiştir.

Bunun için deriz ki: Beşer hayatında Allah'ın hakimiyeti, onlar için rab olmanın en özel tarafıdır ve yaşamlarında en çok velayet şeklinde tecelli eder.

İşte bu, her üç dairenin birbirleriyle olan ilişkinin örneğidir. İleriki maddelerde insan yaşamında Allah'ın hakimiyetinin anlamı daha fazla ve daha mükemmel anlaşılacaktır. Şimdilik bununla yetineceğiz.

İkincisi: Allah'ın hakimiyeti iki çeşittir: Tekvini (yaratılışı) ve teşrii (yasa uygulayıcı) hakimiyet.

1- Allah'ın kâinatı oluşturup idare etme ve tedbirini alma hakimiyeti:

Allah'ın tekvini hakimiyetinden kasıt, yaşamlarıyla ilgili onlar için koyduğu yasalara uygun melek, insan ve cin gibi yaratıkların işlerini yönetip tedbirlerini almaktır. Bu konu hakkındaki ayetlerin bir kısmı aşağıya alınmıştır:

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

1-"(Resûlüm!) Sen, sana vahyolunana uy ve Allah hükmedinceye kadar sabret. O hakimlerin en hayırlısıdır." (Yunus: 109)

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

2- "Bizim, yeryüzüne gelip, onu uçlarından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah (dilediği gibi) hükmeder, O'nun hükmünü bozacak kimse yoktur. Ve O hesabı çabuk görendir." (Ra'd: 41)

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

3-"Sonra şöyle dedi: Oğullarım! (Şehre) hepiniz bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah'tan (gelecek) hiçbir şeyi sizden savamam. Hüküm Allah'tan başkasının değildir. (Onun için) ben yalnız O'na dayandım. Tevekkül edenler yalnız O'na dayansınlar." (Yusuf: 67)

وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

4-"Allah, adaletle hükmeder. O'nu bırakıp taptıkları ise, hiçbir şeye hükmedemezler. Şüphesiz Allah, hakkıyla işiten ve görendir." (Mümin:20)

a-Allah (c.c), Yunus/109 ayetinde peygamberine; Vahiy ettiği kitap ve hak dinine tabi olup bağlanmasını, sonra da Allah hükmünü gerçekleştirip uygulayıncaya kadar sabır gösterip beklemesini emrediyor.

b-Ra'd/41 ayetinde de Allah (c.c), İslam'ı yayıp kafirlerin memleketlerini nasıl eksilttiğini görmeleri için kafirleri uyarıp dikkatlerini çekiyor. Çünkü buyrulur ki:" Allah (dilediği gibi) hükmeder, O'nun hükmünü bozacak kimse yoktur." (Ra'd:41) Yanı Allah (c.c) istediği şekilde hükmedip gereğini yerine getirir ve hiç kimse O'nun verdiği hükmü bozup geçeriz kılamaz. Belki O'nun istediği gerçekleşir ve O'nun verdiği hükmü kimse geri çeviremez.

c-Yusuf/67 ayetinde de Yakup (as) çocuklarına; Mısır şehrine tek bir kapıdan girmeyip değişik kapılardan girmelerini tavsiye ediyor. Sonra da onlara yaptığı vasiyetin Allah'ın istediği hükmü değiştiremeyeceği ve bütün hüküm ve kararların Allah'a ait olduğunu onlara hatırlatıp şunu söyledi: "Ama Allah'tan (gelecek) hiçbir şeyi sizden savamam. Hüküm ancak Allah'ındır." (Yusuf:67). Sonunda da yalnız Allah'a tevekkül ettiğini açıklıyor ve zımnen de çocuklarına; yalnız Allah'a tevekkül etmeleri için nasihatlerde bulunup şunu diyor. Tevekkül edenler yalnız O'na dayansınlar." (Yusuf: 67)

4-Mümin/20 ayetinde de Allah (c.c), hak üzere yönetip hüküm verenin yalnız kendisi olduğu, kendisi dışında ilah ve mabut oldukları iddia edilenler ise hiçbir şekilde yaratıkların işleri hakkında tasarruf hakkına sahip olamadıkları ve hükmedemeyeceklerini açıklıyor.

O halde: Allah'ın yaratıkların yaşamlarıyla ilgili tasarruf ve yönetimi mutlak ve kesin bir hakimiyettir ve buna karşın hiç kimse hiçbir şeye malik değildir. Belki son hüküm ve kesin karar O'nundır. Allah Teala yaratıkların yaşamlarında onlar için koyduğu sünnete uygun bir şekilde hükmünü icra edecektir.

İkincisi: Teşrii (yasama) hakimiyetidir:

Bu hakimiyetten kasıt, melek, insan ve cinler hakkında yasalar koyup onlar için doğruluğu görebilecek hükümler yayınlamaktır ki onun sayesinde yaşamlarıyla ilgili işlerini tanzim edip düzene koyabilsinler. Allah (c.c) bu çeşit hakimiyetini, hüküm, kada ve şeriat kelimeleriyle ifade etmektedir. İşte bununla ilgili örnekler aşağıdaki ayetlerde gösterilmiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

1-"Yoksa onlar (İslâm öncesi) cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?" (Maide: 50)

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

2-"(De ki): Allah'tan başka bir hakem mi arayacağım? Halbuki size Kitab'ı açık olarak indiren O'dur. Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler, Kur'an'ın gerçekten Rabbin tarafından indirilmiş olduğunu bilirler. Sakın şüpheye düşenlerden olma!"(En'am:114)

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

3-"Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek, Allah'a mahsustur. İşte, bu Allah, benim Rabbimdir. O'na dayandım ve O'na yönelirim." (Şura:10)

وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

4-"Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti."İsra:23)

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ

5-"Dini ayakta tutun ve onda ayrılığa düşmeyin" diye Nuh'a tavsiye ettiğini, sana vahyettiğimizi, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya tavsiye ettiğimizi Allah size

de din kıldı. Fakat kendilerini çağırdığın bu (din), Allah'a ortak koşanlara ağır geldi. Allah dilediğini kendisine (peygamber) seçer ve kendisine yöneleni de doğru yola iletir." (Şura:13)

Bu ayetlerdeki; hüküm, kada ve şeriat kavramlardan kastın, Allah'ın kulları için meşru kıldığı dini kurallardır. Allah Teala bu kuralları onlara gönderdi fakat kabul etmelerini onlara zorunlu kılmadı, belki kabul edip etmemelerini onların serbest iradelerine bıraktı. İleride bu ayetlerin veya birçoğunun yorumlarına bazı eklemeler yaparak anlatacağız.

Üçüncüsü: Allah'ın kulları için gönderdiği hükümler, peygamberlerine gönderdiği kitaplarla temsil edilmektedir.

Dini bir gerçektir ki, Kuran'dan önce Allah'ın gönderdiği bütün kitaplar, o zamanların ihtiyaçlarına göre her ümmetin hüküm, şeriat ve tam adalet sorunlarını kapsıyordu ve o peygamberler ve şeriatları belli yerlere ve geçici müddetler için gönderiliyordu. Ancak son Peygamber Muhammed (sav) ve ona gönderilen Kur'an, taki Allah'ı n hükmü bütün yeryüzü ve üstünde yaşayanlara varis oluncaya kadar herkesi kapsar ve devam edecektir. Bu konumuzun bir tarafıdır. Diğer taraftan ise, Kur'an dışındaki kitaplar tahrif ve değişiklikten kurtulamadılar. Çünkü Kur'an'ın korunmasını bizzat Allah (c.c) üzerine almış ve Peygambere bırakmamıştır. Çünkü buyrulur ki:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

"Doğrusu Kitap'ı Biz indirdik, onun koruyucusu elbette Biziz." (Hicr:9).

Dolayısıyla da gerek zamanımızda ve gerekse gelecek zamanlarda Son peygamber Muhammed (sav)in gönderildiği andan itibaren, bütün insanları ilgilendiren ve bağlayan gerçek din, şeriat ve hüküm Kuran'dan ibarettir. Peygamberin sünneti de yalnız Kur'anın tefsir, yorum ve pratikteki uygulanmasından başka bir şey değildir. Zira buyrulur ki:

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

” Sana da insanlara gönderileni açıklayasın diye Kuran'ı indirdik. Belki düşünürler.” (Nahl: 44)

Bu konu hakkında bu iki ayetle yetineceğiz:

أَفَغَيْرَ اللَّهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ (114) وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

“Allah size Kitap'ı açık açık indirmişken O'ndan başka bir hakem mi isteyeyim?" Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun gerçekten Rableri katından indirilmiş olduğunu bilirler. Öyleyse, sen şüpheye düşenlerden olma! Rabbinin sözü, doğruluk ve adaletle tamamlandı. O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur. O, işitir ve bilir.” (En’am: 114,115)

Allah (c.c) başlangıçta peygamber (sav) in ifadesiyle (inkâr) istifham şeklinde bir soru sorar ve derki: Hayatımda Allah’tan başka bir hâkim ve hakem mi arayım? Oysa Allah size öyle apaçık bir kitap göndermiştir ki onda insanların muhtaç olacağı bütün gerçek ve hükümler bulunmaktadır. Birkaç sefer anlattığımız gibi inkâr (istifham) sorunun içinde cevabı da bulunmaktadır.

Sonra Hekim ve Hekem olan Allah (c.c) resulüne hitap ederek kitap sahiplerinin bu kitabın hak üzere sana indirildiğini bildiklerini haber vermektedir. Dolayısıyla da Allah’ın sana indirdiği emirler hakkında şüpheye düşme. Peygamber (sav) zamanında kitap ehli olan Yahudi ve Hıristiyanların insaflı bilginleri iman ederek Kur’an ve Muhammed (sav) in gerçeğini ikrar etmişlerdi ve bu gerçek devam edecektir. Allah’ın izniyle bu babın (bölümün) beşinci faslında –bu ansiklopedinin yedinci kitabında- bu konuyu tekrar anlatacağız.

Sonra Allah (c.c) büyük ve açıklayıcı olan kitabını tanımlayarak buyurur ki:

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (115)

" Rabbinin sözü, doğruluk ve adaletle tamamlandı. O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur. O, işitir ve bilir." (En'am: 115).

Yani: senin rabbinin sözü olan Kur'an, tam ve doğrudur, adaletinde de tam ve eksiksizdir. Allah (c.c) kitabını sıdk ve adalette tam olduğunu tanıtmanın sebebi şundandır: Çünkü Kur'an konu ve muhtevası bakımından iki kısma ayrılır:

a-Haberler,

b-Hükümler.

Haberlerine gelince; ister peygamberlerin kıssaları ve kavimlerin başına gelenler gibi geçmiş zamana ait olsun, ister Kuran'ın indiği zaman ve yaşadığımız asırlarla ilgili müstakbel zamana göre olsun, Kuran'ın verdiği bütün haberler doğrudur.

Hükümlerine gelince; hepsi adalet üzerdir ve onlarda haksızlık ve zulüm yoktur.

Biz İslam ve Kuran ehli olarak Allah'ın kitabı olan Kur'anın doğruluk ve adaleti hakkında şüphesi bulunan kimseleri, miskal-i zerre kadar içinde eksiklik varsa araştırıp tesbit etmeye davet ediyoruz. Ancak içinde herhangi eksik bir şey bulmaları mümkün değildir.

Allah (c.c), ardından da buyurur ki: "O'nun sözlerini değiştirebilecek yoktur."

Yani: Yaşam sürdükçe, durumlar değiştikçe ve asırlar ilerledikçe hiç mümkün değildir ki, Onun sözlerinden birisi yerinden kayıp değişebilsin. Çünkü bu iki ayetlerde de açıklandığı gibi Allah'ın kitabı haktır, doğrudur ve adildir. Hak ise batılın aksidir, doğruluk yalanın aksidir, adalet de zulmün zıddıdır. Böyle olduğu müddetçe de değiştirilmesi mümkün değildir. Ancak batıl, yalan ve zulüm üzere olan değiştirilebilir veya batıl, yalan ve zulmün içine karıştığı değişikliğe uğraya bilir.

Örneğin: Bütün ehl-i kitapların kitapları gibi veya özel olarak Musa ve İsa (as) inen inene Tevrat ve İncil gibi. Çünkü Yahudi ve Hıristiyanlar Tevrat ve İncili değiştirip arasına insanların batıl görüşlerini ve hiçbir akıl ve mantığa sığmayan hurafeleri kattıktan sonra, hidayet ve irşad sebepleri iken, yanlış, sapıklık ve irtidat sebepleri oldular. Ahd-i kadim ve ahd-i cedid olarak adlandırılan kitapları yakından okuyup inceleyen bir kimse, değişik topluluklar arasında din ve yaşamın nasıl birbirinden ayrıldıklarının sebeplerini görüp anlayacaktır.[47]

Evet, ilk olarak batı alemin hurafe dolu dinlerinden uzaklaşıp terk etmelerinin ve başta İslam olmak üzere bütün ilahi dinlerin aslına düşmanlık ilan etmelerinin gerekçesi biraz önce anlattığımız sebeplerden dolayıdır. Bunun için Allah'ın hak olan din ile değişiklikten korunmuş kitabının bidatlerle dolu Yahudi ve Hıristiyanlığa, değiştirilmiş Tevrat ve İncil'e kıyas edilmeleri gülünecek cehaletten başka bir şey değildir. Bundan dolayı (kitapların tahrifat ve değiştirilmesi konusunda) batı alemin başına gelenler, Müslümanların başına gelmemiş ve gelmeyecektir.

Dördüncüsü: Allah'ın hükmünün yerine geçecek herhangi bir hüküm, cahiliye hükmünden başka herhangi bir şey olamaz.

Allah (c.c) bununla ilgili olarak buyurur ki:

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

"Yakinen bilen bir millet için Allah'tan daha iyi hüküm veren kim vardır?" (Maide: 50)

[47] *Yani: örfe göre din olarak bilinen din. Yoksa Allah'ın hak dini bir vadide kalmış Yahudilik ve Hıristiyanlık da başka vadide kalmışlardır. Çünkü onların içinde hiçbir faydası olamayan bazı cüzi meseleler dışında Allah'ın hak dininden hiçbir şey kalmamıştır.*

Bu inkâr (rededici) soru kafirlere yöneliktir. Yani: E'lim ve Hekim olan Allah'ın hükmü aralarındayken nasıl cahili bir hüküm peşinde koşuyorlar?

Sonra Allah (c.c) inkâr şeklinde şunu soruyor: Gerçek bir imana sahip olan kimseler için Allah'ın hükmünden başka daha güzel bir hüküm var mıdır? Bunun cevabı belli ve açıktır.

Cenabı Allah bu ayette, Allah'ın hükmüyle cahili hükmünü bir arada ve birbirine zıt olarak zikretmiştir. Yani: Bunlardan birisini seçen bir kimse o tekini redetmek zorundadır. Dolayısıyla da aydınlık ve karanlık bir arada bulunamayacağı gibi, her ikisi de bir arada bulunamazlar, belki birisinin varlığı o tekininin varlığını yok eder.

Allah'ın gerçek hüküm ve dini, kitabı ve peygamberinin sünnetiyle temsil edildiği için, Kur'an ve Sünnette geçmeyen bütün hüküm, din ve metot, şekil ve sloganlara bakılmaksızın cahili din, hüküm ve metot kabul edilir. Çünkü müsemma ve kaynağa itibar edilir, şekil ve sloganlara değil.

Allah (c.c) kendinin hak olan bütün hüküm ve dinlerin dışındaki din ve hükümleri cahili hüküm olarak adlandırmıştır. Çünkü Allah'ın hak dini ve adil hükmü, Allah'ın ilminden kaynaklanıp bütün mevcudatı ve mevcudat içindeki sırları, ahiret ve dünyayı, hayat ve hayatın bölümlerini, insan ve fıtratını, ruh ve akıl ile bedeni, fert, aile ve toplumun hepsini bağlar. O'nun dışında kalan din, metot, nizam ve kafirlerin çelişkili ve kısa akıllarından doğan görüşler, birbirine zıt ve değişken düşüncelerin hepsinin temeli; varlıkları, varlıkların yaşamını ve insanları ilgilendiren bütün şeylerin temeli, cehalettir. Cehalet üzere bina edilen her şey de cahilidir.

Sonra da Müslüman olarak şunu anlamamız gerekir ki, asrımızdaki bazı nizam ve hükümetlerin, Allah'ın kitap ve peygamberin sünnetini yürürlükten kaldırıp cahili hükümlerle anayasa kanunu için temel oluşturan ve onunla hükümetin düzeni ve toplumun işlerini tanzim edenler, bazı İslami şiar, slogan ve İslam alametlerini taşımaları

cahiliye durumlarını değiştirmez. Acaba ismi Muhammed olan bir kâfir, yalnız bu isimle Müslüman olabilir mi? veya Salih adını taşıyan bir facir, yalnız bu ismi taşımakla salih olabilir mi?

Allah'ın izniyle altıncı maddede bu konuya döneceğiz.

Beşincisi: Allah'ın hakimiyetine boyun eğmek ve hükümlerine yapışmak:

Bu gerçeğin anlaşılabilmesi için Allah'ın peygamberi Yusuf b. Yakup, b. İshak, b. İbrahim (as) ile hapisteki iki arkadaşı arasında geçen münazarayı bu iki ayeti inceleyerek öğrenebiliriz:

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَأَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ (39) مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Ey mahpus arkadaşlarım! Ayrı ayrı bir sürü uydurma rabler mi daha iyidir, yoksa her şeyden üstün tek Allah mı? "Allah'ı bırakıp taptığınız, sizin ve babalarınızın adlandırdığı putlardan başka bir şey değildir. Allah onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na tapmanızı emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler"(Yusuf: 39,40)

İlk olarak Yusuf (as) tasdik edici soru şeklinde arkadaşlarına sorup derki: Acaba İnsanın işlerinin tedbiri için birçok efendi mi daha hayırlıdır? Yoksa her şeye güç yettiren ve tek olan Allah mı daha hayırlıdır? Bunun cevabı açıktır ve anlatmaya gerek kalmamaktadır. Yusuf (as) Allah'ın yüce sıfatları arasında her şeyden önce tek oluşu, güçlü ve her şeye galip olduğunu dile getirdi. Çünkü makamın gereği budur. Çünkü Rab olan kimse tek olması ve rakibinin bulunmaması, güçlü ve her şeye muktedir olması gerekir. Aksi takdirde Rab olmasının bir anlamı kalamaz.

Yusuf (as) bu ön açıklamayı yaptıktan sonra, müşrik ve kafirlerin kulluk ettikleri ve her iki hapis arkadaşının da aralarında bulunduğu

güçsüz ilah ve rab zanedilenler hakkındaki şüpheleri kaldırmak niyetiyle der ki:

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Allah'ı bırakıp taptığınız, sizin ve babalarınızın adlandırdığı putlardan başka bir şey değildir. Allah onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na kulluk etmenizi emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf: 40)

Yani: Sizin itaat ve kulluk ettiğiniz, rab ve ilah tahmin ettiğiniz, eşya ve şahıslar (put ve tağutlar), sizin ve babalarınızın dededen babaya nakledip taklit ettiğiniz ve taktıklarınız boş isimlerden başka bir şey değillerdir. Siz bunları taklit ederken düşünmeden ve incelemeden taklit etmişsiniz. Bir de insanı etkileyip aklın kabul edeceği delillerden de yoksundur. Bu çeşit deliller, (Yani: Allah'a bağlı gayble iligili işler, O'nunla yapılacak muamele, insanın yeryüzündeki yaşam ve konumu hakkındaki bilgileri) Yaratıcı ve Malik olan Allah'tan başka hiç kimse sahip olamaz.

Buna göre: Vahyin sultanı olan Allah (c.c) tarafından teyit edilmeyen şeylerin hiçbir faydası yoktur. Çünkü Allah (c.c) yaratma ve emretme görevlerinin her ikisini de kendi zatına tahsis etmiştir. Evet, nasıl Allah'ın irade ve yaratması olmadan hiçbir şeyin varlığı söz konusu olmayacaktır, bunun gibi de herhangi doğru bir metot, doğru bir inanç ve doğru bir yol Allah'ın hak dinine, emir ve vahyine dayanmadıktan sonra hiçbir varlık ve anlamı olmaz. Çünkü buyrulur ki:

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

"Bilin ki yaratma da emir de O'nun hakkıdır. Alemlerin Rabbi olan Allah Yüce'dir." (A'raf: 54)

İşte Yusuf (as) bu şekilde kafirlerin batıl ilah ve inançlarını tanımlayıp der ki:

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ

" Bunlar sizin ve babalarınızın taktığı adlardan başka bir şey değildir. Allah onları destekleyen bir delil indirmemiştir." (Necm: 23). Yine Aynı sürede buyrulur ki:"

أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى (19) وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى (20) أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنْثَى (21) تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَى (22) إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدَى

" Ey inkarcılar! Şimdi Lat, Uzza ve bundan başka üçüncüleri olan Menat'ın ne olduğunu söyler misiniz? Demek erkekler sizin, dişiler Allah'ın mı? Öyleyse bu haksız bir paylaşma; Bunlar sizin ve babalarınızın taktığı adlardan başka bir şey değildir. Allah onları destekleyen bir delil indirmemiştir. Onlar sadece sanıya ve canlarının istediğine uymaktadırlar. Oysa onlara Rablerinden and olsun ki doğruluk rehberi gelmiştir." (Necm:19,20,21,22,23)

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ (70) قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ وَغَضَبٌ أَتُجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ

Yine Araf süresinde Hud (as), Ad olan kavmine şöyle hitap ediyor: *"Bize yalnız Allah'a kulluk etmemizi, babalarımızın taptıklarını bırakmamızı söylemek için mi geldin? Doğru sözlülerden isen haydi bizi tehdit ettiğin azaba uğrat" dediler. "Hiç şüphesiz artık Rabbinizin azap ve öfkesini hak ettiniz. Allah'ın hiçbir delil indirmediği, isimlerini de siz ve babalarınızın koyduğu putlar hakkında mı benimle tartışıyorsunuz? Bekleyin, doğrusu ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim" dedi." (A'raf: 70,71)*

Evet, bu tanımlama, kafirlerin din, batıl itikat ve eskiden beri çaresiz ve çürük olan mabutları için en güzel tanımlamadır. Çünkü bunlar

kulağa hoş gelen nağmeler ve vızıltı çıkaran ve gözle görünmeyen isim ve sloganlardan başka bir şey değillerdir. Bunların misali, Enka kuşu, hayat suyu[48] ve iksir[49] gibi isimleri olup ta varlıkları dünyamızda bulunmayan şeyler misali gibidir. Aksi takdirde kendi kendine şöyle bir soru sorabilirsin:

Nerede demokrasi, insan hakları, geleceğin garantisi, vatan ve insanlık? Yakub' un oğlu Yusuf (as) Allah'tan başka ibadet edilen o çaresiz mabutları ve Allah'ın hak olan din, hüküm ve metodu dışındaki batıl ilahlara ittiba etmeyi açıkladıktan sonra, hakkı ilan ederek, tevhit inancı ve Allah'ın gerçek dinini açıklıyor ve haykırıp diyor ki:

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

"Hüküm vermek ancak Allah'a aittir; kendisinden başkasına değil, O'na kulluk etmenizi emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler".(Yusuf:40)

Bu rabbani ilan, zulmen cezaevine konulan Yusuf (as) in ifadesiyle üç gerçeği içinde tutar ve her üç gerçek de tek bir gerçekte toplanırlar. Onlar da tevhit inancı, Allah'a kulluk ve O'na ortak koşmadan yaklaşmaktır:

1- "Hüküm ancak Allah'ındır." Yani; Allah'tan başka hiç kimse için yasama, helal ve haram koyma yetkisi yoktur. Çünkü İnsanların yaratıcısı, Rabbi, sahibi velisi yalnız O'dur.

Bunun için haklarında dini hüküm verme, metot koyma ve onların hüküm vermeleri ve metot koymaları ancak Allah (c.c) ya aittir. Hakimiyet, velayet ve yaratılıp rızıklananların tedbirini alıp kontrol etmek hususunda Yaratıcı, Rezzak ve rab olan Allah'tan daha layık ve daha hak sahibi kim olabilir?

---

[48] Yani: o sudan içen bir kimse, dünyada temelli kalmayı garantiler.

[49] Efsane olarak anlatılır ki: O öyle bir maddedir ki demir gibi ucuz olan madenleri altına çevirir.

2-“Ancak O'na kulluk etmenizi emretmiştir.”(Yusuf: 40) Yani; yaratıcı, Rab, Malik ve tekbaşına olan Allah (c.c), ortak koşmadan yalnız O’na kulluk etmenizi emretmiştir.

Bu cümle bir önceki cümlenin izahı ve tekididir.

Çünkü Allah’ın yalnız ve tek oluşu, yani; yalnız O’na itaat ve ibadet emek, hakimiyetiyle anlaşılır. O’nun dinine tabi olan, yalnız O’nun hükmüne boyun eğen kimseler, ancak O’na kulluk ederler. Allah’a kulluk ve itaat; hüküm ve şeritine teslim olmak, metot ve doğru yoluna ittiba etmekten başka bir şey olabilir mi?

Bunun için “kendisinden başkasına değil, O'na kulluk etmenizi emretmiştir.” Cümlesinin anlamı şudur: Allah’ın hüküm ve şeriatından başka hiçbir şeye tabi olmamanızı emretmiştir. “Hüküm ancak Allah’ındır” cümlesi de şu anlama gelir: Allah’ın hükmü dışında hiçbir hükme boyun eğip itaat etmek caiz ve sahih değildir. Çünkü itaat ve boyun eğmek, ibadetteki amacın temelidir. Her kim Allah’ın hükmü dışında herhangi bir hükme, dine ve metoda ittiba edip itaat eder ve boyun eğerse, O Allah’tan başkasına kulluk etmiş ve onu ilah kabul etmiş sayılır.

O halde; Allah’ın ibadetindeki tevhidi, hakimiyetindeki tevhitle gerçekleşir. Bunun için Allah (c.c) hüküm ve ibadette kendisine ortak koşulmasını ret edip buyurur ki:

وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا (26) فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“O, hiç kimseyi hükümranlığa ortak kılmaz."(Kehf:26) “Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın.”(Kehf: 110)

3-“ Bu, dosdoğru dindir.” Yani; Allah’ı tek hâkim kabul etmek, O’ndan başka hiç kimsenin hükmüne tabi olmamak, yalnız O’na kulluk etmek ve başkasına ibadet sunmamak, doğru yol ve Allah’ın ondan

başka razı olmadığı ve kabul etmediği gerçek dindir. Çünkü buyrulur ki:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآَخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"Kim İslam'dan başka bir dine yönelirse, ondan kabul edilmeyecektir. O ahirette de kaybedenlerdendir." (Al-i İmran: 85)

İslam dini; Allah'ın kitabından ve peygamberin sünnetinden ibaret olan Allah'a tam teslimiyet, itaat ve boyun eğmekten başka bir şey değildir.

Yusuf (as) Allah'ın hak olan din hakkındaki ilanını şu sözle tamamlamaktadır: "Bu, dosdoğru dindir, fakat insanların çoğu bilmezler". (Yusuf:40). Yani; bu büyük gerçeği bilmedikleri için Allah'a ibadet ettikleri ve dinine tabi oldukları zannıyla küfür ve şirke bulaşmaktadırlar.

Anlaşılıyor ki, Yusuf (as) Allah'ın vahdaniyetini hüküm, ibadet ve din kelimeleriyle tabir etmiştir; ta ki insanlar bilsinler ki gerçek muvahhit öyle birisidir ki;

1-Yalnız Allah'ın hüküm ve şeriatını hem nefsinde hem de genel ve özel hayatında hâkim kılar,

2-İbadet kelimesinin anlamına uygun olarak yalnız Allah'a kulluk eder,

3-Allah'ın dosdoğru dinini benimser ve külli veya cüzi olarak herhangi bir din ve programa tabi olmaz.

Açık bir gerçektir ki, bu üç görevin her biri diğer ikisiyle de irtibatlıdır. Çünkü Allah'ın hükmüne bağlı olan birisi, yalnız Allah'a ibadet eder, O'nun dosdoğru dinine tabi olur ve O'nun dosdoğru yolunda yürür.

Yine hakkıyla Allah'a ibadet eden birisi, hükmüne tabi olur, hak dinine yapışır ve diğer bütün hüküm ve dinleri rededer. Yine Allah'ın dosdoğru dinine tabi olan birisi, O'nun hükmüne boyun eğip itaat eder ve O'na layık bir şekilde ibadeti takdim eder.

Doğru konuşan Yusuf (as) “ancak insanların çoğu bunu bilmezler” sözünde doğru söylemiştir. Çünkü İnsanların çoğunluğu –özellikle asrımızdaki Müslümanlar- Allah’ın Yusuf/40 ci ayetinde açıkladığı açık ve net olan bu gerçek hakkında bilgisizdirler.

Altıncısı: İster külli olsun ister cüzi olsun, Allah’ın hükmü dışında herhangi bir hükme tabi olmak küfürdür.

Evet, Allah’ın razı olduğu ve kitap ile sünnette İslam olarak adlandırılan hüküm ve şeriat dışında herhangi bir hüküm ve metoda tabi olmak çirkin bir küfürdür. Çünkü buyrulur ki:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

" Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim."(Maide: 3)

Allah’ın dışındaki herhangi bir din, metot ve hükme tabi olmak; bir şahıs veya bir topluluğun İslam’dan başka hayatla ilgili herhangi bir din, metot ve nizama her yönüyle tabi olup tam olarak bağlanması gibi ister külli ve bağımsız olsun, isterse de Allah’ın dinine ve şeriatına ters ve onunla çatışır bazı iş ve konularda tabi olması gibi bağımsız olmasın fark etmez.

Yalnız bilinmesi bakımından tüm ve kısmen tabi olmak diye zikrettik, yoksa ister külli olsun ister cüzi olsun Allah’ın dinini ret etmek küfürdür. Belki tek bir şeriat hükmünü ret etmek de küfürdür. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَى تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (85) أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ

"Bu misakı kabul eden sizler, (verdiğiniz sözün tersine) birbirinizi öldürüyor, aranızdan bir zümreyi yurtlarından çıkarıyor, kötülük ve düşmanlıkta onlara karşı birleşiyorsunuz. Onları yurtlarından çıkarmak size haram olduğu halde (hem çıkarıyor hem de) size esirler olarak geldiklerinde fidye verip onları kurtarıyorsunuz. Yoksa siz Kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden öyle davrananların cezası dünya hayatında ancak rüsvaylık, kıyamet gününde ise en şiddetli azaba itilmektir. Allah sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil değildir.

İşte onlar, ahirete karşılık dünya hayatını satın alan kimselerdir. Bu yüzden ne azapları hafifletilecek ne de kendilerine yardım edilecektir." (Bakara: 85,86)

Görüldüğü gibi Allah (c.c), Allah'ın bazı kitapların hükümlerini inkâr edenlere ceza biçmiştir:

1-Dünya hayatında onlar için rüsvaylik vardır,

a-Ahiret yerine dünyayı satın alıp ahiretten kendilerini mahrum bıraktılar,

b-Onların azabı hafifletilmez. Yani; ebedi olarak Cehennemde kalacaklardır. Çünkü cezasının hafifletilmemesi oradan çıkmamayı gerektirir,

c-Onlar düştükleri kötü durumdan kurtulamazlar ve yardım görmezler.

Her iki ayet her ne kadar Yahudilerden sözediyorlarsa da ancak muhakkiklerin dediği gibi, sebebin özel olması mananın genel olmasını engellemez. Bir Yahudi Tevrat' ın bazı hükümlerini inkâr etmekle küfre giriyorsa, Müslüman bir şahsın Kur'an'ın bazı hükümlerini inkar ettiği zaman daha çabuk küfre girer.

Buna göre deriz ki:

Siyasi, içtimai ve iktisadi alanların birçoğunda cahili nizam ve metotlara tabi olanlar, Allah'ın kitabı ve peygamberin sünnetiyle kesinlik kazanan bazı şeriat hükümleri yerine bazı kanun ve nizamları geçirenler veya kitap ve sünnete muhalif olan bazı görüş, tasavvur ve cahili değerlerlerle amel edenler, bilmeleri gerekir ki, yılan nasıl

derisinden sıyrılıp çıkıyorsa onlar da bu şekilde Allah'ın dininden sıyrılıp çıkarlar, Peygamber (sav) için yabancı durumuna düşerler ve ümmetinin dairesinden çıkarlar, onların kendilerini Müslüman bilmeleri veya nüfus kütüğüne kendilerini Müslüman yazdırmaları onlara herhangi bir yarar sağlamaz. Belki onların namaz, oruç ve Hac gibi ibadetleri ifa etmeleri de onlara yarar sağlamaz.

Çünkü Allah'a teslim olup O'na kulluk etmenin anlamı; dinine, hükmüne ve metoduna tabi olmak, diğer bütün nizam, din ve metotları; iman, itikat ve imanın gerektirdiği Allah'ın rübubiyet, uluhiyet, velayet ve hakimiyetinden söküp atmaktır.

Buna göre; Her kim ki gücüne göre tamamen kendini Allah'ın dinine ve şeriatına tabi ettirmezse, bütün cahili nizam ve metotları terk ettiğini ilan edip onlardan teberri etmezse, ben de "Müslüman'ım ve dinim İslam'dır" demesinde samimi değildir ve yalancı durumundadır. Allah'ın Rübubiyet, Üluhiyet ve Hakimiyetinde Allah'a şirk koşanlar, nasıl İslam dinine müntesip kalabilsinler? Bu mümkün değildir.

O halde; her kim ki, şeraitin açık bir hükmü yerine, İslam'dan başka herhangi bir cahili din ve nizamlara ait bir kanunu yürürlüğe koyarsa, şekli ne olursa olsun, az veya çok İslam dışındaki bir hükmü İslam yerine geçirirse, küçük olsun büyük olsun, hâkim olsun mahkûm olsun, alim olsun alim olmasın o nefsine karşı küfür işlemiş olur. Onun bu konumu şehadet kelimesini telaffuz etmesini (eşhedü ellailahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden resulüllah) şehadet getirmesinin geçersiz kılar ve namaz, oruç ve zahiren yaptığı diğer amellerini de iptal ettirir. Çünkü Allah'ın rübubiyet, üluhiyet, velayet ve hakimiyetinde tek oluşu iman ve İslam'ın temeli ve ibadetin özüdür. i

İçinde bir şey olmayan bir şey boş olduğu gibi, temeli bulunmayan bir şey de yıkılmaya mahkumdır.

Daha fazla bilgi almamız için örneklik bakımından aşağıdaki ayetleri inceleyelim. Kısa olarak da bazı açıklamalarda bulunacağız:

وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

1-"Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir."(Maide:44)

مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا

2-"Onların (göklerde ve yerde olanların), O'ndan başka bir yöneticisi yoktur. O, kendi hükümranlığına kimseyi ortak etmez." (Kehf: 26)

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

3-"Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek, Allah'a mahsustur. İşte, bu Allah, benim Rabbimdir. O'na dayandım ve O'na yönelirim." (Şura:10)

إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

4-"Hüküm sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Yusuf:40)

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ

5-"(Bazı insanlar:) "Allah'a ve Peygamber'e inandık ve itaat ettik" diyorlar; ondan sonra da içlerinden bir gurup yüz çeviriyor. Bunlar inanmış değillerdir."(Nur: 47)

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

6-"Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Tâğut'a inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, Tâğut'un önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Halbuki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor." (Nisa: 60)

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

7-"Hayır, Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlık hususunda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın (onu) tam manasıyla kabullenmedikçe iman etmiş olmazlar."(Nisa: 65) şimdi sırasına göre bunları açıklayalım:

Bir-Maide/44 ayetin yorumu: Bu ayette Allah (c.c) açık bir şekilde ilan etmektedir ki, Allah'ın hükmüyle hüküm etmeyen bir kimse, o yalnız kâfir olmakla kalmıyor belki o kafirlerin takımları arasında da yer alır.

Allah (c.c), hükmün az veya çok olması arasına fark koymamış, belki genel bir şekilde ifade etmiştir. Dolayısıyla da her kim ki Allah'ın şeriat hükmüyle hükmetmez ve tek veya daha fazla hükmünü ret ederse, o kafirlerin yoluna düşmüş olur.

İki: Kehf/26 ayetin yorumuna gelince; burada Allah Teala, kendisinden başka insanların herhangi bir dost ve yardımcısının bulunmadığı, kendi kaderi ve şer'i mülk ve hükümranlığına hiç kimseyi ortak etmez. O Kulları için tek ve yalnız Hakimdir.

Buna göre;

Her kim ki az veya çok Allah'ın hüküm ve şeriatı dışındaki herhangi bir hükümle insanları yönetirse, o hakimiyet ve velayette kendini Allah'a ortak etmiş olur. Diğer bir ayette de buyrulur ki:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir dini getiren ortakları mı var? Eğer erteleme sözü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz zalimlere can yakıcı bir azap vardır." (Şura: 21).

Burada Allah (c.c), insanlar için bir din, metot veya kanun ortaya koyup onları bunlarla yöneten tağutları; rübubiyet, üluhiyet ve velayetinde ortak ve şerik olarak nitelendiriyor. Bu ortaklık kavramı, kendilerini, insanlar için kanun koyup onları sömüren ve Allah'ın dışındaki hükümleri onlar için meşrulaştırarak onları yöneten ve

yönetim işlerini kâfir ve müşrik tağutlara teslim eden kimselerin inanç ve iddialarına göredir. Yoksa hakikatte Allah'ın hiçbir ortağı yoktur. Çünkü başka bir ayette de buyrulur ki:

وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

"Onlar Allah'a ortaklar koştular. De ki: "Onlara ad verin (onlar necidir?). Yoksa siz Allah'a yeryüzünde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Yahut boş laf mı ediyorsunuz?" Doğrusu inkâr edenlere hileleri süslü gösterildi ve onlar doğru yoldan alıkonuldular. Allah kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletecek yoktur." (Ra'd: 33)

Üç-Şura/10 ayetinde Allah (c.c) peygamberinin ifadesiyle bütün insanlara veya yalnız kafirlere hitap ederek buyurur k: İster küçük ister büyük herhangi bir ihtilaf ve çekişme ortaya çıktığı vakit, onun Allah'ın hükmüne havale edilmesi gerekir ve başkasının bu hususta hüküm vermesi caiz değildir. Çünkü buyrulur ki:

وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ

" Ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyde hüküm vermek, Allah'a mahsustur" (Şura: 10). Sonra Allah (c.c) bütün hükümlerin Allah'a götürülmesinin sebebini belirterek buyur ki:

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

"İşte, bu Allah, benim Rabbimdir. O'na dayandım ve O'na yönelirim."(Şura: 10).

Yani; Allah (c.c) tek başına insanların rabbi olması; onlar üzerine tek başına hâkim ve hekem olması, yalnız O'na tevekkül edilmesi ve yalnız ona dönülmesini de gerektirir.

Dört-Yusuf/40 ve daha önce anlattığımız ayette, Yusuf (as) en açık bir şekilde hüküm ve teşri hakkını Allah (c.c) ya tahsis ediyor. Sonra da O'ndan başka hiç kimseye ibadet edilmemesinin gerekli olduğunu ilan ediyor. Yani:

O'nun hüküm ve şeriatına bağlılık gösterilip yalnız O'nun hakimiyeti kabul edilince, ibadet de yalnız O'na yapılır. Çünkü hüküm ve şeriat ibadetin esasıdır. Bunun için Allah (c.c) insanlara peygamber ve hüküm ile şeriatı kapsayan kitaplar gönderdikten sonra ancak onlara ibadeti farz kıldı. Zira buyrulur ki:"

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

(Yerine göre) müjdeleyici ve sakındırıcı olarak peygamberler gönderdik ki insanların peygamberlerden sonra Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın! Allah izzet ve hikmet sahibidir." (Nisa: 165)

Bu ayetten açık bir şekilde anlaşılıyor ki: Allah (c.c) kendi dinini tebliğ edici peygamberler göndermedikçe, insanlar ibadet etmekle yükümlü değillerdir. "İşte dosdoğru din budur" Yani: hakiki din ve doğru yol, ancak Allah'ın hükmü dışında herhangi bir hükme tabi olmamak ve başkasına ibadet etmemekle temsil edilen hakimiyet ve üluhiyetteki tevhit inancıdır.

Beş-Nur/47 ci ayetinde Hekim olan Allah (c.c), kesin bir şekilde ifade ediyor ki, her kim Allah'a itaat etmekten yüz çevirirse, her ne kadar Allah'a ve peygamberine iman ettiğini iddia edip şeklen İslam'ın bazı vecibelerini yerine getirirse de imanını yitirmiş olur. Şeriata bağlı kalmak ve Allah'ın hükümlerine boyun eğip itaat etmek konusunun ardından bu ayet indirildi.

Dolayısıyla da her kim Allah Teala'nin dini hükümlerinden herhangi bir hükümden vazgeçerse, iman ve İslam dairesinden çıkmış olur. Onun Zahiri Müslümanlık iddiası ve İtaat etmesi, ona fayda sağlamaz. Burada hükmeden ile hükmedilenlerin durumları aynıdır. Zira buyrulur ki:

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ

" Bazı insanlar: "Allah'a ve Peygamber'e inandık ve itaat ettik" diyorlar; ondan sonra da içlerinden bir gurup yüz çeviriyor. Bunlar inanmış değillerdir." (Nur:47)

Bu ayet, bazı tağut denilen yöneticilerin mümin ve Müslüman olduklarını açıklamakla birlikte, tek bir hüküm de olursa onlar şeriatın hükümlerini terk ettikleri müddetçe imanlarının geçerli olmadığına dair kesin bir delildir. Allah'ın terazisinde onların şeklen Müslümanlık iddiaları ve bazı İslami slogan ve alametleri,[50] onları içine düştükleri küfürden kurtaramaz. Anlattıklarımız, Müslüman oldukları ve şer'i hükümleri ret etmediklerini söyleyenlerle ilgilidir. Ancak laik, liberal ve sosyalist görüşlü kimseler ve İslam'dan başka hükümle ilgili herhangi bir din, metot ve nizamı tesis edenler ile kendilerine; hükümle ilgili nizamınız ve prensipleriniz İslami midir? Diye sorulduğunda, hayır yönetim ve nizamımız İslami değildir diye cevap verenler, biraz önce anlattığımız konunun dışında kalırlar. Çünkü onlar hüküm konusunda nizamlarını İslam prensipleri üzerine tesis etmediklerini itiraf ettikleri andan itibaren kâfir olduklarını ikrar edip dinden çıkmışlardır.

Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

"Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir." (Maide: 44)

---

[50] *Ancak herhangi şer'i bir hükmü ret etmeden kusurlu olduğunu itiraf ederek şer'i hükümleri tatbik etmeye güç yettiremeyeceğine dair açık ve mantıklı bir özür ileri sürenin durumu değişiktir. Çünkü buyrulur ki: "Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar "(Bakara:286) Bu fıkra (maddenin) sonunda bu konuyu anlatacağız.*

Burada Allah (c.c), “onlar kâfir oldular” ifadesini kullanmamıştır, belki “Onlar kafirlerin ta kendileridirler” ifadesini kullanmıştır. Yani: Onlarda sonradan değil, belki önceden mevcut olan sabit bir küfür vardı. Çünkü isim cümlesi sübut ve istikrarı gerektirir. Onlar Allah’ın hükmünden başka bir hüküm tesis ettikleri için, kâfir olan insanlar için tam bir örnek teşkil ederler.

Altı: Nisa/ 60 ci ayetinde Allah (c.c), kendilerini mümin ve Müslüman olduklarını iddia ettikleri halde problemlerinin çözümü için tağutlara (şer’i olmayan mercilere) başvuranları şu şekilde nitelendiriyor:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ

” Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenleri görmedin mi? Nisa:60)

Ayette geçen Arapça “ze’m” kelimesi genelde yalan söylemler için kullanılır.[51] Yani: onlar yalancıkla ve zanla iman ettiklerini iddia ediyorlardı. Ardından da Allah (c.c), onları şu şekilde vasıflandırıyor:

وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

“Tâğut'a inanmamaları kendilerine emrolunduğu halde, Tâğut'un önünde muhakemeleşmek istiyorlar. Halbuki şeytan onları büsbütün saptırmak istiyor.” (Nisa:60).

Yani: Çeşidi ne olursa olsun ve hayatın hangi yönüyle alakalı olursa olsun, sorunlarını çözmek için Tağut ve Tağutların kanunlarına başvuranlar, şeytana tabi ve ona ibadet etmiş sayılırlar. Şeytan da ayette geçtiği şekilde “onları büsbütün saptırmak ister.”

Yedi: Nisa/65 ayetinde de Allah (c.c), Rübubiyetine yemin ederek peygamberine şu şekilde hitap ediyor: Tağutların önünde muhakemeleşmek isteyenler, Tağutu, Tağutun hükmünü ve Tağutların önünde muhakemeleşmeyi bırakmadıkça, müminlerden

---

[51] Rağıb El Esfehani der ki: Ze’m, içinde yalan söylemlerin bulunduğu zan edilen anlamındadır. Müfredatü Elfazü’l Kur’an.sayfa:380)

sayılmazlar. Sonra da Allah (c.c), aralarındaki problemleri çözmek ve şer'i hükümleri uygulamak için seni (Peygamberi ve onu temsil edenleri) hakem kabul etmedikleri ve aleyhlerinde de olursa senin vereceğin hükümden dolayı içlerinde hiçbir büzülme ve kırılma kalmayıncaya kadar, imanlarının geçerli olmadığını beyan ediyor. Bunun ötesinde de Allah'ın ve Peygamberin hükmüne öyle teslim olacaklar ki içlerinde hiç muhalefet damarı kalmayacak.

Sonuç olarak da derim ki:

Allah'ın bu açık beyanından sonra az veya çok Allah'ın hükmünden başka herhangi bir hükme tabi olan birisinin aslı Müslüman da olursa, söz konusu duruşundan dolayı kâfir olur ve iman ile İslam dairesinden çıkmış olur ve onun bazı İslami şiarlara tutunup göstermesi de ona fayda sağlamaz. Fiili olarak Allah'ın hükmü dışında herhangi bir hükümle hükmedenler de öncelikli olarak İslam'dan çıkmış olurlar.

Bu Tağut denilen şahsiyetlerin işi ne kadar şaşırtıcıdır! Onlardan Allah'ın şeriatının tümüne veya bir kısmına karşı çıkıp rededenler, şeriat isteyen davetçileri şeriatçı diye suçlu ilan edip öldürmek, cezaevine koymak, işkence yapmak, sürgüne göndermek ve görevden uzaklaştırmak gibi cezalarla cezalandırmaktadırlar. Ayrıca derler ki: Bunlar toplumun ve vatanın düzen ve emniyetini bozmaya çalıştıkları için onları kelepçeleyip demir tokmaklarla cezalandırmamız gerekir.

Bir gerçektir ki; asrımızdaki Tağutların tavrı, Firavun gibi geçmiş kardeşlerin tavırlarını bizlere hatırlatmaktadır. Çünkü Firavun, Musa (as) in Rabbani davetine karşılık dedi ki:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

"Bırakın beni, dedi. Musa'yı öldüreyim; (Kurtarabilirse) Rabbine yalvarsın! Çünkü ben onun, dininizi değiştireceğinden yahut yeryüzünde fesat çıkaracağından korkuyorum." (Mü'min: 26)

Ancak bu hile ve oyunlar ancak iyi niyetli ve sıradan kişilerin için kapalı kalabilir. Tağutların Allah hükmünün dışındaki hükümlerle yönettikleri toplumların dini anlayışları, Tağutların onlar için biçtikleri din ve hazırladıkları yaşam tarzından başka bir şey olabilir mi? Acaba! İnsanları Allah'ın dininden ve hükmünden uzaklaştırmak ve cahili bir nizami onlara dayatmaktan daha büyük ve daha çirkin bir fesat ve fitne olabilir mi?

Evet, bu hile ve aldatmalar ancak saf niyetli kimselerin gözünden kaçabilir.[52]

Bunun için Allah (c.c) Firavun'a itaat eden kavmini akılsızlıkla nitelendirip buyuru ki:

فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

"Firavun, milletini küçümsedi ama, onlar kendisine yine de itaat ettiler. Doğrusu onlar yoldan çıkmış bir milletti." (Zuhruf: 54) Yani: Şayet akıl ve kavrayışları yerinde olsaydı Firavun'un iddia ve propagandasına aldanmazlardı ve hile ile safsataları onları bağlamazdı.

Asrımızda da durum aynıdır. Çünkü – gaflette olup yüzeysel olarak olaya bakanlar dışında- Allah'ın hükmünü ve şeriatının hepsini veya bir kısmını yürürlükten kaldıran Tağutlara itaat edenler derler ki: Bunlar toplumunu severler, memleketin emniyeti, selameti ve yararı için samimi olarak çalışmaktadırlar veya gerçek (modern) Müslüman ve müminler bunlardır, derler.[53]

---

[52] Çünkü Allah'ın hükmüyle hükmetmeyen bir yönetici, bunu tabi olanlarına dayattığı gibi başkalarını da buna inanıp uygulamalarını da zorunlu kılıyor. Allah (c.c) bunlar hakkında buyurur ki: "(Fakat gerçek şu ki) elbette kendi yüklerini (veballerini), kendi yükleriyle birlikte nice yükleri taşıyacaklar ve uydurup durdukları şeylerden kıyamet günü mutlaka sorguya çekileceklerdir" (Ankebut: 13)

[53] İnsanı güldüren şudur: Bu Tağutlarin bir kısmı mescit ve camileri inşa ederler, sultanın emrinde çalışan vaizlere Hatem-i tayy gibi cömertçe ve bol kasadan ücret verirler. Bunları da ihlasli ve Allah'ın evlerini ibadet, ilim,

Yukarıdaki kuralın bazı istisnai durumları vardır:

Bu hassas konuya son verirken önemli bir konuya değinmek isterim. Şöyle ki; Cüzi ve belirli meselelerde Şeriat nizamından ve şeriatın hükümlerinden kayanlar, Müslüman olduklarını ilan edip icmali olarak şeriat hükümlerine bağlı oldukları ve hata ile kusurlarını ikrar ettikleri veya şeriat hükümlerin icrası için müsait bir zeminin bulunmadığı gibi makul nedenleri ileri sürerek şeriatın bazı hükümlerini uygulamayacakları söyleyenlerin kafir olduklarına ve İslam milletinden çıktıklarına hükmedilemez. Ancak şeriatın tümünden veya bir kısmından vazgeçtiklerine dair bir delil bulunursa, o zaman durum değişir ve küfürlerine hükmedilir. Aksi takdirde küfürlerine hükmedilemez, belki diğer günahlar gibi günah ve hata işlediklerine hükmedilir. Bu alimlerin çoğunluğun görüşüdür.[54]

Bazıları bu gibi yöneticilerin yaptıkları tasarrufları büyük küfür olarak nitelendirirler ve İslam milletinden çıktıklarını söylerler. Ancak şahsen ben bu görüşü aşırılık olarak görüyorum.

Bu halkalar beş konferanstan müteşekkildirler. Bunlarda İslami iman ve itikadını Kürtçe olarak izah ettim. Bu konferansın metinleri Abd.nin cezaevinden çıktıktan sonra altı cilt olarak basıldı. Evil, ahir, zahir, batin ve olarak Allah'a hamd olsun!

---

zikir ve taatla ihya ettikleri bir zamanda din ve ilim ehlini öldürdükleri, cezaevine koydukları ve hicret ettiklerini görmekteyiz.

[54] *Hatırlatmak gerekir ki, "Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler kafirlerin ta kendileridirler" (Maide:44) ayet-i kerimesindeki hüküm, Allah'ın şeriatından uzaklaşıp ret ve inkâr eden ehl-i kitaplardan söz edilirken ifade edilmiştir. Biz bu meseleyi Kitaplara iman konusunu anlatırken dördünü ciltte (İslami itikat ve iman zincirinin bir halkası olarak doyurucu bir şekilde) anlattık. (1,2)*

Yedi: Allah (c.c) nin hükmü, bütün hakimlerin (yöneticilerin) hükmünden daha geçerli, daha üstün ve hikmeti daha fazladır.

Allah (c.c) buyurur ki:

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

" Allah, hükmedenlerin en iyi hükmedeni değil midir?" (Tin:8)

Bu istifham şeklindeki sorudan kasıt, ikrardır. Bundan kasıt, soru sorup cevap beklemek değildir. Yani: şüphesiz Allah (c.c) hükmedenlerin en iyi hükmedenidir.

Bildiğim kadarıyla bu soru şeklindeki ikrar üç anlama gelir:

1-Allah (c.c) nin hükmü herkesinkinden daha geçerli ve herkesten daha fazla hükmünü icra eder. Buna göre buradaki hükümden kasıt, kevni ve kaderi (yaratıp tasarruf etmek şeklindeki) hükümdür, şer'i ve emir verme şeklindeki hükmü değildir. Çünkü buyrulur ki:

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

"Görmüyorlar mı ki, biz yeryüzünü etrafından gitgide eksiltmekteyiz. Hüküm Allah'ındır, O'nun hükmünü takip edip bozacak yoktur. O, hesabı çabuk görür." (Ra'd:41)

2-Allah (c.c), teşrii hüküm açısından her yöneticiden daha üstündür. Dolayısıyla da buradaki hükümden kasıt, emir şeklindeki şer'i hükmün icra edilmesidir. Çünkü Allah (c.c) buyurur ki:

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

" Cahiliye devri hükmünü mü istiyorlar? Yakinen bilen bir millet için Allah'tan daha iyi hüküm veren kim vardır?" (Maide:50).

Yusuf'un büyük kardeşi, melikin kabının yükünün içinde çıkan kardeşlerinin durumunu babalarına anlatmakla ilgili kıssaları şu şekilde açıklanıyor: "Ondan ümitlerini kesince, (meseleyi) gizli görüşmek üzere ayrılıp (bir kenara) çekildiler. Büyükleri dedi ki:

قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

"Babanızın sizden Allah adına söz aldığını, daha önce de Yusuf hakkında işlediğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Babam bana izin verinceye veya benim için Allah hükmedinceye kadar bu yerden asla ayrılmayacağım. O hükmedenlerin en hayırlısıdır." (Yusuf: 80). Çünkü buradaki "veya benim için Allah hükmedinceye kadar" sözünden kasıt, Allah (c.c), hakkındaki kararı vermek için Allah (c.c) tarafından vahyin babasına gönderilmesidir.

3-Allah (c.c), hikmet açısından bütün hakimlerden daha iyi bilendir. Hikmet, bir şeyi yerli yerine koymak veya söz ve uygulamada isabet etmek anlamındadır. Bu durumda hakimiyetten kasıt hem tekvini hem de teşrii hakimiyettir. Çünkü Allah (c.c), hem yaratmada hem de emir vermede en çok hikmet sahibidir.

Bu her üç mana da en güzel bir şekilde Allah'ın hakimiyet sıfatında ve hükmünde tahakkuk etmektedir. Şayet biz (ehkemü) ismi tafdil tabiri dışında (efdelü, ekserü) gibi aynı anlamda başka bir tabir bulmazsak, o zaman bu kelimelerin kullanılması Allah'ın hakkını zedelerdi. Çünkü o zaman Allah ile diğerleri arasında üstünlük mefkuresi ortaya çıkardı. Oysa herkesçe bilinen bir gerçektir ki Allah ile yaratıklar arasında mukayese ve üstünlük koymak caiz değildir. Ancak şunu diyebiliriz: Allah'ın sıfatları ile yaratıkların yaptıkları işler arasındaki fark sıfır ile sonsuzluk arasındaki fark kadardır.

Bu ayetin anlamını şöyle özetleyebiliriz: Hüküm bakımından Allah'ın hükmü bütün hakimlerin hükmünden daha geçerlidir, bütün hakimlerin hükmünden daha üstündür ve hikmeti bütün hakimlerin hikmetinden daha fazladır.

O halde:

Mademki Allah (c.c)'ın hakimiyeti bütün hakimlerin (yöneticilerin) hakimiyetinden daha geçerlidir, bütün hakimlerden daha üstündür ve

hikmeti bütün hakimlerin hikmetinden daha fazladır, o zaman insanların onun dışından herhangi bir hâkim tutup peşine düşmeleri gerekir. Ayrıca yakinen şuna inanmaları gerekir: Allah (c.c) nasıl sonsuz bir hikmet ve titizlikle halkı yaratıp yoktan var etmişse, bu şekilde de hüküm ve şeriatının gerektirdiği gibi en güzel bir şekilde hükümlerini yayınlamış ve şeriatını meşru kılmıştır.

Bunun için her kim kendi iradesiyle[55] kitap ve sünnetle temsil edilen Allah (c.c.)'nın hüküm ve programının dışında herhangi bir hüküm veya programa tabi olursa, veyahut tüm olarak veya kısmen bu hükmü idare nizamı haline getirirse, o ameliyle veya lisan-i haliyle Allah (c.c) yi yalancı durumuna düşürüyor demektir. Bu şahıs, "Allah hakimlerin en güzel hüküm vereni değil midir" (Tin:8) sorusuna diliyle menfi cevap vermezse de durum değişmez. Çünkü Allah'ın hüküm ve dini dışında herhangi bir hükme tabi olan veya bu hükümle hükmeden b ir kimse bu iki durumdan hali olamaz:

a-Ya bu hüküm ve dini, Allah'ın hüküm ve dininden daha üstün tutup tercih eder ve daha güzel ve daha yararlı olduğuna inanır,

b-Veya onu da Allah'ın hükmüne denk tutar ve ikisine eşit bakar.

Her iki durumda da,

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ

"Allah hakimlerin en güzel hüküm vereni değilmidir" (Tin:8)

وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O işitendir, bilendir."(En'am: 115)

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

---

[55] *Çünkü ikrah küfrü engelleyen nedenlerden birisidir. Bu konuyu dördüncü bapta (Onikinci kitapta) küfür ve riddet konusunu anlatırken daha geniş bir şekilde açıklayacağız.*

"Yoksa onlar (İslâm öncesi) cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?" (Maide: 50) ayetlerindeki sözlerde haşa! Allah'ı yalanlamış olur.

İşte az veya çok Allah'ın hüküm ve şeriatı dışında herhangi bir hüküm ve nizama tabi olan veya hükmeden kimselerin akıbeti budur.

SONUÇ

Bu konuyu şu sözlerimle kapatacağım:

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

"Yoksa onlar (İslâm öncesi) cahiliye idaresini mi arıyorlar? İyi anlayan bir topluma göre, hükümranlığı Allah'tan daha güzel kim vardır?" (Maide:50)

Bu ayet gösteriyor ki her hükmüm nizam şekli ve her yaşam şekliyle ilgili program ve metot İslami olmadıktan sonra, o cahili ve şeytanidir. Çünkü Allah (c.c) Allah'ın hükmü yerine geçen hükümleri cahiliyet hükmü olarak nitelendirmiştir. Peygamber (sav) de güneş kadar açık bir şekilde açıklamıştır ki; Her kim ki cahiliye davasına çağırırsa, bu davaya uygun cahili program ve nizam yerleştirip cahili şiarları yükseltirse, o her ne kadar namaz kılarsa, oruç tutarsa ve ben de Müslüman'ım derse de o cehennemdedir. Çünkü Peygamber (sav) aşağıdaki hadiste buyurur ki:

"Allah'ın bana emrettiği beş şeyi ben de size emrediyorum: Dinlemek, itaat etmek, cihad etmek, hicret etmek ve cemaatleşmek. Bir karış miktarı cemaatten ayrılan bir kimse, İslam'ın yularını boynundan sökmüştür. Dönüp tövbe etmesi müstesnadır. Her kim ki cahiliye davasına çağırırsa, o Cehennem'in kütüğü olur. Adamın birisi sorup dedi ki: Ey Allah'ın Resulü! namaz kılıp oruç tutarsa da durum aynı mıdır? Buyurdu ki: Evet namaz kılıp oruç tutarsa da durum aynıdır. Ey Allah'ın kulları! Allah'ın sizi mümin ve Müslüman olarak adlandırdığı davayla insanları çağırıp davet edin." (Tirmizi:2863, hadisin sahihi Hasan ve garip olduğunu söylemiştir. Elbani de sıhhatini onaylamıştır.

Allah'ın kitabında açıklandığı gibi, İslami olmayan her nizam ve metot cahili olduğuna göre, her kim İslam'ın dışındaki bir şeye tabi olup sığınırsa, o cahili davaya çağırmış olur. Bu nedenle Peygamber (sav) in "O, Cehennemin kütüğü olur" tehdidinin kapsamına girmiş olur.

Böylece bu ansiklopedinin üçüncü kitabından yedinci faslın üçüncü konusunun yedinci maddesini tamamlamış olduk. 30.3. 2019. M.

www.alibapir.net